

ISSN 2286-6922

วารสารสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Rajamangala University of Technology Tawan-ok Social Science Journal

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561 Vol.7 No.2 July - December 2018

สถาบันวิจัยและพัฒนา

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

(RMUTTO SOCIAL SCIENCE JOURNAL)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers)

ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์
รศ.ดร.วิกร ตันทาทุโฒ
รศ.ดร.พัชรีย์ ชยากรโคกเกิด
รศ.ดร.วรพจน์ ศรีวงศ์คณ
รศ.ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
รศ.ดร.บำเพ็ญ เขียวหวาน
รศ.อมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล
ผศ.ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ราชรักษ์
ผศ.ดร.สุธีรา อานามวงศ์
ผศ.ดร.ไพโรจน์ เจริญชนกุล
ผศ.ดร.อภิรักษ์ อนุมาน
ดร.ขวัญประภัสสร จานทอง
ดร.ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ
ดร.วุฒิกัทร จันทร์สาร

ศ.ดร.สุมาลี สังข์ศรี
รศ.ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
รศ.ดร.ลำอาง สืบสมาน
รศ.ดร.สัจจา บรรจงศิริ
รศ.ดร.ฤกษ์ชัย พุประทีปศิริ
รศ.ดร.ณกร อินทรผดุง
รศ.ยุวดี วงษ์กระจ่าง
ผศ.ดร.อาศิรา ราชเวียง
ผศ.ดร.ภัสสรี นิติเกษตรสุนทร
ผศ.ดร.สารดา จารุพันธ์
ภญ.ดร.อรรศ คงพานิช
ดร.ศักดินา บุญเปี่ยม
ดร.เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์
ดร.ประพนธ์ จิตตะบุตร

รศ.ดร.บุญศรี พรหมพันธุ์
รศ.ดร.ไพฑูรย์ สีใส
รศ.ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย
รศ.ดร.ดุสิต เวชกิจ
รศ.ดร.นวลละออ แสงสุข
รศ.สมบัติ พันธวิศิษฐ์
ผศ.ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ
ผศ.ดร.อำนาจ จำรัสจรวงศ์
ผศ.ดร.ชูเกียรติ จารัตน์
ผศ.ดร.อานวย ปาอ้าย
ดร.ชัยวัฒน์ หลุยพันธ์
ดร.กมล โพธิ์เย็น
ดร.อานวย เกาตระกุล
ดร.คุณานันท์ สุขพาสณ์เจริญ

ทีมงานจัดทำวารสาร

ดร.ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ
นางสาววรรณษา บาลโสง
นางสาววิริยา แจ่มสวัสดิ์
นางสาววิลาวัลย์ ฤทธิ์เรืองโรจน์
นางสาวอริษฐาน บุญเสริม

ผศ.ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ
นางสาวประกาย ขวัญหลาย
นางสาวนิราวัลย์ ศรีทอง
นางสาวลัดดาณณิ บังเกิดสุข

ดร.ชัยวัฒน์ หลุยพันธ์
นางสาวเดือนใจ สลับศรี
นางสาวปทุมณา สุริยะสาร
นางสาวสุวรรณา ปัดทาบาล

**Institute of Research and Development
Rajamangala University
of Technology Tawan-ok**

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
Rajamangala University of Technology Tawan-ok Social Science Journal
ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561 Vol.7 No.2 July - December 2018

วารสารสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ผู้จัดพิมพ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

กำหนดการเผยแพร่

ตีพิมพ์ 2 ฉบับต่อปี และเผยแพร่ในเว็บไซต์ สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

การเผยแพร่

มอบให้ห้องสมุดหน่วยงานรัฐบาล สถาบันการศึกษาในประเทศ
และหน่วยงาน/บุคคลที่สนใจ

ข้อมูลติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์
สำนักงานวารสารสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
อาคารสำนักงานอธิการบดี ชั้น 5 สถาบันวิจัยและพัฒนา
เลขที่ 43 ม.6 ต.บางพระ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 20110
โทร. 0-3835-8142 โทรสาร 0-3835-8142
<http://ird.rmutto.ac.th>
E-mail : journal2rmutto@gmail.com

- ❖ บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
- ❖ มีผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกประจำกองบรรณาธิการมากกว่าร้อยละ 50
- ❖ มีบทความจากนักวิชาการและนักวิจัยภายนอกลงตีพิมพ์ทุกฉบับมากกว่าร้อยละ 50
- ❖ ข้อความและบทความในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เป็นแนวคิดของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
- ❖ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ควรระบุแหล่งอ้างอิงจากวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ชลกิจการพิมพ์ (Chonlakit Printing)

47 ถ.ศรีราชานคร 1 ต.ศรีราชา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 20110
โทร. 038-324711 E-mail : chonlakit555@hotmail.com

วารสารสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

(RMUTTO SOCIAL SCIENCE JOURNAL)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

Vol. 7 No. 2 July - December 2018

ISSN 2286-6922

เจ้าของ

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ที่ปรึกษา

รศ.ดร.สมชาย ปฐมศิริ

ศ.ดร.สุมาลี สังข์ศรี

รศ.ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ

รศ.ดร.วิกร ตันทงขุโธ

รศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

รศ.ดร.เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์

รศ.ดร.นวลละอ อแสงสุข

รศ.บำเพ็ญ เขียวหวาน

รศ.สุพจน์ บุญวิเศษ

ผศ.ดร.อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ

ดร.ชัยวัฒน์ หฤทัยพันธ์

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.สิน พันธุ์พินิจ

ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

ศ.ดร.สุมาลี สังข์ศรี

ศ.สุมน อมรวิวัฒน์

รศ.ดร.วิกร ตันทงขุโธ

รศ.ดร.สุพจน์ บุญวิเศษ

รศ.ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ

รศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

รศ.ดร.เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์

ม.กรุงเทพธนบุรี

ม.สุโขทัยธรรมาธิราช

ราชบัณฑิต

ม.เกษตรศาสตร์

ม.บูรพา

มทร.ศรีวิชัย

มศว.ประสานมิตร

ม.เกษตรศาสตร์

ผลงานวิจัยและบทความในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เป็นแนวคิดของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ควรระบุแหล่งอ้างอิงจากวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2561 ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัยครอบคลุมเนื้อหาวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ การท่องเที่ยว พฤติกรรมและสภาวะทางอารมณ์ของมนุษย์ ความรู้ด้านการศึกษาผ่านพฤติกรรมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และสภาพการจัดการเรียนการสอน

บทความวิจัยด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ถูกร้อยเรียงให้กระชับและเข้าใจชัดเจนมากขึ้นผ่านงานวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ การใช้บริการเคลื่อนที่ของธนาคารออมสิน การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์ทางด้านการเงินเพื่อเป็นทางเลือกในการลงทุน ความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัท ชุมชนท้องถิ่นกับกิจกรรมการหมายแนวเขตในเขตป่าอนุรักษ์ การต้อนรับนักท่องเที่ยวของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงอาหาร ทางเลือกของการท่องเที่ยวไทย วิธีการควบคุมสายตากับความปลอดภัย การทำงานร่วมกันระหว่างผู้นำท้องถิ่นและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การป้องกันสารปนเปื้อนในอาหารสด การเห็นคุณค่าในตนเอง ความสุขของผู้สูงอายุ ประสิทธิภาพของโปรแกรมการสร้างเสริมความแข็งแกร่งในชีวิต การเลือกศึกษาในสถาบัน การมีวินัยในการเรียนของนักเรียน การเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา และการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ได้ดำเนินการมาเป็นที่เจ็ดและได้รับการรับรองมาตรฐานจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Center: TCI) โดยได้รับการจัดวารสารเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI 2 วารสารฯ จะคงไว้ซึ่งคุณภาพและพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

สารบัญ

หน้า

ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง โดยผ่านกระบวนการ Mixed Method	1
<i>กนกพร เต็กบุญตาม ทักษิญา สง่าโยธิน และ นิศามาต เลหารัตนศิริ</i>	
สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 1	10
<i>กรรภา เจริญชันษา และ พรหมพิริยะ พนาสนธิ์</i>	
ประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างเสริมความแข็งแกร่งในชีวิตต่อความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านศรีตรัง	16
<i>กรรณิกาเรืองเดช ขาวสวนศรีเจริญ ไพบุลย์ ขาวสวนศรีเจริญ และ เสาวลักษณ์ คงสนิท</i>	
การสร้างสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม	29
<i>กัญญ์กุลณัช พีรชาอัครชัย</i>	
การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง “ธุรกิจสารสนเทศ” รายวิชาสารสนเทศ ห้องสมุด และสังคม	39
<i>จิตชิน จิตติสุขพงษ์ และ วิภา ศุภจารีรักษ์</i>	
สภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ	46
<i>ทรงสิริ วิชิรานนท์ อรุณี อรุณเรือง และ อังคณา แวซอเหาะ</i>	
ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	60
<i>ธีรวัฒน์ หินแก้ว</i>	
การยอมรับของชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมการขยายแนวเขตป่าอนุรักษ์ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ตะแบก-ห้วยใหญ่ อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	73
<i>นิรวัฒน์ วินาการ</i>	
ปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน ของนักศึกษาสาขาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี	79
<i>บุญญวัฒน์ อักษรกิตติ์ ชนาพร บุญเกิด และ วรชมนต์ สันติศิริ</i>	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำความรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม	89
<i>ปัทิตตา รัตนจิระพงศ์</i>	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์และคุณค่าของต้นไผ่ยายม่อม.....	100
พริดา สุตประเสริฐ สมหมาย แจ่มกระจ่าง และ พักตร์วิภา โพธิ์ศรี	
การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคมของชุมชนบ้านหาดผาขน.....	112
เพ็ญจันทร์ รวยะวงศ์ วณิดา คำอินทร์ ศุภลักษณ์ บุญนำ และ นันทรี กองสอน	
การศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี	125
มัทรี ปราโมทย์เมือง ชานนท์ ต้นประวดี และ คณิต อยู่สมบูรณ์	
ปัจจัยทางด้านการปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทย	136
สมพงษ์ อัครวิธิบัติ อานุกาฬ โสภี ธันยธร ทองกล้า ปรีชา คำมาดี ฐิตินันท์ วารวินิช และ คุณานันท์ สุขพาสณ์เจริญ	
รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยม ร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง	148
สาวิตรี จิตบรรจง และ บุชบา บัวสมบูรณ์	
รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก กับการวิเคราะห์วรรณคดี	161
สิระ สมนาม และ บุชบา บัวสมบูรณ์	
ปัจจัยการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี.....	171
สุวิมล ฉัตรานุกุล ลำอาน สืบสมาน ศิริศักดิ์ สุนทรไชย และ ภารดี เต็มเจริญ	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวประเภทเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต ของนักท่องเที่ยวชาวไทย : ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี.....	178
อรรถพงศ์ ศรีตะลาลัย	
การพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม	185
อานวย ปาอ้าย	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมของอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่	198
อุเทน ทองทิพย์	

**ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่ง
ในนิคมแหลมฉบังโดยผ่านกระบวนการ Mixed Method
Factors that impact on Commitment of a Company's Support Staff
In Laem Chabang Industrial Estate by Mixed Method**

**กนกพร เต็กบุญตาม ทักษญา สง่าโยธิน และ นิสามาต เลหารัตนหิรัญ
Kanokporn Tekboontam Taksaya Sangayotin and Nisamart Laoharatanahirun**

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

E-mail: nisamart.laoharatanahirun@gmail.com, aung_narak@hotmail.com โทร. 080-9928333

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังโดยผ่านกระบวนการ Mixed Method โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานในมุมมองของพนักงานฝ่ายสนับสนุน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน จากนั้นนำผลที่ได้มาทำการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังตามที่ได้รับรู้ปัจจัยจากผลจากงานวิจัยเชิงปริมาณโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพัน คุณภาพชีวิตการทำงาน บรรยากาศองค์กร

Abstract

This study is the research of factors that have on commitment in supportive employees of company in Leam Chabang industrial estate authority through mixed methods. This research has a quantitative objective that makes understanding of factors that have impact on commitment in supportive employees by using samples amount 300 people, and then researches will bring results from quantitative stage to qualitative research that has objective relates to study of making commitment approach in supportive employees of company in Leam Chabang industrial estate authority that perceive factors of quantitative research by determining samples amount to people or until data will be saturated.

Keywords: Factors that have impact on Commitment, Quality of work life, Organizational Climate.

1. บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วขณะเดียวกันต้องเผชิญกับปัญหาการลาออกของพนักงานที่มีความรู้ความสามารถ และจากปัญหาการสูญเสียบุคลากรอาจส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระยะเวลาหนึ่ง (กาญจนา, 2560) จึงทำให้องค์กรต่าง ๆ มีต้นทุนที่สูงขึ้นทั้งจากการสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมตลอดจนการพัฒนาบุคลากรเพื่อทดแทนบุคลากรที่สูญเสียไป (ชลภัสสรณ์, 2558) ดังนั้นการสร้างความผูกพันของพนักงานจึงเป็นเรื่องสำคัญต่อองค์กรต่าง ๆ (Robbins and Judge, 2010) เนื่องจากการทรัพยากรมนุษย์เป็นส่วนสำคัญของธุรกิจและเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความสำเร็จขององค์กรเนื่องจากบุคลากรที่มีความผูกพันจะทุ่มเทและสนับสนุนนโยบายต่าง ๆ ขององค์กรไปสู่ความสำเร็จ (กังวาน, 2558) ความผูกพันของพนักงานจึงถือเป็นเรื่องสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร (พลพวงค์, 2560) นอกจากนี้คุณภาพชีวิต

การทำงาน (Quality of work life) จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้พนักงานเกิดความผูกพัน เกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ในองค์กร ตลอดจนลดการลาออก ลดปัญหาการขาดงาน อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานที่ดีขึ้น (Walton, 1975) นอกจากนี้องค์กรต่าง ๆ จึงสร้างให้องค์กรเกิดความท้าทายและมีบรรยากาศการทำงานเพื่อให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในที่ทำงาน (Chandrashu, 2012) ดังนั้นความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้น (Walton, 1985) และความผูกพันของพนักงานสามารถเพิ่มขีดความสามารถให้องค์กรดำเนินต่อไปได้ (Bhatnager, 2007)

จากการเติบโตของพื้นที่เศรษฐกิจต่าง ๆ ในประเทศไทยรัฐบาลจึงได้ดำเนินงานในโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) โดยมีพื้นที่เป้าหมาย 3 จังหวัด ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ที่มีการเติบโตของโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมและโลจิสติกส์ เช่น กรุงเทพฯ - ชลบุรี พัทยา - มาบตาพุด และแหลมฉบัง - นครราชสีมา ซึ่งเป็นการต่อยอดและพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเนื่องจากเป็นจุดเชื่อมต่อของภูมิภาคอาเซียนและเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากรในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นองค์กรต่าง ๆ จึงต้องให้ความสำคัญในการรองรับบุคลากรที่มีคุณภาพและสนับสนุนพัฒนาให้เกิดความผูกพันกับองค์กร เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันรองรับการพัฒนาตามนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวและเป็นการลดต้นทุนในการสรรหา คัดเลือกได้อีกทางหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังโดยผ่านกระบวนการ Mixed Method ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาในโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) เพื่อพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการลงทุนในอนาคต ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาและเป็นแนวทางในการสร้างความผูกพันภายในองค์กร อีกทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานทำให้การดำเนินงานขององค์กรเกิดความคล่องตัวมีศักยภาพในการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงาน และบรรยากาศองค์กร ที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังตามที่ได้รับรู้ปัจจัยที่ได้ผลจากงานวิจัยเชิงปริมาณ

2. วิธีการทดลองหรือวิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบประสานวิธี (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร (Population) คือ พนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง จำนวน 990 คน เนื่องจากพนักงานฝ่ายสนับสนุนมีส่วนช่วยให้ฝ่ายการผลิตดำเนินงานต่อไปได้ ดังนั้น พนักงานฝ่ายสนับสนุนจึงมีความสำคัญต่อองค์กร

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 300 คน โดยใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)
 - 1.1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
 - 1.2 วิเคราะห์ด้านคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

1.3 วิเคราะห์ด้านบรรยากาศองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

1.4 วิเคราะห์ด้านความผูกพันต่อองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าสถิติการวิเคราะห์ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับมาก ใช้สถิติโดยการหาค่าเฉลี่ยเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 บรรยากาศองค์กรของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับมาก ใช้สถิติโดยการหาค่าเฉลี่ยเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 ความผูกพันของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับมาก ใช้สถิติโดยการหาค่าเฉลี่ยเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 คุณภาพชีวิตการทำงานมีผลต่อความผูกพันของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง ใช้สถิติ Multiple regression ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร

สมมติฐานที่ 5 บรรยากาศองค์กรมีผลต่อความผูกพันของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง ใช้สถิติ Multiple regression ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร (Population) คือ ผู้บริหารของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง จำนวน 186 คน เพื่อหาแนวทางการสร้างความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ผู้บริหารของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กำหนดวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 10 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกนำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงมีจำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00 อายุ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ที่มีจำนวนมากที่สุด เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระหว่าง 21 ปี - 30 ปี มากที่สุด จำนวน 231คน คิดเป็นร้อยละ 77.00 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาสูงสุดคือปริญญาตรี จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 95.33 ตำแหน่งงาน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ที่มีมากที่สุดเป็นพนักงานฝ่ายสนับสนุน จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีมีระยะเวลาการปฏิบัติงานระหว่าง 1 ปี - 3 ปี มากที่สุด จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 35.33 อัตราเงินเดือน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ที่มีมากที่สุดเป็นกลุ่มที่มีอัตราเงินเดือน 15,001 - 25,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง พบว่า ภาพรวมทั้ง 8 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.11 โดยมีเรียงลำดับดังนี้ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.65 รองลงมา ด้านความภูมิใจในงานที่ทำและภูมิใจในองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.44 ด้านสิทธิของพนักงาน มีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับปานกลาง 3.28 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.15 ด้านความสมดุลระหว่างความต้องการทำงานและความต้องการพักผ่อน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.07 ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2.94 ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2.83 และน้อยที่สุดด้านโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2.54 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับบรรยากาศองค์กร ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลบรรยากาศองค์กรของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง พบว่า ภาพรวมทั้ง 8 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.34 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านมิติความท้าทายและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.61 รองลงมาด้านมิติความเสียงภัยและการรับความเสี่ยงภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.54 ด้านมิติความเป็นหนึ่งเดียวในองค์กรและการจงรักภักดีต่อกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.49 ด้านมิติมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.43 ด้านมิติความขัดแย้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.38 ด้านมิติความอบอุ่นและการสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.29 ด้านมิติโครงสร้างองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.0 และน้อยที่สุดด้านมิติการให้รางวัลและการลงโทษ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2.96 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง พบว่า ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.50 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.89 รองลงมาด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.45 และน้อยที่สุดด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นพนักงานขององค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.16

ข้อมูลเชิงอนุมานของผลการทดสอบสมมติฐานประกอบด้วย

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับปานกลาง 3.11

2. บรรยากาศองค์กรของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์พบว่า บรรยากาศองค์กรของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับปานกลาง 3.34

3. ความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์พบว่า ความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับปานกลาง 3.50

4. คุณภาพชีวิตการทำงานมีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง ผลการทดสอบสมมติฐาน วิธี Stepwise Multiple Linear Regression แล้วพบว่าปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสำคัญ และส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 3 ด้าน คือด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (A2) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (A5) และด้านความภูมิใจในงานที่ทำและภูมิใจในองค์กร (A8) ซึ่งสามารถแสดงสมการได้ $\text{Standardized } \hat{Y} = 0.345(A2)*+0.135(A5)*+0.347(A8)*$

5. บรรยากาศองค์กรมีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง จากผลการทดสอบสมมติฐาน วิธี Stepwise Multiple Linear Regression แล้วพบว่าปัจจัยบรรยากาศองค์กรมีความสำคัญ และส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านมิติความท้าทายและความรับผิดชอบ (B3) ด้านมิติการให้รางวัลและการลงโทษ (B5) ด้านมิติมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวัง (B7) และด้านมิติความเสียงภัยและการรับความเสี่ยงภัย (B8) ซึ่งสามารถแสดงสมการได้ $\text{Standardized } \hat{Y} = 0.337(B3)*+0.157 (B5)*+0.139(B7)*+0.265(B8)*$

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นในด้านคุณภาพชีวิตการทำงาน ทั้งหมด 8 ด้าน คือ

1. ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการปรับฐานเงินเดือน เพราะฐานเงินเดือนมีความสำคัญมาก ควรมีการปรับฐานเงินเดือนให้ยุติธรรม สามารถเท่าเทียมกับกลุ่ม Automotive หรือ เทียบเท่ากับบริษัทอื่นได้ ทั้งพนักงานเก่าและใหม่ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และให้พนักงานเห็นถึงอนาคตและสามารถแข่งขันกับบริษัทอื่นได้และมีการปรับทุก ๆ 2 ปี

2. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับสถานที่ทำงานเป็นสิ่งสำคัญ โดยผู้บริหารระดับสูงต้องจัดสรรงบประมาณในการสร้างสภาพแวดล้อมในที่ทำงานให้น่าอยู่มากขึ้น (Happy work place) เช่น ห้องน้ำ ห้องพักผ่อน จัดพื้นที่ออกกำลังกาย เป็นต้น

3. ด้านโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ควรมีการจัดอบรม จัด Program Training ให้เพิ่มขึ้น ควรมีการนำเสนอผู้ใหญ่เพื่อเปิดโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ให้มากขึ้นและฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ควรมีการปรับปรุงให้มีการจัดฝึกอบรมใหม่ ๆ เพื่อให้พนักงานเกิดการเรียนรู้ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนจัดให้วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านนั้นมาให้การอบรม

4. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่หัวหน้าควรมีการสนับสนุนและมีความชัดเจนในเรื่องปัจจัยที่เป็นตัวสนับสนุนให้เกิดความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน โดยให้โอกาสและสร้างขีดความสามารถของพนักงานเพื่อให้เกิดความก้าวหน้า

5. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ควรมีการสร้างกิจกรรมร่วมกัน เช่น มีกิจกรรมนอกสถานที่ หรือจัดนำเที่ยวประจำปีให้ใกล้ชิดเพื่อละลายพฤติกรรม มีการออกกำลังกายด้วยกัน เพื่อความใกล้ชิดและต้องพยายามไปด้วยกันทั้งกลุ่ม

6. ด้านสิทธิของพนักงาน พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับมุมมองขององค์กร ควรสร้างมาตรฐานความเท่าเทียมกันของพนักงานให้เป็นไปตามกฎระเบียบขององค์กร ได้แก่ สวัสดิการ การจ้างงาน โดยปฏิบัติอย่างเสมอภาค ซึ่งบริษัทมีสภาพแรงงานซึ่งปกป้องสิทธิของพนักงานอยู่แล้ว

7. ด้านความสมดุลระหว่างความต้องการทำงานและความต้องการพักผ่อน พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่หัวหน้าต้องดูแลความสมดุลในเรื่องของวันหยุดพักผ่อน เพื่อสุขภาพของพนักงาน เพื่อให้พนักงานสามารถลาหยุดพักผ่อนได้และหัวหน้าสามารถช่วยทำงานได้

8. ด้านความภูมิใจในงานที่ทำและภูมิใจในองค์กร พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการทำให้พนักงานเห็นความสำคัญของงานและรู้สึกว่าเป็นเจ้าของงาน

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นในด้านบรรยากาศองค์กร ทั้งหมด 8 ด้าน คือ

1. ด้านมิติโครงสร้างองค์กร พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดทำโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมและสอดคล้องโดยแบ่งเป็นระดับชั้นตามตำแหน่งงาน มีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน มี Career path และต้องให้บทบาทกับพนักงานในทุกระดับ ควรมีการกระจายอำนาจให้สิทธิในการตัดสินใจมากขึ้นแต่ต้องอยู่ขอบเขตของตัวเอง เช่น ปัจจุบันถูกจำกัดสิทธิทำให้เรื่องง่าย ๆ ไม่กล้าตัดสินใจ และทำให้ไม่มีความมั่นใจในการทำงาน

2. ด้านมิติความอบอุ่นและการสนับสนุน พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่หัวหน้าต้องทำงานร่วมกับลูกน้อง มีการทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีการพูดคุยเพื่อสร้างความใกล้ชิดทำให้รู้สึกว่ามีคนสนับสนุนและมีการสร้างบรรยากาศให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปรึกษาได้เวลาเกิดปัญหา

3. ด้านมิติความท้าทายและความรับผิดชอบ พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าควรมีการหมุนเวียนงาน เพราะพนักงานไม่ชอบทำงานที่ซ้ำซาก เพื่อให้สามารถประยุกต์กับงานของตัวเองได้ และเพื่อให้เกิดการทำงานที่ท้าทายมากขึ้นควรให้พนักงานคิดหาทางออกด้วยตนเองว่าต้องปรับปรุงอะไรบ้าง เกิดความคิดสร้างสรรค์ให้หาวิธีแก้ไขปัญหามานำเสนอและผู้บังคับบัญชาผลลัพธ์เพื่อพยายามให้พนักงานหาสิ่งใหม่ ๆ และเพื่อการพัฒนาองค์กร

4. ด้านมิติความขัดแย้ง พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้ความสำคัญต่อการสื่อสารที่ชัดเจน พุดคุยโดยการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ถ้าเกิดขัดแย้งภายในกลุ่มต้องหาพูดคุยทันทีเพื่อให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน และไม่แตกแยกคลี่คลายความขัดแย้ง โดยช่วยแก้ไข ปรับด้วยเหตุและผล
5. ด้านมิติการให้รางวัลและการลงโทษ พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ควรมีการชมเชยให้คนอื่นได้รับรู้เพื่อเป็นแบบอย่าง และไม่ตำหนิต่อหน้าคนอื่น หรือทำให้รู้สึกอับอาย ให้พนักงานเกิดการยอมรับว่าความผิดพลาด
6. ด้านมิติความเป็นหนึ่งเดียวในองค์กรและการจรรีกรักดีต่อกัน พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการสร้างบรรยากาศการทำงานโดยทำงานเป็นทีม เน้นพนักงานในแผนก ทำให้รู้สึกมีความเป็นหนึ่งเดียวกันและขยายไปแผนกอื่น ๆ เช่น ให้ทำงานกลุ่มเพื่อรับผิดชอบร่วมกัน
7. ด้านมิติมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวัง พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่ควรกำหนดเป็นตัวชี้วัดเป็นรายบุคคลเพิ่มเพื่อความชัดเจน เหมาะสม และติดตามผล/วัดผลตัวชี้วัดเป็นรายบุคคล
8. ด้านมิติความเสียภัยและการรับความเสี่ยงภัย พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ควรให้นโยบายการรักษาความปลอดภัยมาเป็นอันดับหนึ่งขององค์กร ควรพัฒนาระบบความปลอดภัยให้แข็งแรงขึ้น

4. สรุป

4.1 คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่ให้ความเห็นว่า คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสำคัญจะต้องหาแนวทางการสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานให้ดีขึ้น Normala, 2010 “การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันขององค์กรระหว่างพนักงานบริษัทในมาเลเซีย” พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานเป็นสิ่งสำคัญขององค์กรในการปรับปรุงความพึงพอใจและความผูกพันในการทำงานของพนักงาน

4.2 บรรยากาศองค์กรของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ พบว่า บรรยากาศองค์กรของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่ให้ความเห็นว่า บรรยากาศองค์กรมีความสำคัญจะต้องหาแนวทางการสร้างบรรยากาศองค์กรให้ดีขึ้น อัจฉรา (2556) “อิทธิพลของบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร คุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของลูกค้าต่อพนักงาน” พบว่า บรรยากาศองค์กรประกอบไปด้วย โครงสร้างองค์กร ความเป็นอิสระ รางวัลและผลตอบแทน ความอบอุ่นและการสนับสนุน การยอมรับความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กร

4.3 ความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่ให้ความเห็นว่า ความผูกพันมีความสำคัญจะต้องหาแนวทางการสร้างความผูกพันให้ดีขึ้น Agrawal et al., 2015 ความผูกพันขององค์กรมีอิทธิพลต่อความความพึงพอใจในงาน โดยการมีสังคม การมีส่วนร่วมในสมาคมหรือชมรม การได้รับการแต่งตั้ง และการได้รับรางวัลจากการปฏิบัติงาน เป็นต้น

4.4 คุณภาพชีวิตการทำงานมีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสำคัญและส่งผลต่อ ความผูกพันต่อองค์กร 3 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านความภูมิใจในงานที่ทำและภูมิใจในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารเพื่อให้ได้แนวทางการสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานให้ดีขึ้นของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน องค์กรต้องมีนโยบายและจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจน โดยทำให้ที่ทำงานน่าอยู่มากยิ่งขึ้น เช่น สร้างพื้นที่พักผ่อน หรือพื้นที่สีเขียวเพิ่มเติมเพื่อให้พนักงานได้ผ่อนคลาย ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ควรจัดกิจกรรมเพิ่มเติม เช่น การออกนอกสถานที่เพื่อบำเพ็ญ

ประโยชน์ต่อสาธารณะของผู้บริหารและพนักงาน ด้านความภูมิใจในงานที่ทำและภูมิใจในองค์กร ผู้บริหารหรือหัวหน้าควรให้รางวัลหรือผลตอบแทนเพิ่มเติมเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ลดช่องว่างระหว่างผู้บริหาร หัวหน้า และพนักงานในระดับต่าง ๆ นนทภัทร (2550) “การสนับสนุนขององค์กร คุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ: ศึกษาเฉพาะกรณี โรงงานอุตสาหกรรมผลิตรายานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมสุรนารี” พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิต 8 ด้าน ส่งผลและสนับสนุนทำให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์กร

4.5 บรรยาการขององค์กรมีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง จากผลการทดสอบสมมติฐาน วิธี Stepwise Multiple Linear Regression พบว่า ปัจจัยบรรยาการขององค์กรมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านมิติความท้าทายและความรับผิดชอบ ด้านมิติการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมิติมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวังและด้านมิติความเสี่ยงภัยและการรับความเสี่ยงภัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารเพื่อให้ได้แนวทางการสร้างบรรยาการขององค์กรให้ดีขึ้นของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง สำหรับด้านมิติความท้าทายและความรับผิดชอบ ควรให้มีการหมุนเวียนเพื่อให้สามารถปรับกับงานของตัวเองได้และเพื่อให้เกิดการทำงานที่ท้าทายมากขึ้น ควรให้พนักงานคิดหาทางออกด้วยตนเองว่าต้องปรับปรุงอะไรบ้าง สำหรับด้านมิติการให้รางวัลและการลงโทษ ควรมีการชมต่อหน้าให้คนอื่นได้รับรู้เพื่อเป็นแบบอย่างและไม่ตำหนิต่อหน้าคนอื่นหรือทำการประจานจนทำให้รู้สึกอับอาย สำหรับด้านมิติมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวัง ควรกำหนดเป็น KPI รายบุคคลเพิ่มเพื่อความชัดเจน เหมาะสม และติดตามผล รวมถึงมีความโปร่งใสในการวัดผลการปฏิบัติงาน สำหรับด้านด้านมิติความเสี่ยงภัยและการรับความเสี่ยงภัย ควรให้นโยบาย Safety เป็นอันดับหนึ่งขององค์กร ควรพัฒนาระบบความปลอดภัยให้แข็งแรงขึ้น ควรมีการแจ้งเตือนจุดเสี่ยงตลอดโหม่ง (2556) “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยาการขององค์กร ความเครียดในการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ: กรณีศึกษาโรงพยาบาลรัฐบาลในเขตจังหวัดปทุมธานี” พบว่า การรับรู้บรรยาการขององค์กรโดยรวมในทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ประสพ (2557) “บรรยาการขององค์กรกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ” พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยาการขององค์กรกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพมีความสัมพันธ์ระดับสูง

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบังโดยผ่านกระบวนการ Mixed Method” พบว่า ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กร มีทั้งหมด 3 ด้านที่ต้องรีบแก้ไขหาแนวทางในการพัฒนา คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและด้านความภูมิใจในงานที่ทำและภูมิใจในองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงมีทั้งหมด 2 ด้านที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

1.1 สนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมในที่ทำงานให้น่าอยู่มากขึ้น เช่น ห้องน้ำ พื้นที่พักผ่อน พื้นที่ออกกำลังกาย เป็นต้น

1.2 ส่งเสริมกิจกรรมความปลอดภัยในที่ทำงาน เช่น จำลองสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุง แก้ไข

2. ด้านความภูมิใจในงานที่ทำและภูมิใจในองค์กร

2.1 ผู้บังคับบัญชาส่งเสริมให้พนักงานทำงานด้วยความสามารถของตนเอง เพื่อแสดงศักยภาพในการทำงานและเป็นเจ้าของงาน

2.2 ผู้บังคับบัญชาส่งเสริมและสนับสนุนความสามารถของพนักงานเพื่อให้พนักงานเห็นความสำคัญของตนเองมีความสำคัญ

2.3 สนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุน ทำงานเป็นตัวอย่างให้กับพนักงาน

จากการเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามในด้านบรรยากาศองค์กร พบว่า ปัจจัยบรรยากาศองค์กรมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านมิติความท้าทายและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านมิติการให้รางวัลและการลงโทษ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านมิติมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและด้านมิติความเสียงภัยและการรับความเสี่ยงภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงมีทั้งหมด 2 ด้านที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนา คือ ด้านมิติการให้รางวัลและการลงโทษและด้านมิติมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวัง ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านมิติการให้รางวัลและการลงโทษ

1.1 เมื่อพนักงานปฏิบัติหน้าที่ได้ตามเป้าหมายควรสนับสนุน ส่งเสริม ชมเชยต่อหน้าผู้อื่นเพื่อเป็นแบบอย่างและไม่ตำหนิต่อหน้าคนอื่น

1.2 ให้รางวัลแก่พนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ดี และมีบทลงโทษสำหรับพนักงานที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบขององค์กรอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมตลอดจนมีการประเมินที่ชัดเจน

1.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน เพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินผลขององค์กร

2. ด้านมิติมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวัง

2.1 กำหนดตัวชี้วัดรายบุคคลเพื่อความชัดเจน เหมาะสม มีการติดตามและประเมินผล

2.2 องค์กรต้องมีการกำหนดนโยบายในการวัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและยุติธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณภาพการทำงาน บรรยากาศการองค์กรและความผูกพันต่อองค์กร โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลในแบบอื่น ๆ เช่น การจัดประชุมกลุ่มเพื่อให้ผู้บริหารทุกฝ่ายในองค์กรร่วมแสดงความคิดเห็นจึงจะเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานต่อไป

2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาภาคเอกชนของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมแหลมฉบัง เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรให้เกิดขึ้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในพื้นที่ที่หลากหลายหรือเปรียบเทียบระหว่างองค์กร

3. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะภาคเอกชน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรนำไปขยายการศึกษากับองค์กรอื่น ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผูกพันขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป

4. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายสนับสนุน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากับพนักงานในแผนกอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมตลอดจนพัฒนาปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความผูกพันในองค์กรระยะยาวในอนาคต

5. เอกสารอ้างอิง

กาญจนา พันธุ์ศรีทุม และ จารุวรรณ สกุลคู. 2560. อิทธิพลของปัจจัยด้านความยึดมั่นผูกพันในงาน ความผูกพันต่อองค์กร และความพึงพอใจในงานที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจลาออกจากพนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง. ศรีปทุมปริทัศน์. 17(1):16-22.

กังวาน ยอดวิเศษศักดิ์. 2558. การสร้างความผูกพันของพนักงานโดยแนวคิดองค์การแห่งความสุขในกลุ่มคน Gen-Y.

WMS Journal of Management Walailak University. 3(2). หน้า 1-10.

- ชลภัสสรณ์ ศรีวรรณธรร. 2558. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกจากการงานของพนักงานแผนกห่วงโซ่อุปทาน: กรณีศึกษา บริษัทผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. *Verisian E-Journal*. 8(1): 185-200.
- ประสพ อินสุวรรณ. 2557. บรรยากาตองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา*. 20(1): 55-66.
- โณมฤทัย ทองนุช. 2556. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาตองค์การ ความเครียดในการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ: กรณีศึกษาโรงพยาบาลรัฐบาลในเขตจังหวัดปทุมธานี. *ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- พลพงศ์ สุขสว่าง. 2560. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บริบทขององค์กรความผูกพันต่อองค์กรและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดแดนไทยกัมพูชา. *ศรีปทุมปริทัศน์*. 17(1): 83-89.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *โครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)*. {Online}. เข้าถึงจาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6382. (สืบค้นวันที่ 1 กรกฎาคม 2560).
- นนทภัทร อักษิษฐ์. 2550. การสนับสนุนขององค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการ : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงงานอุตสาหกรรมผลิตยางรถยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมสุรนารี. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี*.
- อัจฉรา เฉลยสุข. 2556. อิทธิพลของบรรยากาตองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การคุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของลูกค้าต่อพนักงาน. *วิทยานิพนธ์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีธัญบุรี*.
- Agarwal, S., DeCarlo, T.E and Vyas, S.B. 1999. Leadership behavior and organizational commitment: A comparative study of America and Indian salespersons. *Journal of International Business Studies*. 30: 727-753.
- Bhatnager, J. 2007. Talent management strategy of employee engagement in Indian ITES employees: key to retention. *Employee Relations*. 29(6): 640-663.
- Chandanshu, Sinha. 2012. Factors Affecting Quality of Work Life: Empirical Evidence From Indian Organizations. *Australian Journal of Business and Management Research*. 1(11): 31-40.
- Normala, Daud. 2010. Investigating the Relationship between Quality of Work Life and Organizational Commitment amongst Employees in Malaysian Firms. *International Journal of Business and Management*. 5(10): 75-82.
- Robbins, S.P. and Judge, T.A. 2010. *Organizational Behavior*. 14th ed. NJ: Pearson Education.
- Walton, R.E. 1975. Quality of working life: What is it?. *Stone Management Review*. 15: 12-16.
- Walton, R.E. 1985. From Control to commitment in the workplace. *Harvard Business Review*. 63(2): 77-84.

สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

Transformational Leader in Human Being of School Administrators as Perceived by Teachers under The Nonthaburi Primary Education Service Area Office 1

กรปภา เจริญชันษา และ พรหมพิริยะ พนาสนธิ์

Kronpapha Charoenchunsa and Phrompiriya Panarson

สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Email :Kt_home@yahoo.com Tel. 081-4595552

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับของสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ของครูต่อสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,223 คน และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คน สุ่มโดยวิธี Multistage Random Sampling เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามชนิดแบบสำรวจรายการ และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดย One sample t-test และ One way ANOVA 1.ระดับของการรับรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาารายด้านพบว่าระดับรับรู้ของครูต่อการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารอยู่ในระดับมากทุกด้านคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือการสร้างบาร์มี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก 2. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ของครูต่อสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ได้ผลดังนี้ครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันจะมีระดับการรับรู้สภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน 2.2 ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ถึงสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน 2.3 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการรับรู้ถึงสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยพบว่ากลุ่มครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี จะมีระดับการรับรู้ถึงสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร แตกต่างจากกลุ่มที่มีประสบการณ์ระหว่าง 10-20 ปี และกลุ่มที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

คำสำคัญ: ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา การรับรู้ของครูผู้สอน

Abstract

The objectives of this study were : 1) to investigate level of change leading behaviors of school administrators as perceived by teachers who were under The Nonthaburi Primary Education Service Area Office 1 and 2) to compare the change leading behaviors across gender educational level and

working experience of the teachers. The population of were 1,223 teachers who were under The Nonthaburi Primary Education Service Area Office 1 of, in the 2016 academic year, and selected 297 teachers by multistage random sampling and used Krejcie and Morgan for setting sample size. The instruments used for gathering of data were questionnaires which was the check - lists and the 5 rating scales. The statistics for analyzing data were used percentage mean and standard deviation and tested hypothesis by one sample t-test and one way ANOVA. 1. The perceiving level of teachers toward change leading in human being of school administrators were at high level in overall. When considered in each aspects found every aspects were at high level also which consisted of Idealized Influence or Leadership, Inspiration Motivation, Intellectual Stimulation and Individualized Consideration 2. When compared the differences of change leading in human being of school administrators which classified by gender, educational level, and working experience found that: 2.1 Teachers who had different gender perceived in human being of school administrators difference. 2.2 Teachers who had different educational level perceived in human being of school administrators the same 2.3 Teachers who had different experiences perceived in human being of school administrators difference and found teachers who had under 10 years experiences perceived in human being of school administrators difference from teacher who had experiences between 10-20 years and still different from teachers who had experiences more over 20 years.

Keywords: Transformational Leader in Human Being of School Administrators, Perceived by Teachers

1. บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 มีสภาพปัญหาและอุปสรรคที่แตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น สภาพปัญหาในการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งสาเหตุของปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งน่าจะมาจากการไม่พัฒนาระบบการบริหารงานภายในองค์กรให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงโดยรอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางการศึกษาไทยในอีก 20 ปีข้างหน้ามี 2 ปัจจัยคือ กระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโทรคมนาคมซึ่งในยุคโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21 สิ่งบ่งชี้ต่าง ๆ ที่สามารถบริหารงานได้ดีในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ทั้งด้านโครงสร้างระบบการเรียนรู้และวัฒนธรรม จะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง (Kotter, 1996)

พญ.พรพรรณ บุญคง ที่ปรึกษาดูแลตรวจสอบการดำเนินงานวิชาการภาคประชาชนจังหวัดนนทบุรีกล่าวว่า จากการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ได้ดำเนินการจัดการศึกษาโดยให้ความสำคัญของทุกภาคฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีทั้งการแต่งตั้งเป็นคณะทำงาน การจัดให้มีการประชุมสัมมนา อย่างเมื่อเร็ว ๆ นี้ มีการระดมความคิดในรูปแบบ “ไตรภาคี” ที่นำเอาผู้ที่มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ มาระดมความคิดกันที่จังหวัดนนทบุรี ทำให้ได้ข้อมูลเป็นอย่างดีว่าสถานศึกษาใดมีจุดเด่น-จุดด้อยอย่างไร ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอยู่ในระดับไหน การบริหารงานบุคคลภายในเขตเป็นอย่างไร จึงทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง และสามารถนำมาสู่กระบวนการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้เป็นอย่างดี ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าความร่วมมือของทุกฝ่ายในการจัดการศึกษา มีบทบาทต่อคุณภาพของนักเรียนอย่างมาก เพราะไม่ใช่เราจะได้รับความช่วยเหลือด้านงบประมาณเพียงอย่างเดียว แต่เรายังได้ข้อคิดเห็นดี ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษามากมายเหมือนอย่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ได้รับทั้งจาก สภ.พญ., องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนได้ช่วยกันจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน เทคโนโลยี ครูสอนภาษาต่างประเทศ ทุนการศึกษา หรือแม้แต่การพัฒนาครู บุคลากร นักเรียนให้มีโอกาสเปิดโลกกว้าง มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล จนพูดได้ว่า “คุณภาพนักเรียนจังหวัดนนทบุรี มีการยกระดับพัฒนาคุณภาพสู่

สากล เพื่อเตรียมการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ซึ่งการที่จะดำเนินการได้ตามที่ สพ.นทบุรี เขต 1 ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดต้องมีความสามารถในการเป็นผู้บริหารที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ในระดับดี การดำเนินงานจึงจะบังเกิดผล

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาวะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานทบุรี เขต 1 เพื่อทราบถึงสภาวะของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นการสะท้อนภาพการบริหารจัดการให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับความสำคัญของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่ามีความสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนเพียงใด โดยการศึกษาเป็นการศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถพัฒนาการบริหารงานในมิติของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives)

เพื่อศึกษาระดับของสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานทบุรี เขต 1

เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้สภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานทบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)

ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานทบุรี เขต 1 ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้สภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาต่างกัน

ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานทบุรี เขต 1 ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ สภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาต่างกันอย่างน้อย 1 คู่

ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานทบุรี เขต 1 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ สภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาต่างกันอย่างน้อย 1 คู่

2. วิธีการวิจัย (Research Methodology)

ขอบเขตของเนื้อหา

มุ่งศึกษาระดับของสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานทบุรี เขต 1 ใน 4 ด้าน (Kotter, 1996) ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือการสร้างบารมี 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นการใช้ปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานทบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,223 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานทบุรี เขต 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คน สุ่มโดยวิธี Multistage Random Sampling

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรอิสระได้แก่ 1) เพศผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกเป็น เพศชาย เพศหญิง 2) ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกเป็นต่ำกว่าปริญญาตรีปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี 3) ประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น ต่ำกว่า 10 ปี ระหว่าง 10-20 ปี มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา

3. ผลการวิจัย (Results)

ระดับของการรับรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ด้านสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าระดับรับรู้ของครูต่อการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารอยู่ในระดับมากทุกด้านคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือการสร้างบารมี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ของครูต่อสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ได้ผลดังนี้

ครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันจะมีระดับการรับรู้สภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ถึงสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการรับรู้ถึงสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยพบว่ากลุ่มครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี จะมีระดับการรับรู้ถึงสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร แตกต่างจากกลุ่มที่มีประสบการณ์ระหว่าง 10-20 ปี และกลุ่มที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

4. สรุปผลและอภิปรายผล (Discussion)

การอภิปรายผลระดับของสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

ผลการศึกษาในส่วนนี้ พบว่าระดับของสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ขั้ว (2547) สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกระตุ้นใช้ปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการสร้างบารมี และด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลเป็นลำดับสุดท้ายและยังเป็นไป องค์ประกอบสำคัญของสภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence or Leadership : II or CL) 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation : IM) 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation : IS) และ 4) การคำนึงถึงความแตกต่างเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration : IC) สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผลการเปรียบเทียบสภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามเพศ

ผลการศึกษาพบว่าครูเพศชาย มีการรับรู้ต่อพฤติกรรมการนำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าครูเพศหญิง ทั้ง 4 ด้าน ชรัตน์ (2547) สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า เพศและประเภทของสถานศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน ภิรมย์ (2550) สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของข้าราชการครูโรงเรียนในอำเภอบ้านโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า การรับรู้ของครูเพศชายกับครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันโดยเพศชาย ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นอันดับ 1 ส่วนครูเพศหญิง

การที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจ มอบหมายงานที่สำคัญ ๆ ให้ครูเพศชายรับผิดชอบอยู่เสมอ ๆ ซึ่งผู้บริหารมีความคิดว่า ครูเพศชายมีความรับผิดชอบและสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายและรวดเร็วกว่าครูเพศหญิง จึงทำให้ครูเพศชายรับรู้ต่อสภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าครูเพศหญิง กันยา (2532) ความแตกต่างกันระหว่างเพศไม่เพียงแต่รูปร่างเท่านั้น นิสัยใจคอ ความคิดเห็น การควบคุมอารมณ์และอื่น ๆ มีความแตกต่างกัน ส่งผลให้ความคิดเห็นของแต่ละเพศแตกต่างกันไปด้วย

การอภิปรายผล

การเปรียบเทียบสภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ที่พบว่าครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการรับรู้สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การรับรู้สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกิดจากพฤติกรรมของตัวผู้บริหารเป็นสำคัญ กล่าวคือถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้และพื้นฐานความคิดเป็นอย่างไร พฤติกรรมที่แสดงออกก็จะเป็นตามนั้น สำหรับกรณีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเหล่านี้มีสภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากทุกด้าน สะท้อนให้เห็นว่าครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถามรับรู้ได้ว่าพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างไร ทำให้ผลการทดสอบเกี่ยวกับระดับการศึกษาของครูผู้สอนไม่มีผลต่อการรับรู้ถึงสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาผลการทดสอบจึงแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ระดับการศึกษาของครูผู้สอนจะแตกต่างกัน ก็ไม่มีผลต่อการรับรู้ของตัวครูผู้สอน

การอภิปรายผลการเปรียบเทียบสภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี มีการรับรู้สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 10-20 ปีขึ้นไปและยังต่างกับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป อารี (2553) สภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ของครู พบว่า ประสบการณ์ของครูโดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายช่วงอายุ พบว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย (ต่ำกว่า 10 ปี) มีการรับรู้เกี่ยวกับสภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารแตกต่างกันจากครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก ในกรณีงานวิจัยฉบับนี้คือระหว่าง 10-20 ปี และมากกว่า 20 ปีขึ้นไป

การที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการทำงาน จะช่วยให้เข้าใจปัญหาและสถานการณ์ตามความเป็นจริงดีขึ้น กันยา (2532) ประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละคน ทั้งสองอย่างนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง

ใกล้ชิด แยกออกจากกันไม่ได้ ประสบการณ์เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และในเวลาเดียวกันนั้น ผลจากการเรียนรู้เป็นผลสำเร็จ แต่ทุกคนไม่ได้รับประสบการณ์ที่เท่าเทียมกัน สิ่งแวดล้อมไม่เหมือนกันจึงมีโอกาสได้เรียนรู้ต่างกัน ฉะนั้นคนเราจึงมีความแตกต่างกัน ธงชัยและชัยยศ (2553) ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นตัวแปรสำคัญ เพราะประสบการณ์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร ดังนั้น ประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันย่อมทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันด้วย

5. ข้อเสนอแนะ (Suggestion)

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางในการนำเสนอผลการศึกษามาพัฒนาสถานะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่แสดงออกให้เห็นโดยพฤติกรรมการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการศึกษาไปวางแผนการพัฒนาตนเองให้มีสถานะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้นเพื่อสามารถนำพาโรงเรียนของตนเองไปสู่เป้าหมายที่วางไว้โดยความยินยอมพร้อมใจของครูในโรงเรียนการสร้างแรงบันดาลใจและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับครูเพศหญิงและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี เป็นพิเศษ ทั้ง 4 ด้าน

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการ/วิธีการ/รูปแบบ แนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรตามไปใช้ในการบริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม

ควรศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษาว่ามีความเกี่ยวข้องกันในระดับใดและสถานะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่าส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอย่างไร

ควรศึกษาพฤติกรรมหรือนำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับ

6. เอกสารอ้างอิง (Reference)

กันยา สุวรรณแสง. 2532. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา .

ชรัตน์ จินขาวขำ. 2547. การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์. 2553. พฤติกรรมบุคคลในองค์กร. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.

ภิรมย์ ถินถาวร. 2550. การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของข้าราชการครู โรงเรียนในอำเภอบ้านโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อารี กังสานุกุล. 2553. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

Kotter, John P. 1996. Leading change. Boston : Harvard Business School Press.

ประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตต่อความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรabanศรีตรัง

Effectiveness of Resilience-enhancing And Reminiscence Program on Resilience, Self-esteem and Happiness among Elderly Residents in Ban Sritang Elderly Nursing Home

กรรณิการื่องเดช ชาวสวนศรีเจริญ ไพบุลย์ ชาวสวนศรีเจริญ และ เสาวลักษณ์ คงสนิท

KannikaRuangdej Chaosuansreecharoen, Paiboon Chaosuansreecharoen

and Saowaluk Khongsanit

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง

E-mail : kanni43@gmail.com Tel: 0897979936

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบ 2 กลุ่มวัดก่อนและหลัง (Two-group pretest-posttest design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตต่อความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรabanศรีตรัง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรabanศรีตรัง จำนวน 40 คน สุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากแบ่งเข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิต ประกอบด้วยกิจกรรม 10 ครั้ง ๆ ละ 120 นาที เป็นเวลา 5 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติของสถานสงเคราะห์คนชรา เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมคือแบบสัมภาษณ์แบบมีเค้าโครง การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าที (Paired t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of covariance: ANCOVA) ผลการศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิตของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง ($\bar{X} \pm S.D. = 2.86 \pm 0.17$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} \pm S.D. = 2.31 \pm 0.27$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $<.001$ คะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง ($\bar{X} \pm S.D. = 18.90 \pm 3.37$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} \pm S.D. = 17.90 \pm 1.55$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคะแนนเฉลี่ยความสุขของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง ($\bar{X} \pm S.D. = 26.86 \pm 3.51$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} \pm S.D. = 23.70 \pm 3.85$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม คะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $<.001, .007, .001$ ตามลำดับ หลังจากควบคุมคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง ดังนั้นโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตมีประสิทธิผลในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: โปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิต, การเห็นคุณค่าในตนเอง, ความสุข, ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา

Abstract

This quasi-experimental research using two groups pre-posttest designed aimed to study the effectiveness of resilience-enhancing program on resilience, self-esteem and happiness among elderly in Ban Sritang elderly nursing home. The samples were 40 elderly residents in Ban Sritang

elderly nursing home. Simple random sampling procedure with lottery method was used to assign 20 elderly residents into experimental group and 20 elderly residents into control group. The experimental group received 10 activities of resilience-enhancing program that was conducted 120 minutes per activities for 5 weeks. The control group received normal care of elderly nursing home. Research instrument was a constructed interview. The data analysis included descriptive statistics: percentage, mean and standard deviation. The inferential statistics included t-test (paired t-test) and analysis of covariance (ANCOVA). The results revealed that average posttest scores of resilience in the experimental group were statistically significant higher ($\bar{x} \pm S.D. = 2.86 \pm 0.17$) than those average pre-test scores ($\bar{x} \pm S.D. = 2.31 \pm 0.27$) at p-value $< .001$. The average posttest scores of self-esteem in the experimental group were insignificant higher ($\bar{x} \pm S.D. = 18.90 \pm 3.37$) than those average pre-test scores ($\bar{x} \pm S.D. = 17.90 \pm 1.55$). The average posttest scores of happiness in the experimental group were statistically significant higher ($\bar{x} \pm S.D. = 26.86 \pm 3.51$) than those average pre-test scores ($\bar{x} \pm S.D. = 17.90 \pm 1.55$) at p-value .01. When comparing the average scores between experimental and control groups, the average posttest scores of resilience, self-esteem and happiness among experimental group were statistically significant higher than those average scores of control group at p-value $< .001$, .007, .001; respectively after controlling average pretest scores. Thus, resilience-enhancing program had effects to enhance higher resilience, self-esteem and happiness among elderly residents in elderly nursing home.

Keywords: Resilience-enhancing Program, Self-esteem, Happiness, Elderly residents in Elderly Nursing home

1. บทนำ

ในศตวรรษนี้การสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก อันเป็นผลมาจากการที่อัตราเกิดของประเทศต่าง ๆ ได้ลดต่ำลง องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. 2544-2643 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลก และมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีฐานะยากจน เป็นประเด็นท้าทายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศจะต้องมีแผนรองรับ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2558) สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สรุปว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งประเทศ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557) เนื่องจากการเกิดที่ลดต่ำลงอย่างรวดเร็วมาก และอัตราเกิดในยุคที่มีทารกเกิดมาก (Baby bloomers) จึงทำให้คนรุ่นนั้นมีอายุสูงเข้าสู่กลุ่มสูงวัยในปัจจุบัน ประกอบกับอายุของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีทางการแพทย์ก้าวหน้า อายุคาดเฉลี่ยเพิ่มขึ้น และประชาชนสนใจและความรู้เรื่องสุขภาพ เป็นต้น ทำให้โครงสร้างอายุของประชากรไทยได้เปลี่ยนผ่านจากที่เคยเป็นประชากรเยาว์วัยกลายเป็นประชากรสูงวัย มีตัวเลขจากการคาดประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แสดงให้เห็นว่าอีก 10 ปีข้างหน้า ในปี 2566 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 14.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด เท่ากับว่าประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” และนับจากวันนี้ไปอีกเพียง 20 ปี ในปี พ.ศ. 2576 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 18.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

นอกจากจำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้นแล้ว ในวัยผู้สูงอายุยังเป็นช่วงอายุที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ในลักษณะที่มีการเสื่อมถอยลง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหา

ทางด้านสุขภาพจิตส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย และทำให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมากขึ้น (ฉัตรฤดี, 2558) ตลอดจนการมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศเปลี่ยนแปลงไป คืออัตราส่วนผู้สูงอายุที่เป็นภาระเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่อัตราส่วนและจำนวนประชากรวัยแรงงานเริ่มลดลง ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม ต่อการออม และการลงทุน ทำให้ผู้สูงอายุต้องเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังมากขึ้น เพราะประชากรวัยแรงงานส่วนหนึ่งต้องย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุตรหลานมีเวลาเอาใจใส่ผู้สูงอายุน้อยลง ผู้สูงอายุจึงต้องรับผิดชอบตนเองมากขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ จากวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป บุตรหลานส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านไม่สามารถอยู่ดูแลผู้สูงอายุได้เหมือนในอดีต ประกอบกับการที่โครงสร้างของครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้สัมพันธภาพระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลในครอบครัวห่างเหินกัน ผู้สูงอายุจึงต้องอยู่ตามลำพังมากขึ้น (ชื่น, 2553) ซึ่งอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้สูงอายุ คือการเข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์คนชราสาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องเข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์คนชรา คือ ผู้สูงอายุรู้สึกที่ตนเองอยู่ในครอบครัวแล้วไม่มีความสุข, ไม่ต้องการเป็นภาระของครอบครัว, ไม่มีที่อยู่อาศัย หรือครอบครัวไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ จากสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกไม่เป็นที่ต้องการของผู้ใด เสมือนว่าตนเองถูกทอดทิ้ง ถูกขับไล่ผลักไส มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำลงโดยเฉพาะผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา หากความรู้สึกเหล่านี้สะสมอยู่ยาวนานโดยไม่ได้รับการช่วยเหลือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องความรู้สึกเหล่านี้จะก่อให้เกิดผลเสียทั้งต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ตลอดจนการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ทั้งด้านสภาพการดำเนินชีวิต สภาพสังคม และสภาพแวดล้อม ข้อจำกัดต่าง ๆ ภายใต้กฎระเบียบที่ตั้งไว้ของสถานสงเคราะห์จะทำให้ผู้สูงอายุสูญเสียบทบาทหรือความสุข ซึ่งล้วนส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุทั้งสิ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความแข็งแกร่งในชีวิตคือความสำเร็จของพัฒนาการหรือการปรับตัวในภาวะเสี่ยงหรือความสามารถในการจัดการกับความเครียด รวมทั้งความสามารถในการลดความเครียด ความสามารถในการฟื้นฟูอย่างรวดเร็วจากการได้รับการบาดเจ็บทั้งในระยะยาวตลอดจนความสามารถในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ด้านลบและความสามารถในการส่งเสริมพฤติกรรมทางบวก เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถจัดการกับสถานการณ์เลวร้ายได้ ดังนั้นผู้สูงอายุที่ความแข็งแกร่งในชีวิต คือ ผู้สูงอายุที่ไม่ยอมแพ้กับสถานการณ์อันเลวร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิต แต่เป็นผู้สูงอายุที่มีความสามารถหรือลักษณะในการปรับตัว จัดการกับความเครียด และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี แม้ต้องเผชิญกับสถานการณ์เลวร้าย (Fontes and Neri, 2015) นอกจากนี้พบว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการพัฒนาความแข็งแกร่งในชีวิตให้เพิ่มขึ้น จะทำให้ผู้สูงอายุมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น (Windle et al., 2008) มีผลทำให้ผู้สูงอายุมีมุมมองทางบวกต่อสิ่งต่าง ๆ และเต็มไปด้วยความหวังเสมอ มองว่าการเปลี่ยนแปลงและความเครียดเป็นสิ่งที่ท้าทายหรือเป็นโอกาส ยอมรับจุดดี จุดด้อยของตนเอง รับรู้ถึงความสามารถของตนเอง และรับผิดชอบผลที่เกิดจากพฤติกรรมของตนเอง สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากอดีตมาใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน/ป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และมีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีอารมณ์ขัน สามารถควบคุมสถานการณ์หรือจัดการแก้ไขบางอย่างได้เอง สามารถควบคุมความรู้สึกของตนเองได้ และตระหนักถึงข้อจำกัดในการควบคุมตนเอง (พัชรินทร์, 2558) ในที่สุดส่งผลต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ คือ ความสุขในชีวิต (MacLeod et al., 2016) การเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิต คือ การสร้างเสริมสุขภาพในการดำเนินชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ที่ดี จะทำให้ความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น เช่น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย (Centre for Policy on Ageing, 2014) และกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถและจิตวิญญาณ (McFadden and Basting, 2010) ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมสำหรับแนวคิดทฤษฎีการระลึกความหลัง (reminiscence) มีผลเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตให้กับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น (Randall, 2013) เนื่องด้วยการระลึกความหลังเป็นกระบวนการคิดทบทวนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนในหลาย ๆ ด้านที่ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่าและมีความสุข ทำให้เกิดพัฒนาความแข็งแกร่งในชีวิต (Stinson, 2009)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตโดยประยุกต์ใช้แนวคิดความแข็งแกร่งในชีวิตร่วมกับแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมตามแนวคิดความสุข 5 มิติสำหรับผู้สูงอายุโดยการส่งเสริมสุขภาพร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ (อัมพร และคณะ, 2555) ทฤษฎีจิตวิทยาญาณโดยใช้หลักธรรมชาติการเข้าใจชีวิต และหลักการผ่อนคลายความเครียด (สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, 2547) และแนวคิดการระลึกถึงความหลัง (Reminiscence) ด้วยการระลึกถึงความภาคภูมิใจและความสุขที่ผ่านมาในอดีตตั้งแต่วัยเด็ก (Stinson, 2009) โดยโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 10 ครั้ง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 120 นาที จุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้ง 3 องค์ประกอบตามแนวคิดของกรอทเบิร์ก (Grotberg) ไปพร้อม ๆ กัน คือ “I have (ฉันมี....)” คือ แหล่งสนับสนุนภายนอกที่ส่งเสริมให้มีความแข็งแกร่งในชีวิต (External supports) “I am (ฉันเป็นคน....)” คือ ความแข็งแรงภายในตัวบุคคล เช่น ความเชื่อมั่น การเห็นคุณค่าในตนเอง และความรับผิดชอบ และ “I can (ฉันสามารถที่จะ....)” คือ ทักษะทางสังคมและทักษะในการแก้ไขปัญหา (พัชรินทร์, 2558) จะส่งผลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขของผู้สูงอายุตามมาด้วย ดังนั้นผลที่จะได้จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ที่สถานสงเคราะห์คนชราอื่น ๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตการเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขให้กับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา และชมรมผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุระหว่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิต และระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิต และระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสุขระหว่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตและระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กรอทเบิร์ก (Grotberg, 1995; 1997; 1998 อ้างถึงในพัชรินทร์, 2558) ได้ให้ความหมาย “ความแข็งแกร่งในชีวิต” หมายถึง ความสามารถ/ศักยภาพที่เป็นสากลของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ที่ใช้ในการป้องกัน ลดความรุนแรง และผ่านพ้นจากการได้รับผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ที่ยากลำบาก/สถานการณ์ที่เลวร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความสามารถนี้บุคคลจะต้องได้รับการเสริมสร้างให้รู้สึว่าตนเองพร้อมใน 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) I have (ฉันมี...) 2) I am (ฉันเป็นคน...) และ 3) I can (ฉันสามารถที่จะ...) เมื่อบุคคลเผชิญกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดหรือวิกฤติในชีวิตบุคคลก็จะตั้งองค์ประกอบเหล่านี้มาใช้ในการจัดการกับเหตุการณ์นั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการเรียนรู้ Ong et al. (2006) อธิบายว่า ความแข็งแกร่งในชีวิต เป็นรูปแบบของการปรับตัวจากภาวะเสี่ยงหรือสถานการณ์อันเลวร้าย หรือเมื่อเผชิญกับภาวะคุกคาม จะมีพัฒนาการ หรือจะมีการปรับตัวในทิศทางบวก ซึ่งการปรับตัวในทิศทางบวกนี้ Hardy et al. (2004) ได้อธิบายว่าหมายถึง ความสำเร็จของพัฒนาการหรือการปรับตัวในภาวะเสี่ยง หรือความสามารถในการจัดการกับความเครียด รวมทั้งความสามารถในการลดความเครียด ความสามารถในการฟื้นฟูอย่างรวดเร็วจากการได้รับการบาดเจ็บทั้งในระยะยาว ตลอดจนความสามารถในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ด้านลบ และความสามารถในการส่งเสริมพฤติกรรมทางบวก เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถจัดการกับสถานการณ์เลวร้ายได้ ดังนั้นผู้สูงอายุที่มีความแข็งแกร่งในชีวิต คือ ผู้สูงอายุที่ไม่ยอมแพ้กับสถานการณ์อันเลวร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิต แต่เป็นผู้สูงอายุที่มีความสามารถหรือลักษณะในการปรับตัว จัดการกับความเครียด และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี แม้ต้องเผชิญกับสถานการณ์เลวร้าย (Fontes and Neri, 2015)

สำหรับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุ ก็คือ การให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย การสร้างเสริมสุขภาพในการดำเนินชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ที่ดี จะทำให้ความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น เช่น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย (Centre for Policy on Ageing, 2014) และกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถและการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ (McFadden and Basting, 2010) ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีความแข็งแกร่งในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ The APA's (American Psychological Association) Resilience Tool Kit ได้ให้คำแนะนำสำหรับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ คือ ต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเข้มแข็งกับสังคมภายนอก ทำกิจกรรมในชุมชน คิดบวก และมีความรู้สึกว่ามีชีวิตยังมีหวัง (MacLeod et al., 2016)

นอกจากนี้มีการศึกษาที่ระบุว่า การระลึกถึงความหลัง (Reminiscence) สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวัยสูงอายุ ดังนั้นการระลึกถึงความหลัง (Reminiscence) ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุได้ (Randall, 2013) การระลึกถึงความหลังถือว่าเป็นกระบวนการบำบัดรักษาตามธรรมชาติ สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับผลของการดูแลโดยใช้เทคนิคการระลึกถึงความหลังในผู้สูงอายุพบว่า การระลึกถึงความหลังสามารถช่วยเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ความพึงพอใจในชีวิต ความผาสุกในชีวิต และความสามารถในการรู้คิดส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ช่วยในการปรับตัวต่อสถานการณ์วิกฤตในชีวิต และช่วยพัฒนากระบวนการสูงอายุ และลดอาการซึมเศร้าและความสับสนของผู้สูงอายุ (Stinson, 2009)

2. วิธีดำเนินการศึกษา

2.1 รูปแบบการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบ 2 กลุ่มวัดก่อนและหลัง (Two-group pretest-posttest design) โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตและการระลึกถึงความหลัง จำนวน 10 ครั้ง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 120 นาที และกลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติของสถานสงเคราะห์โดยมีรูปแบบการทดลองดังภาพที่ 1

กลุ่มทดลอง : O1.....X1O2

กลุ่มควบคุม : O3.....X2.....O4

ภาพที่ 1 รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองแบบ 2 กลุ่มวัดก่อนและหลัง

O1, O3 หมายถึง การวัดความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

O2, O4 หมายถึง การวัดความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขหลังการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

X1 หมายถึง โปรแกรมเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตสำหรับกลุ่มทดลอง

X2 หมายถึง การดูแลตามปกติของสถานสงเคราะห์คนชราสำหรับกลุ่มควบคุม

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุทั้งหญิงและชายที่พักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านศรีตรัง จำนวน 77 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุทั้งหญิงและชายที่พักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านศรีตรัง ซึ่งเป็นสถานสงเคราะห์คนชราในพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง การคำนวณขนาดตัวอย่างใช้สูตรการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม

คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ค่าเฉลี่ย 2 ค่า เปรียบเทียบกันและเป็นอิสระกัน/Independent groups) (Hulley et al., 2007) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ = 12 คน ผู้วิจัยเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มละ 20 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มง่ายโดยการจับสลากแบ่งเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกำหนดคุณลักษณะกลุ่มตัวอย่าง คือ (1) ไม่มีปัญหาความจำเสื่อม, (2) ไม่มีความพิการหรือเป็นโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรม, (3) ไม่มีปัญหาการได้ยิน การมองเห็น การพูดและสามารถสื่อสารเข้าใจได้และ (4) เต็มใจเข้าร่วมการวิจัยส่วนเกณฑ์การคัดออกคือ ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโปรแกรมได้ทุกครั้ง

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ โดยแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแรงในชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์แนวความคิดการเสริมสร้างความแข็งแรงในชีวิตร่วมกับแนวความคิดส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมตามแนวคิดความสุข 5 มิติสำหรับผู้สูงอายุ ทฤษฎีจิตวิญญาณ และการระลึกความหลังเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย 10 ครั้ง ใช้ระยะเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 120 นาที ประกอบด้วย

1.1 การสร้างเสริมความแข็งแรงในชีวิตด้วยการส่งเสริมสุขภาพร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุตามแนวความคิดส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมตามแนวคิดความสุข 5 มิติ และทฤษฎีจิตวิญญาณสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ การสาธิตการออกกำลังกายด้วยท่าฤๅษีดัดตนสำหรับผู้สูงอายุ 5 ท่า ร่วมกับการฝึกปฏิบัติและมอบหมายให้ผู้สูงอายุสับเปลี่ยนมาเป็นผู้นำการออกกำลังกายด้วยท่าฤๅษีดัดตนในช่วงกิจกรรมทุกสัปดาห์ การส่งเสริมการเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมตามธาตุเจ้าเรือนและอาหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุพร้อมนำเสนอตัวอย่างผักและผลไม้จริงให้ผู้สูงอายุได้เลือกรับประทานอาหารตามธาตุเจ้าเรือน การฝึกปฏิบัติการผ่อนคลายความเครียดด้วยการนั่งสมาธิและการนวดผ่อนคลายด้วยตนเอง และการนวดผ่อนคลายให้เพื่อนผู้สูงอายุ และการฝึกสมองโดยการเขียนช่วงเวลาและกิจกรรมที่ปฏิบัติในแต่ละวันของสัปดาห์ที่ผู้สูงอายุต้องกระทำในสถานสงเคราะห์คนชรา

1.2 การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุจากการระลึกความหลังที่ภาคภูมิใจและความสุขในอดีต ได้แก่ กิจกรรมเลือกรูปสัตว์หรือหุ่นจำลองสัตว์ที่เป็นตัวแทนของตนเอง โดยมีรูปหรือหุ่นจำลองจำนวนมากให้ผู้สูงอายุเลือกและให้ผู้สูงอายุแต่ละคนนำเสนอว่าทำไมสัตว์แต่ละชนิดเป็นตัวแทนของตัวเองกิจกรรมให้ผู้สูงอายุระลึกถึงของเล่นในวัยเด็กและให้ผู้สูงอายุแต่ละคนพูดถึงของเล่นที่ชื่นชอบที่สุดในวัยเด็กและของเล่นที่สร้างขึ้นเองที่บ้าน กิจกรรมวาดภาพเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ความภาคภูมิใจในอดีต ให้ผู้สูงอายุแต่ละคนนำเสนอผลงานและเล่าเรื่องราวของตนเองสั้น ๆ ให้สมาชิกกลุ่มฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นในผลงานแต่ละชิ้น และกิจกรรมวาดภาพบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่มีความสำคัญกับตัวผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุแต่ละคนออกมาอธิบายรูปบุคคลที่วาดคือใคร มีความสำคัญอย่างไรกับผู้สูงอายุ

1.3 การส่งเสริมความสุขให้กับผู้สูงอายุ ด้วยแนวความคิดส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมตามแนวคิดความสุข 5 มิติ และทฤษฎีจิตวิญญาณสำหรับผู้สูงอายุ ด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การเล่นเกมส์ การรำวง การฟังธรรมะ การดูวิดีโอตัวอย่างของผู้สูงอายุที่ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และการสาธิตและการฝึกปฏิบัติการทำน้ำมันหอมระเหย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีเค้าโครง ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

2.1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพในอดีต สถานภาพสมรส ศาสนา จำนวนบุตร โรคประจำตัว และระยะเวลาของการมาอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราปัจจุบัน

2.2 แบบสัมภาษณ์ความแข็งแกร่งในชีวิต เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเกี่ยวกับความสามารถของผู้สูงอายุที่จะยืนหยัดและนำพาชีวิตให้ผ่านพ้นปัญหาไปได้ และเมื่อผู้สูงอายุต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากใจโดยใช้แบบสัมภาษณ์ความแข็งแกร่งในชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้กรอบโครงสร้างแนวคำถามจากการศึกษาของ Maneerat et al. (2011) มาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือประเมินความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ เห็นด้วย เฉย ๆ และไม่เห็นด้วย เกณฑ์การให้คะแนน 3 หมายถึงเห็นด้วย 2 หมายถึงเฉย ๆ และ 1 หมายถึงไม่เห็นด้วย

2.3 แบบสัมภาษณ์การเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem Scale) จากแบบทดสอบ Rubin's Self Esteem Scale โดยให้ผู้สูงอายุประเมินตนเองเกี่ยวกับการยอมรับการเคารพนับถือในตนเอง มีความเชื่อและมั่นใจว่าตนเองมีความสำคัญ มองตนในทางบวก เห็นว่าตนเป็นคนมีค่า และตัดสินความมีคุณค่าในตนเอง ลักษณะคำตอบเป็น 2 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย เกณฑ์การให้คะแนนข้อความที่มีลักษณะทางบวก ได้แก่ข้อ 1, 2, 4, 6, 7 ถ้าตอบว่าเห็นด้วย ให้ 2 คะแนน ไม่เห็นด้วย ให้ 1 คะแนน สำหรับข้อความที่มีลักษณะทางลบ ได้แก่ข้อ 3, 5, 8, 9, 10 ถ้าตอบว่าเห็นด้วย ให้ 1 คะแนน ไม่เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน

2.4 แบบสัมภาษณ์ความสุข ผู้วิจัยใช้แบบประเมินดัชนีชี้วัดความสุขคนไทย (Thai Happiness Indicators หรือ THI) ฉบับสั้น 15 ข้อ (THI - 15) ฉบับมาตรฐานของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พัฒนาโดย อภิชัย มงคล และคณะ (อภิชัย และคณะ, 2544) โดยประเมินเหตุการณ์ อารมณ์ ความคิดเห็น ความรู้สึก ของตนเอง และปัจจัยที่ทำให้สุข-ทุกข์ในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) เกณฑ์การให้คะแนน ข้อ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14 และ 15 ถ้าตอบไม่เลย = 0, เล็กน้อย = 1, มาก = 2 และมากที่สุด = 3 สำหรับข้อ 3, 8 และ 12 ถ้าตอบไม่เลย = 3, เล็กน้อย = 2, มาก = 1 และมากที่สุด = 0

2.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการศึกษา

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คำนวณค่าความตรงเชิงโครงสร้างทั้งฉบับ (Content validity for scale, S-CVI) (Waltz et al., 2005) มีค่าเท่ากับ 0.90 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบและพิจารณาแก้ไขความตรงเชิงเนื้อหา และความเข้าใจของภาษาที่ใช้ในข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Item content validity index, I-CVI) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไปเป็นข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจะใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ (Waltz et al., 2005)

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ความตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำไปทดลองสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านศรีตรังที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลไปวิเคราะห์ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) แบบสัมภาษณ์ความแข็งแกร่งในชีวิต มีค่าเท่ากับ 0.86 แบบสัมภาษณ์การเห็นคุณค่าในตนเอง เท่ากับ 0.91 และแบบสัมภาษณ์ความสุข เท่ากับ 0.77

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที (Paired t-test)
3. การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติ ANCOVA โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) เพื่อหาหลักการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) ของข้อมูลด้วย Probability Plot พบว่า ค่าเฉลี่ยของข้อมูลส่วนใหญ่อยู่รอบ ๆ เส้นตรง ดังนั้นสรุปได้ว่าลักษณะของข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (Hair et al., 2010)

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ กลุ่มทดลองเป็นเพศหญิง ร้อยละ 75 และกลุ่มควบคุม ร้อยละ 55 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 50 อาชีพของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 45 และ 40 ตามลำดับ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 95 และ 80 ตามลำดับ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 70 และ 60 ตามลำดับ อายุเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เท่ากับ 74.90 ปีและ 73.95 ปี ตามลำดับ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีบุตรจำนวน 1 คน และระยะเวลาเฉลี่ยที่อาศัยในสถานสงเคราะห์แห่งนี้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เท่ากับ 3.55 ปี และ 4.50 ปี ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p-value
ความแข็งแกร่งในชีวิต						
กลุ่มทดลอง						
ก่อนการทดลอง	20	2.31	0.27	19	8.78	<.001
หลังการทดลอง	20	2.86	0.17			
กลุ่มควบคุม						
ก่อนการทดลอง	20	2.47	0.21	19	-1.32	.20
หลังการทดลอง	20	2.39	0.17			
การเห็นคุณค่าในตนเอง						
กลุ่มทดลอง						
ก่อนการทดลอง	20	17.90	1.55	19	1.05	.31
หลังการทดลอง	20	18.90	3.37			
กลุ่มควบคุม						
ก่อนการทดลอง	20	16.80	2.19	19	-0.60	.56
หลังการทดลอง	20	16.45	1.96			
ความสุข						
กลุ่มทดลอง						
ก่อนการทดลอง	20	23.70	3.85	19	2.77	.01
หลังการทดลอง	20	26.85	3.51			
กลุ่มควบคุม						
ก่อนการทดลอง	20	23.30	4.95	19	-0.14	.89
หลังการทดลอง	20	23.15	3.15			

3. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุข หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ความแข็งแกร่งในชีวิต					
ความแข็งแกร่งในชีวิตก่อนการทดลอง	0.06	1	0.06	2.10	.16
ระหว่างกลุ่ม	2.22	1	2.22	78.21	<.001
ความคลาดเคลื่อน	1.05	37	0.03		
รวม	279.47	40			
R Squared = .68, Adjust R Squared = .67					
การเห็นคุณค่าในตนเอง					
การเห็นคุณค่าในตนเองก่อนการทดลอง	5.86	1	5.86	0.72	.40
ระหว่างกลุ่ม	65.88	1	65.88	8.10	.007
ความคลาดเคลื่อน	300.89	37	8.13		
รวม	12,863.00	40			
R Squared = .18, Adjust R Squared = .16					
ความสุข					
ความสุขก่อนการทดลอง	22.65	1	22.65	2.09	.16
ระหว่างกลุ่ม	131.52	1	131.52	12.15	.001
ความคลาดเคลื่อน	400.45	37	10.82		
รวม	560.00	40			
R Squared = .29, Adjust R Squared = .25					

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <.001, .007, .001 ตามลำดับ เมื่อควบคุมคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุข ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังการทดลองภายหลังปรับแล้ว

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	95% Confidence Interval	
			Upper Bound	Lower Bound
ความแข็งแกร่งในชีวิต				
กลุ่มทดลอง	2.88	0.04	2.80	2.95
กลุ่มควบคุม	2.38	0.04	2.30	2.46
การเห็นคุณค่าในตนเอง				
กลุ่มทดลอง	19.02	0.65	17.70	20.35
กลุ่มควบคุม	16.33	0.65	15.004	17.65
ความสุข				
กลุ่มทดลอง	26.82	0.74	25.32	28.31
กลุ่มควบคุม	23.19	0.74	21.69	24.68

จากตาราง 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความแข็งแกร่งในชีวิตของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 2.88$) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 2.38$), คะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 19.02$) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 16.33$) และคะแนนเฉลี่ยความสุขของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 26.82$) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 23.19$)

จากผลการศึกษาค้นคว้านี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตมีประสิทธิผลในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเพิ่มขึ้น ในกรณีที่ผู้สูงอายุมีความแข็งแกร่งในชีวิตเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากกิจกรรมของโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตสำหรับผู้สูงอายุก็คือการให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย การสร้างเสริมสุขภาพในการดำเนินชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ที่ดี เช่น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย จะทำให้ความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น (Center for Policy on Ageing, 2014) และกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถ (McFadden and Basting, 2010) ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีความแข็งแกร่งในชีวิตซึ่งสอดคล้องกับ The APA's (American Psychological Association) Resilience Tool Kit ได้ให้คำแนะนำสำหรับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ คือ ต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเข้มแข็งกับสังคมภายนอก ทำกิจกรรมในชุมชน คิดบวก และมีความรู้สึกว่าชีวิตยังมีหวัง (MacLeod et al., 2016) ดังนั้นกิจกรรมของโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตที่พัฒนาขึ้นได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมตามแนวคิดความสุข 5 มิติ สำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งลักษณะกิจกรรมประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพกาย ด้วยการออกกำลังกายด้วยท่าออกกำลังกาย 5 ท่า และกระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้มีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมการเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมตามธาตุเจ้าเรือนและอาหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุพร้อมนำเสนอตัวอย่างผักและผลไม้จริงให้ผู้สูงอายุได้เลือกรับประทานอาหารตามธาตุเจ้าเรือน ส่วนการส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดี คือการฝึกปฏิบัติการผ่อนคลายความเครียดด้วยการนั่งสมาธิ และการนวดผ่อนคลายด้วยตนเอง และการนวดผ่อนคลายให้เพื่อนผู้สูงอายุ และการฟื้นฟูความจำด้วยการฝึกสมองโดยการเขียนช่วงเวลาและกิจกรรมที่ปฏิบัติในแต่ละวันของสัปดาห์ให้ผู้สูงอายุต้องกระทำในสถานสงเคราะห์คนชรา ตลอดจนสร้างแรงจูงใจจากการดูวิดีโอตัวอย่างของผู้สูงอายุที่มีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ ส่วนการประยุกต์ใช้ทฤษฎีจิตวิญญาณในกิจกรรมของโปรแกรม ด้วยการเข้าใจชีวิตด้วยหลักศาสนาที่แต่ละบุคคลยึดถือทำจิตใจให้ผ่องใสด้วยการสวดมนต์ไหว้พระ และนั่งสมาธิ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผู้สูงอายุที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานสงเคราะห์อย่างสม่ำเสมอก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพ สุขภาพจิต และความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีเช่นเดียวกับตัวอย่างของผู้สูงอายุในวิดิทัศน์ สอดคล้องกับการศึกษาหลายการศึกษา ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีความแข็งแกร่งในชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับระดับสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่โดยรวม ผู้สูงอายุที่มีความรู้สึกว่าตนเองมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ผู้สูงอายุนั้นจะสามารถจัดการสภาวะยากลำบากในชีวิตได้อย่างดี (Gallacher et al., 2012; Gooding et al., 2012; Wells, 2010) ดังนั้นผู้สูงอายุที่สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี จะมีความแข็งแกร่งในชีวิตอยู่ในระดับอยู่ในระดับสูง (Center for Policy on Ageing, 2014)

สำหรับกิจกรรมของการระลึกความหลัง (Reminiscence) ได้แก่ กิจกรรมเลือกรูปสัตรีหรือหุ่นจำลองสัตว์ที่เป็นตัวแทนของตนเอง โดยมีรูปหรือหุ่นจำลองจำนวนมากให้ผู้สูงอายุเลือกและให้ผู้สูงอายุแต่ละคนนำเสนอว่าทำไมสัตว์แต่ละชนิดเป็นตัวแทนของตัวเองกิจกรรมให้ผู้สูงอายุระลึกถึงของเล่นในวัยเด็กและให้ผู้สูงอายุแต่ละคนพูดถึงของเล่นที่ชื่นชอบที่สุดในวัยเด็กและของเล่นที่สร้างขึ้นเองที่บ้าน กิจกรรมวาดภาพเรื่องราวที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ความภาคภูมิใจในอดีต ให้ผู้สูงอายุแต่ละคนนำเสนอผลงานและเล่าเรื่องราวของตนเองสั้น ๆ ให้สมาชิกกลุ่มฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นในผลงานแต่ละชิ้น และกิจกรรมวาดภาพบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่มีความสำคัญกับตัวผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุแต่ละคนออกมาอธิบายรูปบุคคลที่วาดคือใคร มีความสำคัญอย่างไรกับผู้สูงอายุ (Stinson, 2009) ก็เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิต ทั้ง 3 องค์ประกอบตามแนวคิดของกรอทเบิร์ก (Grotberg) คือ

“I have (ฉันมี....)” คือ แหล่งสนับสนุนภายนอกที่ส่งเสริมให้มีความแข็งแกร่งในชีวิต (External supports) “I am (ฉันเป็นคน....)” คือ ความแข็งแรงภายในตัวบุคคล เช่น ความเชื่อมั่น การเห็นคุณค่าในตนเอง และความรับผิดชอบ และ “I can (ฉันสามารถที่จะ....)” คือ ทักษะทางสังคมและทักษะในการแก้ไขปัญหา (พัชรินทร์, 2558)

สำหรับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ข้อเสนอเบื้องต้นโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตมีประสิทธิผลเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับผู้สูงอายุ แม้ว่าเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองพบว่า ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตาม คะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง ($\bar{X} \pm S.D. = 18.90 \pm 3.37$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} \pm S.D. = 17.90 \pm 1.55$) และคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .007 และคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 19.02$) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 16.33$) เนื่องจากกิจกรรมการระลึกความหลังเป็นกระบวนการบำบัดทางธรรมชาติที่ใช้เพื่อบำบัดดูแลผู้ป่วย หรือผู้สูงอายุที่สูญเสียการเห็นคุณค่าในตนเองได้มีการศึกษาวิจัยทดสอบถึงประโยชน์ของการดูแลโดยใช้เทคนิคการระลึกถึงความหลังในผู้รับบริการโดยเฉพาะผู้สูงอายุในการช่วยเพิ่มความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพิ่มความสุขในชีวิตเพิ่มความสามารถในการรู้คิดและความพึงพอใจในชีวิตส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคมช่วยในการปรับตัวต่อสภาวะวิกฤตในชีวิตและช่วยพัฒนากระบวนการสูงอายุลดอาการซึมเศร้าสำหรับผู้สูงอายุ (Stinson, 2009) ซึ่งกิจกรรมของโปรแกรมในการศึกษาค้างนี้ประกอบด้วยกิจกรรมเลิกรูปสัตว์หรือหุ่นจำลองสัตว์ที่เป็นตัวแทนของตนเอง โดยมีรูปหรือหุ่นจำลองจำนวนมากให้ผู้สูงอายุเลือกและให้ผู้สูงอายุแต่ละคนนำเสนอว่าทำไมสัตว์แต่ละชนิดเป็นตัวแทนของตัวเองกิจกรรมให้ผู้สูงอายุระลึกถึงของเล่นในวัยเด็กและให้ผู้สูงอายุแต่ละคนพูดถึงของเล่นที่ชื่นชอบที่สุดในวัยเด็กและของเล่นที่สร้างขึ้นเองที่บ้านกิจกรรมวาดภาพเรื่องราวที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ความภาคภูมิใจในอดีต ให้ผู้สูงอายุแต่ละคนนำเสนอผลงานและเล่าเรื่องราวของตนเองสั้น ๆ ให้สมาชิกกลุ่มฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นในผลงานแต่ละชิ้น และกิจกรรมวาดภาพบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่มีความสำคัญกับตัวผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุแต่ละคนออกมาอธิบายรูปบุคคลที่วาดคือใคร มีความสำคัญอย่างไรกับผู้สูงอายุ นอกจากนี้เมื่อผู้สูงอายุมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความแข็งแกร่งในชีวิตเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Windle et al. (2008) ที่พบว่าความแข็งแกร่งในชีวิตที่ความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ โปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตมีประสิทธิผลทำให้ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรามีความสุขเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับตัวอย่างความคิดเห็นของผู้สูงอายุจากการสัมภาษณ์เจาะลึก “.....มีความสุขมากเลย อาจารย์ ชอบมากเลยโดยเฉพาะการให้เรานึกถึงของเล่นและการเล่นในวัยเด็ก สนุกมากที่ให้เรา มาสาธิตการเล่นหมากเก็บ โดตหนังยางอะ.....” “สนุกมาก.....ได้มาทำกิจกรรมทำยาต้ม และน้ำมันหอม.....มีความสุขจริง ๆ.....” สอดคล้องกับที่ MacLeod et al. (2016) ได้สรุปลักษณะสำคัญของผู้สูงอายุที่มีความแข็งแกร่งในชีวิต จะเป็นผู้สูงอายุที่มีลักษณะของผู้ที่มีความสุขในการดำเนินชีวิต มีอารมณ์เชิงบวก และมีความสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างดี

4. สรุป

1. โปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตมีประสิทธิผลเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเพิ่มขึ้น
2. โปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตมีประสิทธิผลทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเพิ่มขึ้น
3. โปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตมีประสิทธิผลทำให้ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรามีความสุขเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

สถานสงเคราะห์คนชรา หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สามารถนำโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมความแข็งแกร่งในชีวิต การพัฒนาการเห็นคุณค่าตนเอง และความสุขให้กับผู้สูงอายุทั้งในสถานสงเคราะห์ และผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ

5. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการ นักสังคมสงเคราะห์ และผู้ดูแลผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านศรีตรัง ที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านศรีตรัง ที่ในการเข้าร่วมโครงการวิจัย และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลกระทรวงสาธารณสุขในการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย

6. เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรฤดีภาระญาติ. 2558. ปัจจัยทำนายพลังสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชา การพยาบาลผู้สูงอายุคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชื่นเตชามหาชัย. 2553. งานผู้สูงอายุในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 8. เข้าถึงได้จาก <http://advisor1.anamai.moph.go.th/202/20208.html> (สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2559).
- พัชรินทร์ นินทจันทร์. 2558. ความแข็งแกร่งในชีวิต: แนวคิด การประเมิน และการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2557. สังคมผู้สูงอายุ: นัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ. เข้าถึงได้จาก <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-01.html> (สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2559).
- สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. 2547. การดูแลรักษาโรคผู้สูงอายุด้วยการแพทย์ทางเลือก สำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข. นนทบุรี: กรมการแพทย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2556. การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อภิชัย มงคล, ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์, ทวี ตั้งเสรี, วัชนี หัตถพนม, ไพรวลัย รมชัย และวรวรรณ จุฑา. 2552. รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและทดสอบดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อัมพร เบญจพลพิทักษ์, กาญจนา วณิชรมณีย์ และพรณี ภาณุวัฒน์สุข. 2556. คู่มือ “ความสุข 5 มิติ” สำหรับผู้สูงอายุ. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- Centre for Policy on Ageing. 2014. **Resilience in Older Age**. เข้าถึงได้จาก <http://www.cpa.org.uk/information/reviews/CPA-Rapid-Review-Resilience-and-recovery.pdf> (ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2560).
- Fontes, A.P.and Neri, A.L. 2015. **Resilience in aging: literature review**. Cien Saude Colet. 20(5): 1475 - 1495.
- Gallacher, J., Mitchell, C., Heslop, L. and Christopher, G. 2012. **Resilience to health related adversity in older people**. Emerald Quality in Ageing and Older Adults. 13(3): 197-204.
- Gooding, P.A., Hurst, A., Johnson, J. and Tarrier, N. 2012. **Psychological resilience in young and older adults**. International. Journal of Geriatric Psychiatry. 27(3): 262-270.
- Hardy, S.E, Concato, J. and Gill, T.H. 2004. **Resilience of community-dwelling older persons**. Journal of the American Geriatrics Society. 52(2): 257-262.

- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J, and Adderson, R.E. 2010. **Multivariate Data Analysis**, 7th Edition. New York: Pearson.
- Hulley, S.B., Cummings, S.R., Browner, W.S., Grady, D.G., Newman, T.B. 2007. **Designing Clinical Research**, 3rd Edition. Philadelphia, PA: Lippincott Williams and Wilkins.
- Ong A.D., Bergeman, C.S., Bisconti, T.L. and Wallace, K.A. 2006. **Psychological resilience, positive emotions, and successful adaptation to stress in later life**. Journal of Personality and Social Psychology. 91 (4): 730-749.
- MacLeod, S., Musich, S., Hawkins, K., Alsgaard, K and Wicker, E.R.2016. **The impact of resilience among older adults**. Geriatric Nursing. 37: 266- 272.
- McFadden, S.H.and Basting, A.D. 2010. **Healthy aging persons and their brains: promoting resilience through creative engagement**. Clin Geriatr Med. 26(1): 149-6.
- Maneerat, S., Isaramalai, S-A. and Boonyasopun, U. 2011. **A Conceptual Structure of Resilience among Thai Elderly**. International Journal of Behavioral Science. 6(1): 26-40.
- Randall, W. 2013. **Aging, irony, and wisdom: On the narrative psychology of late life**. Theory & Psychology. 23(2): 164-183.
- Stinson, C.K. 2009. **Structured Group Reminiscence: An Intervention for Older Adults**. The Journal of Continuing Education in Nursing. 40(11): 521-528.
- Waltz, C.F., Strickland, O.L. and Lenz, E.R. 2005. **Measurement in nursing and health research**. 3rd edition. NewYork: Springer Publishing Co.
- Wells, M. 2010. **Resilience in older adults living in rural, suburban, and urban areas**. Journal of Rural Nursing & Health Care. 10(2): 45-54.
- Windle, G., Markland, D.A., Woods, B. 2008. **Examination of a theoretical model of psychological resilience in older age**. Aging & Mental Health. 12(3):285-292.

การสร้างสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม

A Create e-learning online lesson of the subject Data structures and Algorithms

กัญญ์กุลณัช พีรชาอัครชัย

Kankulnat Peerachaakkarachai

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเพชรบูรณ์

E-mail : srru_com2554@hotmail.com; โทรศัพท์/โทรสาร : 056-717-100

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนบทเรียนออนไลน์ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสร้างสื่อการสอนบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) บทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม 2) แบบทดสอบหาประสิทธิภาพบทเรียน 3) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ชั้นปีที่ 2 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีการศึกษา 2/2558 จำนวน 22 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า E1/E2 สื่อบทเรียนออนไลน์ เป็นเครื่องมือที่นักศึกษาสามารถเข้าไปทบทวนเนื้อหาโดยไม่จำกัดวัน เวลา และสถานที่ สำหรับลักษณะของเนื้อหาที่นำเสนอประกอบด้วย เอกสารประกอบการสอน ข้อความ วิดีทัศน์ เป็นต้น นอกจากนี้ นักศึกษาสามารถส่งการบ้านและทำแบบทดสอบผ่านทางสื่อบทเรียนออนไลน์ ซึ่งมีความสะดวกต่อผู้สอนและผู้เรียนอีกด้วย เมื่อหาประสิทธิภาพของสื่อบทเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้น พบว่ามีประสิทธิภาพ 82.22/80.51 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทเรียน พบว่ามีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11

คำสำคัญ: บทเรียนออนไลน์ โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม

Abstract

The purposes of this research were to create learning online lesson of the subject Data Structure and algorithms, to test the efficient of the online learning and to study the satisfaction of the students to the material. Tools machine used in research ware 1) to online lessons subject Data Structure and algorithms, 2) to lesson efficiency, and 3) to learner satisfaction form. The sampling which used the purposive sampling technique consisted of 22 students who studied in the second semester in 2015 and was the second years of the computer business program. Statistical methods used to analyze data by percentage, mean, standard deviation and E1/E2. online learning materials were a tool for the students who could learn the materials in anywhere and anytime. The contents compounded documents, texts or video. Moreover, the student could submit the homework and tested pass the online learning which would make convenient using for both of the teachers and students. The efficiency of the material was 82.22/80.51 which higher than the 80/80 standard as a hypothesis. It was found that the sample was satisfaction high level ($\bar{x}$ =4.11).

Keywords: E-Learning, Data Structures, Algorithms

1. บทนำ

การศึกษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงหรือที่เรียกว่าการปฏิรูปการศึกษาเนื่องมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศข้อมูลข่าวสารยุคโลกาภิวัตน์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539) การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้เน้นหลักสูตรให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะ ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) จึงได้กำหนดการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้นในรูปแบบและวิธีที่หลากหลายรวมทั้งให้ผู้เรียนเกิดการรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) การเรียนรู้ออนไลน์ (E-Learning) เป็นระบบการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเว็บและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา (Active Learning) และการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center Learning) ผู้เรียนเป็นผู้คิดตัดสินใจโดยสร้างความรู้และความเข้าใจใหม่ ๆ ด้วยตนเอง การเรียนรู้ออนไลน์เป็นทางเลือกหนึ่งที่ได้รับค่านิยมในการพัฒนาความรู้โดยผ่านระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Study) ซึ่งผู้เรียนสามารถศึกษาความรู้ต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลและทรัพยากรที่มีการจัดเตรียมไว้ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีการนำเสนอที่น่าสนใจ ไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ (Nation Group, 2016)

ปัจจุบันการนำคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อระบบการเรียนการสอนในลักษณะเป็นบทเรียนออนไลน์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำหรับใช้เป็นสื่อการสอนในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่สอนเนื้อหาวิชาที่ต้องศึกษาและสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยไม่จำกัดว่าจะต้องเรียนอยู่ในเฉพาะห้องเรียนสามารถเรียนตามความสามารถในการเรียนรู้ของตนเอง โดยการเรียนการสอนไม่ต้องมีครู ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์จะเปิดกว้างสำหรับทุกคน (anybody) จะเรียนที่ใดก็ได้ (anyplace) จากแหล่งใดก็ได้ (anywhere) โดยไม่จำกัดเวลา (anytime) ซึ่งผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสะดวก สามารถทบทวนบทเรียนได้เองตลอดเวลา ซึ่งช่วยลดปัญหาการเรียนการสอนได้ เนื่องจากในห้องเรียนมักจะพบปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน มีความสามารถในการเข้าใจบทเรียนไม่พร้อมกัน จึงต้องรอเพื่อน ๆ ที่ยังเรียนไม่เข้าใจจึงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายหรือขาดความสนใจในขณะที่เรียนอยู่ในห้องเรียนและการเรียนในห้องเรียนที่ถูกจำกัดด้วยเวลา จึงเป็นปัญหาที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้ไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงนำสื่อบทเรียนออนไลน์ที่จะเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในการเรียนรู้ที่แตกต่างระหว่างกันได้

การเรียนการสอนที่นำสื่อบทเรียนออนไลน์เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ตลอดเวลา ตามสถานที่ที่สะดวก ตามความสนใจของผู้เรียนที่คำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างระหว่างกันได้เป็นอย่างดี จากการนำประโยชน์ของบทเรียนออนไลน์มาเป็นเครื่องมือสำหรับใช้เป็นสื่อการสอนของการถ่ายทอดในรายวิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึมสำหรับนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งเป็นรายวิชาที่มีความสำคัญมากในวิชาหนึ่งของสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สำหรับรายวิชานี้เป็นการเข้าใจถึงโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึมของคอมพิวเตอร์ และนำไปสู่การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างระหว่างกันในห้องเรียน ซึ่งรายวิชานี้เป็นพื้นฐานของรายวิชาถัดไปในหลักสูตร ปัญหาการเรียนการสอนของรายวิชานี้มีความจำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน หากผู้เรียนเกิดข้อสงสัยในเนื้อหาที่ผู้สอนทำการสอน ผู้เรียนก็จะสามารถซักถามในเฉพาะเวลาเรียน หรือเวลาที่พบผู้สอนเท่านั้น ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถทบทวนเนื้อหาอย่างต่อเนื่องได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการสร้างสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึมขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะต้องพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา โดยมีแหล่งเรียนรู้ คือ ไฟล์เอกสารประกอบการสอนและไฟล์นำเสนอประกอบการบรรยาย การเชื่อมโยงไปยังแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ บนอินเทอร์เน็ต (web link)

การส่งงาน การทำแบบฝึกหัด การทำแบบทดสอบ การประกาศข่าว กระดานสนทนา (web board) เป็นต้น นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือได้ว่าเป็นสื่อการสอนบทเรียนออนไลน์ที่จะนำมาในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุดและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนต่อไป

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

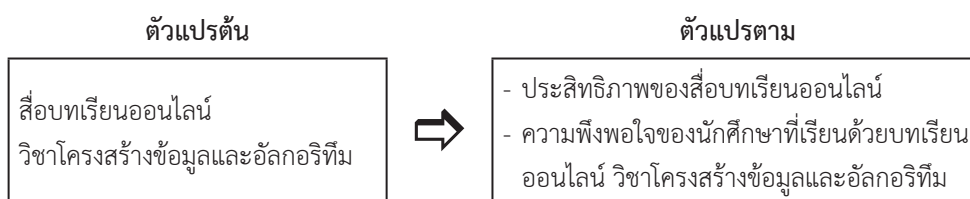
- 1) เพื่อสร้างสื่อบทเรียนออนไลน์วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม
- 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนบทเรียนออนไลน์ตามเกณฑ์ 80/80 วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม
- 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อการสอนบทเรียนออนไลน์วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม

1.2 สมมติฐาน

ประสิทธิภาพของสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม มีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

1.3 กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดตัวแปรต้นที่ใช้ในการทำวิจัย คือ สื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของสื่อบทเรียนออนไลน์และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้สื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ที่เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน
- 2) นักศึกษาสามารถทบทวนเนื้อหา วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึมได้ทุกที่ทุกเวลา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและองค์ประกอบของ E-Learning

E-Learning เป็นรูปแบบการเรียนที่ตอบสนองการเรียนในลักษณะทางไกล (Distance Learning) รูปแบบการเรียนซึ่งผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเดินทางมาเรียนในสถานที่เดียวกันผู้เรียนต้องศึกษาเนื้อหาจาก E-Learning Courseware หมายถึงสื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์ที่ได้รับการออกแบบเพื่อใช้ในการนำเสนอเนื้อหาความรู้ในลักษณะของสื่อประสม (multimedia) มีการเน้นความเป็น non-linear มีการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับเนื้อหา (interaction) E-Learning เป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความเหมาะสม สำหรับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ เพื่อการแข่งขันในยุคใหม่ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ (เกรียงศักดิ์, 2544)

ขยายโอกาสทางการศึกษา

การเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีต้นทุนการจัดการศึกษาที่ต่ำกว่าการศึกษาในชั้นเรียนแม้ว่าเงินทุนในช่วงแรกหรือต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) ของการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะค่อนข้างสูงแต่ E-Learning จะสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนได้มากกว่าการจัดการศึกษาในห้องเรียน โดยที่ผู้จัดการศึกษามีต้นทุนที่เพิ่มขึ้นหน่วยสุดท้าย (Marginal Cost) เกือบเป็นศูนย์ แม้ว่าจะมีการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนจำนวนมากขึ้นก็ตาม ทั้งนี้หากเปรียบเทียบต้นทุน

ทั้งหมด (Total Cost) แล้ว การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะมีต้นทุนต่ำกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียนถึงร้อยละ 40 นอกจากนี้แล้ว ผู้เรียนยังสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกคน (anywhere, anytime, anyone) ไม่ว่าจะทำการศึกษ ณ สถานที่ใด และยังสามารถวัดผลของการเรียนการสอนได้ดีกว่าและเทคโนโลยีมากขึ้น

การพัฒนาตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน

การเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเลือกเนื้อหาสาระของการเรียนการสอน โดยไม่ถูกจำกัดอยู่ภายใต้กรอบของหลักสูตร ผู้เรียนสามารถกำหนดเส้นทางการเรียนการสอนของตนเองได้ (Self-pace learning) ตามความสนใจและความถนัดของตน ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับที่ถูกกำหนดหรือเป็นโปรแกรมแบบเส้นตรง แต่ผู้เรียนสามารถข้ามขั้นตอนที่ตนเองไม่ต้องการเรียนการสอนได้ตามใจปรารถนา การเรียนการสอนตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นในการแข่งขันในทางเศรษฐกิจบนฐานความรู้ (Knowledge Based Economy)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งที่รวมความรู้จำนวนมหาศาล ผู้เรียนจึงมีช่องทาง และวิธีการเรียนการสอนให้เลือกอย่างหลากหลาย ผู้เรียนสามารถเลือกสื่อการเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ ทั้งในรูปแบบของตัวอักษร รูปภาพ ภาพสร้างสรรค์จำลอง (Animations) สถานการณ์จำลอง (simulations) เสียงและภาพเคลื่อนไหว (audio and video sequences) กลุ่มอภิปราย (peer and expert discussion groups) และการปรึกษาออนไลน์ (online mentoring)

ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงทำให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนของผู้เรียนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ซึ่งมากกว่าการเรียนการสอนโดยการฟังการบรรยายในห้องเรียน หรือจากอ่านหนังสือ และทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้นถึงร้อยละ 60 ของการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ประสิทธิภาพและความรวดเร็วของการเรียนการสอนมีความสำคัญมากสำหรับการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจโลกในอนาคต เพราะจะทำให้คน องค์การและประเทศสามารถปรับตัวและตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

การสร้างความสามารถในการหาความรู้ด้วยตนเอง

E-Learning ไม่ได้เป็นเพียงการเรียนโดยการรับความรู้หรือการ “เรียนรู้อะไร” เท่านั้นแต่เป็นการเรียน “วิธีการเรียนการสอน” หรือ “เรียนอย่างไร” ดังนั้น ผู้เรียนในระบบการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเป็นคนที่มีความสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เนื่องจาก E-Learning ไม่มีผู้สอนที่คอยป้อนความรู้ให้เหมือน กับการศึกษาในห้องเรียน ผู้เรียนจึงได้รับการฝึกฝนทักษะในการค้นคว้าข้อมูลการเรียนการสอน จะทำให้เกิดการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ซึ่งหากประเทศชาติมีประชาชน ที่มีความสามารถในการเรียนการสอนด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ จะทำให้เกิดผลดีต่อประเทศและการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาความสามารถในการคิด

การเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทางความคิดได้มากกว่าการฟังการบรรยายในห้องเรียน เนื่องจากเป็นการสื่อสารแบบสองทางและมีรูปแบบของการเรียนการสอนที่หลากหลาย การศึกษาทางไกล (Distance learning) ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะกระตุ้นและเอื้อให้เกิดการวิพากษ์อย่างมีเหตุผล (critical reasoning) มากกว่าการศึกษาในห้องเรียนแบบเดิม เพราะจะมีการปฏิสัมพันธ์ทางความคิดระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง

นอกจากนี้ ยังมีรายงานการศึกษาพบว่านักศึกษาทางไกลระบบออนไลน์ (online students) ได้มีการติดต่อกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนมากกว่าการเรียนรู้ด้วยความสนุกมากกว่า ให้ความเวลาในการทำงานในชั้นเรียนมากกว่า มีความเข้าใจสื่อการสอนและการปฏิบัติมากกว่าผู้เรียนที่ได้รับการสอนในชั้นเรียนแบบเดิมโดยเฉลี่ยร้อยละ 20 บทเรียน E-Learning ทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนการสอนจำนวนมาก ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการต่อยอดความรู้ หรือทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และการสร้างนวัตกรรมอันเป็นปัจจัยในการแข่งขันที่สำคัญมากที่สุดในการแข่งขันในเศรษฐกิจยุคใหม่ที่เดียว (ประยูร, 2556)

คุณลักษณะสำคัญของบทเรียนออนไลน์

- 1) Anywhere, Anytime and Anybody คือ ผู้เรียนจะเป็นใครก็ได้ มาจากที่ใดก็ได้และเรียนเวลาใดก็ได้ตามความต้องการของผู้เรียนเพราะหน่วยงานได้เปิดเว็บไซต์ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมงให้สถานศึกษาและบุคคลที่สนใจ
- 2) Multimedia สื่อที่นำเสนอในเว็บ ประกอบด้วยข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและเสียง ตลอดจนวีดิทัศน์
- 3) Non-Linear ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเนื้อหาที่นำเสนอได้ตามความต้องการ
- 4) Interactive ความสามารถของเอกสารเว็บที่มีจุดเชื่อมโยง (Links) ย่อมทำให้เนื้อหาที่มีลักษณะโต้ตอบกับผู้ใช้โดยอัตโนมัติและผู้เรียนยังติดต่อผ่านระบบแม่และสมุดเย็บดั่งนั้นรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บจึงมีความยืดหยุ่นสูง ผู้เรียนจะต้องมีความกระตือรือร้นในการเรียนมีความตั้งใจหาความรู้ตรงกับระบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะนำที่เกี่ยวข้องกับการเรียน

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2/2558

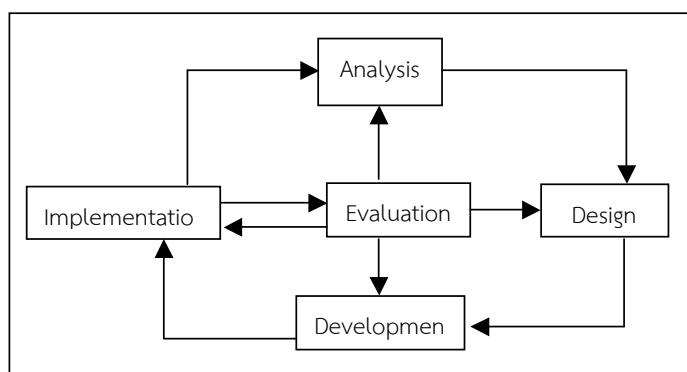
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 22 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการลงทะเบียนเรียนวิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึมภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม แบบทดสอบวัดผลแบบประเมินประสิทธิภาพสื่อบทเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อบทเรียน วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม และระบบประเมินผลการสอนของอาจารย์ผู้สอน วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม

2.3 การสร้างสื่อบทเรียนออนไลน์

การวิจัยสร้างสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามรูปแบบ ADDIE Model โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนการในการดำเนินงาน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลอง ADDIE

ที่มา : ไพโรจน์, (2546)

ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis)

- 1) ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมปัญหาและความต้องการในด้านสื่อการสอนของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม อีกทั้งศึกษารายละเอียดลักษณะรายวิชา

2) ดำเนินการศึกษาข้อมูล และรวบรวมเนื้อหารายวิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม เอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

3) วิเคราะห์วัตถุประสงค์โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างสื่อการสอนบทเรียนออนไลน์ เมื่อวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเรียบร้อยแล้วได้นำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

4) วิเคราะห์เนื้อหา เป็นการจำแนกเนื้อหา และหัวข้อที่เหมาะสม รวมถึงการจัดการข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับ เนื้อหาอย่างเป็นระบบ เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาเสร็จแล้วจะได้หัวเรื่องและหัวเรื่องย่อยที่ครบถ้วนตามหลักสูตร

ขั้นการออกแบบ (Design)

1) การออกแบบบทดำเนินเรื่อง โดยเขียนบทดำเนินเรื่อง (Story Board) ประกอบไปด้วย ภาพ ข้อมูล เนื้อหา คำอธิบายข้อมูล แบบทดสอบ วิดีทัศน์ เป็นต้น

2) ออกแบบหน้าต่างของระบบสื่อการสอนบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของบทดำเนินเรื่องที่ได้ออกแบบไว้ และหน้าต่างที่นำเสนอออกมาสู่ผู้ใช้งาน

ขั้นการพัฒนา (Development)

1) สร้างเนื้อหาตามขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอนในรูปแบบของ E-Learning ในการถ่ายทอดเนื้อหา และการจัดระบบการเรียนการสอนด้วย Learning Management System :LMS

2) ทดสอบประสิทธิภาพของสื่อการสอนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น

3) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาสื่อ จำนวน 3 คน

4) ปรับปรุงแก้ไขตามเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองกับผู้ใช้อีกต่อไป

ขั้นการทดสอบและนำไปใช้ (Implementation)

1) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2/2558 จำนวน 22 คน โดยให้นักศึกษาเข้าสู่ระบบ จากนั้นให้ทำการสอบก่อนเรียน เมื่อทำการสอบก่อนเรียนแล้ว ผู้สอนอธิบายคำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และให้ผู้เรียนเรียนเนื้อหาอย่างเป็นระบบ ผู้สอนจะทำการเปิดเนื้อหาเฉพาะที่จำเป็นต้องสอนเท่านั้น หลังจากเรียนแต่ละบทเป็นที่เรียบร้อยแล้วผู้เรียนจะต้องดำเนินการทดสอบย่อยเพื่อเก็บคะแนนต่อไป

2) การส่งงาน กลุ่มตัวอย่างจะต้องส่งงานในระบบเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อสร้างทักษะความรับผิดชอบของผู้เรียนในการส่งงานให้ครบถ้วนและตรงต่อเวลา

3) การซักถาม ผู้เรียนสามารถส่งข้อความเพื่อซักถามปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในระหว่างเรียนในห้องเรียน และหลังจากกลับไปทบทวนบทเรียนที่บ้าน

ขั้นการประเมินผล (Evaluation)

1) ประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งด้านเนื้อหา และด้านการออกแบบและพัฒนาสื่อ นอกจากนี้ได้ประเมินจากความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อการสอนบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึมที่พัฒนาขึ้น

2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสร้างแบบประเมิน คือ 1) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา 2) แบบประเมินความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3) แบบประเมินความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาสื่อ เพื่อวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ผล

1) วิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของสื่อการเรียนออนไลน์ ด้วยการหาค่า E1/E2 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้สื่อการเรียนออนไลน์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการให้นักศึกษาทดลองใช้งานบทเรียนออนไลน์และประเมินประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์โดยใช้แบบสอบถาม อีกทั้งมีระบบประเมินผลการสอนของอาจารย์ผู้สอน ระยะเวลาเดือนมกราคม - พฤษภาคม พ.ศ.2559

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทุกฉบับ
- 2) การวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของสื่อบทเรียนออนไลน์ ด้วยการหาค่า E1/E2 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80
- 3) การวิเคราะห์ความพึงพอใจในการดำเนินงานของสื่อบทเรียนออนไลน์ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์

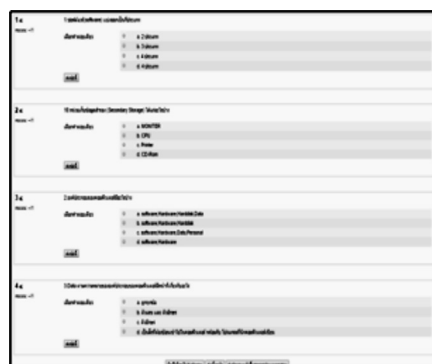
3. ผลการวิจัย

3.1 ผลการสร้างสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม

ผู้วิจัยได้ออกแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบ ADDIE Model และเนื้อหาในบทเรียนตามคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตร ซึ่งมี 11 บท บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้น บทที่ 2 โครงสร้างข้อมูลแบบอาร์เรย์ บทที่ 3 โครงสร้างข้อมูลแบบพอยน์เตอร์ บทที่ 4 โครงสร้างข้อมูลแบบลิงค์ลิสต์ บทที่ 5 โครงสร้างข้อมูลแบบสแตกบทที่ 6 โครงสร้างข้อมูลแบบคิว บทที่ 7 โครงสร้างข้อมูลแบบทรีบทที่ 8 โครงสร้างข้อมูลแบบฮีพบทที่ 9 โครงสร้างข้อมูลแบบกราฟบทที่ 10 โครงสร้างข้อมูลแบบการเรียงลำดับข้อมูลบทที่ 11 โครงสร้างข้อมูลแบบการค้นหาข้อมูล และใช้ระบบจัดการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม Moodle การทำงานที่ประกอบไปด้วย การลงทะเบียนเข้าใช้งาน การส่งการบ้าน การทำแบบฝึกหัด การทำแบบทดสอบ กระดานข่าว เอกสารประกอบการบรรยาย แสดงผลดังภาพที่ 3-6

ภาพที่ 3 การเข้าสู่ระบบ

ภาพที่ 4 แสดงแบบทดสอบออนไลน์

ภาพที่ 5 แสดงเนื้อหาบทเรียน

ภาพประจำตัว	ชื่อ / นามสกุล	จังหวัด	ประเทศ
	58125260114 สุรินทร์ นาคูเมือง	สุรินทร์	ไทย
	58125260103 จอมพร วาณิช	จ.สุรินทร์	ไทย
	58125260109 อนันต์สิทธิ์ กาญจนา	สุรินทร์	ไทย
	58125260122 สุพัตรา ไนเมือง	สุรินทร์	ไทย
	58125260115 กิตติพร ชิงชัย	สุรินทร์	ไทย
	58125260116 นิกรวัฒน์ คุณมี	สุรินทร์	ไทย
	58125260111 สราวุธ คารัมย์	สุรินทร์	ไทย

ภาพที่ 6 กลุ่มผู้เรียนในรายวิชา

3.2 ผลการหาประสิทธิภาพของสื่อบทเรียนออนไลน์

วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.22/80.51 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพแบบ 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม

แบบทดสอบระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ E1/E2
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E2	
50	41.11	82.22	25	20.13	80.51	82.22/80.51

3.3 ผลความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่อบทเรียนออนไลน์

วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ที่พัฒนาขึ้นมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 4.11 อยู่ในระดับมาก แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม

รายการประเมิน	จำนวน	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการใช้งานของระบบ E-Learning	22	4.18	0.95	มาก
ด้านการจัดเนื้อหาและการนำเสนอเนื้อหา	22	4.14	0.64	มาก
ด้านการใช้เทคนิคดึงดูดใจผู้เรียน	22	4.00	0.97	มาก
รวม	22	4.11	0.18	มาก

3.4 ผลระบบประเมินผลการสอนของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม

ที่พัฒนาขึ้นมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 4.82 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลระบบประเมินผลการสอนของอาจารย์ผู้สอน วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา		
ตอนที่ 2 รายการประเมินการสอนของอาจารย์		
รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1. ผู้สอนมีคำอธิบายรายวิชาแผนบริหารการสอน/กำหนดการสอน มีการแจ้งเกณฑ์การประเมินและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน	4.94	เห็นด้วยมาก
2. ผู้สอนสามารถอธิบายเนื้อหาวิชาได้อย่างชัดเจน ครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย	4.64	เห็นด้วยมาก
3. ผู้สอนแสดงให้เห็นวิธีการเรียนการสอนล่วงหน้าเป็นอย่างดี	4.88	เห็นด้วยมาก
4. ผู้สอนเข้าสอนโดยสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลาและปฏิบัติตามนัดหมายได้จริง	4.82	เห็นด้วยมาก
5. ผู้สอนใช้เทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาในรายวิชา	4.70	เห็นด้วยมาก
6. ผู้สอนกระตุ้นให้นักศึกษาคิดและส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	4.94	เห็นด้วยมาก
7. ผู้สอนมีสื่อเอกสารประกอบการสอน/กิจกรรมประกอบการสอนที่เหมาะสม	4.88	เห็นด้วยมาก
8. ผู้สอนเปิดโอกาสและส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน	4.94	เห็นด้วยมาก
9. ผู้สอนมอบหมายงานแก่นักศึกษาได้เหมาะสม	4.88	เห็นด้วยมาก
10. ผู้สอนตรวจงาน ชิ้นงานและแจ้งผลในเวลาที่เหมาะสม	4.94	เห็นด้วยมาก
11. ผู้สอนมีการประเมินที่สอดคล้องกับเกณฑ์การวัดและประเมินผลตามที่กำหนด	4.88	เห็นด้วยมาก
12. ผู้สอนรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จากผู้เรียน	4.94	เห็นด้วยมาก
13. ผู้สอนให้ความสำคัญและเป็นกันเองกับนักเรียนโดยเสมอภาค	4.76	เห็นด้วยมาก
14. ผู้สอนปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดี และมีจรรยาบรรณของความเป็นครู	4.94	เห็นด้วยมาก
15. ผู้สอนสามารถสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะที่เหมาะสมจากการเรียนรายวิชา	4.88	เห็นด้วยมาก
เฉลี่ยรวม	4.86	เห็นด้วยมาก
ตอนที่ 3 การประเมินส่งเสริมสนับสนุนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน		
รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1. มีห้องเรียน/ห้องปฏิบัติการที่มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน	4.76	เห็นด้วยมาก
2. มีสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบบริการที่สะดวกรวดเร็ว	4.82	เห็นด้วยมาก
3. มีระบบการจัดการห้องสมุดออนไลน์ สำหรับการสืบค้นที่ทันสมัย และสะดวกรวดเร็ว	4.88	เห็นด้วยมาก
4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.76	เห็นด้วยมาก
5. มีสื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม	4.88	เห็นด้วยมาก
6. มีกิจกรรมและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดผลประเมินผล	4.94	เห็นด้วยมาก
7. มีการจัดระบบการให้บริการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้ทางวิชาการ/การทดลอง	4.76	เห็นด้วยมาก
เฉลี่ยรวม	4.83	เห็นด้วยมาก
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักศึกษาในกระบวนการเรียนการสอน		
รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1. ผู้สอนให้ความสำคัญและเป็นกันเองกับนักศึกษาเสมอ	4.64	เห็นด้วยมาก
2. ผู้สอนมีความเมตตา กรุณา อดทน ปราศจากอคติต่อนักศึกษา	4.82	เห็นด้วยมาก
3. ผู้สอนมีความอดทนใจกว้าง และมีความตั้งใจที่จะให้การช่วยเหลือ น.ศ. ทั้งใน-นอกเวลาเรียน	4.70	เห็นด้วยมาก
4. ผู้สอนมีคุณลักษณะที่แสดงถึงความเหมาะสมต่อการเป็นอาจารย์ผู้สอน	4.88	เห็นด้วยมาก
5. ผู้สอนใช้วิธีการสอนและสื่อที่ดึงดูดใจนักศึกษา เพื่อให้มีเรียนอยู่ในระดับความสนใจและความกระตือรือร้น	4.76	เห็นด้วยมาก
เฉลี่ยรวม	4.76	เห็นด้วยมาก
ภาพรวม	4.82	เห็นด้วยมาก

4. สรุปผลและอภิปรายผล

4.1 สรุปผล

ผลการวิจัยนี้ คือ 1) ได้สื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ซึ่งบทเรียนประกอบไปด้วยเนื้อหา จำนวน 11 บท ได้แก่ 1) ความรู้เบื้องต้น 2) โครงสร้างข้อมูลแบบอาร์เรย์ 3) โครงสร้างข้อมูลแบบพอยน์เตอร์ 4) โครงสร้างข้อมูลแบบลิงคิสต์ 5) โครงสร้างข้อมูลแบบสแต็ก 6) โครงสร้างข้อมูลแบบคิว 7) โครงสร้างข้อมูลแบบทรี 8) โครงสร้างข้อมูลแบบฮีพ 9) โครงสร้างข้อมูลแบบกราฟ 10) โครงสร้างข้อมูลแบบการเรียงลำดับข้อมูล 11) โครงสร้างข้อมูลแบบการค้นหาข้อมูล โดยในแต่ละเนื้อหาประกอบไปด้วย การลงทะเบียนเข้าใช้งาน การส่งการบ้าน การทำแบบฝึกหัด การทำแบบทดสอบ กระดานข่าว เอกสารประกอบการบรรยาย 2) คุณภาพประสิทธิภาพของสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม เท่ากับ 82.22/80.51 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์แบบ 80/80 ที่กำหนดไว้ 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.11 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก 4) ประเมินผลการสอนของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.82อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

4.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ผลการสร้างสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนออนไลน์ ไฟล์งาน (2546) การวิเคราะห์เนื้อหา การออกแบบการสอนบทเรียน การพัฒนาเนื้อหาบทเรียน การนำบทเรียนไปใช้ และการประเมินผลที่พัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพด้านการใช้งานของระบบ ด้านเนื้อหาและด้านการใช้เทคนิคเชิงผู้เรียน จึงได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จึงได้สื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ประกอบด้วย บทนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนกิจกรรม ส่วนสรุป และส่วนแบบทดสอบ จรูญ (2554) ที่เน้นการสร้างบทเรียนออนไลน์ที่มีส่วนประกอบด้วย ส่วนบทนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนกิจกรรม ส่วนสรุปและส่วนแบบทดสอบ โดยการหาประสิทธิภาพของสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.22/80.51 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพแบบ 80/80 ที่กำหนดไว้ ภัคจิรา (2553) บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีฐานความช่วยเหลือทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีฐานความช่วยเหลือทางการเรียนมีค่าเท่ากับ 80.87/80.99 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 สิริธร (2558) พัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยเทคนิคการเรียนรู้แบบปรับเหมาะกับความสามารถของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ที่พัฒนา มีค่าเท่ากับ 80.42/81.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพแบบ 80/80

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม โดยรวมซึ่งผลปรากฏว่าได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.11 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าสู่บทเรียนได้ด้วยตนเองได้ทุกสถานที่ทุกเวลา ทศพร (2558) การใช้บทเรียนออนไลน์ (E-Learning) วิชางานทดลองเครื่องกล เรื่อง คุณสมบัติทางกลของวัสดุของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.15 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี และผลการประเมินการสอนของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.82 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สุนทร (2555) การศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการ (Project) ของนักศึกษา กลุ่ม AU 501 ระดับชั้น ปวส.2 วิทยาลัยเทคโนโลยีพาชีพและบริหารธุรกิจ จังหวัดเชียงใหม่โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.79 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4.3 ข้อเสนอแนะ

- 1) การใช้สื่อบทเรียนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ในการจัดการเรียนสอนนั้นควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้แบบเป็นกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากเพื่อนในกลุ่ม
- 2) ควรมีการเพิ่มเติมเทคโนโลยีกราฟิกใหม่ ๆ ในเนื้อหาเพื่อความน่าสนใจของผู้เรียนในครั้งต่อไป

5. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่ได้อนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล สถานที่การทำวิจัยครั้งนี้

6. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ กรม. (2539). การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. โรงพิมพ์องค์การการรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, กรุงเทพมหานคร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). e-Learning: ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ในอนาคต.จดหมายข่าว มองไกล IFD กรกฎาคม - กันยายน หน้า 43-45.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงาน. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : ศูนย์สภาลาดพร้าว.
- จรรยา จงกลกลาง. (2554). พัฒนาระบบเรียนออนไลน์วิชาฮาร์ดแวร์และยูทิลิตี้เบื้องต้น. การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านอิเล็กทรอนิกส์ 2554. โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ทัศนพร ทานา. (2558). ผลของการใช้บทเรียนออนไลน์ (E-Learning) วิชา งานทดลองเครื่องกล เรื่อง คุณสมบัติทางกล ของวัสดุของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. (รายงานการวิจัย). ชลบุรี. วิทยาลัยเทคโนโลยีอักษรพัทยา.
- ประยูร กองแก้ว. (2556). การจัดการความรู้ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2559. จาก http://202.143.161.22/E-Learning_html
- ไพโรจน์ ตีรณานกุล. (2546). การออกแบบและผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์การสอน e-Learning. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ภักดีจรา รอดพัน. (2553). การพัฒนาระบบเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีฐานความช่วยเหลือทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สิรินธร วัชรพิชผล. (2558). การพัฒนาระบบเรียนออนไลน์ เรื่อง การใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยเทคนิคการเรียนรู้แบบปรับเหมาะกับความสามารถของนักเรียน. น.432-437. ใน : การประชุมทางวิชาการระดับชาติ ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งที่ 11 2-3 กรกฎาคม 2558. โรงแรมโนมา กรุงเทพมหานคร.
- สุนทร สารเจริญ. การศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการ (Project) ของนักศึกษา กลุ่ม AU 501 ระดับชั้น ปวส.2 วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2559. จาก <http://www.payaptechno.ac.th/app/images/payap/qa/innovation/teacher/AU/2555/วิจัยชั้นเรียนศึกษาความพึงพอใจผ่านproject.pdf>
- Nation Group. (2559). e-Learning Cyber U in Thailand. สมุทรปราการ : เกียวโด เนชั่น พรินติ้ง เซอร์วิส.

**การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติ
กับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง “ธุรกิจสารสนเทศ”
รายวิชาสารสนเทศ หอสมุด และสังคม**

**Blended Learning between Traditional Learning and Online Learning with
Collaborative Learning in Information Business for the Courses
Information Library and Society Courses**

จิตชิน จิตติสุขพงษ์¹ และ วิภา ศุภจารีรักษ์²

Jitchin Jittisukapong¹ and Wipa Supajareerak²

¹ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

² สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

E-mail: wipasup@gmail.com โทร. 089-0113377

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เปรียบเทียบผลการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาจากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง “ธุรกิจสารสนเทศ” 2) การมีส่วนร่วมในการเรียนของนักศึกษา และ 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสารสนเทศ หอสมุดและสังคม ตอนเรียน B1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ภายในมหาวิทยาลัยสวนดุสิตจำนวน 29 คน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ The One Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบวัดผลการเรียน มีค่าระดับความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.84 ตามวิธีของ KR20 แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสังเกตพฤติกรรม การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test (dependent) ผลการศึกษาพบว่า 1) การทดสอบสมมติฐานผลการเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ (t-test dependent) นั้น นักศึกษามีผลการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .00$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน 2) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.29) 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน การเรียนการสอนแบบผสมผสานการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare learning records of students, before and after learning using Blended Learning between traditional learning and online learning with collaborative learning in “Information Business”, 2) to study the students’ group participation behavior on studying, and 3) to study the students’ satisfaction toward blended learning between

traditional learning and online learning with collaborative learning in Information Business for the Information Library and Society Courses. The sample was 29 normal course undergraduate students in the Library and Information Science Program, section B, who were studying in the first semester of the 2015 academic year at the main campus. The instruments used in this research were the achievement test with 0.84 confidence (KR20), the students' satisfaction questionnaire, and the behavior observation form for group participation. Data were analyzed by mean, standard deviation and dependent t-test. The results of this research were as follows: 1) The hypothesis result showed that the learning records of the students between before and the after experiment were significantly different at the 0.05 level. 2) The students' group participation behavior of studying was at the very good level as a whole. 3) The students' satisfaction toward blended learning between traditional learning and online learning was at the high level as a whole.

Keywords: Learning management, Blended learning, Collaborative learning, Online learning

1. บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันสามารถทำได้หลายรูปแบบทั้งการนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นอุปกรณ์การเรียน การสอน การนำบริการต่าง ๆ ในเวปไซด์ไวด์เว็บ (WWW = World Wide Web) มาพัฒนาเป็นสื่อการสอน รวมถึงการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ช่วยให้การเรียนการสอนไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา และสถานที่ (Anytime Anywhere) เป็นการสร้างความเสมอภาคให้กับผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน และยังเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าระบบการเรียนการสอนบนเว็บหรือบทเรียนออนไลน์ (e-learning) ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ก็ยังพบข้อจำกัดในหลายประเด็น เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ (Human connection) การกำกับตนเองของผู้เรียน (Self regulation) การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการกำหนดทิศทางต่อการเรียนของผู้เรียน (Monsakul, 2006) ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาอาจทำได้ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) ระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบปกติ กับการเรียนการสอนบนเว็บ ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งข่าวสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว อันก่อให้เกิดบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge based society) อีกทั้งช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Active learner) ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี จึงควรนำบทเรียนออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

การเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ สมาชิกภายในกลุ่มจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งของส่วนตนและส่วนรวม โดยผลงานของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับผลงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ดังนั้นความสำเร็จของแต่ละคนคือ ความสำเร็จของกลุ่ม รวมถึงเป็นความสำเร็จของทุกคน (สมบัติ, 2547) ซึ่งการเรียนแบบร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้ดีกว่าการเรียนแบบบรรยายอย่างเดียว (โฆสิต จตุรัสวัฒนากุล, 2543) โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ที่มีความสามารถแตกต่างกัน ทุกคนต้องร่วมกันเรียนรู้ และทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายของกลุ่ม

วิชาสารสนเทศ หอสมุด และสังคมเป็นวิชาหนึ่งในวิชาบังคับของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ผู้เรียนในหลักสูตรนี้จะต้องเรียน เพื่อให้ทราบถึงบทบาทและความสำคัญของสารสนเทศ หอสมุด และสังคม พัฒนาการของหอสมุด ความสัมพันธ์ระหว่างสารสนเทศ หอสมุด และสังคม นโยบายที่เกี่ยวข้อง

กับสารสนเทศและห้องสมุด บุคลากร และการศึกษาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ปัญหาที่ประสบคือ รายวิชานี้เป็นวิชาเนื้อหา การสอนในชั้นเรียนแบบเดิมเพียงวิธีเดียว (ทิศนา, 2548) จึงทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และเกิดผลดีต่อผู้เรียนมากที่สุด ผู้วิจัยจึงจัดการเรียนการสอนบนเว็บผสมผสานกับการเรียนการสอนแบบปกติในชั้นเรียนเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ในรายวิชา เพิ่มช่องทางการสื่อสาร และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับเนื้อหา รวมถึงผู้เรียนกับบริบทในการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Johnson and Johnson, 1987)

2. วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสารสนเทศ ห้องสมุดและสังคม ตอนเรียน B1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ภายในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 32 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2558) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 29 คน ที่เข้าเรียนพร้อมทำกิจกรรมการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือผ่านบทเรียนออนไลน์เรื่อง “ธุรกิจสารสนเทศ” ทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนครบทั้ง 2 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ The One Group Pre-test Post-test Design (Shadish et al., 2002)

O ₁	X	O ₂
O ₁	แทน	การทดสอบก่อนเรียน
X	แทน	การทดลองการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
O ₂	แทน	การทดสอบหลังเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 2.1 แผนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง ธุรกิจสารสนเทศ
- 2.2 แบบทดสอบวัดผลการเรียน เรื่อง ธุรกิจสารสนเทศ
- 2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 2.4 แบบประเมินความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม

วิธีการทดลอง

ดำเนินการทดลองกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสารสนเทศ ห้องสมุด และสังคม ตอนเรียน B1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ก่อนดำเนินการทดลอง ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)
- 2) ดำเนินการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง “ธุรกิจสารสนเทศ” รายวิชาสารสนเทศ ห้องสมุด และสังคมเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 6 ชั่วโมง
- 3) ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มของนักศึกษาทุกคนในแต่ละกลุ่ม แล้วบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม

4) เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ซึ่งมีข้อคำถามชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน

5) ให้นักศึกษาทำแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

6) นำแบบทดสอบวัดผลการเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม และแบบสอบถามความพึงพอใจ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

1. ผลการเรียนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ตรวจให้คะแนน โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนและหลังเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test (dependent)

3. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนผลการเรียนก่อนการทดลองเฉลี่ย 5.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.64 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 13.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.68 แสดงว่านักศึกษา มีผลการเรียนหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

การเปรียบเทียบผลการเรียน พบว่า นักศึกษามีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ดังตารางที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน มีการจัดสภาพแวดล้อมให้นักศึกษาได้เรียนรู้และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ค้นหาคำตอบด้วยการแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่ม อีกทั้งการจัดบทเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ ยังช่วยให้นักศึกษาสามารถทบทวนเนื้อหาบทเรียนและเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ทำให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาด้วยตนเองมากกว่าการที่ผู้สอนบรรยาย จึงกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่รวมความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่สร้างปฏิสัมพันธ์การเรียนบนออนไลน์ กับการมีส่วนร่วมในการเรียนแบบดั้งเดิมสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจและประสบความสำเร็จในการเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของโทร์เน (Thorne, 2003, วิไลพร, 2551) กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสานเป็นการปรับปรุงการเรียนรู้ที่ท้าทายและพัฒนาความต้องการส่วนบุคคลของผู้เรียน (Allen and Ure, 2003, Bonk and Graham, 2006) การเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นการผสมผสานการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ (Traditional classroom) กับการเรียนการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) อันเป็นการเพิ่มช่องทางการสื่อสาร หรือ รูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับเนื้อหา ผู้เรียนกับบริบทการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างผู้เรียนให้ได้ผลดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเซียว (Chiu, 2005) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการเรียนรู้ภาษาสำหรับโปรแกรมการฝึกอบรมภาษาอังกฤษสำหรับการบิน ผสมผสานกับการเรียนในสภาพแวดล้อมที่เป็นห้องเรียนปกติ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ทิฆัมพร, 2555) การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกลุ่มร่วมมือ เรื่อง ภัยธรรมชาติของไทยและของโลกผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาและเทคนิคอยู่ในระดับดี ส่งผลให้ผู้เรียนมีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (วิไลพร, 2551) ผลการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนการสอนแบบร่วมมือในบทเรียนภาษาอังกฤษที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มเป้าหมาย

คะแนนการทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าความต่างเฉลี่ย	t	df	p
ก่อนเรียน	5.90	2.64	7.79	14.08	28	.00*
หลังเรียน	13.69	2.68				

การมีส่วนร่วมในการเรียนของนักศึกษา พบว่านักศึกษาที่เรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.29) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนอยู่ในระดับดีมากทุกข้อ ดังตารางที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่สอนเนื้อหาวิชาผ่านทั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์ (บทเรียนออนไลน์) ทำให้นักศึกษาเกิดความสนใจในการเรียน ร่วมกับการสอนในห้องเรียนแบบเดิมที่นักศึกษาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ ทำให้ทุกคนต้องคิดร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง (Gulsecen, 2004) การเรียนแบบผสมผสานมีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน โดยเฉพาะนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น (จิรัชพร, 2555) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีส่วนร่วมในการเรียนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ในระดับดี (สาลินันท์, 2553) จากการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาทุกคนในกลุ่มมีการแบ่งงานกันเพื่อนำไปแสวงหาแล้วรวบรวมความรู้ นำมาช่วยกันวิเคราะห์ พูดคุย และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันเป็นอย่างดี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มของนักศึกษา

พฤติกรรม	ระดับการประเมิน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ปฏิบัติงานทันทีเมื่อถึงเวลาและถูกต้อง	2.86	0.35	ดีมาก	1
2. มีสมาธิ กระตือรือร้น และพยายามจนงานสำเร็จ	2.83	0.38	ดีมาก	2
3. ปฏิบัติงานครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมาย	2.76	0.44	ดีมาก	3
4. ช่วยเหลือเพื่อนด้วยความสมัครใจเมื่อเพื่อนมีปัญหา	2.66	0.48	ดีมาก	9
5. ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มที่ได้จากเสียงส่วนใหญ่	2.76	0.44	ดีมาก	3
6. ตั้งใจฟังเพื่อนอธิบายหรือแสดงความคิดเห็นตั้งแต่ต้นจนจบ	2.62	0.51	ดีมาก	10
7. แสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำในการทำงาน	2.72	0.46	ดีมาก	6
8. ร่วมวางแผนในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน	2.69	0.47	ดีมาก	7
9. ปฏิบัติงานกับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างราบรื่น	2.76	0.51	ดีมาก	3
10. มีส่วนร่วมในการสรุปอย่างเต็มความสามารถ	2.69	0.47	ดีมาก	7
รวม	2.73	0.29	ดีมาก	

ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากทุกข้อดังตารางที่ 3 ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้นักศึกษาที่มีบุคลิกแตกต่างกันสามารถทำงานร่วมกันแบบพึ่งพากันและกัน (วิไลพร, 2551) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือในบทเรียนภาษาอังกฤษ มีความพึงพอใจ เพราะนักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวสามารถเรียนภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น (สาลินันท์, 2553) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันที่มีระบบสcaffolding สนับสนุน (BLCLS - Blended Learning using Collaborative Learning Techniques with Scaffold System) อยู่ในระดับมาก ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น และ

ต้องการให้สอนในลักษณะนี้ในรายวิชาอื่น ๆ (จิम्मพร, 2555) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกลุ่มร่วมมือ อยู่ในระดับมาก (อนุชิต, 2553) นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะนิยม โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน อยู่ในระดับดี

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ	3.97	0.68	มาก	1
2. กิจกรรมการเรียนน่าสนใจ	3.69	0.66	มาก	10
3. กิจกรรมการเรียนช่วยให้เข้าใจง่ายและเสริมศักยภาพการเรียนรู้	3.69	0.66	มาก	10
4. บทเรียนออนไลน์ง่ายต่อการใช้งาน	3.93	0.75	มาก	2
5. การทำกิจกรรมกลุ่มช่วยให้งานเสร็จเร็วและมีคุณภาพ	3.66	0.61	มาก	12
6. นักศึกษาทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียน	3.72	0.70	มาก	8
7. ส่งเสริมให้นักศึกษาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	3.79	0.82	มาก	7
8. การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ทำให้นักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้น	3.86	0.74	มาก	4
9. ส่งเสริมให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	3.93	0.59	มาก	2
10. ส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	3.72	0.59	มาก	8
11. ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.83	0.81	มาก	6
12. ส่งเสริมให้เกิดการจำเนื้อหาบทเรียนได้นานขึ้น	3.66	0.72	มาก	12
13. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยรวม	3.86	0.69	มาก	4
รวม	3.79	0.49	มาก	

4. สรุป

การเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือของกลุ่มเป้าหมายโดยใช้สถิติทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) พบว่า นักศึกษามีผลการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ระดับ .05 พฤติกรรมมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มของนักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยในรายชื่อพบว่า นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนอยู่ในระดับดีมากทุกข้อ อันดับแรกคือ ปฏิบัติงานทันทีเมื่อถึงเวลาและถูกต้อง รองลงมาคือมีสมาธิ กระตือรือร้นและพยายามจนงานสำเร็จ อันดับสุดท้ายคือ ตั้งใจฟังเพื่อนอธิบายหรือแสดงความคิดเห็นตั้งแต่ต้นจนจบนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยในรายชื่อ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากทุกข้อ อันดับแรก คือ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ รองลงมา มี 2 ข้อ คือ บทเรียนออนไลน์ง่ายต่อการใช้งาน และส่งเสริมให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ อันดับสุดท้ายมี 2 ข้อ คือ การทำกิจกรรมกลุ่มช่วยให้งานเสร็จเร็วและมีคุณภาพ และส่งเสริมให้เกิดการจำเนื้อหาบทเรียนได้นานขึ้น

5. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

6. เอกสารอ้างอิง

- โฆสิต จัตุรัสวัฒนากุล. 2543. ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับความสามารถต่างกัน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์พร สมรูป. 2555. ศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกลุ่มร่วมเรียนเรื่องภัยธรรมชาติของไทยและของโลก ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิตนา แชนนี. 2548. รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- วิไลพร พรหมตา. 2551. ศึกษาผลของการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนการสอนแบบร่วมมือในบทเรียนภาษาอังกฤษที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ การจนารักพงศ์. 2547. นวัตกรรมการศึกษา ชุด 29 เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย: การเรียนแบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ: อารักษ์.
- สาลินันท์ เทพประสาน. 2553. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันที่มีระบบสแกนโฟลด์สนับสนุน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553. คู่มือการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาและการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. 2558. จำนวนนักศึกษาภาคปกติ หลักสูตร 4 ปี เรียนภายในมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- อนุชิต ขาวชาติ. 2553. การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบผสมผสานวิชาศิลปะนิยมนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Bonk, C.J. and Graham, C.R. 2006. The handbook of blended learning. San Francisco, CA: Pfeiffer.
- Chiu, Chien-Yu. 2005. Effectiveness of implementing computer-assisted language learning technology in the English for specific purpose training program. *DisserationAvstracts International*. 65(8): p. 2925.
- Gulsecen, S. 2004. A comparative research in blended learning : State university vs private university. Istanbul: Department of Informatics, Istanbul University.
- Johnson, D.W. & Johnson, F.P. 1987. *Joining together: Group theory and group skills*. New Jersey: Englewood Cliffs.
- Monsakul, J. 2006. E-learning courseware development: Experiences and lessons learned from AU-PLUS system. *Proceedings of the third international conference on e-learning for knowledge-base society*, organized by the Ministry of Information and Communication Technology, Bangkok, Thailand. pp. 45.1-45.7, August 3-4.
- Shadish, W.D., Cook, T.D., and Campbell, D.T. 2002. *Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference*. Boston: Houghton-Mifflin.

**สภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลพระนคร ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ**
**State and Problems of Teaching Management in General Education
Program in Rajamangala University of Technology Phra nakhon according
to Thai Qualification Framework for Higher Education**

ทรงสิริ วิชิรานนท์^{1*} อรุณี อรุณเรือง² และ อังคณา แวซอเหาะ³

Songsiri Wichiranon¹, Arunee Arunreung² and Angkana Waesoho³

^{1*} สาขาวิชาศึกษาทั่วไป ² สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล ³ สาขาวิชาศึกษาทั่วไป

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพฯ

E-mail : songsiri.w@rmutp.ac.th โทรศัพท์ : 081-998-9558

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนในหมวดศึกษาทั่วไป ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในหมวดศึกษาทั่วไปในภาคเรียนที่ 2/2558 จำนวน 364 คน ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1.ความคิดเห็นต่อเนื้อหาวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป นักศึกษาเห็นด้วยต่อเนื้อหาหมวดศึกษาทั่วไป ภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) และเมื่อพิจารณารายด้าน จะเห็นได้ว่านักศึกษาเห็นด้วยในรายกลุ่มภาษาต่างประเทศค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมาคือกลุ่มภาษาไทย และกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ($\bar{X} = 3.72$ และ $\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ 2. สภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นักศึกษามีระดับการพัฒนาโดยรวมค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) และเมื่อพิจารณารายด้าน จะเห็นได้ว่านักศึกษามีการพัฒนา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.81$) รองลงมาคือด้านคุณธรรมและด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.79$ และ $\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ ในขณะที่ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.52$) ส่วนระดับปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นักศึกษา มีปัญหาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$) และเมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นได้ว่า นักศึกษามีปัญหา ในด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.80$) รองลงมา คือด้านคุณธรรมและด้านความรู้ ($\bar{X} = 2.75$ และ $\bar{X} = 2.63$) ตามลำดับ ในขณะที่ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบมีปัญหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.54$) 3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดศึกษาทั่วไป พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .00 และ 4. ความจำเป็นและความเหมาะสมของการเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นักศึกษาเห็นว่าหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีความจำเป็นเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน จำนวนสูงสุดเป็นอันดับ 1 และเห็นว่าในทุกด้าน มีความเหมาะสม ในขณะที่ข้อเสนอแนะอื่น ๆ นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าหมวดวิชาศึกษาทั่วไปควรปรับเนื้อหาให้ทันสมัย ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นและควรปรับเทคนิคการสอนให้มีความหลากหลาย

คำสำคัญ: หมวดวิชาศึกษาทั่วไป กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

Abstract

The purpose of this research was to study state and problems of teaching management in general education. The research samples were 364 students enrolling in general education courses,

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon in the second semester of the academic year 2015. The research tools was questionnaire . The data were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. 1. In the case of students' opinions on the general education content, the overall opinions were at the high level ($\bar{x} = 3.57$), and due to each aspect of general education, the students' opinions towards foreign language program ($\bar{x} = 3.89$) were at the highest level, followed by Thai language ($\bar{x} = 3.72$) and social science and humanity ($\bar{x} = 3.50$), respectively. 2. As for students' opinions on state and problems of general education teaching and learning, the overall students' development levels were at the high level ($\bar{x} = 3.69$) and within each aspect, the students' development on interpersonal skills and responsibility were at the highest level ($\bar{x} = 3.81$), followed by moral and ethical behavior ($\bar{x} = 3.79$) and knowledge ($\bar{x} = 3.72$), respectively while mathematical analysis skills, communication skills and information technology application skills rated the lowest ($\bar{x} = 3.52$). As for problems of general education teaching and learning, the students' problems of general education instruction were at the moderate level ($\bar{x} = 2.75$) and within each aspect, the students' problems of mathematical analysis skills, communication skills and information technology application skills rated the highest ($\bar{x} = 2.80$), followed by moral and ethical behavior ($\bar{x} = 2.75$) and knowledge ($\bar{x} = 2.63$), respectively while interpersonal skills and responsibility were at the lowest level ($\bar{x} = 2.54$). 3. With the comparison of the students' opinions between state and problems of general education instruction, it was found that every aspect was statistically significant at 0.00. 4. Due to the needs and appropriateness of general education instruction, the students perceived that general education program was essential for their daily lives with the highest scores and each aspect of general education was suitable to them. Finally, the students suggested that general education content should be more modern and understandable. Moreover, there should have been a variety of instructional techniques and media.

Keywords: General Education, Thai Qualification Framework

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ปลูกฝัง ถ่ายทอดความรู้ เจตคติ คุณลักษณะต่าง ๆ ให้เกิดกับตัวผู้เรียน การศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน สถาบันอุดมศึกษาจึงมีหน้าที่ผลิตบัณฑิตออกไปรับใช้สังคมและประเทศชาติ ซึ่งแต่ละสถาบันนอกจากจะต้องพิจารณาถึงความต้องการในด้านกำลังคนของตลาดแรงงานแล้ว ยังต้องคำนึงถึงคุณภาพของบัณฑิตอีกด้วย ไม่ใช่แค่ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ทักษะทางวิชาชีพเท่านั้น แต่ต้องเป็นบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม ตามวิชาชีพและทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (ไพฑูริย์, 2549) พร้อมทั้งความสามารถด้านทักษะการดำเนินชีวิต เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถดำรงตนอยู่ในสังคม สมควรแก่อดีตภาพ มีส่วนช่วยเหลือสร้างสรรค์สังคมได้อย่างเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ที่ได้เชื่อว่าได้รับการศึกษามาอย่างดี (มาณี, 2543) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ขึ้น และได้กำหนดองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์ดังกล่าว

โดยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ได้ให้ความหมายว่า “หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติของตน ผู้อื่นและสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดีมีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่า

ของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนในสังคมได้เป็นอย่างดี และเพื่อให้สอดคล้องกับความสำเร็จทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และความต้องการของสังคมไทย เพื่อพัฒนานักศึกษาให้สามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับชีวิตในสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครได้ดำเนินการปรับปรุงรายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 และเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่นำมาเป็นเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการวัดการศึกษาตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ 2542 ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานการอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มุ่งเน้นที่ Learning Outcomes ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต มุ่งประมวลกฎเกณฑ์และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเข้าไว้ด้วยกันและเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน เป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและสถาบันอื่น ๆ โดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายโดยมั่นใจถึงคุณภาพของบัณฑิต ซึ่งจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของนายจ้าง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เป็นคณะที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้กับนักศึกษาทุกคณะของมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี 2553 โครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไปประกอบด้วยรายวิชาในกลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ และกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม 32 หน่วยกิต ซึ่งคณะศิลปศาสตร์รับผิดชอบกำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไปในกลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ ซึ่งมีหน้าที่พิจารณารายวิชาศึกษาทั่วไปและอำนวยการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งมหาวิทยาลัย และที่ผ่านมามีพบว่า มีนักศึกษาที่เรียนไม่ผ่านในรายวิชาศึกษาทั่วไปในหลายวิชา ซึ่งมีผลต่อการเรียนในรายวิชาที่มีความต่อเนื่อง เช่น วิชาภาษาอังกฤษ 1 วิชาสถิติ อีกทั้งจากการสัมภาษณ์นักศึกษาพบว่า วิชาในหมวดศึกษาทั่วไปบางวิชามีความซ้ำซ้อน เนื้อหามาก บางวิชาเคยเรียนมาแล้ว ขาดความทันสมัย ผู้สอนบางท่านใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ เน้นการบรรยาย ขาดทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ไม่มีเทคนิควิธีสอนที่น่าสนใจ การวัดและการประเมินเน้นความจำมากกว่าการวิเคราะห์ จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ทั้งนี้เพื่อนำข้อค้นพบไปนำเสนอผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามเจตนารมณ์ที่กำหนดใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนในหมวดศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอนในหมวดศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำการพัฒนาผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ หมวดศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร

และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มาเป็นกรอบในการศึกษา

2. วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1) อาจารย์ที่สอนรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไป จำนวน 54 คน

1.2) นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไป ในภาคเรียนที่ 2/2558 จำนวน 6,611 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1) อาจารย์ที่สอนรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไป จำนวน 54 คน ใช้ผู้สอนทั้งหมดในการศึกษาเนื่องจากมีจำนวนไม่มาก สามารถเก็บได้สะดวกและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ไม่มีอคติคลาดเคลื่อน

2.2) นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไปในภาคเรียนที่ 2/2558 โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จำนวน 364 คน ในระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้วผู้วิจัยคำนวณหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะ ดังนี้

$$\text{จำนวนนักศึกษาตัวอย่างในแต่ละคณะ} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละคณะ}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตาราง 1 จำนวนประชากรและการกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

คณะ	ประชากร	ตัวอย่าง
ครุศาสตร์อุตสาหกรรมศาสตร์	306	17
เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	1,100	61
เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน	414	23
บริหารธุรกิจ	2,599	143
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	257	14
วิศวกรรมศาสตร์	899	49
ศิลปศาสตร์	448	25
สถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ	277	17
อุตสาหกรรมสิ่งทอและการออกแบบแฟชั่น	311	15
รวม	6,611	364

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำหรับนักศึกษา ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบในเรื่อง เพศ เข้ามหาวิทยาลัยโดยระบบ คณะที่สังกัด เกรดเฉลี่ยสะสมก่อนสอบ เข้ามหาวิทยาลัย เกรดเฉลี่ยสะสมปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เนื้อหาในรายวิชาศึกษาทั่วไปใน 5 กลุ่มวิชา ได้แก่กลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอน 5 ด้าน เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดในประเด็นความจำเป็นของวิชาหมวดศึกษาทั่วไป ความเหมาะสมของการเรียนรู้ในหมวดศึกษาทั่วไปและข้อเสนอแนะที่คิดว่าเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษาในหมวดศึกษาทั่วไป

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำหรับอาจารย์ผู้สอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบในเรื่องของคุณวุฒิการศึกษา กลุ่มวิชาที่สังกัด ประสบการณ์การสอน ตำแหน่งทางวิชาการ และจำนวนวิชาที่สอน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ในประเด็นความจำเป็นของวิชาหมวดศึกษาทั่วไป ความเหมาะสมของการเรียนรู้ในหมวดศึกษาทั่วไป และข้อเสนอแนะที่คิดว่าเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษาในหมวดศึกษาทั่วไป

2.3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1) ทบทวน วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กรอบมาตรฐานอุดมศึกษา จากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ รวมถึงการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง และผู้สอน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะเป็นทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อหาข้อสรุปในการกำหนดกรอบการศึกษา

2) ผู้วิจัยสังเคราะห์และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลจากการทบทวน แล้วนำมาจำแนกเป็นประเด็นในสร้างเครื่องมือในการศึกษา

3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง หลังจากนั้นไปหาความเชื่อมั่น จากนักศึกษาที่มีชื่อกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

4) ประสานงานกับผู้แจกแบบสอบถามเพื่อทำความเข้าใจในแบบสอบถามให้มีความเข้าใจให้ตรงกัน ก่อนนำไปแจกตามคณะต่าง ๆ ที่นัดหมายไว้

2.4 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ (Validity) ก่อนนำเครื่องมือไปใช้ได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ครอบคลุม และความเที่ยงตรง โดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ทรงวุฒิตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ และผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงวุฒิไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (try out) กับตัวแทนนักศึกษาที่มีชื่อกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่า reliability ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไปได้ และเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งจาก

นักศึกษา และผู้สอนมาจัดทำเป็นประเด็นในการประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) โดยคัดเลือกผู้เข้าร่วมแบบเจาะจง ได้แก่ รองคณบดีด้านวิชาการและวิจัย หัวหน้างานหลักสูตร หัวหน้าสาขาวิชาศึกษาทั่วไป หัวหน้ากลุ่มวิชาภาษาไทย หัวหน้ากลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ หัวหน้ากลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ หัวหน้ากลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ รวมถึงตัวแทนนักศึกษา

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิดนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วนำเสนอตามประเด็นสำคัญ

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งได้จากข้อคำถามในแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ นอกจากนี้ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ ค่าความถี่ (frequency) และ ค่าสถิติร้อยละ (percentage)

2.2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นระหว่างสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยใช้การทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม (Paired-Samples T-Test)

4) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ใช้ ค่าความถี่ (frequency) และ ค่าสถิติร้อยละ (percentage)

โดยเกณฑ์การให้คะแนนระดับความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนต่อระดับการพัฒนาและระดับปัญหาการเรียนการสอนหมวดศึกษาทั่วไป จำแนกเป็น 5 ระดับคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5
เห็นด้วยมาก	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยน้อย	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1

หากไม่ระบุคำตอบ กำหนดค่าคะแนนให้เป็น 0 และจะไม่นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวิเคราะห์ เนื่องจากถือว่าเป็นค่าสูญหาย (Missing values)

สำหรับการกำหนดช่วงระดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	4.51 - 5.00
เห็นด้วยมาก	3.51 - 4.50
เห็นด้วยปานกลาง	2.51 - 3.50
เห็นด้วยน้อย	1.51 - 2.50
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1.00 - 1.50

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ผลการศึกษา

1. ข้อมูลนักศึกษา

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.16 ศึกษาในคณะบริหารธุรกิจ จำนวนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 39.29 นักศึกษาส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยก่อนเข้ามหาวิทยาลัยอยู่ระหว่าง 2.50-2.99 คิดเป็นร้อยละ 40.38 และเกรดเฉลี่ยสะสมปัจจุบันอยู่ระหว่างอยู่ระหว่าง 2.50-2.99 คิดเป็นร้อยละ 36.81 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	145	39.84
หญิง	219	60.16
ระบบการเข้าสอบมหาวิทยาลัย		
โควตา (ระบบรับตรง)	124	34.07
Admission	24	6.59
สอบตรง	204	56.04
โครงการพิเศษ	12	3.30
คณะที่ศึกษา		
ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	17	4.67
เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	61	16.76
เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน	23	6.32
บริหารธุรกิจ	143	39.29
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	14	3.85
วิศวกรรมศาสตร์	49	13.46
ศิลปศาสตร์	25	6.87
อุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น	17	4.67
สถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ	15	4.12
เกรดเฉลี่ยสะสมก่อนสอบเข้ามหาวิทยาลัย		
2.00 - 2.49	25	6.87
2.50 - 2.99	147	40.38
3.00 - 3.49	139	38.19
3.50 - 4.00	53	14.56
เกรดเฉลี่ยสะสมปัจจุบัน		
2.00 - 2.49	52	14.29
2.50 - 2.99	134	36.81
3.00 - 3.49	123	33.79
3.50 - 4.00	55	15.11

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของนักศึกษา

สภาพการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของนักศึกษา นักศึกษาเห็นด้วยว่าตนมีการพัฒนาการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานอุดมศึกษาภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.74) โดยด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.76) รองลงมาคือด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.79 และ 3.72 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของความคิดเห็นนักศึกษาต่อสภาพ

การเรียนรู้หมวดศึกษาทั่วไป

ความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ	$\bar{X}$	S.D	ระดับความหมาย	ลำดับ
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.79	0.72	มากที่สุด	2
ด้านความรู้	3.72	0.69	มากที่สุด	3
ด้านทักษะทางปัญญา	3.62	0.75	มากที่สุด	4
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	3.81	0.76	มากที่สุด	1
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.54	0.80	มาก	5
รวม	3.69	0.74	มากที่สุด	

ส่วนปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของนักศึกษา นักศึกษาเห็นว่าตนมีปัญหาการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปภาพรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$, S.D. = 0.92) โดยนักศึกษาเห็นด้วยว่าตนมีปัญหา ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 0.98) รองลงมาคือด้านคุณธรรม จริยธรรมและด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ย 2.75 และ 2.63 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของความคิดเห็นนักศึกษาต่อปัญหาการเรียนรู้หมวดศึกษาทั่วไป

กลุ่มวิชา	$\bar{X}$	S.D	ระดับความหมาย	ลำดับ
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	2.75	0.96	ปานกลาง	2
ด้านความรู้	2.63	0.87	ปานกลาง	3
ด้านทักษะทางปัญญา	2.62	0.87	ปานกลาง	4
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	2.54	0.95	ปานกลาง	5
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	2.80	0.98	ปานกลาง	1
รวม	2.66	0.92	ปานกลาง	

1.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

เมื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนมีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ในภาพรวมและรายด้าน และมีระดับปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและรายด้าน และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนาและระดับปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .00 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของนักศึกษา

ด้าน	ระดับการพัฒนา			ระดับปัญหา			t	p
	$\bar{X}$	ระดับ	S.D	$\bar{X}$	ระดับ	S.D		
1. คุณธรรม	3.79	มาก	0.72	2.75	ปานกลาง	0.96	14.375**	.000
2. ความรู้	3.72	มาก	0.69	2.63	ปานกลาง	0.87	16.423**	.000
3. ทักษะปัญญา	3.62	มาก	0.75	2.62	ปานกลาง	0.87	14.836**	.000
4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	3.81	มาก	0.76	2.54	ปานกลาง	0.95	17.849**	.000
5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.52	มาก	0.80	2.80	ปานกลาง	0.98	9.881**	.000
รวมทุกด้าน	3.69	มาก	0.60	2.67	ปานกลาง	0.81	16.959**	.000

2. ข้อมูลของผู้สอน

2.1 ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์ผู้สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 3 ใน 4 มีวุฒิการศึกษาปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 75.93 สังกัดกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ จำนวนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 33.33 เกือบครึ่งของอาจารย์มีประสบการณ์การสอน 21 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 48.15) และ 2 ใน 3 ของอาจารย์ยังดำรงตำแหน่งอาจารย์ (ร้อยละ 61.11) ส่วนจำนวนวิชาที่สอนเกือบครึ่งของอาจารย์ที่สอน 3 วิชา (ร้อยละ 44.44) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้สอนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาโท	41	75.93
ปริญญาเอก	13	24.07
กลุ่มวิชาที่สังกัด		
ภาษาไทย	8	14.82
พลศึกษา	9	16.67
ภาษาต่างประเทศ	18	33.33
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	15	27.78
วิทยาศาสตร์	4	7.41
ประสบการณ์การสอน		
1-5 ปี	10	18.52
6-10 ปี	5	9.26
11-15 ปี	3	5.56
16-20 ปี	10	18.52
21 ปีขึ้นไป	26	48.15
ตำแหน่งทางวิชาการ		
อาจารย์	33	61.11
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	21	38.89
จำนวนวิชาที่สอน		
1 วิชา	6	11.11
2 วิชา	21	38.89
3 วิชา	24	44.44
4 วิชา	2	3.70
4 วิชาขึ้นไป	1	1.85

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของผู้สอน ผู้สอนเห็นด้วยว่านักศึกษา มีการพัฒนาการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานอุดมศึกษาภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.69) โดยด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.75) รองลงมาคือด้านคุณธรรม จริยธรรมและด้านทักษะทางปัญญามีค่าเฉลี่ย 3.52 และ 3.34 ตามลำดับ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของความคิดเห็นผู้สอนต่อสภาพ

การเรียนรู้หมวดศึกษาทั่วไป

ความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ	$\bar{X}$	S.D	ระดับความหมาย	ลำดับ
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.52	0.78	มาก	2
ด้านความรู้	3.29	0.84	ปานกลาง	4
ด้านทักษะทางปัญญา	3.34	0.83	มาก	3
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	3.59	0.75	มาก	1
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.18	0.89	ปานกลาง	5
รวม	3.39	0.69		

ส่วนปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของนักศึกษา ผู้สอนเห็นว่านักศึกษามีปัญหาการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปภาพรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$, S.D. = 0.92) โดยผู้สอนเห็นด้วยว่านักศึกษามีปัญหาด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 0.98) รองลงมา คือด้านคุณธรรม จริยธรรมและด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ย 2.75 และ 2.63 ตามลำดับ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของความคิดเห็นผู้สอนต่อปัญหาการเรียนรู้หมวดศึกษาทั่วไป

กลุ่มวิชา	$\bar{X}$	S.D	ระดับความหมาย	ลำดับ
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	2.98	0.87	ปานกลาง	4
ด้านความรู้	3.05	0.88	ปานกลาง	2
ด้านทักษะทางปัญญา	3.02	0.88	ปานกลาง	3
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	2.78	0.91	ปานกลาง	5
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.10	0.97	ปานกลาง	1
รวม	2.98	0.79	ปานกลาง	

2.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สอนที่มีการจัดการเรียนการสอนหมวดศึกษาทั่วไป พบว่า มีระดับการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีระดับปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและรายด้าน และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนาและระดับปัญหาการเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า ในรายด้านคุณธรรม และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .00 ส่วนด้านความรู้ ด้านทักษะปัญญา และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีความแตกต่าง ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนหมวดวิชา

ศึกษาทั่วไป

ด้าน	ระดับการพัฒนา			ระดับปัญหา			t	p
	$\bar{X}$	ระดับ	S.D	$\bar{X}$	ระดับ	S.D		
1. คุณธรรม	3.52	มาก	0.78	2.98	ปานกลาง	0.87	2.906**	.005
2. ความรู้	3.29	ปานกลาง	0.84	3.05	ปานกลาง	0.88	1.224	.226
3. ทักษะปัญญา	3.34	มาก	0.83	3.02	ปานกลาง	0.88	1.571	.122
4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ	3.59	มาก	0.75	2.78	ปานกลาง	0.91	4.078**	.000
5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.18	ปานกลาง	0.89	3.10	ปานกลาง	0.97	0.432	.667
รวมทุกด้าน	3.39	มาก	0.69	2.98	ปานกลาง	0.79	2.285*	.026

3.2 อภิปรายผล

จากแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าหมวดวิชาศึกษาเป็นรายวิชาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความพร้อมให้บัณฑิตที่จะสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถพิจารณาจากผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของบัณฑิตทางด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะด้านต่าง ๆ ในการทำงานและการประกอบอาชีพ รวมทั้งคุณลักษณะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ดำเนินการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF: HE) เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 4 ที่กำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษา ซึ่งให้นิยามไว้ว่ามาตรฐานการศึกษาหมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นที่ Learning outcomes ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต และสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและสถาบันอื่น ๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่คาดว่าจะพึงมี รวมถึงเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตรตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย โดยมั่นใจถึงคุณภาพของบัณฑิตซึ่งจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข และภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของนายจ้าง ซึ่งผลการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจบางประการควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1) จากผลการศึกษาที่พบว่านักศึกษาเห็นด้วยต่อเนื้อหาหมวดศึกษาทั่วไปในระดับมาก ในรายชื่อความบ้อยครั้งในการนำไปใช้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งในกลุ่มภาษาไทย กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาเห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของการนำความรู้จากการเรียนไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับวิจิตร ศรีสอาน ที่ได้ให้ความหมายรายวิชาศึกษาทั่วไปว่าเป็นการศึกษาที่จำเป็นสำหรับทุกคน ซึ่งเป็นที่มาของการที่คณะกรรมการการอุดมศึกษา กำหนดให้วิชาศึกษาทั่วไปเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี เพราะปรัชญาของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ หมั่นแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี วิชาศึกษาทั่วไปเป็นวิชาที่ถือว่าสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นบัณฑิตเพราะเป็นส่วนที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

2) เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาพบว่าทั้งนักศึกษาและผู้สอนมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า นักศึกษา

มีระดับการพัฒนาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.81$, $\bar{x} = 3.59$) และด้านคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{x} = 3.79$, $\bar{x} = 3.52$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครเป็นมหาวิทยาลัยแห่งโลกอาชีพที่เน้นให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการฝึกให้มีการปฏิบัติในทุกรายวิชาทั้งปฏิบัติรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ซึ่งในการทำงานจะต้องใช้ทักษะการมีมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน และการเป็นผู้นำผู้ตาม ซึ่งได้หล่อหลอมให้นักศึกษามีพัฒนาในทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการที่ต้องการให้บัณฑิตมีทักษะด้านนี้เป็นลำดับที่ 1 ดังการศึกษาของกฤตยา ฐานวรภัทร์ (2555) ที่ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สำหรับสถานประกอบการ กรณีศึกษา บัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ และวิไลพร ยาชามป้อม (มปป.) ที่ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ ตามความต้องการของผู้ประกอบการในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย และพบว่า ผู้ประกอบการต้องการบัณฑิตด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยสูงสุด) และด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นลำดับรองลงมา

3) จากผลการศึกษาการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนาและระดับปัญหาการเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปทั้ง 5 ด้าน ตามความคิดเห็นของนักศึกษา ที่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .00 อาจเนื่องจากนักศึกษารับรู้ว่ามี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษาดำเนินการประกอบที่กำหนดในมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้านทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รวมถึงทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ที่นิยามว่า ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ของตนเอง จะเห็นได้ว่านักศึกษาเห็นด้วยว่าตนได้รับการพัฒนาตามองค์ประกอบที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้าน และเห็นด้วยว่าในมาตรฐานผลการเรียนรู้นี้ดังกล่าวมีปัญหา ค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าในทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ผู้สอนสามารถใช้การสอนที่มีการกำหนดกิจกรรมการทำงานกลุ่ม การทำงานที่ต้องประสานผู้อื่น ได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมทำให้นักศึกษารับรู้ได้และนำไปพัฒนาตนเองได้จริง ในขณะที่ผลการศึกษาที่พบว่า นักศึกษาเห็นด้วยว่าได้รับการพัฒนาในรายด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และเห็นว่ามีปัญหาการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ค่าเฉลี่ยสูงสุด ทำให้อาจต้องนำมาพิจารณาถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ในการพัฒนาทักษะด้านนี้ว่าควร มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ และนำเสนอการแก้ปัญหาที่เหมาะสม เรียนรู้เทคนิคการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในหลากหลายสถานการณ์

4) ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน เมื่อเปรียบเทียบระดับการพัฒนาและระดับปัญหา จากผลการศึกษา ที่พบว่า ในรายด้านคุณธรรมและด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .00 อาจเป็นเพราะอาจารย์ผู้สอนมองว่านักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองจนสามารถเห็นในเชิงประจักษ์ อาจในลักษณะของการเข้าชั้นเรียนตรงเวลา การแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัย การส่งงานตามที่กำหนด รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน ไม่ทุจริตในการสอบซึ่งเป็นองค์ประกอบของด้านคุณธรรม จริยธรรม และนักศึกษาสามารถทำงานกลุ่ม แสดงบทบาทการเป็นผู้นำผู้ตามได้อย่างเหมาะสมอันเป็นตัวชี้วัดของทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ หากแต่ด้านความรู้ ด้านทักษะปัญญา และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีความแตกต่าง อาจเป็นเพราะนักศึกษาแสดงพฤติกรรมที่ไม่สามารถมองเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน

3.3 ข้อเสนอแนะ

3.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1) จากผลการศึกษาที่พบว่าทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดทั้งในมุมมองนักศึกษาและผู้สอน ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีการปรับปรุงหลักสูตร ให้มีรายวิชาที่นักศึกษาสามารถนำความรู้มาบูรณาการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เช่น การทำโครงการ รวมถึงการนำเสนองานโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นทักษะที่จำเป็นยิ่งในศตวรรษที่ 21

2) ปรับปรุงและพัฒนารายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้เป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชาทั้ง 5 ด้าน ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รวมถึงทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก

3.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลการจัดการเรียนการสอนทุกภาคส่วน เช่น ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ผู้สอนสายวิชาชีพ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุงให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการจัดการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติต่อไป

4. สรุปผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนในหมวดศึกษาทั่วไป ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในหมวดศึกษาทั่วไปในภาคเรียนที่ 1/2558 จำนวน 364 คน ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1.ความคิดเห็นต่อเนื้อหาวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป นักศึกษาเห็นด้วยต่อเนื้อหาหมวดศึกษาทั่วไป ภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) และเมื่อพิจารณารายด้าน จะเห็นได้ว่านักศึกษาเห็นด้วยในรายกลุ่มภาษาต่างประเทศค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมาคือกลุ่มภาษาไทย และกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ($\bar{X} = 3.72$ และ $\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ 2. สภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นักศึกษามีระดับการพัฒนาโดยรวมค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) และเมื่อพิจารณารายด้าน จะเห็นได้ว่านักศึกษามีการพัฒนาในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.81$) รองลงมาคือด้านคุณธรรมและด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.79$ และ $\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ ในขณะที่ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.52$) ส่วนระดับปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นักศึกษามีปัญหาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$) และเมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นได้ว่านักศึกษามีปัญหาในด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.80$) รองลงมาคือด้านคุณธรรมและด้านความรู้ ($\bar{X} = 2.75$ และ $\bar{X} = 2.63$) ตามลำดับ ในขณะที่ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีปัญหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.54$) 3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างสภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดศึกษาทั่วไป พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .00 และ 4. ความจำเป็นและความเหมาะสมของการเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นักศึกษาเห็นว่าหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีความจำเป็นเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน จำนวนสูงสุดเป็นอันดับ 1 และเห็นว่าในทุกด้าน มีความเหมาะสม ในขณะที่ข้อเสนอแนะอื่น ๆ นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าหมวดวิชาศึกษาทั่วไปควรปรับเนื้อหาให้ทันสมัย ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นและควรปรับเทคนิคการสอนให้มีความหลากหลาย

5. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ผู้สอนรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไปคณะศิลปศาสตร์ และนักศึกษาที่ลงทะเบียนหมวดศึกษาทั่วไป รวมทั้ง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร สำหรับการสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้ในการดำเนินงานวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

6. เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา ฐานวรภัทร์. (2555). คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สำหรับสถานประกอบการ กรณีศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- ทรงสิริ วิชิรานนท์. (2557). คุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทยประยุกต์ที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการ. กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2549). การประเมินหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการประชุมวิชาการ การศึกษาทั่วไป ระดับประเทศ ครั้งที่ 3 การศึกษาทั่วไปกับการเพิ่มคุณค่าบัณฑิต. กรุงเทพฯ : สำนักงานจัดการศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิไลพร ยาชามป้อม (มปป.). คุณลักษณะบัณฑิตหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการตามความต้องการของ ผู้ประกอบการในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. เลย : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วิบูลย์จุ. (2555). คุณลักษณะ คุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์จากผลผลิตของมหาวิทยาลัย สืบค้นจาก <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=wbj&month=16-07-2009&group=11&gblog=12>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา เอกสารแนบท้าย ประกาศ คณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่องแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2552.

**ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง
ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู**
**The Factors Affecting the Success of Village and Urban Community
Fund Committee of Tungprong Village Fund, Kudjik Sub-District,
Muang District, Nong Bua Lam Phu Province**

ธีรวัฒน์ หินแก้ว

Theerawat Hinkaew

สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู

E-mail: toei.2520@gmail.com โทร. 086-2360922

บทคัดย่อ

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ประชากร จำนวน 682 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามการอ้างอิงกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบที (t-test) และใช้สถิติการทดสอบเอฟ (F-test, One way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความพึงพอใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านมีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ด้านการบริหารจัดการมีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ด้านการมีส่วนร่วมมีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และด้านวินัยทางการเงินมีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและปริญญาตรีขึ้นไป ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลกระทบ ความสำเร็จ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การบริหารจัดการ

Abstract

The purposes of this study were to examine factors affecting the success of the village fund and to compare opinions of the village fund committee and members on factors affecting the success of the Tungprong village fund, Kudjik sub-district, Muang district, Nong Bua Lam Phu Province. The population of the study was 682 people and 250 people for the sample who were selected using Krejcie & Morgan's table. The data received were analyzed using percentage, mean, standard deviation, T-test statistics, and F-test One way ANOVA. The research found that the village fund committee and members were satisfied about the factors affecting the success of the village fund at high level which presented the mean at 3.68. Therefore, every section which received highest to lowest scores were demonstrated respectively. Firstly, the leadership of the boards section showed a high satisfaction

level and presented the mean at 3.64. Secondly, management section had a high satisfaction level at the mean of 3.72. Thirdly, the participation section, received a high satisfaction level at the mean of 3.64. Lastly, the financial discipline section had a high satisfaction level at the mean of 3.56. The village fund committee and members of the Tungprong village fund, Kudjik sub-district, Muang district, Nong Bua Lam Phu province showed no different opinions on the factors affecting the success of the village fund. Likewise, in analysis of opinions comparison on factors affecting the success of the Tungprong village fund, Kudjik sub-district, Muang district, Nong Bua Lam Phu Province showed no different on educational level which were primary level, high school level, and bachelor's degree and more.

Keywords: Factors affecting, Success, Village fund and Urban community, Administration

1. บทนำ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเริ่มต้นจากนโยบายของรัฐบาลในปีพุทธศักราช 2544 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544) เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประชาชนได้นำไปลงทุนสร้างอาชีพ หรือขยายกิจการเพิ่มเติมจากเดิมและเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย ในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ จะมีการคัดสรร คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเข้ามาบริหารจัดการและมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกันเข้ามาบริหารทุก 2 ปี ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544) ประเทศไทย มีการพัฒนาประเทศที่ถือว่าประสบความสำเร็จอยู่ในระดับหนึ่ง แต่มีบางส่วนที่ยังประสบปัญหาความยากจน การขาดแคลนการบริการพื้นฐานต่าง ๆ รัฐบาลมีความห่วงใยกับปัญหาเหล่านี้มีความจริงใจที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการจัดทำ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นในการเร่งรัด การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาอุตสาหกรรม ส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชนเป็นพิเศษ และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคมขนส่ง การพลังงาน เป็นต้น เพื่อให้มีส่วนสนับสนุนการลงทุนด้านอุตสาหกรรม และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ผลของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง บางประการ ยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร เช่น เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ของคนไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) นี่เป็นสาเหตุประการสำคัญ ที่ความยากจนยังเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอยู่ การสร้างชุมชนให้เข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ ประชาชนมีพออยู่พอกินย่อมทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นตามลำดับด้วยถ้าในชุมชนนั้น ๆ มีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอเพราะจะได้นำเงินเหล่านี้ไปเป็นทุนทรัพย์ในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสามารถบริหารจัดการชุมชนของตนเอง เพื่อที่จะส่งผลให้ทั้งตนเองได้อย่างยั่งยืน และประชาชนต้องมีพื้นฐานที่มั่นคง มีการปรับตัวที่ดีและสามารถก้าวไปในแต่ละก้าวอย่างหนักแน่น

โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เป็นโครงการหนึ่งที่ช่วยให้ประชาชนมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ที่จะนำไปประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้กับประชาชนและเป็นการบรรเทาปัญหาความยากจน นับตั้งแต่รัฐบาลได้แถลงนโยบาย กองทุนหมู่บ้านเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 และรัฐบาลสมัยต่อมาได้มีการเพิ่มเงินให้กับกองทุนหมู่บ้านอีกเป็นระยะ ๆ บางกองทุนหมู่บ้านสามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จ (เรืองวิทย์, 2550) มีผลดีต่อเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการกระจายรายได้ในชนบท ส่งผลให้แก้ปัญหาความยากจนและสามารถชำระหนี้สินนอกระบบแก่สมาชิกได้ แต่มีหลายกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ประสบความสำเร็จ พบอุปสรรคและปัญหามากมายอย่าง ที่ นภาพรณี และคณะ (2546) กองทุนหมู่บ้าน พบว่า ชุมชนไม่มีความรู้ประสบการณ์และทักษะในการบริหารกองทุนหมุนเวียน ส่งผลทำให้กรรมการ เกิดความไม่มั่นใจ กังวลใจ และเกรงว่าจะทำผิดระเบียบ จึงทำให้มีการเข้มงวดในการบริหารจัดการ ไม่มีความยืดหยุ่น การฝึกอบรมกรรมการมีน้อย ผู้ที่เข้าอบรมมิได้เป็นผู้ปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติมิได้เข้าอบรม (พรเพ็ญ และคณะ, 2554) สมาชิก ส่วนใหญ่ขาดวินัยทางการเงิน นำเงินที่ได้ไปจากกองทุนหมู่บ้านไปใช้หนี้เก่าแล้วกู้หนี้ใหม่มาชดใช้ในภายหลัง โดย

ไม่มีแนวโน้มเลยว่าจะดีขึ้นทั้งหมด จะเห็นได้ว่า นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ อีกประการที่สำคัญการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านนั้นประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการ ด้านวินัยทางการเงิน และด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นปัญหาสำคัญยิ่งต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะได้มีแนวทางในการจัดทำแผนเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐาน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

โดยแบ่งออกดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยหมู่บ้านทุ่งโปรง 5 หมู่ ดังนี้ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 11 หมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 13 ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูเท่านั้น
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา (นันทยา, 2546) เพื่อกำหนดขอบเขตให้ตรงตามงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยได้ศึกษาครอบคลุม 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วม การบริหารจัดการ วินัยทางการเงิน และภาวะผู้นำของผู้บริหาร

2. วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ประชาชน ซึ่งเป็นคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งโปรงทั้ง 5 หมู่ จำนวน 682 คน ได้แก่ บ้านทุ่งโปรง หมู่ที่ 2 จำนวน 142 คน หมู่ที่ 3 จำนวน 114 คน หมู่ที่ 11 จำนวน 134 คน หมู่ที่ 12 จำนวน 105 คน และหมู่ที่ 13 จำนวน 187 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างโดยอ้างอิงกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (บุญชม, 2554) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างคือจำแนกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านทุ่งโปรงทั้ง 5 หมู่ ตามสัดส่วน ดังนี้

หมู่ที่	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
2	142	50
3	114	50
11	134	50
12	105	40
13	187	60
รวม	682	250

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม ตามตัวแปรต้นได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและตามตัวแปรตามทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการ ด้านวินัยทางการเงิน และด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือจากกำนันตำบลกุดจิก นายวิชัย ศรีแสน และตัวแทนจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้ง 5 หมู่ นำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน รวมถึงสัมภาษณ์กลุ่มตัวจากแต่ละหมู่บ้าน ณ ที่ทำการกำนันตำบลกุดจิก และผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามที่ทำการกำนันด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ t-test และ F-test ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้โดยแบ่งออกตามวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

3.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรงตำบลกุดจิกอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 250 คน พิจารณาทั้ง 5 หมู่บ้านรวมกันหมด โดยจำแนกข้อมูลทั่วไป ดังนี้ ระดับตำแหน่ง ร้อยละ 18.00 เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 45 คน ร้อยละ 82.00 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 205 คน ด้านการศึกษา ร้อยละ 84.00 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 210 คน ร้อยละ 15.20 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 38 คน ร้อยละ 0.80 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 2 คน ดังแสดงในตารางที่ 1 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สถานภาพ (ตำแหน่ง)		
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	45	18.00
สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	205	82.00
การศึกษา		
ประถมศึกษา	210	84.00
มัธยมศึกษา	38	15.20
ปริญญาตรี ขึ้นไป	2	0.80
รวม	250	100

3.2 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และอภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน นำเสนอผลการศึกษาคอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการ ด้านวินัยทางการเงิน และด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ดังนี้

3.2.1 ด้านการมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพึงพอใจ ต่ำลุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีความพึงพอใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ด้านการมีส่วนร่วม มีระดับความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.64) เรียงลำดับจากระดับความพึงพอใจมากไปน้อยดังนี้ ในการประชุมทุกครั้งสมาชิกทุกคนควรเข้าร่วมประชุมเสมอ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.99) สมาชิกควรรู้จักวิธีการขั้นตอนและการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.76) สมาชิกทุกคนมีโอกาสนในการแสดงความคิดเห็นได้ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.75) กองทุนหมู่บ้านจะสำเร็จได้ถ้าหากสมาชิกมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกครั้ง ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.64) การที่สมาชิกมีการออมเงินเป็นประจำทุกเดือนทำให้กองทุนมีความมั่นคง ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.62) กองทุนหมู่บ้านจะสำเร็จได้ถ้าหากสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.57) ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านมีความสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.55) คณะกรรมการมีการจัดเวทีประชาคมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.54) สมาชิกทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบบัญชีรายรับ-จ่ายและติดตามผลการบริหารงานของคณะกรรมการ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.46) สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนอาชีพที่เหมือนกันควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษากัน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.44) ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพึงพอใจ ต่ำลุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ดังตารางที่ 2 นั้น พบว่าสมาชิกให้ความร่วมมือต่อการประชุมของกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภายในชุมชนให้ความร่วมมือ ในกิจกรรมภายในชุมชนเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามจะพบว่าสมาชิกทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบบัญชี รายรับ-จ่ายและติดตามผลการบริหารงานของคณะกรรมการ และสมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนอาชีพที่เหมือนกันควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษากันนั้นผลอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการประชุมของคณะกรรมการกองทุน ไม่ได้ให้มีการให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะต่อสมาชิกกองทุน ซึ่งด้านนี้ควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้กันเป็นอย่างเร่งด่วน นิสารัตน์ และคณะ (2545) กองทุนหมู่บ้านจะมีการบริหารจัดการที่ดีขึ้นอยู่กับสมาชิกมีความสามัคคีและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการทำงานอย่างเข้มแข็งมีประสิทธิภาพโดยพิจารณาได้จากคณะกรรมการมีการทำงานอย่างทุ่มเทเสียสละมีการร่วมกันคิด ปาจารย์ และคณะ (2548) ปัจจัยภายในของกองทุนหมู่บ้านส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านมีการบริหารจัดการที่ดีเมื่อ

มีการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จ ภาวะผู้นำของคณะกรรมการส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อการบริหารจัดการ Kotler (Kotler, 2001) นักทฤษฎีด้านภาวะผู้นำ ยังกล่าวว่า ผู้เป็นหัวหน้าในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องรู้ทั้งการนำ (Lead) ควบคู่ไปกับการบริหาร (Manage) เพราะต่างมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับองค์การ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาด้านการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

อันดับที่	ด้านการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ในการประชุมทุกครั้งสมาชิกทุกคนควรเข้าร่วมประชุมเสมอ	3.99	0.61	มาก
2	สมาชิกควรรู้จักวิธีการขั้นตอนและการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้าน	3.76	0.72	มาก
3	สมาชิกทุกคนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นได้	3.75	0.71	มาก
4	กองทุนหมู่บ้านจะสำเร็จได้ถ้าหากสมาชิกมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกครั้ง	3.64	0.65	มาก
5	การที่สมาชิกมีการออมเงินเป็นประจำทุกเดือนทำให้กองทุนมีความมั่นคง	3.62	0.87	มาก
6	กองทุนหมู่บ้านจะสำเร็จได้ถ้าหากสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน	3.57	0.67	มาก
7	ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านมีความสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก	3.55	0.56	มาก
8	คณะกรรมการมีการจัดเวทีประชาคมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ	3.54	0.76	มาก
9	สมาชิกทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบบัญชี รายรับ-จ่ายและติดตามผลการบริหารงานของคณะกรรมการ	3.46	0.78	ปานกลาง
10	สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนอาชีพที่เหมือนกันควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษากัน	3.44	0.83	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		3.64	0.72	มาก

3.2.2 ด้านการบริหารจัดการ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีความพึงพอใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ด้านการบริหารจัดการ มีระดับความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.72) เรียงลำดับจากระดับความพึงพอใจมากที่สุดไปน้อย ดังแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้ กองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จได้ถ้าหากมีความร่วมมือกันทั้งคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.04) คณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านต้องเป็นคนมีความรู้ความสามารถ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.96) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรมีการบริหารงานให้เป็นไปตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.80) ประธานและคณะกรรมการกองทุนมีความสำคัญอย่างมากในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.76) ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกของคณะกรรมการต้องมีความโปร่งใสและยุติธรรม ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.76) สมาชิกทุกคนต้องช่วยกันตรวจสอบและติดตามการชำระหนี้ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.71) การออกระเบียบฯ ต้องมีความสอดคล้องและครอบคลุมกับระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.70) คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านต้องมาจากการเลือกตั้งโดยสมาชิก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.64) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านสามารถตรวจสอบการดำเนินงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.46) ควรมีการตรวจสอบบัญชีและตรวจสอบจากภายนอกเครือข่ายกองทุนในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.42)

ผลการวิเคราะห์ด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการดำเนินการของกองทุนที่ผ่านมาประสบความสำเร็จด้วยความร่วมมือของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน ซึ่งผลวิเคราะห์สอดคล้องกับผลการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในทิศทางเดียวกัน โดยจะส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือของสมาชิกกองทุน ทั้งการให้ความช่วยเหลือของการติดตามการชำระหนี้ ออกกฎระเบียบ

ภายในกองทุน ชุมพล (2547) ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเขตอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยพิจารณาพิจารณาตามองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งปริมิ่ง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

อันดับที่	ด้านการบริหารจัดการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	กองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จได้ถ้าหากมีความร่วมมือกันทั้งคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน	4.04	0.49	มาก
2	คณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านต้องเป็นคนมีความรู้ความสามารถ	3.96	0.85	มาก
3	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรมีการบริหารงานให้เป็นไปตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน	3.80	0.71	มาก
4	ประธานและคณะกรรมการกองทุนมีความสำคัญอย่างมากในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน	3.76	0.59	มาก
5	ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกของคณะกรรมการต้องมีความโปร่งใสและยุติธรรม	3.76	0.66	มาก
6	สมาชิกทุกคนต้องช่วยกันตรวจสอบและติดตามการชำระหนี้	3.71	0.53	มาก
7	การออกระเบียบจะต้องมีความสอดคล้องและครอบคลุมกับระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	3.70	0.62	มาก
8	คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านต้องมาจากการเลือกตั้งโดยสมาชิก	3.64	0.62	มาก
9	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านสามารถตรวจสอบการดำเนินงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	3.46	0.67	ปานกลาง
10	ควรมีการตรวจสอบบัญชีและตรวจสอบจากภายนอกเครือข่ายกองทุนในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	3.42	0.59	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		3.72	0.63	มาก

3.2.3 ด้านวินัยทางการเงิน

ความพึงพอใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ด้านวินัยทางการเงิน มีระดับความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.56) เรียงลำดับจากระดับความพึงพอใจมากไปน้อยดังนี้ สมาชิกที่กู้เงินต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตมีวินัยทางการเงินและตรงต่อเวลาอย่างเคร่งครัด ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.03) มีการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์การกู้เงินให้สมาชิกทราบ ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.03) การชำระหนี้คืนเงินกู้ของสมาชิกเมื่อครบกำหนดต้องชำระหนี้คืนได้ทั้งหมด ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.96) ปัจจุบันดอกเบี้ยที่เรียกเก็บอยู่มีความเหมาะสม ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.66) สมาชิกที่กู้ยืมเงินต้องนำเงินไปลงทุนตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.51) การไม่ชำระหนี้คืนของสมาชิกทำให้กองทุนประสบกับปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.40) เงื่อนไขการชำระหนี้คืนภายใน 1 ปี มีความเหมาะสม ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.39) สมาชิกที่กู้ยืมเงินไปหากไม่สามารถชำระหนี้คืนได้คนค้าประกันต้องช่วยติดตามและรับผิดชอบแทน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.30) การไม่ชำระหนี้คืนตรงตามกำหนดต้องเสียค่าปรับตามอัตราที่กำหนด ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.28) ในกรณีสมาชิกมีปัญหาในการชำระหนี้คืนและมีการทวงถามจนถึงที่สุดแล้วต้องฟ้องร้องบังคับคดีตามกฎหมาย ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.05) ดังแสดงในตารางที่ 4

ผลการวิเคราะห์ด้านวินัยทางการเงิน พบว่ากรณีที่มีสมาชิกที่กู้เงินต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยทางการเงินและตรงต่อเวลาอย่างเคร่งครัด มีระดับความพึงพอใจมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ แสงโนริ (2554) ที่กล่าวว่าสมาชิกไม่มีความสามารถในการชำระหนี้คืนตามกำหนดเวลาถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่จัดอยู่ในระดับที่เกิดขึ้นน้อย

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาด้านวินัยทางการเงินค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

อันดับที่	ด้านวินัยทางการเงิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	สมาชิกที่กู้เงินต้องมีคุณสมบัติสุจริต มีวินัยทางการเงินและตรงต่อเวลาอย่างเคร่งครัด	4.03	0.70	มาก
2	มีการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์การกู้เงินให้สมาชิกทราบ	4.03	0.72	มาก
3	การชำระหนี้คืนเงินกู้ของสมาชิกเมื่อครบกำหนดต้องชำระหนี้คืนได้ทั้งหมด	3.96	0.54	มาก
4	ปัจจุบันดอกเบี้ยที่เรียกเก็บอยู่มีความเหมาะสม	3.66	0.70	มาก
5	สมาชิกที่กู้ยืมเงินต้องนำเงินไปลงทุนตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้	3.51	0.74	มาก
6	การไม่ชำระหนี้คืนของสมาชิกทำให้กองทุนประสบกับปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียน	3.40	1.45	ปานกลาง
7	เงื่อนไขการชำระหนี้คืนภายใน 1 ปี มีความเหมาะสม	3.39	0.69	ปานกลาง
8	สมาชิกที่กู้ยืมเงินไปหากไม่สามารถชำระหนี้คืนได้คนค้าประกันต้องช่วยติดตามและรับผิดชอบแทน	3.30	1.10	ปานกลาง
9	การไม่ชำระหนี้คืนตรงตามกำหนดต้องเสียค่าปรับตามอัตราที่กำหนด	3.28	1.39	ปานกลาง
10	ในกรณีสมาชิกมีปัญหาในการชำระหนี้คืนและมีการทวงถามจนถึงที่สุดแล้วต้องฟ้องร้องบังคับคดีตามกฎหมาย	3.05	1.30	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		3.56	0.93	มาก

3.2.4 ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ผลการศึกษาในระดับความพึงพอใจ ดังแสดงในตารางที่ 5 ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.82) เรียงลำดับจากระดับความพึงพอใจมากไปน้อยดังนี้ มีการประชุมชี้แจงผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการต่อสมาชิกกองทุนฯ ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.06) มีความสามัคคีกันในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.92) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.90) มีความยุติธรรมในการพิจารณาเงินกู้ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.84) มีการแนะนำส่งเสริมให้สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.80) มีความเอาใจใส่ต่อสมาชิก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.82) มีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรับรู้และเข้าใจระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.80) มีความชัดเจนและโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.79) คณะกรรมการกองทุนฯ มีการแบ่งความรับผิดชอบในตำแหน่งชัดเจน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.64) มีการติดตามให้คำแนะนำแก่สมาชิกที่มีปัญหาการชำระหนี้คืนเงินกู้ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.60) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ของกองทุน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารทั้ง 5 กองทุน ได้แก่ ประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน ผลวิจัยพบว่าการทำงานของผู้นำและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความชัดเจนเข้าใจบทบาท หน้าที่การดำเนินงาน ในด้านมีการประชุมชี้แจงผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการต่อสมาชิกฯ ความสามัคคีกันในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การแนะนำส่งเสริมให้สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งหรรษา และคณะ (2558) ภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารจัดการและประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพื้นที่เขต 7 (สาขา 12) พบว่า สิ่งแวดล้อมของกองทุนหมู่บ้านมีค่าอยู่ในระดับมากเมื่อจัดลำดับองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมภายในมีค่าสูงที่สุดอยู่ในระดับมากซึ่งสิ่งแวดล้อมภายในประกอบด้วย ความพร้อมของคณะกรรมการระเบียบ/ข้อบังคับการติดตามและประเมินผลความพร้อมของสมาชิก

ตารางที่ 5 ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

อันดับที่	ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	มีการประชุมชี้แจงผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการต่อสมาชิกฯ	4.06	0.81	มาก
2	มีความสามัคคีกันในการปฏิบัติงาน	3.92	0.56	มาก
3	มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ได้รับมอบหมาย	3.90	0.65	มาก
4	มีความยุติธรรมในการพิจารณาเงินกู้	3.84	0.58	มาก
5	มีการแนะนำส่งเสริมให้สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ	3.83	0.63	มาก
6	มีความเอาใจใส่ต่อสมาชิก	3.82	0.59	มาก
7	มีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรับรู้และเข้าใจระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับกองทุน	3.80	0.61	มาก
8	มีความชัดเจนและโปร่งใสในการปฏิบัติงาน	3.79	0.69	มาก
9	คณะกรรมการกองทุนมีการแบ่งความรับผิดชอบในตำแหน่งชัดเจน	3.64	0.96	มาก
10	มีการติดตามให้คำแนะนำแก่สมาชิกที่มีปัญหาการชำระคืนเงินกู้	3.60	0.90	มาก
ค่าเฉลี่ย		3.82	0.70	มาก

สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรงของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านโดยผลรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.68) เรียงลำดับจากระดับความพึงพอใจมากที่สุดไปน้อยดังนี้ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.82) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.72) ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.64) และด้านวินัยทางการเงิน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.56) ผลการวิเคราะห์พบว่าระดับความพึงพอใจ มีลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 6

จากผลสรุปของการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยผลรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1. ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการประชุมชี้แจงผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการต่อสมาชิกกองทุน มีความสามัคคีในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ได้รับมอบหมาย 2. ด้านการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านประสบความสำเร็จจากความร่วมมือกันทั้งคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน โดยที่คณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการบริหารงานเป็นไปตามระเบียบของกองทุน 3. ด้านการมีส่วนร่วม สมาชิกกองทุนหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมสม่ำเสมอ สมาชิกู้ขั้นตอนและการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้าน ที่สำคัญสมาชิกมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และ 4. ด้านวินัยทางการเงิน สมาชิกที่กู้เงินมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยทางการเงินตรงต่อเวลาในการชำระหนี้อย่างเคร่งครัด ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกองทุนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 6 อันดับที ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจโดยผลรวมที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จ ของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (n=250)			
	อันดับที่	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ โดยผลรวม
1. ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร	1	3.82	0.70	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการ	2	3.72	0.63	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วม	3	3.64	0.72	มาก
4. ด้านวินัยทางการเงิน	4	3.56	0.93	มาก
รวมค่าเฉลี่ย		3.68	0.74	มาก

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับการศึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ดังแสดงในตารางที่ 7 ตามลำดับ ในส่วนของระดับการศึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ระดับประถมศึกษาค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.66) เรียงลำดับแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร $\bar{X}$ เท่ากับ 3.80 ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.558 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.69) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.433 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.60) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.481 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านวินัยทางการเงิน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.55) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.497 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับในส่วนของระดับการศึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านระดับมัธยมศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.80) เรียงลำดับแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.90) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.558 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.88) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.430 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.82) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.481 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านวินัยทางการเงิน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.63) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.497 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในส่วนของระดับการศึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านระดับปริญญาตรีขึ้นไป ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.82) เรียงลำดับแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.15) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.430 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.00) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.558 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.85) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.481 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านวินัยทางการเงิน ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.30) ด้านนี้เมื่อเปรียบเทียบแล้ว p-value หรือค่า Significance เท่ากับ 0.497 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ภรณ์ยู (2551) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ รับจ้าง เกษตรกรรม ค้าขาย อื่น ๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการริเริ่ม/ตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ ในการดำเนินงาน การประเมินผล และรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการวางแผน แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เฉพาะการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนเท่านั้น

ตารางที่ 7 ภาพรวมผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และปริญญาตรีขึ้นไป

ด้าน	ประถมศึกษา				มัธยมศึกษา				ปริญญาตรีขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	F	p-value	$\bar{X}$	S.D.	F	p-value	$\bar{X}$	S.D.	F	p-value
1. ด้านการมีส่วนร่วม	3.60	0.72	1.461	0.481	3.82	0.74	1.461	0.481	3.85	0.35	1.461	0.481
2. ด้านการบริหารจัดการ	3.69	0.62	1.449	0.433	3.88	0.68	1.44	0.43	4.15	0.49	1.449	0.430
3. ด้านวินัยทางการเงิน	3.55	1.00	1.098	0.497	3.63	0.83	1.098	0.497	3.30	0.70	1.098	0.497
4. ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร	3.80	0.68	0.726	0.558	3.90	0.74	0.726	0.558	4.00	0.56	0.726	0.558
ค่าเฉลี่ย	3.66	0.75	1.183	0.492	3.80	0.74	1.181	0.491	3.82	0.52	1.183	0.491

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 250 คน โดยจำแนกข้อมูลทั่วไป ดังนี้ ระดับตำแหน่ง ร้อยละ 18.00 เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 45 คน ร้อยละ 82.00 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 205 คน ระดับการศึกษา ร้อยละ 84.00 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 210 คน ร้อยละ 15.20 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 38 คน และร้อยละ 0.8 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 2 คน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีความพึงพอใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านมีระดับความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านวินัยทางการเงิน ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน และภาพรวมผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ระดับการศึกษา คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและปริญญาตรีขึ้นไป ไม่แตกต่างกัน

4.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้นำมีความรับผิดชอบสูง มีความสามัคคีในหมู่คณะ มีความเอาใจใส่ดูแลสมาชิกกองทุนเป็นอย่างดี ควรนำข้อได้เปรียบตรงนี้ไปใช้ให้เกิดผลประโยชน์อย่างสูงสุดต่อกองทุน

4.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ด้านวินัยทางการเงิน ควรทำวิจัยเรื่อง ส่งเสริมให้สมาชิกชำระหนี้ตรงตามกำหนด และเงื่อนไขการชำระหนี้คืนภายใน 1 ปี มีความเหมาะสม

5. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ขอขอบคุณ นายวิชัย ศรีแสน กำนันตำบลกุดจิก นายภานุวัฒน์ ขำศรีนวล นายมานิต ศรีแสน นายดนัย สนธิสัมพันธ์ และนายสุกัญห์ ศรีภูธร ผู้ใหญ่บ้านทุ่งโปรง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ขอขอบคุณคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 2, 3, 11, 12 และ 13 สำหรับการให้ความร่วมมือในด้านการออกสำรวจเก็บข้อมูลของคณะกรรมการกองทุนและสมาชิก ขอขอบคุณอาจารย์สมชาติ โสณะแสง สำหรับการออกพื้นที่สำรวจข้อมูลเก็บข้อมูลในพื้นที่บ้านทุ่งโปรง และขอบคุณ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต และสำนักวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต สนับสนุนทุนวิจัย

6. เอกสารอ้างอิง

- จิรายุ หาญตระกูล และ สุรัชย์ กังวล. 2558. สถานการณ์ทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 2. มทร.ตะวันออก.
- ชุมพล จันปุ่ม. 2547. ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เขตอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธานินท์ ศิลปจารุ. 2542. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 4. บิสนิเนสอาร์แอนด์ดี : กรุงเทพฯ.
- ธีรวัฒน์ หินแก้ว และคณะ. 2558. ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านฟุ้งโปร่ง ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. PROCEEDING OF RMUTTO RESEARCH CONFERENCE 2015, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาทางวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ครั้งที่ 8.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2558. อัตราเงินเฟ้อทั่วไป. เข้าถึงจาก <https://www.bot.or.th/Thai/Pages/default.aspx>. (สืบค้นวันที่ 5 พฤษภาคม 2558).
- นภาพร นิลารณกุล และคณะ. 2548. การเงินธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 5. ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น : กรุงเทพฯ.
- นภาพร หะวานนท์ และคณะ. 2546. โครงการวิจัยและประเมินกองทุนหมู่บ้าน : กองทุนหมู่บ้านและการสะสมทุนชุมชน : รายงานสรุป. สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทยา สุริมล. 2546. ประสิทธิภาพการปฏิบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาตรีสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิศารัตน์ ศิลปะเดช และคณะ. 2545. รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการติดตาม ส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดสมุทรปราการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2554. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. สุวีริยาสาส์น : กรุงเทพฯ.
- ปาจารย์ ผลประเสริฐ และคณะ. 2548. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีของกองทุนหมู่บ้าน จังหวัดกำแพงเพชร. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ประเสริฐ พาโหม. 2547. การศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนสังคม บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พีระพงษ์ สุดประเสริฐ. 2552. บทเรียนจากกองทุนหมู่บ้านสู่การพัฒนาการเมือง. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม 5, 1-2 (ปีการศึกษา 2552) : 1-12.
- พรเพ็ญ ทิพยนา และคณะ. 2554. รายงานวิจัยโครงการ “การจัดความรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน ตำบลกะหรอ กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ.
- ภรณ์ยุ พิเรนทร. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. 2550. ผลกระทบจากกองทุนหมู่บ้านในทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองต่อประชาชนในประเทศไทย. กรมการพัฒนาชุมชน : กรุงเทพฯ.
- สายชล ปัญญิต. 2555. การพัฒนากองทุนหมู่บ้านไปสู่สถาบันการเงินชุมชน. วารสารวิทยบริการ 23, 3 (กันยายน-ธันวาคม) : 148-163.
- สุกานดา ผิวนอนดี และคณะ. ม.ป.พ. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าหมื่นราม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2550. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. สามลดา : กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ประกาศใช้ 19 ตุลาคม 2549 (2550-54). สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : กรุงเทพฯ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545. คู่มือการจัดทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2544. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ.
- หรรษา คล้ายจันทร์พงษ์ และคณะ 2558. ตัวแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พื้นที่เขต 7 (สาขา 12). Journal of Thai Interdisciplinary Research.
- อำนวย แสงโนรี. 2554. ปัจจัยเสี่ยงและความสามารถบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. การประชุม วิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554 การพัฒนาอนาคตชนบทไทย : ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนา ประเทศอย่างยั่งยืน (27-29 มกราคม) : 391-399.
- Kotler, P. 2001. Principle of marketing. (9th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

**การยอมรับของชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์
บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ**
**Local Communities Acceptance of Participatory Boundary Delineation
Activity of Taboa-huaiyai Wildlife Sanctuary, Nongbuadang District,
Chaiyaphum Province**

นิรวัฒน์ วินากร

Nirawat Winagorn

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี

E-mail: a_ofkk@hotmail.com โทร. 087-0758970

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของราษฎรที่มีที่ดินทำกินติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ เพื่อศึกษาระดับการยอมรับของราษฎรในกิจกรรมการหมายแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อศึกษาความต้องการของราษฎรในการปรับปรุงกิจกรรมการหมายแนวเขตโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำการสำรวจข้อมูลจากประชากรจำนวน 103 ครัวเรือน ซึ่งเป็นราษฎรที่มีที่ดินทำกินติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ โดยสัมภาษณ์ประชากรทั้งหมด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับพรรณนา ลักษณะทั่วไปของข้อมูล และวิเคราะห์ความต้องการในการปรับปรุงกิจกรรมการหมายแนวเขตโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 93 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.29 โดยเป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.12 มีช่วงอายุที่มากที่สุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 41-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.82 การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.82 จำแนกตามบทบาททางสังคม พบว่าไม่มีบทบาท มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.27 รายได้รวมต่อปี มากกว่า 150,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.71 ส่วนใหญ่ มีที่ดินที่ครอบครอง 10-25 ไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.84 ซึ่งระดับการยอมรับกิจกรรมการหมายแนวเขต มีระดับการยอมรับของกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์ในทุกขั้นตอน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.84 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 สำหรับความต้องการของราษฎรในการปรับปรุงกิจกรรมการหมายแนวเขต ส่วนใหญ่ต้องการสัญลักษณ์แนวเขตที่ชัดเจนและถาวร ต้องการให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมในการดำเนินการ รวมทั้งต้องการให้ราษฎรเข้าร่วมในทุกขั้นตอนและมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การหมายแนวเขต การยอมรับ การมีส่วนร่วม

Abstract

The study was aimed to Study the data of villagers whose lands were adjacent to Taboa-Huaiyai Wildlife Sanctuary, Study the acceptance level from villagers whose lands were adjacent to Taboa-Huaiyai Wildlife Sanctuary, which the boundary was delineated through community participation process, Study the requirement improve from the villagers in the boundary was delineated through community participation process. The methodology used in the study was a questionnaire to collect a data by interviewing all individuals of 103 households. The collected data was analyzed by statistic using a percentage, an average value (mean), for describe the data and analyzed the requirement improve of villagers in the boundary was delineated through community participation process. Which

the study collected data 93 households (90.29%). The findings were that majority of villagers are male (73.12%) at the age of 41-60 years old (68.82%), the highest level of education was a primary level (68.82%), almost of them have no social role (75.27%), income more than 150,000 Bath per year (38.71%) size of land hold per household are 10-25 Rai, which there was 54.84 %. The results of acceptance level of the Taboa-Huaiyai Wildlife Sanctuary was most (54.84%) and an average value 4.40, the requirement improve of the villagers in the boundary was delineated through community participation process can summarize was making boundary symbol is permanent, establishment committee to cooperate with the staff, give the villagers attends in every the step and there is checking with always.

Keywords: Delineated Boundary, Acceptance, Participation

1. บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการด้านอนุรักษ์สัตว์ป่า ซึ่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 ได้กำหนดให้บริเวณที่ดินที่มีความเหมาะสมในการเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยตลอดถ้อย จะประกาศพระราชกฤษฎีกาเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งบริเวณดังกล่าวห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่า รวมทั้งห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับการอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังห้ามยึดถือครอบครองที่ดิน ตัดโค่นแผ้วถาง เผาทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติ หรือ ขุดหาแร่ ดิน หินหรือเลี้ยงสัตว์ หากมีผู้ใดฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษทั้งจำและปรับต่อมาได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 โดยใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (พยงค์, 2543)

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ อาศัยพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เป็นหลัก โดยมีการป้องกันปราบปรามและการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงการจัดการป่าไม้เพื่อคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ในระยะยาวของระบบนิเวศป่าไม้ให้สามารถเอื้อประโยชน์แก่ประชาชนทั้งในท้องถิ่นและส่วนรวมของประเทศ แต่ก็ยังคงมีปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการพื้นที่ป่าดังกล่าว เช่น การลักลอบ ตัดไม้ ล่าสัตว์ เก็บหาของป่าและที่สำคัญคือ ปัญหาเรื่องแนวเขตพื้นที่ป่าไม่ชัดเจนก่อให้เกิดการบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่ทางการเกษตร

สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้ดำเนินการทนายแนวเขตโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่อาศัยอยู่โดยรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ นำไปสู่การลดความขัดแย้งและสร้างความร่วมมือปกป้องและคุ้มครองพื้นที่ป่าร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับราษฎรที่มีพื้นที่ทำกินติดกับแนวเขต รวมถึงส่งผลให้หน่วยงานราชการอื่นสามารถเข้ามาดำเนินกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและเกิดความชัดเจนของแนวเขตป่าอนุรักษ์ กับพื้นที่ชุมชนผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลพื้นฐานของราษฎร ข้อมูลระดับการยอมรับของชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมการทนายแนวเขตป่าอนุรักษ์ และความต้องการของราษฎรในการปรับปรุงกิจกรรมการทนายแนวเขตป่าอนุรักษ์ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของราษฎรที่มีที่ดินทำกินติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

1.2.2 เพื่อศึกษาระดับการยอมรับของราษฎรในกิจกรรมการทนายแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

1.2.3 เพื่อศึกษาความต้องการของราษฎรในการปรับปรุงกิจกรรมการทนายแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

1.3 วรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.3.1 แนวคิดของการมีส่วนร่วม กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (2547) การมีส่วนร่วม คือ กลุ่มคนหรือองค์กรประชาชนที่เห็นพ้องต้องกันเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ไขปัญหาและร่วมรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (วันรักษ์, 2531) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการนั้น ได้รับการตอบสนองและมันเฝ้าถามากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน

1.3.2 ทฤษฎีการยอมรับ (ขวัญตา, 2542) “การยอมรับ” หมายถึง การตัดสินใจในวัตรกรรมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยระยะเวลาในการตัดสินใจยอมรับนั้นไม่มีกำหนดที่แน่นอน แต่จะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของวัตรกรรมนั้น (Roger 1968, จิระวัฒน์, 2529) ได้แบ่งกระบวนการยอมรับวัตรกรรมหรือสิ่งใหม่ ออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นของการรับรู้ (awareness stage) ขั้นของความสนใจ (interest stage) ขั้นของการประเมินผลหรือประเมินค่า (evaluation stage) ขั้นของการทดลอง (trial stage) ขั้นการยอมรับ (adoption stage) ซึ่งในการยอมรับนั้นประกอบด้วยขั้นตอนการตัดสินใจ (decision) ในขั้นนี้บุคคลหรือชุมชนที่กระทำการซึ่งนำไปสู่การเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธวัตรกรรม ตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับ การตัดสินใจเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก การที่บุคคลหรือชุมชนใดจะเลือกทางใดนั้น เป็นผลจากการได้รับความรู้และการเข้าใจด้วย รวมถึงการพิจารณาลักษณะวัตรกรรมว่าสอดคล้องกับฐานะทางเศรษฐกิจสถานภาพทางสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณี

1.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของรัฐ ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของไทยได้มีการกำหนดกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นมาดูแล (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, 2557) ได้จัดทำแผนแม่บทพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติขึ้นมา เพื่อใช้ดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ โดยได้กำหนดเป้าหมายที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามห้วงเวลาที่กำหนด และให้หน่วยงานวางแผนปฏิบัติการในส่วนของตนเองให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผนงาน และเป้าหมายที่กำหนด คือ การพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่าไม้ให้มีสภาพป่าที่สมบูรณ์ให้ได้พื้นที่ป่าไม้อย่างน้อยร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศภายใน 10 ปี และการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ เพื่อลดแรงกดดันจากการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อนุรักษ์ ควรมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยรอบพื้นที่ด้วย ศูนย์ศึกษาการพัฒนาการจัดการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ 2 (2558) กล่าวถึงรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเรื่องของแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ไม่ชัดเจน โดยใช้กระบวนการเดินหมายแนวเขตในสภาพพื้นที่จริงร่วมกัน และการใช้รูปแบบการเจรจาต่อรองโดยตรงระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้และเจ้าของพื้นที่ดินทำกิน เพื่อให้เกิดความชัดเจนและยอมรับร่วมกันของแนวเขตพื้นที่ดินทำกินกับแนวเขตป่าอนุรักษ์ อันจะนำไปสู่การลดความขัดแย้งและสร้างความร่วมมือในปกป้องและคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับราษฎรที่มีพื้นที่ทำกินติดแนวเขต รวมถึงส่งผลให้หน่วยงานราชการอื่นสามารถเข้ามาดำเนินกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

1.3.4 ข้อมูลทั่วไปของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาการจัดการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ 2 (2558) ได้รวบรวมข้อมูลของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ ไว้ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ที่เคยให้สัมปทานทำไม้ มีราษฎรจากต่างถิ่นได้เข้าบุกรุกจับจอง ต่อมากรมป่าไม้ (เดิม) ได้เข้าดำเนินการควบคุมพื้นที่เพื่อจัดตั้งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2534 ได้รับการประกาศอย่างเป็นทางการจัดตั้งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ ตามพระราชกฤษฎีกา เมื่อ พ.ศ. 2540 มีเนื้อที่ 408,707 ไร่ หรือ 653.9 ตารางกิโลเมตร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ มีการจัดเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลและลาดตระเวนอย่างต่อเนื่อง มีการป้องกันปราบปรามและการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งนับว่าเป็นความพยายามที่จะจัดการพื้นที่ป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์ ทั้งด้านพืชพรรณป่าไม้ และสัตว์ป่า รวมถึงการจัดการป่าไม้เพื่อคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศป่าไม้

1.3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ดาราและคณะ, 2549) ได้ศึกษาการยอมรับของชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่าราษฎรที่เข้าร่วมกระบวนการเดินหมาย แนวเขตในสภาพพื้นที่จริงร่วมกัน และใช้รูปแบบการเจรจาต่อรองโดยตรงระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับเจ้าของที่ดิน ส่วนใหญ่มีการยอมรับแนวเขตอยู่ในระดับมากและมีความพึงพอใจในแนวเขตหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรม

2. วิธีการศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือ ราษฎรที่มีที่ดินทำกินติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะแบก-ห้วยใหญ่ อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 103 ครัวเรือน ที่เข้าร่วมกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์และได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างเจ้าของพื้นที่ดินทำกินกับเจ้าหน้าที่ เก็บข้อมูลจากประชากรทุกราย โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ระดับการยอมรับกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

ทดสอบความเชื่อถือได้ของการยอมรับของราษฎรเกี่ยวกับการวัดระดับความคิดเห็นได้สัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ (alpha) = 0.85 ซึ่งถือว่าแบบสัมภาษณ์มีความน่าเชื่อถือสูง

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากราษฎรที่มีที่ดินทำกินติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะแบก-ห้วยใหญ่ อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยสัมภาษณ์ทุกหน่วยประชากร จำนวน 103 ครัวเรือน โดยเก็บข้อมูลได้ 93 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.29

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลและสรุปผลทางสถิติ โดยใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานทั่วไปและระดับการยอมรับกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและนำเสนอเป็นรายงานต่อไป

3. ผลการศึกษาและอภิปราย

3.1 ผลการศึกษา

ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของราษฎรทั้งสิ้น 93 ครัวเรือน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยสำหรับพรรณนาลักษณะทั่วไปของข้อมูล วิเคราะห์ความต้องการในการปรับปรุงกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์และข้อเสนอแนะ ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

3.1.1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมทั่วไปของราษฎรที่มีที่ดินติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะแบก-ห้วยใหญ่

จำนวนราษฎรที่มีที่ดินทำกินติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะแบก-ห้วยใหญ่ ในท้องที่อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ มีทั้งหมด 103 ครัวเรือน โดยเก็บข้อมูลได้ทั้งหมด 93 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.29 ซึ่งราษฎรที่พบมากที่สุด ร้อยละ 73.12 เป็นเพศชาย จำแนกตามช่วงอายุ ร้อยละ 68.82 เป็นช่วงอายุที่พบมากที่สุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 41-60 ปี จำแนกการศึกษา ร้อยละ 68.82 พบว่าระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาพบมากที่สุด จำแนกตามบทบาท ร้อยละ 75.27 พบว่าไม่มีบทบาท ซึ่งพบมากที่สุด จำแนกตามรายได้รวมต่อปีที่มีรายได้มากที่สุด พบว่าร้อยละ 38.71 มีรายได้มากกว่า 150,000 บาท จำแนกจำนวนที่ดินที่ถือครองของราษฎร พบว่าร้อยละ 54.84 มีจำนวนที่ดินที่ถือครองมากที่สุดช่วง

10-25 ไ้

3.1.2 ระดับการยอมรับในกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์ ของราษฎรที่มีที่ทำกินติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ จากกิจกรรมการหมายแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ราษฎรที่มีที่ดินทำกินติดกับแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ จำนวน 93 ครัวเรือน พบว่าร้อยละ 54.84 มีระดับการยอมรับของกิจกรรมการหมายแนวเขตอยู่ในระดับการยอมรับมากที่สุดคือ 51 ครัวเรือน ส่วนการยอมรับในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 30.11 มีจำนวน 28 ครัวเรือน และร้อยละ 15.05 ยอมรับปานกลาง มีจำนวน 14 ครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 สามารถแปลความหมายของการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด

3.1.3 ข้อเสนอแนะของราษฎรที่ต้องการปรับปรุงกิจกรรมการหมายแนวเขต

- 1) จัดตั้งคณะกรรมการร่วมตรวจสอบกิจกรรมการหมายแนวเขต และจัดให้มีการร่วมกันลาดตระเวนตรวจสอบแนวเขตอย่างต่อเนื่องระหว่างราษฎรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น
- 2) ใช้ข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการตรวจสอบข้อมูล และอบรมวิธีการใช้เทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบแนวเขต เช่น ใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศและแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินมาตรวจสอบในพื้นที่จริงด้วย
- 3) ราษฎรบางครัวเรือนต้องการให้มีการสำรวจแนวเขตใหม่ ซึ่งบางครัวเรือนได้ส่งตัวแทนมาเข้าร่วมกิจกรรมแล้วต้องการปรับปรุงแนวเขตในภายหลัง
- 4) จัดให้มีการประเมินผลของการประชุมในทุกชั้นตอนหลังจากกิจกรรมแล้วเสร็จ

3.2 อภิปรายผล

ประชากรมีการยอมรับในกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ และได้เข้ามามีส่วนร่วมและได้เห็นกระบวนการอย่างแท้จริง ร่วมเดินหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์และทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในพื้นที่ของตนเองในสภาพพื้นที่จริง ได้เห็นกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยตนเองจึงมีการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด (วันรักษ์, 2531) ซึ่งได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การเข้าร่วมของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่ต้องรับผิดชอบ

4 สรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุป

จากการรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 93 ครัวเรือน มีระดับการยอมรับกิจกรรมการหมายแนวเขต อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 54.84 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนความต้องการของราษฎรในการปรับปรุงกิจกรรมการหมายแนวเขต ต้องการสัญลักษณ์แนวเขตที่ชัดเจนและถาวร ต้องการให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมในการดำเนินการและมีข้อเสนอแนะดังนี้

4.1.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) จากผลการศึกษาที่มีการยอมรับกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์ สามารถนำข้อมูลมาจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระดับท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน
- 2) ประชากรที่ยังมีการยอมรับในระดับมากและปานกลาง ควรจัดให้มีการประชุม ประสานงาน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับราษฎรในพื้นที่ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ลดความหวาดระแวง เสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับราษฎร เพื่อให้สามารถยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3) สามารถนำผลการศึกษาไปปรับประยุกต์ใช้ให้เป็นต้นแบบในการจัดการพื้นที่อนุรักษ์อื่น ๆ ต่อไป

4.1.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับกิจกรรมการหมายแนวเขต โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่
- 2) ศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่
- 3) ศึกษากระบวนการยอมรับของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในกิจกรรมการหมายแนวเขต โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่

5. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.พงศ์พันธุ์ เจริญทรัพย์ ที่ได้ให้คำแนะนำในการจัดทำ ขอขอบคุณหน่วยงานท้องถิ่นในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณศูนย์ศึกษาการพัฒนาการจัดการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ 2 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลและบุคลากรสำหรับการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่อุปการะจนสำเร็จการศึกษา พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ตลอดเวลา

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2547. คู่มือการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า. กรุงเทพมหานคร: สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช.
- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. 2557. แผนแม่บทพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ. สืบค้นจาก <https://docs.google.com/file/d/0B1Mr97SSr3AKanZnc3dKb-XdvdHM/edit?pref=2&pli=1> (สืบค้นวันที่ 20 มิถุนายน 2561)
- ขวัญตา กิระวิสาสิก. 2542. การยอมรับมาตรฐาน ISO 9000 ของพนักงานโรงงานคอนกรีตผสมเสร็จ กรณีศึกษา บริษัท ทีพีไอ คอนกรีต จำกัด. (ภาคินพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร).
- จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์. 2529. การยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ของเกษตรกรชาวเมือง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดารา คำภักดี, ปรียานุช บุญยัติ และศุภวรรณ ตันติอำไพ. 2549. การยอมรับของชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมการหมายแนวเขตป่าอนุรักษ์บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ. (รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- พยงค์ ฉัตรวิรุฬห์. 2543. กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร: อนิเมทพริ้นท์แอนด์ ดีไซน์.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคน. 2531. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาการจัดการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ 2. 2558. ผลการดำเนินงานกิจกรรมการหมายแนวเขต โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ-ห้วยใหญ่ อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ.

**ปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน
ของนักศึกษาสาขาการจัดการการบินมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
จังหวัดชลบุรี**

**Importance Factors Affecting to Decision Studying in Institute of Aviation
Technology of Student's Major in Aviation Management,
Rajamangala University of Technology Tawan-Ok, Chonburi Province**

บุญญวัฒน์ อักษรกิตติ ชนาพร บุญเกิด และ วรชมนต์ สันติศิริ

Boonyawat Aksotnkitti, Chanaporn Boonkerd and Watsamon Santisir

สถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี

E-mail: boonyawatgun@gmail.com, wsantisiri@gmail.com โทร. 038-358201 ถึง 27 ต่อ 8515, 8518

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน ของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี 2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน ของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 สาขาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2558 จำนวน 165 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาและประยุกต์ใช้ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคคล ด้านการกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา จะใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ การหาค่าคะแนนเฉลี่ย การหาค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ t - test และ One way ANOVA (F - test) ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุพบว่าส่วนใหญ่มีอายุ อยู่ระหว่าง 19-20 ปี ระดับชั้นส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 1 เหตุผลที่ตัดสินใจเลือกศึกษาในสาขาการจัดการ การบิน สถาบันเทคโนโลยีการบินพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คาดหวังในการประกอบอาชีพในอนาคต บุคคลหรือ ช่องทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบินพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือก เว็บไซต์ของสถาบันฯ/มหาวิทยาลัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออก รายได้ครอบครัวเฉลี่ย ต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,000-30,000 บาท และวิธีการ เดินทางมาศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางโดยรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีปัจจัย ที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05 นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05 และ นักศึกษาที่มีระดับชั้นต่างกันมีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การตัดสินใจ การจัดการการบิน

Abstract

The purpose of this research was to learning behavior and factors of “decision making” in (Important Factors Affecting to Decision Studying in Institute Aviation Technology of Aviation Management Student Rajamangala University of Technology Tawan-Ok, Chonburi) and for compare factors in decision making (Important Factors Affecting to Decision Studying in Institute of Aviation Technology of Aviation Management Student Rajamangala University of Technology Tawan-Ok, Chonburi). Sample size in this research was students major in aviation management in 1st - 4th year of Institute of Aviation Technology, Rajamangala University of Technology Tawan-Ok, Chonburi who enrolled in semester 2/2015, amounts 165 students. Collecting method was questionnaire which was created from service marketing (Product, Price, Place, People, Process, Physical Evident), questionnaire was divided into 4 parts question uses descriptive statistic, frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistic. Hypothesis we use t-test and One Way ANOVA (F-test). The resulted found that almost sample size is female age between 19-20 years old study in 1st year’s reason to select in major Aviation management, Institute of Aviation Technology of Aviation Management Student Rajamangala University of Technology Tawan-Ok, Chonburi because of they are expect to hired from aviation industry company in the future. Personal or channel who has influence in making decision is Institute of Aviation Technology of Aviation Management Student Rajamangala University of Technology Tawan-Ok, Chonburi’s website. Almost students come from eastern region; family average’s income is 20,000 - 30,000 bath/month. Almost students come to university by motorcycle. Students with different gender have decision to study with overall were not statistically significant different at 0.05, students with different age have decision to study overall and individual were not statistically significant different at 0.05, and Students with different college year have decision to study overall and individual were statistically significant different at 0.05.

Keywords: Decision making, Aviation management

1. บทนำ

ในปัจจุบันนี้เนื่องจากได้มีการเปิดเศรษฐกิจประชาคมอาเซียนและประเทศไทยได้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวและธุรกิจการบินในประชาคมอาเซียนทำให้มีความต้องการบุคลากรทางด้านธุรกิจการบินมากขึ้น จึงทำให้นักเรียนนักศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาในคณะหรือสถาบันที่สอนในเรื่องของเทคโนโลยีการบินเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีคณะหรือสถาบันที่เปิดสอนในเรื่องของเทคโนโลยีการบินมากขึ้นและมีการพัฒนาในเรื่องของระบบของการเรียนสอนให้ทันสมัยและมีคุณภาพระดับสากลอีกด้วย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เป็นมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ซึ่งได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2548 เป็นต้นมา โดยในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้รวมกลุ่มวิทยาเขตในสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 4 วิทยาเขต และ 1 คณะ ตามมาตรา 65(3) ได้แก่ วิทยาเขตจรัลพงษานุภน วิทยาเขตอุเทนถวาย วิทยาเขตบางพระ วิทยาเขตจันทบุรี และคณะเกษตรศาสตร์บางพระ พร้อมทั้งให้ยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ตามมาตรา 5(3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จัดการศึกษาทั้งในระดับปริญญาโท ปริญญาตรี และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ กระจายอยู่ตามวิทยาเขตในสังกัดทั้ง 4 แห่ง ตามความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของแต่ละวิทยาเขต ซึ่งหน่วยงานแต่ละแห่งของมหาวิทยาลัยฯ ล้วนมีประวัติ

ในการก่อตั้ง และจัดการศึกษาด้านวิชาชีพไม่น้อยกว่า 50 ปี ดังนั้น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จึงจัดเป็นมหาวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 1 ใน 15 แห่ง ที่จัดการศึกษาระดับปริญญาสาขาวิชาชีพ ด้วยความเชี่ยวชาญอย่างยาวนานแห่งหนึ่งของประเทศไทย

สถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี ถือเป็นอีกสถาบันทางด้านการบินที่มีการเปิดให้มีการเรียนการสอนในเรื่องของการจัดการการบินและถือว่าเป็นสถาบันที่เปิดให้มีการเรียนการสอนมาได้ไม่นานมากนักด้วยภาวการณ์เติบโตทางด้านการบินนั้นสูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นประชาชนจึงหันมาให้ความสำคัญกับการศึกษาเพิ่มขึ้นและส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาที่ดีขึ้นและสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงทำให้เกิดการแข่งขันของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มากขึ้น และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้นมีการพัฒนามหาวิทยาลัยของตนเอง เพื่อให้เป็นที่สนใจของนักศึกษาให้เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นทั้งในเรื่องคุณภาพการศึกษา บุคลากรในมหาวิทยาลัย สิ่งแวดล้อม และบรรยากาศในการเรียน นักศึกษาในสถาบันฯ มีความรู้และความสามารถที่จะนำไปใช้ในวิถีการทำงานที่ตรงกับสายงานได้อย่างดีเยี่ยมและยั่งยืน และขณะที่เปิดทำการสอน ต้องมั่นใจว่ามีการรองรับต่อความต้องการของนักศึกษาได้เพียงพออีกด้วย รวมถึงยังต้องพัฒนาภาพลักษณ์ที่ดีต่อทางมหาวิทยาลัยเพื่อที่จะทำให้อย่างยิ่งเกิดความน่าสนใจที่จะเข้ามาศึกษาเพิ่มมากขึ้น

จากที่มาและความสำคัญของปัญหา ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญต่อการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน ของนักศึกษาสาขาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี เพื่อที่จะใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน การเรียนการสอน รวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอและเหมาะสม เพื่อให้นักศึกษาเกิดความประทับใจและได้รับประโยชน์ต่าง ๆ จากการพัฒนาของสถาบันฯ ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์อีกอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัยในการแข่งขันกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในประเทศ โดยผู้วิจัยเน้นการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ และแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้น ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาถึงปัจจัยที่ให้นักศึกษาเลือกที่จะศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน เพื่อหาข้อสรุปและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางและนำไปปรับปรุงคุณภาพของปัจจัยที่มีผลให้นักศึกษาเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบินให้ดียิ่งขึ้น

1.1 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาสาขาการจัดการการบิน ที่มีต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน สาขาวิชาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี

เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน ของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี

เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน ของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี

1.2 ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากนักศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 282 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษา 2/2558 ของสถาบันเทคโนโลยีการบิน สาขาวิชาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก โดยใช้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Service Marketing Mix 7P's) ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์, ราคา, สถานที่, การประชาสัมพันธ์, บุคคล, กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ

1.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือจำนวนนักศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 282 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษา 2/2558 ของสถาบันเทคโนโลยีการบิน สาขาวิชาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก และกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้คือจำนวน 165 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากสูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

1.5 เอกสารงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความสนใจ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการรับรู้ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษา ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ประวัติของสถาบันเทคโนโลยีการบิน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาและระดับอุดมศึกษา จำนวน 6 เรื่อง

2. วิธีการทดลองหรือวิธีการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบินของนักศึกษาสาขาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือจำนวนนักศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 282 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษา 2/2558 ของสถาบันเทคโนโลยีการบิน สาขาวิชาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก และกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้คือจำนวน 165 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากสูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิดต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยที่กำหนดขึ้น ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้น เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 3 ข้อ ตามระดับการวัดข้อมูลประเภทสเกลนามบัญญัติ (Nominal -Scale) จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับชั้น ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักศึกษา ที่มีต่อสาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 3 ปัจจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกศึกษาสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และการหาความเที่ยงตรง (Validity) นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัยและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับนักศึกษาสาขาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี ที่ไม่ไข่มุ่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของแบบสอบถาม (Cronbach's alpha coefficient = 0.92) และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาวิเคราะห์ กับปัจจัยปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการการบิน ของนักศึกษาสาขาการจัดการการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างด้วยตนเองและ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้ามาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

2.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้สถิติดังนี้ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) จะใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลส่วนบุคคล และพฤติกรรมของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น เหตุผลที่ตัดสินใจเลือกศึกษาในสาขาการจัดการการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการการบิน บุคคลหรือช่องทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการการบิน ภูมิสำเนา รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน และวิธีการเดินทางมาศึกษา (2) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ในการทดสอบสมมติฐานแต่ละข้อใช้สถิติ t - test และ One way ANOVA (F - test) เพื่อทดสอบความแตกต่างในการวิเคราะห์ความแตกต่างด้านข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ผลการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการการบิน ของนักศึกษาสาขาการจัดการการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ใช้การวิเคราะห์จำนวน 165 ฉบับ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลคณะผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ (1) การศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักศึกษาสาขาการจัดการการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2558 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 50.90 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ระหว่าง 19-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.40 รองลงมาคือมีอายุอยู่ระหว่าง 21-22 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.20 อายุต่ำกว่า 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.20 อายุ 23 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.20 ตามลำดับ สำหรับระดับชั้นของผู้ตอบแบบสอบถามชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 45.50 รองลงมาชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 25.50 ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 18.80 นอกจากนี้ชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 10.30 (2) คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักศึกษาสาขาการจัดการการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือก

ศึกษาในสาขาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการบินด้วยเหตุผลความคาดหวังในการประกอบอาชีพในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 46.10 รองลงมาคือ เลือกเรียนตามเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 23.60 สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุน (ยศ.) ได้ คิดเป็นร้อยละ 17.60 การเดินทางสะดวกคิดเป็นร้อยละ 10.30 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.40 ตามลำดับ สำหรับบุคคลหรือช่องทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเว็บไซต์ของสถาบันฯ/มหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 35.80 รองลงมามีรุ่นพี่/ศิษย์เก่าแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 33.90 การแนะนำตามโรงเรียนต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 15.80 ป้ายโฆษณากลางแจ้ง คิดเป็นร้อยละ 10.90 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.60 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาภูมิลาเนา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออก คิดเป็นร้อยละ 48.10 รองลงมาภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.50 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 9.60 ภาคเหนือ 8.50 และภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 6.10 ตามลำดับ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20,000 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.30 รองลงมามีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.90 มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 13.90 และมีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.90 ตามลำดับ วิธีการเดินทางมาศึกษาในมหาวิทยาลัยของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางโดยรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมาเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 20.60 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 14.50 รถโดยสารประจำทาง คิดเป็นร้อยละ 9.10 และจักรยาน คิดเป็นร้อยละ 2.40 (3) การเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน ของนักศึกษาสาขาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศต่างกัน พบว่า ปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน ของนักศึกษาสาขาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสถานที่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ (ส่วนด้านราคาอยู่ในระดับปานกลาง

3.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี พบว่า ในภาพรวมปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน เมื่อนักศึกษาจะตัดสินใจเลือกศึกษาในสาขาใด ๆ ที่ตนเองสนใจมากจะต้องให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ และชื่อเสียงของสถาบันนั้น ๆ ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Service Marketing Mix : 7P's) ในด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ว่าเป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้คือ สิ่งซึ่งผู้ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้า และลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยทั่วไปแล้ว ผลิตภัณฑ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์ที่อาจจับต้องได้ และผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ วิมลฉัตร และ ไกรจิต (2557) การตัดสินใจเรียนคณะ บริหารธุรกิจ ภาควิชาภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยทางส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเรียน

นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากในปัจจุบันอุตสาหกรรมการบินกำลังเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถานประกอบการหรือสายการบินต่าง ๆ รับสมัครทางด้านการบินอย่างเปิดกว้างไม่เว้นแต่เพศหญิงและเพศชาย แต่ในปัจจุบันการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปเป็นยุคของสังคมเมือง ทั้งสองเพศจึงต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคม หารายได้เลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาแตกต่างกันไปตามความต้องการของแต่ละตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ ด้วยสมมติฐานที่ว่ามนุษย์มีความต้องการความต้องการมีอยู่เสมอ และไม่มีที่สิ้นสุด แต่สิ่งที่มนุษย์ต้องการนั้นขึ้นอยู่กับว่า เขามีสิ่งนั้นอยู่แล้วหรือยัง ขนาดที่

ความต้องการได้ได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอื่นจะเข้ามาแทนที่ กระบวนการนี้ไม่มีที่สิ้นสุด และจะเริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของแมคเคลแลนด์ (McClelland) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง ทฤษฎีเน้นอธิบายการจูงใจของบุคคลที่กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการความสำเร็จมิได้หวังรางวัล ตอบแทนจากการกระทำของเขา ดังนั้นทำให้การตัดสินใจจึงไม่ขึ้นอยู่กับว่าเพศหญิงหรือชาย การดำเนินชีวิต ธาริณี (2555) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตพิจิตร พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีหลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตพิจิตรไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษาสาขาการจัดการการบิน ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1-4 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่มีความใกล้เคียงกัน นักศึกษาส่วนใหญ่จึงมีอายุไม่ต่างกันมากนัก อาจทำให้มีปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบินคล้ายคลึงกัน หรือมีความรู้สึกรู้สึก และการตัดสินใจที่ใกล้เคียงกัน เกรียงศักดิ์ (2549) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตที่มีอายุแตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพาไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาที่มีระดับชั้นต่างกันมีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นนักศึกษาที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกัน เช่น นักศึกษาสาขาการจัดการการบินชั้นปีที่ 4 อาจเข้าใจถึงกระบวนการการเรียนการสอนมากกว่า นักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ทฤษฎีการเรียนรู้ ใ้ว่าการรับรู้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางความคิด ความรู้สึกและสภาพแวดล้อม ซึ่งไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้และเปิดรับเท่าที่ศักยภาพในการรับรู้ของแต่ละคนจะทำได้เท่านั้น เราจะสังเกตได้จากการรับรู้สิ่งที่เรามีพื้นฐานอยู่แล้วจะทำให้เราสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นแต่ในสิ่งใหม่ที่เราไม่เคยมีพื้นฐานเลยเราจะไม่สนใจหรือรับรู้ได้ยากกว่าและส่งผลให้เกิดการปฏิบัติต่อการรับรู้ต่างกันไป เนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้ออกปฏิบัติสหกิจศึกษา ได้มีโอกาสเรียนรู้งานในส่วนต่าง ๆ ภายในสถานประกอบการ ซึ่งตรงกับวิชาที่ได้เรียนมา ทำให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความเข้าใจกระบวนการการเรียนการสอนของสถาบันเทคโนโลยีการบินมากกว่านักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ของทรงธรรม และคณะ (2553) ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่ศึกษาในระดับการศึกษาต่าง ๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยทักษิณ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาด มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. สรุป

4.1 สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 50.90 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 49.10

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 19-20 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 56.40 รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 21-22 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.20 อายุต่ำกว่า 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.20 อายุ 23 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.20 ตามลำดับ

ระดับชั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 1 จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 รองลงมาชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 25.50 ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 18.80 นอกจากนี้เป็นชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 10.30

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักศึกษาสาขาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี

เหตุผลที่ตัดสินใจเลือกศึกษาในสาขาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการการบิน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คาดหวังในการประกอบอาชีพในอนาคต จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 46.10 รองลงมาคือ เลือกเรียนตามเพื่อน จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 23.60 สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุน กยศ. ได้ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 17.60 การเดินทางสะดวก จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30 และอื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.40

บุคคลหรือช่องทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการการบิน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกเว็บไซต์ของสถาบันฯ/มหาวิทยาลัย จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 รองลงมาคือ รุ่นพี่/ศิษย์เก่าแนะนำ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 33.90 การแนะนำตามโรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 และอื่น ๆ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.60

ภูมิสำเนา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออก จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 41.80 รองลงมาคือ ภาคกลาง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10 ภาคเหนือ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 และภาคใต้ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.10

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการการบิน ของนักศึกษาสาขาการจัดการการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี

ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัจจัยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถาบันฯ มีภาพลักษณ์ที่ดี และมีความน่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.60) รองลงมานักศึกษาสามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ได้ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.72) หลักสูตรการศึกษามีชื่อเสียง และมีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.69) และมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.73)

ด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัจจัยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ อัตราค่าครองชีพที่ใช้ในระหว่างศึกษาน้อยกว่าเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อื่น ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.82) รองลงมาค่าใช้จ่ายของหอพักนักศึกษา มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.36) และค่าบำรุงการศึกษามีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.93)

ด้านสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัจจัยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเดินทางมาสถาบันฯ สามารถเดินทางได้หลากหลายเส้นทาง เช่น ถนนเส้นสุขุมวิท มอเตอร์เวย์ ถนนเลียบเมืองชลบุรี เป็นต้น ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.86) รองลงมามีหอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัย เพื่อรับรองนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาที่อยู่ไกลจากมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.79) ที่อยู่อาศัยใกล้กับมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.75) และสถาบันฯ ตั้งอยู่ในเขตชุมชน สะดวกต่อการเดินทางมาศึกษา ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.71)

ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัจจัยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้รับการแนะนำสถาบันฯ จากศิษย์เก่า ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.76) รองลงมา มีการส่งนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกับทางมหาวิทยาลัย และชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับสถาบัน ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.78) สถาบันฯ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้จัก เช่น เว็บไซต์ และป้ายโฆษณาต่าง ๆ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.76) และสถาบันฯ มีการแนะนำนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.80)

ด้านบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัจจัยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนจบตรงสาขาที่ทำการสอน ($\bar{x} = 3.9$, S.D. = 0.89) รองลงมาอาจารย์ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ทำการสอน ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = 0.85) เจ้าหน้าที่สถาบันให้บริการด้วยความประทับใจ ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = 0.86) ส่วนการตัดสินใจในลำดับสุดท้ายอยู่ในระดับมาก คือ อาจารย์ผู้สอนจบตรงสาขาที่ทำการสอน ($\bar{x} = 3.50$, S.D. = 0.85)

ด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ระยะเวลาในการศึกษามีความเหมาะสม ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 0.75) การจัดให้นักศึกษาไปปฏิบัติสหกิจศึกษา ในสถานประกอบการจริง ($\bar{x} = 3.64$, S.D. = 0.91) มีการจัดการเรียนการสอนที่สร้างเสริมประสบการณ์และทักษะการเรียนรู้ เช่น มีการศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.54$, S.D. = 0.89) ส่วนการจัดการเรียนการสอนมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.35$, S.D. = 0.95)

ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมีบรรยากาศดี สะอาดและร่มรื่น ($\bar{x} = 3.79$, S.D. = 0.71) รองลงมาเป็นมหาวิทยาลัยมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักศึกษาได้ใช้บริการ เช่น สนามออกกำลังกายในร่ม, สนามฟุตบอล, สนามเทนนิส, หอสมุด, ห้องพยาบาล เป็นต้น ($\bar{x} = 3.72$, S.D. = 0.79) ส่วนหอพักนักศึกษา (หอใน) มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.89)

4.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคคล และด้านลักษณะทางกายภาพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคคล และด้านลักษณะทางกายภาพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นักศึกษาที่มีระดับชั้นต่างกันมีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน นักศึกษาที่มีระดับชั้นต่างกันมีปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

งานวิจัยฉบับนี้สถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก หรือมหาวิทยาลัยอื่นที่สนใจ สามารถนำผลการทดลองไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนประชาสัมพันธ์หลักสูตรและเพิ่มจำนวนนักศึกษาได้

4.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัยเสนอให้ทำการวิจัยในหัวข้อดังกล่าวทุก ๆ 4 ปี เนื่องจากปัจจัยในการตัดสินใจอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และ/หรืออาจจะเปลี่ยนจาก กลยุทธ์การตลาดบริการ 7Ps ไปเป็น กลยุทธ์การตลาดแบบ 4Cs

5. กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ ดร.ณธชา เกื้อนถาชัย อาจารย์ ดร.สมพงษ์ อัครวิชัยปิติ และ อาจารย์ ดร.พัฒนะ ธนภุตพัฒน์เมธ อาจารย์ประจำสถาบันเทคโนโลยีการบิน คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นางสาวจันทิมา สุจริตรกุล และ นายธีรพล สุนทรวิภาต นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการบิน ชั้นปีที่ 4 ในการเก็บแบบสอบถาม รวมถึงนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการบินชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 ทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และทำให้งานวิจัยเล่มนี้สมบูรณ์

6. เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ แสงจันทร์. 2549. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทรงธรรม ชีระกุล, และคณะ. 2553. ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รายงานหน่วยวิจัยสถาบัน, มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง.
- ธารณี สิงห์เดช และ สุกิจ ขอเชื้อกลาง. 2555. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตพิจิตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิมลฉัตร ยิ้มแย้ม และดร.ไกรชิต สุตะเมื่อง. 2557. การตัดสินใจเรียน คณะบริหารธุรกิจภาควิชาภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัย รัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษา ในจังหวัดนครปฐม

Factors Effecting the Violence Behavior of Male Students in Vocational College in Nakhon Pathom Province

ปัทิตตา รัตนจิระพงศ์

Pathitta Rattanajirapong

สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์กร

สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชนภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนวมหาวิทยาลัยศิลปากร

Email: Pathitta.ratee@gmail.com โทร. 086 397 3026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมการกระทำรุนแรง การเห็นคุณค่าในตนเอง การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ และสัมพันธภาพภายในครอบครัว ของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการกระทำรุนแรง ของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพอเพียงของรายได้ในครอบครัว ประสบการณ์การถูกลงโทษทางกายอย่างรุนแรงจากครอบครัว และลักษณะการพักอาศัยในระหว่างเรียน 3) ศึกษาว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ และสัมพันธภาพภายในครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 356 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

คำสำคัญ: การเห็นคุณค่าในตนเอง การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อสัมพันธภาพภายในครอบครัว พฤติกรรมการกระทำรุนแรง

Abstract

The purposes of the research were : 1) to study the level of violence behavior, self-esteem, influence from friends, influence from media and family relationships of male students in vocational college in NakhonPathom province 2) to compare the violence behavior of male students in vocational college in NakhonPathom province as classified by educational degree, academic achievement, family income, physical punishment form family members and dwelling state 3) to study self-esteem, influence from friends, influence from media and family relationships of male students in vocational college in NakhonPathom province. Sample were 356 in male students in vocational college in NakhonPathom province by Stratified Random Sampling Technique. Instruments used to collect data were questionnaires constructed by the researcher. Data were analyzed for percentage (%), mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), t-test and the Stepwise Multiple Regression Analysis.

Keywords: Self-esteem, Influence from friends, Influence from media, Family relationships, Violence behavior

1. บทนำ

พฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงเป็นพฤติกรรมที่มีการใช้กำลังทางกาย โดยก่อให้เกิดผลเสีย ทั้งต่อร่างกาย และทรัพย์สินของตนเอง และผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการใช้กำลังหรืออาวุธทำร้ายร่างกาย การทำลายข้าวของ รวมทั้งการฆ่าตัวตาย และการทำร้ายตนเอง ในรูปแบบต่าง ๆ โดยผลจากความรุนแรงนั้นทำให้เกิดผลเสียในด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น ทรัพย์สินเสียหาย การบาดเจ็บและการเสียชีวิต ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนักศึกษาในสังคมปัจจุบันที่มีพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงตามที่ปรากฏทางสื่อต่าง ๆ เช่น ข่าวหน้าหนังสือพิมพ์ในเดือน เมษายน 2561 เป็นข่าวเด็กวัยรุ่นจังหวัดกาญจนบุรี ถูกไล่ยิงหลังจากกลับจากเล่นน้ำสงกรานต์และนอกจากนี้ยังมีกระแสการเผยแพร่คลิปวิดีโอเกี่ยวกับนักเรียน การทะเลาะวิวาท หรือการใช้อาวุธปืนของนักเรียนวัยรุ่นทำร้ายกันเพื่อเป็นการแก้แค้น ดังจะเห็นได้จากการกระทำรุนแรงของวัยรุ่นที่เป็นข่าวสะเทือนขวัญของสังคมไทย จากอุบัติเหตุดังกล่าวที่ยกมาข้างต้นนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่ากลุ่มวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความเสี่ยงที่จะใช้ความรุนแรงมาก ทั้งการแสดงความรุนแรงกับตนเอง และการแสดงความรุนแรงกับผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงของวัยรุ่น ซึ่งคาดว่าจะปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่นำศึกษานั้นมีหลายประการด้วยกันได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ และสัมพันธภาพภายในครอบครัว ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรง การเห็นคุณค่าในตนเอง การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ และสัมพันธภาพภายในครอบครัว ของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรง ของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพอเพียงของรายได้ในครอบครัว ประสบการณ์การถูกล่วงโทษทางกายอย่างรุนแรงจากครอบครัว และลักษณะการพักอาศัยในระหว่างเรียน
3. เพื่อศึกษาว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ และสัมพันธภาพภายในครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำรุนแรง

องค์การอนามัยโลกได้สรุปความหมายของพฤติกรรมความรุนแรงหมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐมทั้งที่กระทำต่อตนเองหรือบุคคลอื่นเพื่อให้ได้รับการบาดเจ็บ หรือความเจ็บปวดทางร่างกายจนอาจถึงแก่ความตายได้ในที่สุด ทั้งนี้เพื่อเป็นการระบายอารมณ์โกรธแค้น หรือเป็นการแก้แค้นเมื่อถูกกระทำก่อนตลอดจนเป็นการป้องกันตนเอง โดยอาจใช้กำลังทางกายจากอวัยวะส่วนต่างๆ ของตนเอง หรือการใช้อาวุธ ตลอดจนการทำลายสิ่งของให้เกิดความเสียหายซึ่งในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การกระทำรุนแรงต่อตนเอง
2. การกระทำรุนแรงต่อผู้อื่น
3. ความรุนแรงในสังคม

แนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรง

พฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรง หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐมทั้งที่กระทำต่อตนเองหรือบุคคลอื่นเพื่อให้ได้รับการบาดเจ็บ หรือเกิดความเจ็บปวดทางร่างกายจนอาจถึงแก่ความตายได้ในที่สุด ในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ การกระทำรุนแรงต่อตนเอง และการกระทำรุนแรงต่อผู้อื่น ได้มีนักจิตวิทยาได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงไว้หลายทฤษฎีด้วยกัน ดังที่ผู้วิจัยจะขอยกมาไว้ ดังนี้

แนวคิดทฤษฎี ที่อธิบายความรุนแรงจากมุมมองของสัญชาตญาณ โดยสรุป พรอยด์สร้างทฤษฎีว่าพลังงานทั้งหมดที่ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์มาจากพลัง ID พลังงานบางส่วนของ ID ส่งทอดไปสู่พลัง EGO โดยเฉพาะเมื่อบุคคลได้สร้างความสัมพันธ์กับโลกภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม EGO จะเก็บรวมพลังงานชุดหนึ่งไว้และใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ และความมีเหตุผล เป็นต้นว่า ความคิด การจำ การคัดเลือก การตัดสินใจ และการแสดงออก ส่วนหนึ่งพลังงานของ ID จะถูกส่งต่อไปยังพลังงาน SUPEREGO ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่คอยยับยั้งความไม่ถูกต้องของพลังงาน ID

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองหมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความเคารพ ยอมรับตนเองว่ามีความสำคัญและความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ มีความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน ตลอดจนได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและสังคม เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

อารยา (2542) ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองและการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 11 และเกรด 12 จำนวน 195 คน ใน นอร์ธ แคริฟอร์เนีย อายุเฉลี่ย 16.2 ปี ด้วยการทำแบบทดสอบวัดคุณค่าในตนเองของโรเซนเบอร์ก แบบวัดอัตมโนทัศน์ของปีแอร์และแฮริส พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนถูกประเมินโดยแบบทดสอบทางจิตวิทยา พบว่า เมื่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมสูงขึ้นระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำลง

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่

จากเอกสารที่ศึกษาสรุปได้ว่า การคบเพื่อนของเด็กวัยรุ่นเป็นไปตามความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน โดยการเข้ากลุ่มของวัยรุ่นแต่ละคนมีเหตุผลที่แตกต่างกันไป เช่น วัยเดียวกัน เพศเดียวกัน มีทัศนคติคล้าย ๆ กัน บางคนอยากหลบหนีความเบื่อหน่ายภายในบ้าน วัยรุ่นให้ความสำคัญกับเพื่อนมากเพราะเพื่อนมีความเข้าใจวัยรุ่นด้วยกัน มากกว่าวัยอื่น ๆ แต่บางครั้งการคบเพื่อนของวัยรุ่นก็ถูกเพื่อนชักนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ ได้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงคาดว่า การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มภายในสถาบัน น่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม

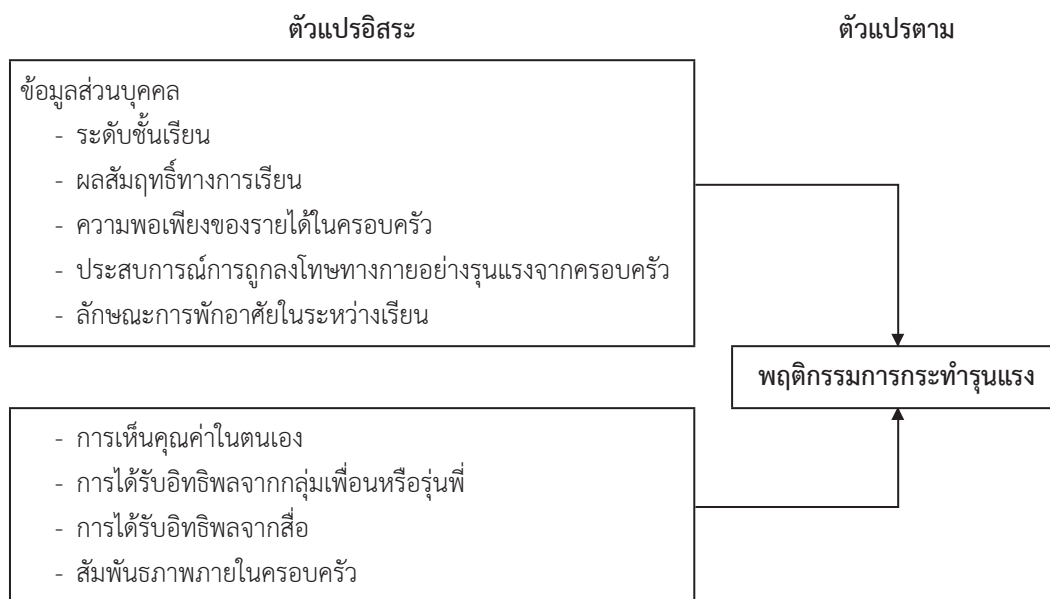
แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับอิทธิพลจากสื่อ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การได้รับอิทธิพลจากสื่อมีผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรง เนื่องจากการได้รับอิทธิพลจากสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกระทำรุนแรง โดยปัจจุบันเด็กสามารถบริโภคสื่อทุกประเภทได้อย่างเสรี และไม่มีขีดจำกัด รวมถึงสื่อเองก็ไม่ได้ถูกควบคุมในเรื่องเนื้อหาที่มีความรุนแรงในขณะที่พ่อแม่ผู้ปกครองก็ต้องใช้เวลาไปกับการทำงานหารายได้เพื่อใช้ในการดำรงชีพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่า การได้รับอิทธิพลจากสื่อ อาจส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนั้น เป็นรากฐานที่สำคัญในชีวิตของวัยรุ่น หากสมาชิกในครอบครัวให้การยอมรับในตัววัยรุ่นในด้านความรัก ความผูกพัน ความสนิทสนม ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน มีการยอมรับและยกย่องนักเรียนด้วยความเหมาะสม มีเวลาใกล้ชิดพูดคุยรับฟังปัญหา และเหตุผลซึ่งกันและกัน รวมถึงมีการร่วมกันคิดและตัดสินใจในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เช่น การพูดคุยปรึกษาหารือกันในเรื่องต่าง ๆ การทำกิจกรรมร่วมกันในวันหยุด การไปเที่ยวพักผ่อนด้วยกัน การปรับทุกข์ในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งยอมรับเหตุผลในความคิดเห็นและการกระทำของกันและกันอย่างเข้าใจ ก็สามารถส่งเสริมให้วัยรุ่นเกิดการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม โดยมีนักเรียนชายที่กำลังศึกษาชั้นเรียนที่ 1-3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในระดับอาชีวศึกษา จังหวัดนครปฐม ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ในสถานศึกษาจำนวน 6 แห่ง เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) และเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดระเบียบวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ส่วนมากอยู่ระดับชั้นปวช.ปีที่ 1 จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00-3.00 จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 62.10 ความพอใจของรายได้ในครอบครัว พอใช้และเหลือเก็บ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 ไม่เคยมีประสบการณ์การถูกละทิ้งทางกายอย่างรุนแรงจากครอบครัว จำนวน 297 คน คิดเป็น ร้อยละ 83.4 ลักษณะการพักอาศัยในระหว่างเรียน อยู่กับบิดาและมารดา จำนวน 195 คน คิดเป็น 54.8

เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อทำการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Test of Homogeneity of Variance) ปรากฏว่ามีความแตกต่าง ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ส่วนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ลงมา จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1

วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนน พฤติกรรมการกระทำความรุนแรง การเห็นคุณค่าในตนเอง การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ และสัมพันธภาพภายในครอบครัวของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม

พบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม มีพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงโดยรวมและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ พฤติกรรมการกระทำความรุนแรงต่อตนเองและผู้อื่น พบว่า ($\bar{X} = 1.8223, 1.7464$ และ 1.9129 ตามลำดับ) มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.3262$) มีการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ และการได้รับอิทธิพลจากสื่อ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.2575$ และ 1.7464 ตามลำดับ) และมีสัมพันธภาพภายในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.4988$)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพอเพียงของรายได้ในครอบครัว ประสพการณ์การถูกล่วงโทษทางกายอย่างรุนแรงจากครอบครัว และลักษณะการพักอาศัยในระหว่างเรียน

กลุ่มตัวอย่างของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับชั้นเรียน พบว่านักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ลงมา มีพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงมากกว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป ($\bar{X} = 1.9165$ และ 1.5908 ตามลำดับ)

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามความพอเพียงของรายได้ในครอบครัว พบว่า มีพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.7947, 1.8131, 2.1517$ และ 1.6053 ตามลำดับ) เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงพบว่านักเรียนที่มีความพอเพียงของรายได้ในครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่มีประสพการณ์การถูกล่วงโทษอย่างรุนแรงจากครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เคยมีประสพการณ์การถูกล่วงโทษอย่างรุนแรงจากครอบครัวมีพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงมากกว่านักเรียนที่ไม่เคยมีประสพการณ์การถูกล่วงโทษอย่างรุนแรงจากครอบครัว ($\bar{X} = 2.1182$ และ 1.7635 ตามลำดับ)

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามลักษณะการพักอาศัยในระหว่างเรียน พบว่า มีพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.7610, 1.8790, 1.8005$ และ 2.4333 ตามลำดับ) เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงพบว่านักเรียนที่มีลักษณะการพักอาศัยในระหว่างเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ตัวแปร ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง (X_1) การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2) การได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3) และสัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำความรุนแรง ของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐมดัง

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การเห็นคุณค่าในตนเอง (X_1) การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2) การได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3) และ สัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) กับพฤติกรรมการกระทำรุนแรง (Y)

ตัวแปร	พฤติกรรมการกระทำรุนแรง (Y)	การเห็นคุณค่าในตนเอง (X_1)	การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2)	การได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3)	สัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4)
พฤติกรรมการกระทำรุนแรง (Y)	1.00				
การเห็นคุณค่าในตนเอง (X_1)	.105*	1.00			
การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2)	.628**	.240**	1.00		
การได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3)	.664**	.119*	.738**	1.00	
สัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4)	-.048	.556**	.122*	-.017	1.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 การเห็นคุณค่าในตนเอง (X_1) การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2) การได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3) มีสัมพันธภาพทางบวก กับพฤติกรรมการกระทำรุนแรง (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .105$, .628 , .664 และ -.048 ตามลำดับ โดยการได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการกระทำรุนแรง (Y) มากที่สุด ($r = .664$) รองลงมา คือ การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2) และ การเห็นคุณค่าในตนเอง (X_1) ($r = .628$ และ .105 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง (X_1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2) สัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) และ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .556$, .240 และ .119 ตามลำดับ) การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3) และสัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .738$ และ .122 ตามลำดับ)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การเห็นคุณค่าในตนเอง (X_1) การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2) การได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3) และสัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) กับ พฤติกรรมการกระทำรุนแรง (Y) (Stepwise)

ลำดับของตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	R	R ²	Adjusted R ²	R ² Change	b	Beta	t
การได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3)	.664	.442	.440	.442	.401	.422	7.385**
การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2)	.695	.483	.480	.042	.334	.326	5.661**
สัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4)	.700	.489	.485	.006	-.087	-.081	-2.084*
Constant = .674	S.E. = .610			F = 112.453**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2) การได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3) และสัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) โดยการได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 1 สามารถทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 44.2 การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 2 สามารถทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐมได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 สัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 3 สามารถทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.6 โดยการได้รับอิทธิพลจากสื่อ (X_3) การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ (X_2) และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (X_4) สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 48.9 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .440 ,.480 และ.485 ตามลำดับ มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error of the Estimate)

4. สรุป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีระดับชั้นเรียนอยู่ในระดับชั้น ปวช. ปีที่ 1 จำนวน 156 คนคิดเป็นร้อยละ 43.8 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ลงมา จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1 มีความพอเพียงของรายได้ในครอบครัว พอใช้และเหลือเก็บจำนวน160 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 ประสบการณ์การถูกลงโทษทางกายอย่างรุนแรงจากครอบครัว ไม่เคยมีประสบการณ์การถูกลงโทษทางกายอย่างรุนแรงจากครอบครัวจำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 83.4 และลักษณะการพักอาศัยระหว่างเรียน อาศัยอยู่กับบิดาและมารดาจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8

4.2 การวิเคราะห์ระดับของ การเห็นคุณค่าในตนเอง การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ สัมพันธภาพภายในครอบครัว และพฤติกรรมการกระทำรุนแรง พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง และสัมพันธภาพในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.3262$ และ .4988 ตามลำดับ) ส่วนการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ และพฤติกรรมการกระทำรุนแรงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.2575, 1.7464$ และ 1.8223 ตามลำดับ)

4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพอเพียงของรายได้ในครอบครัว ประสบการณ์การถูกลงโทษทางกายอย่างรุนแรงจากครอบครัวและลักษณะการพักอาศัยในระหว่างเรียน พบว่า

4.3.1 นักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงไม่แตกต่างกัน

4.3.2 นักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงแตกต่างกัน

4.3.3 นักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่มีความพอเพียงของรายได้ในครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงไม่แตกต่างกัน

4.3.4 นักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่มีประสบการณ์การถูกลงโทษทางกายอย่างรุนแรงต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงแตกต่างกัน

4.3.5 นักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่มีลักษณะการพักอาศัยในระหว่างเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงไม่แตกต่างกัน

4.4 การเห็นคุณค่าในตนเอง การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อและสัมพันธภาพภายในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 48.9 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

อภิปรายผลการวิจัย

สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรง พบว่า นักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐมมีพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงต่อตนเอง และผู้อื่นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.7464$, $\bar{X} = 1.9129$ ตามลำดับ) ซึ่งพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงโดยรวมจึงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.8223$) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความคิดสามารถไตร่ตรองปัญหา และตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำได้อย่างมีเหตุผล จึงสามารถแยกแยะสิ่งที่ควรหรือไม่ควรกระทำ (กระทรวงสาธารณสุข, 2549) ความสัมพันธ์ของบิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวกับการกระทำผิดของวัยรุ่นพบว่า มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.3262$) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การที่นักเรียนได้เข้าเรียนต่อในสายอาชีพนั้นส่วนหนึ่งก็น่าจะมาจากการประเมินความสามารถของตนเองว่า เมื่อเรียนจบในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ตนเองนั้นอาจจะมียศระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมที่ไม่สูงพอ และคงจะไม่เหมาะสมหรือมีความยากลำบากพอสมควรหากจะเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) ในสายสามัญ ประกอบกับการได้รับข้อมูลจากทางครอบครัว หรือฝ่ายแนะแนวที่โรงเรียนว่า การเรียนต่อสายอาชีพเมื่อจบชั้น ปวช. หรือ ปวส. แล้วก็สามารถมีงานทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคูเปอร์สมิธ (พจนารถ, 2546) ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในเรื่องการเรียนจะมีผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ระดับการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม พบว่า อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.2575$) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เด็กอาชีวศึกษาจะมีช่วงอายุประมาณ 16-19 ปี ซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนกลางถึงตอนปลายซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่จึงส่งผลทำให้มีความคิดเป็นของตนเองแล้ว สามารถไตร่ตรองเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อนตนเอง มีสติคิดเอง (จิราพร, 2525) สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หากนักเรียนอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมก่อเหตุทะเลาะวิวาทก็จะทำให้นักเรียนเอาแบบอย่างเพื่อนได้ แต่เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่อยู่กับครอบครัวได้รับการดูแลอย่างดี จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่อยู่ในระดับน้อย

ผลการวิเคราะห์ระดับการได้รับอิทธิพลจากสื่อของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม พบว่า อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.7464$) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ใช้สื่อในกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การฟังเพลงเพื่อความบันเทิง การดูคลิปต่าง ๆ การคุยแชท และไม่ค่อยได้ดูสื่อเนื่องจากเป็นเด็กผู้ชายส่วนใหญ่จะไม่ติดละครโทรทัศน์เนื่องจากส่วนใหญ่จะไปเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมอย่างอื่นมากกว่า (วิภา, 2538) อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเด็ก บทบาทของสื่อที่มีต่อเด็กแต่ละคนไม่เท่ากัน เด็กที่มีประสบการณ์ชีวิตเข้ากับเพื่อนฝูงได้ ชอบไปโรงเรียน มีครอบครัวที่อบอุ่น มักจะดูโทรทัศน์ แต่เพียงพอที่ไม่มากจนเกินไป แต่ก็มีเด็กไม่น้อยที่แตกต่างไป เช่น ขาดความรัก ความอบอุ่น คนเพื่อนน้อย มีปมด้อย เด็กเหล่านี้นอกจากจะชอบเก็บตัวมีความรู้สึกเก็บกดและยังแสดงออก ในลักษณะที่ยึดโทรทัศน์เป็นเพื่อนแก้เหงา เด็กพวกนี้จะดูโทรทัศน์มากกว่าทำกิจกรรมอย่างอื่น แต่ผลการเก็บข้อมูลแสดงให้เห็นว่านักเรียนพักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดาร้อยละ 54.8 จึงทำให้ได้ใช้เวลากับครอบครัว ได้รับการเอาใจใส่ อย่างเพียงพอจึงส่งผลให้นักเรียนมีการได้รับอิทธิพลจากสื่ออยู่ในระดับน้อย

ผลการวิเคราะห์ระดับสัมพันธภาพภายในครอบครัวของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.4988$) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า นักเรียนชายระดับอาชีวศึกษาจังหวัดนครปฐมส่วนมาก

วัยรุ่นแม้จะอยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง แต่วัยรุ่นก็มีความเป็นตัวของตัวเอง รักความเป็นอิสระ มีความใกล้ชิดสนิทสนมพูดคุย และใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนมากกว่า การมีพันธะต่อความสุขและสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกัน ตลอดจนสมาชิกภายในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีคุณภาพก็จะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดอยู่ในระดับมาก จึงส่งผลให้นักเรียนมีสัมพันธภาพภายในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ระดับชั้น ปวช. ปีที่ 1-3 ยังอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งมีช่วงอายุที่ใกล้เคียงกัน อีกทั้งการคบเพื่อนของนักเรียนจะไม่มีการแบ่งแยกกลุ่มกันอย่างชัดเจนเหมือนกับกลุ่มนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ คล้าย ๆ กัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีผลทำให้พฤติกรรมการกระทำรุนแรงแตกต่างกัน ดังนั้น จึงส่งผลให้นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ลงมา ($\bar{X} = 1.9165$) มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงมากกว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป ($\bar{X} = 1.5908$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เด็กที่เรียนดีจะรู้จักคิดมีการไตร่ตรองต่อสิ่งที่จะทำว่าควรหรือไม่มากกว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ พบว่า นักเรียนชายที่มีผลการเรียนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 3.00 มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงมากกว่านักเรียนชายที่มีผลการเรียนสูงกว่า 3.00

ผลการวิจัย พบว่า ความพอเพียงของรายได้ในครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น เด็กในวัยนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเงินเป็นหลัก แต่จะให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก หากขาดเหลือสิ่งใดก็จะมีช่วยเหลือจนเจอ ปัจจัยที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา : ศึกษากรณีเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ค่าใช้จ่ายในแต่ละวันของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

ผลการวิจัย พบว่านักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่มีประสบการณ์การถูกลงโทษทางกายอย่างรุนแรงจากครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เคยมีประสบการณ์การถูกลงโทษอย่างรุนแรงจากครอบครัว ($\bar{X} = 2.1182$) มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงมากกว่านักเรียนที่ไม่เคยมีประสบการณ์การถูกลงโทษอย่างรุนแรงจากครอบครัว ($\bar{X} = 1.7635$) สามารถอธิบายได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูจากบุคคลในครอบครัวด้วยการใช้อารมณ์ มีการลงโทษเมื่อทำผิดด้วยวิธีการรุนแรง เช่น เขียนตี ทบ ผีกลง ทำให้เกิดประสบการณ์ที่ไม่ดีแก่นักเรียน ส่งผลให้เด็กเห็นเรื่องนี้เป็นปกติ จึงได้แสดงออกถึงพฤติกรรมการกระทำรุนแรงมากกว่าเด็กที่ไม่เคยมีประสบการณ์การถูกลงโทษอย่างรุนแรงจากครอบครัว กรรณิการ์ (2552) กลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่เคยเห็นการทำร้ายร่างกายการใช้ความรุนแรงในครอบครัว พบว่า มีเด็กถึง 1 ใน 3 ที่ยอมรับว่าในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาตนเคยไปรังแกทำร้ายคนอื่น นอกจากนั้นมีเยาวชน 3 ใน 4 ที่เคยเป็นเหยื่อความรุนแรงเคยถูกคนอื่นรังแก

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม ที่มีลักษณะการพักอาศัยในระหว่างเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา จึงทำให้ได้รับการอบรมสั่งสอน ชดเชา และใช้เวลาที่มีประโยชน์ร่วมกันภายในครอบครัว จึงส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีพฤติกรรมการกระทำรุนแรง อาริยา (2541) การพักอาศัยของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของวัยรุ่น ศรีธัญญา (2547) ความคิดเห็นของนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลา ต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย พบว่า ที่พักอาศัยไม่มีความสัมพันธ์ต่อการก่อเหตุ อย่างมี

นัยสำคัญที่ระดับ .05

ที่ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ การได้รับอิทธิพลจากสื่อ และสัมพันธภาพภายในครอบครัว เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรง ของนักเรียนชายอาชีวศึกษาในจังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยพบว่า

การได้รับอิทธิพลจากสื่อ การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ และสัมพันธภาพภายในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงได้ร้อยละ 48.9 สามารถอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้

1. การได้รับอิทธิพลจากสื่อเป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 1 สามารถทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงได้ร้อยละ 44.2 สามารถอธิบายได้ว่า เด็กดูสื่อแล้วขาดการใคร่ครวญในเนื้อหา ขาดการพิจารณาถึงความเหมาะสม ซึ่งเด็กวัยนี้เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็นอยากทดลอง จึงทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมการกระทำรุนแรงต่าง ๆ ที่จะสื่อความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับอิทธิพลจากสื่อกับพฤติกรรมการกระทำรุนแรงมีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .664$) แสดงว่านักเรียนส่วนมากใช้เวลาอยู่กับสื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากสื่อต่าง ๆ การนำเสนอสื่อได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในยุคปัจจุบัน การบริโภคสื่อของนักเรียนเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลินมากจนเกินไป ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของภาพยนตร์ โทรทัศน์ ที่มีต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของวัยรุ่นพบว่า ความรุนแรงทางโทรทัศน์ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นภายหลัง

2. การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 สามารถทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่กับพฤติกรรมการกระทำรุนแรงมีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .695$) ซึ่งอธิบายได้ว่า สถาบันมีธรรมเนียมการรับน้อง โดยการให้รุ่นพี่เป็นคนดูแล และรุ่นน้องต้องเคารพเชื่อฟังรุ่นพี่ รุ่นพี่จึงสามารถชี้แนะให้กระทำการต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ เช่น หลายสถาบันจะมีธรรมเนียมที่ปลูกฝัง เช่น ไปตีเพื่อนต่างสถาบันเพื่อเอาเข็มขัด แสดงให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม สมพร, (2530) การได้รับการเสริมแรงจากเพื่อนในกลุ่มทั้งการแสดงความพึงพอใจ การให้คำชม การส่งเสริมเชียร์ การเข้าร่วมในการแสดงพฤติกรรมและอื่น ๆ ส่งผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมการกระทำรุนแรงในระดับสูง

3. สัมพันธภาพภายในครอบครัว เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 3 สามารถทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.6 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพภายในครอบครัว กับพฤติกรรมการกระทำรุนแรงมีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .700$) ทั้งนี้เกิดจากการที่เด็กอยู่ในครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันอย่างมั่นคง มีสมาชิกในครอบครัวมีความอบอุ่นใจ และความเมตตา เห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน สมพิศ, (2541) ปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดได้ดีที่สุด เป็นลำดับแรก คือ การมีครอบครัวที่อบอุ่น บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีความรัก ความเอื้ออาทรต่อการรับคำแนะนำที่ถูกต้องและการสนับสนุนที่ดีจากบิดามารดามีส่วนทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมป้องกันการติดยาเสพติดในระดับสูง

4. การเห็นคุณค่าในตนเอง ไม่ถูกเลือกเข้าสมการในการทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียน แสดงว่าการเห็นคุณค่าในตนเองไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนกลุ่มนี้ได้ พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการกระทำรุนแรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .105$) ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคคลไปสู่การเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ อารยา, (2542) เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพิ่มสูงขึ้นระดับการเห็นคุณค่าในตนเองจะต่ำลง ในขณะที่การเห็นคุณค่าในตนเองไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงได้ แม้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกระทำรุนแรง แต่พบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับน้อย จึงไม่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการ

5. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. 2549. กรมสุขภาพจิต. ความรุนแรงในวัยรุ่นไทย. โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. กรุงเทพมหานคร.
- กรรณิกา อ่างทอง. 2552. พฤติกรรมการป้องกันการกระทำรุนแรงของนักเรียนวัยรุ่น ในเขตอำเภอเมืองนครปฐมจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.
- จิราพร ไชเจนทร์. 2552. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาของนักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.
- พจนารถ สารพัด. 2546. การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา. มหาวิทยาลัยบูรพา.ชลบุรี.
- วิภา อุดมฉันท. 2538. การผลิตสื่อโทรทัศน์และสื่อคอมพิวเตอร์:กระบวนการสร้างสรรค์และเทคนิคการผลิต. บุ๊คพอยต์. กรุงเทพมหานคร.
- ศรัญญา อาภรณ์พิโมกษ์. 2547. ความคิดเห็นของนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลาต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- สมพร สุทัศนีย์. 2530. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุขภูบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- สมพิศ สุขวิฑูรย์. 2541. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันการติดยาเสพติด ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร.
- อารยา ด่านพานิช. 2542. การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของเยาวชนผู้กระทำผิดชายและหญิง ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- อารียา นุชอนงค์. 2541. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความก้าวร้าวของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์และคุณค่าของต้นเต้ายายม่อม

Local Wisdom in the Utilization and the value of Arrowroot

พริดา สุตประเสริฐ สมหมาย แจ่มกระจ่าง และ พักตร์วิภา โพธิ์ศรี

Pirada Sudprasert, Sommai Jamkrajang and Pakwipar Phosri

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

Education and Social Development, Faculty of Education, Burapha University, Chonburi

E-mail: rmutto_pira@hotmail.com โทร. 099-0600088

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและการดำรงอยู่ของต้นเต้ายายม่อม สังเคราะห์ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์และคุณค่าของต้นเต้ายายม่อม เสนอแนวทางการบูรณาการระหว่างการอนุรักษ์ต้นเต้ายายม่อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าต้นเต้ายายม่อมมีภูมิปัญญาการนำไปใช้ประโยชน์มานานกว่าร้อยปี เนื่องจากแป้งเต้ายายม่อมเป็นส่วนประกอบสำคัญของอาหารเฉพาะถิ่นและมีการนำไปใช้ประกอบอาหารในงานบุญของวัดสืบต่อกันมาหลายปีจนเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้มีผู้สนใจศึกษาและอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญไปจากชุมชน เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของต้นเต้ายายม่อม มีการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สนใจ มีการขยายเครือข่ายและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เต้ายายม่อมเพิ่มมากขึ้น ต่อมาจึงมีหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐเข้ามาร่วมสนับสนุนการอนุรักษ์ สถาบันการศึกษานำแป้งเต้ายายม่อมศึกษาวิจัยและพัฒนา ภาคเอกชนเข้าร่วมส่งเสริมการอนุรักษ์และวิจัยเกี่ยวกับต้นเต้ายายม่อม จึงทำให้ต้นเต้ายายม่อมยังคงดำรงอยู่ (2) ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นเต้ายายม่อมคือการทำแป้งเต้ายายม่อม การทำอาหารจากแป้งเต้ายายม่อม การใช้เป็นของใช้และของเล่น คุณค่าของต้นเต้ายายม่อม ได้แก่ คุณค่าภายในของต้นเต้ายายม่อม คือคุณสมบัติที่โดดเด่นของต้นเต้ายายม่อม และคุณค่าภายนอกของต้นเต้ายายม่อม เนื่องจากลักษณะเฉพาะหลายประการของต้นเต้ายายม่อมทำให้ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นเต้ายายม่อม จึงมีคุณค่าในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ (3) แนวทางการบูรณาการระหว่างการอนุรักษ์ต้นเต้ายายม่อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้แก่ การเริ่มต้นจากระดับบุคคล มีกระบวนการคือ ผู้นำการอนุรักษ์ การสร้างพื้นที่รูปธรรม การรวบรวมข้อมูล และและทำสารสนเทศ การสร้างภาคีและเครือข่ายการอนุรักษ์ การขยายผลสู่ระดับชุมชนได้แก่ การจัดการความรู้ การพัฒนาบุคลากร การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการสถานที่ และ การพัฒนาสู่ระดับสากล โดยมีแนวทางคือการพัฒนาผลิตภัณฑ์การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการสนับสนุนจากองค์กร

คำสำคัญ: ภูมิปัญญา การสังเคราะห์คุณค่า แนวทางการอนุรักษ์ ต้นเต้ายายม่อม

Abstract

The purpose of this research were to study the background and existence of arrowroot, synthesis the local wisdom in the utilization and the value of arrowroot and propose the approaches of the integrated conservation between arrowroot plants and local wisdom in the utilization of arrowroot. The results were as follows: (1) Local wisdom in the utilization of arrowroot have been existed over a hundred years. They were found in the forest and extremely in the seashore. For harvesting, the large size of arrowroot tubes were selected to starch production and small tubes were dug back in the ground for the next season. The existence of the arrowroot were the utilization of arrowroot starch in the local food and the food in the temple festival, which were the identity of the community. Therefore, many people studied and attempted to remain the arrowroots, which were in

the local with the awareness of the values of the arrowroots. Moreover, there were the knowledge of the utilization of arrowroot transfer to the interesting people and expanded the conservation network. Subsequently, the local agencies and government agencies supported the conservation. Education institutes researched and developed the arrowroot starch. The private company participated to promote the conservation and the research. These were the reason for the existence of the arrowroot. (2) The local wisdom in the utilization of the arrowroot were arrowroot starch production, theseveral types of identity local menu made from the arrowroot starch and application in the utensils and toys. There were 2 types of the values of arrowroot; the intrinsic value and the extrinsic value. The intrinsic value of the arrowroot was the unique characterizations. The extrinsic value was from the local wisdom in the utilization of the arrowroot, which there were the economic value, social value and learning resource value. (3) The approaches of the integrated conservation between arrowroot plants and local wisdom in the utilization of arrowroot started with personal level, which there were conservation leaders, contribution the conservation area, information gathering and system, collaboration and networks. Next steps, the expansion to the community level were knowledge Management, human development, learning activities, site management. Finally, the development to the international level were product development, tourism promotion and organizational encouragement.

Keywords: Local wisdom, Synthesis of value, Conservation approach, Arrowroot

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งใน 20 ประเทศที่มีทรัพยากรชีวภาพหลากหลายมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตร้อนเหนือเส้นศูนย์สูตรเล็กน้อยและอยู่ติดทะเล ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและรวดเร็วมากเหมือนในเขตอบอุ่นและเขตหนาว จึงมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการอยู่รอด การเจริญเติบโตและการแพร่พันธุ์ของสิ่งมีชีวิตหลายชนิดตลอดปี ทรัพยากรชีวภาพส่วนใหญ่เป็นจำนวนร้อยละ 50 ถึง 90 มีถิ่นที่อยู่ในป่าเขตร้อน ซึ่งมีเนื้อที่เพียงร้อยละ 7 ของโลก ประเทศไทยมีความแตกต่างกันของสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ ซึ่งขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ตั้งของภาคและระดับความสูงต่ำของพื้นที่ ทำให้ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity) หรือทรัพยากรชีวภาพ (bioresource) ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการเกษตร อาหาร ยา วัสดุทางการแพทย์ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นแหล่งบ่มเพาะทางปัญญาในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติด้วยการพึ่งพาอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย มุ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพสั่งสมและถ่ายทอดมารุ่นสู่รุ่น เกิดเป็นภูมิปัญญาการใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ซึ่งมีคุณค่าในด้านพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการทางวัฒนธรรม และพัฒนาการทางจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในอดีตต่อเนื่องถึงปัจจุบัน และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสู่อนาคตต่อไป (วิฑูรย์, 2553; สุกาญจน์, 2550)

การอนุรักษ์ทรัพยากรทางชีวภาพ มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาและในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ก็มีบทบัญญัติไว้ใน มาตราที่ 66 และมาตราที่ 67 ซึ่งผลักดันเข้าไปอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ในยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น (วิฑูรย์, 2553) พ.ศ. 2537 ประเทศไทยเข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีหน่วยงานของรัฐต้องเป็นพหุภาคี รวมไปถึงข้อมูลต่าง ๆ ในหน่วยงานของรัฐ ด้วยการเป็นพหุภาคีอาจนำไปสู่การสูญเสียทรัพยากรของประเทศ จากการที่ต่างชาตินำทรัพยากรไปศึกษาวิจัย แล้วนำไปจดสิทธิบัตรเป็นอันตรายอย่างยิ่งในการสูญเสียความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทยให้กับต่างประเทศ จึงเป็นจุดกำเนิดของโครงการ

อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) โดยวัตถุประสงค์ของแผนแม่บท นอกจากการอนุรักษ์พันธุ์พืช ยังมีการให้ความสำคัญของการอนุรักษ์ที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของประเทศไทย (สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2554)

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เชื่อมโยงต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญา จึงมีการศึกษาวิจัยพืชพันธุ์ต่าง ๆ จากความรู้ภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ รวบรวมอยู่ในฐานข้อมูลของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งพืชที่มีสรรพคุณทางสมุนไพรชนิดหนึ่งคือ ต้นเท้ายายม่อม ชื่อวิทยาศาสตร์ *Taccaceae Leontopetalodes (L.) O. Kuntze* (สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ม.ป.ป.) เป็นพืชล้มลุก ส่วนที่อยู่เหนือดินเป็นกาบใบ ต่อด้วยก้านใบเป็นหลอดกลวงยาว ใบมีเส้นใบ ดอกเป็นช่อ มีสีเขียว หรือสีม่วง หัวเท้ายายม่อมมีความแข็ง เปลือกสีน้ำตาล เนื้อสีขาว คล้ายหัวมันฝรั่ง (Wagner *et al.*, 1990) การใช้ประโยชน์จากต้นเท้ายายม่อม ในตำรับยาพื้นบ้านฮาวาย นำหัวสดเท้ายายม่อมผสมกับน้ำและปูนแดงเพื่อรักษาอาการท้องเสียและโรคบิดโดยห้ามเลือดที่ออกภายในช่องท้องและลำไส้ นอกจากนั้นยังนำไปประยุกต์เพื่อห้ามเลือดบาดแผล (Krauss, 1979) แบ่งเท้ายายม่อมเป็นอาหารอย่างดีสำหรับคนไข้ที่เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย ทำให้คนไข้ฟื้นตัวมีกำลัง โดยใช้แบ่งละลายน้ำดิบ ใส่น้ำตาลกรวด ตั้งไฟกวนจนสุก ให้คนไข้รับประทาน หัวหรือรากใช้ภายนอก โดยนำมาฝนกับน้ำมันาว ทาแก้พิษแมลงสัตว์กัดต่อย พืชฝิ่น พืชแมงกะพรุนไฟ ผดผื่นแพ้ (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, คณะเภสัชศาสตร์, ม.ป.ป.) หัวเท้ายายม่อม สามารถนำมาสกัดเป็นแป้ง ซึ่งเป็นแหล่งคาร์โบไฮเดรตที่สำคัญ กระบวนการทำแป้งจากหัวเท้ายายม่อม และการนำแป้งเท้ายายม่อมมาเป็นส่วนผสมในอาหารคาวหวานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดต่อกันมา โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ภูมิปัญญาการทำขนมจากแป้งเท้ายายม่อมในงานบุญประจำปีของวัด 6 วัด ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากวัดทั่วไป คือการรวมตัวของคนในชุมชนทำอาหารเพื่อขายในงานวัดทำให้เกิดรายได้สมทบเป็นเงินบริจาค มีการสร้างเครือข่ายเอาแรงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น ทั้งในรูปแบบของกิจกรรมงานวัดและผลิตภัณฑ์ขนมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีชื่อเสียงและมีความพิเศษเป็นลักษณะเฉพาะ (สมหมายและพิระพงษ์, 2547)

จากความสำคัญของต้นเท้ายายม่อมทั้งทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพ สรรพคุณทางยา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัตถุดิบทางอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ บทบาทในการเป็นแหล่งการเรียนรู้ และความสำคัญเชิงมิติสังคม ผู้วิจัยจึงศึกษาความเป็นมาและการดำรงอยู่ของต้นเท้ายายม่อม สังเคราะห์ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์และคุณค่าของต้นเท้ายายม่อม และเสนอแนวทางการบูรณาการระหว่างโครงการอนุรักษ์ต้นเท้ายายม่อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ต้นเท้ายายม่อมและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นเท้ายายม่อมคงอยู่ต่อไป

2. วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพขอบเขตพื้นที่ศึกษาในบริเวณลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Coast Basin) ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่พบต้นเท้ายายม่อมอยู่ค่อนข้างหนาแน่น (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2544) มีแหล่งที่พบต้นเท้ายายม่อมในหลายรูปแบบ มีภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นเท้ายายม่อมสืบทอดต่อกันมา ประชาชนและหน่วยงานในท้องถิ่นมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับต้นเท้ายายม่อมและให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ต้นเท้ายายม่อม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเป็นผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับต้นเท้ายายม่อม ในด้านใดด้านหนึ่ง หรือในหลายด้าน เช่น ด้านสายพันธุ์ ด้านการปลูกและดูแล ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการนำไปใช้ การได้พบต้นเท้ายายม่อม หรือการได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากต้นเท้ายายม่อมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พืช การอนุรักษ์ภูมิปัญญา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการใช้ประโยชน์ จากพืชอย่างยั่งยืน ได้แก่ นักอนุรักษ์พันธุ์พืช นักวิชาการเกษตร นักวิจัยชุมชน นักวิทยาศาสตร์ นักธุรกิจ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กับการส่งเสริมชุมชน และผู้นำชุมชน เพื่อร่วมให้ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาเชิงบูรณาการระหว่างการอนุรักษ์ต้นไผ่ยายม่อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเนื่องจากการเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะได้ข้อมูลที่ต้องการ และมีเครื่องมือประกอบได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับต้นไผ่ยายม่อม และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อมแบบประเด็นการสนทนากลุ่ม ตามแนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พืช การอนุรักษ์ภูมิปัญญา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบูรณาการอนุรักษ์พืชและภูมิปัญญาท้องถิ่นอุปกรณ์บันทึกข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล โดยวิธีสามเส้า (investigator triangulation) และการปฏิบัติทวนสอบความถูกต้องโดยนำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านหรือถามซ้ำ (reflecting) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และมีการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูล

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ความเป็นมาและการดำรงอยู่ของต้นไผ่ยายม่อม

ความเป็นมาของต้นไผ่ยายม่อม จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป พบว่ารู้จักต้นไผ่ยายม่อมจากการถ่ายทอดการทำแบ่งจากหัวไผ่ยายม่อมตั้งแต่รุ่นปู่ตายาย แสดงว่าต้นไผ่ยายม่อมมีมานานกว่า 100 ปี ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อมคือ การทำแบ่งไผ่ยายม่อม การทำอาหารจากแบ่งไผ่ยายม่อม และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อมเพื่อเป็นของใช้และของเล่น (Spennemann, 1994) ซึ่งมีการรายงานการค้นพบต้นไผ่ยายม่อมตั้งแต่สมัยก่อนคริสต์ศักราช 1900 และนำมาสกัดทำแบ่งตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง และมีการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อมในการนำแบ่งไผ่ยายม่อมนำมาประกอบอาหาร และนำมาเป็นของใช้ได้แก่ หมวกสาน ก้านจับบุหรี การลงแบ่งผ้าขาว

การดำรงอยู่ของต้นไผ่ยายม่อม เนื่องจากแบ่งไผ่ยายม่อมเป็นส่วนประกอบสำคัญของอาหารเฉพาะถิ่นและมีการนำไปใช้ประกอบอาหารในงานบุญของวัดสืบต่อกันมาหลายปีจนเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้มีผู้สนใจศึกษาและอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญไปจากชุมชนทำให้ต้นไผ่ยายม่อมดำรงอยู่ เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของต้นไผ่ยายม่อมมากยิ่งขึ้น มีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อมให้แก่ผู้สนใจ มีการขยายเครือข่ายและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ขยายวงกว้างขึ้น ต่อมาจึงมีหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐเข้ามาร่วมสนับสนุนการอนุรักษ์ต้นไผ่ยายม่อมและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อม สถาบันการศึกษานำแบ่งไผ่ยายม่อมศึกษาวิจัยและพัฒนา ภาคเอกชนเข้าร่วมส่งเสริมการอนุรักษ์และวิจัยเกี่ยวกับต้นไผ่ยายม่อม จึงทำให้ต้นไผ่ยายม่อมายังคงดำรงอยู่ แนวคิดเครือข่ายการเรียนรู้ โดยมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการอนุรักษ์ร่วมกัน สมาชิกในเครือข่ายต้องมองเห็นอนาคตข้างหน้าร่วมกันรู้และเข้าใจร่วมกันในทิศทางที่จะไปด้วยกัน และมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง (อนุชาติและวีรบูรณ์, 2541) สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย มีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของเครือข่ายร่วมกัน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่ายอย่างแท้จริง (สิน, 2530, พระสมิคร, 2558) การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นท่ามกลางแข่งขันในระบบเศรษฐกิจแบบตลาด เกี่ยวข้องกับความพยายามในการอนุรักษ์

3.2 การสังเคราะห์ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์และคุณค่าของต้นไผ่ยายม่อม

ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อม คือการทำแบ่งไผ่ยายม่อม การทำอาหารจากแบ่งไผ่ยายม่อม ได้แก่ ออส่วน ขนมหั่วโซเท้า (กวงเจียง) แบ่งขนมหึนเตียนแก้ว (ขนมหึนเตียนตาฟาง) ขนมหั่วผักกาด และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อมเพื่อเป็นของใช้และของเล่น

คุณค่าของต้นไผ่ยายม่อม ได้แก่คุณค่าภายในและคุณค่าภายนอก ซึ่งคุณค่าภายใน เป็นคุณค่าในตัวเองของต้นไผ่ยายม่อมที่เป็นพืชที่มีลักษณะโดดเด่นแตกต่างไปจากพืชอื่น ๆ ที่พบเห็นทั่วไปคือ ใบใหญ่เป็นแฉก มีดอก

เป็นตุ่มอยู่รวมกันเป็นพวง ประกอบด้วยกลีบดอกและเส้นยาวคล้ายหนวด จึงมีความแปลกและสวยงามเป็นจุดเด่นสำหรับการดึงดูดความสนใจของผู้คนการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ลักษณะนิสัยชอบเจริญเติบโตในที่ร่มรำไรได้ต้นไม้ใหญ่ จึงนิยมปลูกในสวน ทำให้สิ่งแวดล้อมดี ร่มรื่น และภูมิทัศน์สวยงาม เป็นพืชที่เหมาะกับผู้สูงวัยเพราะเป็นงานไม่หนักทำงานในร่ม และยังเป็นไม้ประดับได้ แบ่งที่ได้จากหัวเท้ายายม่อมมีสีขาว ซึ่งมีค่าดัชนีความขาว (Whiteness Index, WI) เท่ากับ 72.84 (พิรดาและคณะ, 2559) เม็ดแบ่งเท้ายายม่อมมีลักษณะเป็นครึ่งทรงกลม เส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ 8-40 ไมครอน เฉลี่ย 20 ไมครอน เมื่อนำแบ่งไปส่องด้วยกล้องจุลทรรศน์ (เกศรินและคณะ, 2558) แบ่งเท้ายายม่อม เมื่อนำไปประกอบอาหารจะมีลักษณะที่โดดเด่นแตกต่างกว่าแบ่งชนิดอื่น ๆ คือมีความใส เหนียว และมีความคงทน แบ่งเท้ายายม่อม มีสรรพคุณทางสมุนไพร (สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ม.ป.ป.; มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, คณะเภสัชศาสตร์, ม.ป.ป.) การมีคุณค่าในตัวเองของต้นเท้ายายม่อม สอดคล้องกับทฤษฎีคุณค่า ซึ่งคุณค่าในตัว เป็นคุณค่าที่ตรงกับจุดหมายสุดท้าย คือเป้าหมายของสิ่งหรือการกระทำนั้น อยู่ในตัวเอง (สุเมธ, 2534)

คุณค่าภายนอกเนื่องจากลักษณะเฉพาะหลายประการของต้นเท้ายายม่อมทำให้ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นเท้ายายม่อมมีคุณค่าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเป็นแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับทฤษฎีคุณค่า ซึ่งคุณค่านอกตัว เป็นคุณค่าที่อยู่นอกตัว สิ่งหรือการกระทำนั้น ๆ เป็นเพียงวิถีหรืออุปกรณ์ที่จะนำไปสู่จุดหมายสุดท้าย คุณค่าของสิ่งนั้นอยู่ที่ผู้กระทำปรารถนา จึงเป็นสิ่งสัมพัทธ์ คือขึ้นอยู่กับจุดหมายสุดท้าย (สุเมธ, 2534) มีดังนี้

(1) คุณค่าในด้านเศรษฐกิจ จากการปลูกต้นเท้ายายม่อม เก็บเกี่ยวผลผลิต นำมาแปรรูปเป็นแบ่ง นำไปบริโภคและขาย เป็นคุณค่าทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือน เมื่อเหลือจากการบริโภคก็นำไปขาย แล้วรวมกลุ่มกันผลิตดังกรณีชุมชนตำบลบ้านปึกที่พัฒนาการทำขนมเทียนแก้ว การทำออสวน เป็นกิจกรรมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจระดับชุมชน สอดคล้องกับรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจฐานรากการจัดการทุนทางสังคมและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งการพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพ จะเกิดขึ้นเมื่อมีการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลโดยการนำทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่หลากหลาย มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม (สุกาญจน์, 2550) นอกจากนี้ยังมีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการในวงกว้างขึ้นเพื่อยกระดับเป็นเศรษฐกิจระดับสากล เช่น ทำขนมไดฟูกุ จากแบ่งเท้ายายม่อมเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสากล (เกศรินและคณะ, 2558) แบ่งฝุ่นจากแบ่งเท้ายายม่อมเป็นผลิตภัณฑ์ที่แก้ปัญหาของอันตรายจากแบ่งฝุ่นทลคัมซึ่งเป็นปัญหาสากล (พิรดาและคณะ, 2559; อนุสิทธิบัตร เลขที่ 12157) การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสากล การจัดการทุนทางสังคม และการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีภูมิคุ้มกัน สามารถเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกได้อย่างรู้เท่าทัน รวมทั้งมีกระบวนการผลิตและการบริโภคที่เหมาะสม ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (สุกาญจน์, 2550)

(2) คุณค่าในด้านสังคม กิจกรรมจากภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นเท้ายายม่อม ทำให้มีการรวมตัวกันของคนในชุมชนเพื่อทำแบ่งเท้ายายม่อม หลังจากเก็บเกี่ยว ทำให้เกิดความสัมพันธ์กันในชุมชน เมื่อผู้ใหญ่มาช่วยกันทำแบ่ง ก็ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารกัน ลูกหลานที่ตามมาก็มาเล่นกัน เกิดความรู้จักคุ้นเคย การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเนื่องจากภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นเท้ายายม่อม เพื่อทำขนมงานบุญในงานวัดประจำปีสามารถสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

การทำให้เกิดการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ภูมิปัญญาการปลูก การเก็บเกี่ยว การทำแบ่งเท้ายายม่อม และการทำอาหารจากแบ่งเท้ายายม่อม เช่น ขนมเทียนแก้ว และขนมหัวผักกาด ซึ่งเป็นการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตน โดยมีจุดมุ่งหมายคือให้มีทักษะที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคมกับคนอื่น ๆ เกิดการขัดเกลาทางด้านสติปัญญา โดยการถ่ายทอดทั้งความรู้ระหว่างบุคคล และแลกเปลี่ยนความรู้ให้แก่กัน เกิดเป็นทักษะ ความชำนาญ ในการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ รวมไปถึงสาขาวิชาชีพ เพื่อที่ผู้ได้รับการถ่ายทอดจะได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและเพื่อสร้างสรรค์สังคมต่อไป

การทำให้เกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นและร่วมกันสร้างอัตลักษณ์ชุมชน การรู้ถึงคุณค่าภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อม จึงเกิดความรู้สึกรักหวนนึกถึงสังคมอันดีงาม ช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปันกันในชุมชน ต่างจากปัจจุบันที่สังคมเปลี่ยนเป็นอยู่แบบตัวใคร

การทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ เนื่องจากการประสานแหล่งความรู้และข้อมูลข่าวสารการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องเชื่อมโยงกันทั้งระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ และระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในระดับต่าง ๆ ตลอดจนระบบการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการเพื่อสร้าง แลกเปลี่ยนถ่ายทอด และกระจายความรู้ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความต้องการของบุคคลและชุมชน

การสร้างงานและคุณค่าในตัวเองของผู้สูงอายุในชุมชน โดยผู้สูงอายุจะภูมิใจที่ได้ทำแบ่งทำยายม่อม ได้เข้าร่วมกิจกรรมงานบุญงานประเพณี ที่สำคัญคือการเป็นผู้สร้างคนโดยการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ในการทำแบ่งทำยายม่อม การทำอาหาร หรือขนมจากแบ่งทำยายม่อม ลดปัญหาภาวะซึมเศร้า จะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำในผู้สูงอายุ (สุพรรณาและคณะ, 2559) ที่ผู้สูงอายุให้ความหมายของการมีคุณค่าในตนเองสิ่งหนึ่งคือการภูมิใจในสิ่งที่ฉันทำ การพึ่งพาตนเอง การอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และการสร้างคน และการศึกษามาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ แบบมีส่วนร่วมในชุมชน พบว่าผู้สูงอายุถึงร้อยละ 94.70 ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดภูมิปัญญา องค์ความรู้หรือทักษะชีวิตให้กับลูกหลานหรือชุมชน (มานพและธฤชณ, 2553)

(3) คุณค่าด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อม ทำให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งสัมพันธ์กับองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ การผลิตซ้ำ และการเลือกสรรวัตถุดิบ ในกระบวนการทำแบ่งทำยายม่อม หรือทำอาหารจากแบ่งทำยายม่อม ซึ่งมีผู้มีความเชี่ยวชาญเนื่องจากการผลิตซ้ำ มีการเลือกสรรวัตถุดิบแบ่งทำยายม่อมก่อนนำมาทำอาหาร สามารถคัดสรรแบ่งทำยายม่อมที่แท้ หรือเป็นมีแบ่งอื่นผสม มีการให้คุณภาพของแบ่งทำยายม่อม โดยแบ่งที่มีคุณภาพดีคือมีความขาวสะอาด จะเรียกว่า “แบ่งสวย” ความคิด ความเชื่อ ในเรื่องลักษณะของแบ่งทำยายม่อม ที่มีความเชื่อว่า แบ่งต้องมีลักษณะเป็น “เกล็ด” แบ่งจึงจะสวย ความเชื่อในการหาแบ่งไปขายงานบุญวัดในราคาที่เหมาะสม ว่าเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง ความเชื่อในการช่วยทำขนมงานวัด ว่าจะได้บุญ ความเชื่อนี้มีผลต่อการก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในส่วนของแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้

การคิดสร้างสรรค์ การจินตนาการ ในภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อม ส่วนมากยังคงรูปแบบดั้งเดิม เพื่อรักษาให้คงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะขนมเทียนแก้วและขนมหัวผักกาดแต่ที่มีการพัฒนาจะเป็นรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ได้แก่ บรรจุภัณฑ์แบ่งทำยายม่อม นอกจากนั้นยังมีการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อม ที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยการวิจัยและสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ ขนมไผ่ฟูๆ และแบ่งฝู่นจากแบ่งทำยายม่อมการแก้ปัญหา เป็นการแก้ปัญหาจากภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นไผ่ยายม่อม อยู่ในรูปแบบของการประยุกต์ใช้สิ่งที่มีในครัวเรือน คือ การนำหัวไผ่ยายม่อมที่เก็บเกี่ยวจากต้นที่ปลูกไว้บริเวณบ้าน มาทำแบ่งทำยายม่อมและอาหารจากแบ่งทำยายม่อม เป็นการพึ่งพาตนเอง และการนำต้นไผ่ยายม่อมมาเป็นของเล่น ก็เป็นการประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ดัดแปลงให้เหมาะสมกับการละเล่น

การจัดเก็บความรู้ในสมัยก่อนจะเป็นเพียงการจัดเก็บความรู้ไว้ที่ตัวบุคคล แต่ในปัจจุบันที่มีกระแสความตระหนักถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ต้นไผ่ยายม่อมจึงเริ่มมีการจัดเก็บความรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น การทำขนมจากแบ่งทำยายม่อม และผู้ที่อนุรักษ์ต้นไผ่ยายม่อม แต่ยังไม่มีการรวบรวมความรู้ไว้อย่างชัดเจน ยังคงกระจายอยู่เฉพาะบุคคลเท่านั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ ทั้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลกลุ่มเล็กของผู้สนใจหรือผู้ที่อยู่ในกลุ่มกันอนุรักษ์ด้วยกัน ยังไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มอย่างมีแบบแผน หรือการแลกเปลี่ยนความรู้ในลักษณะเครือข่าย หรือระหว่างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้เป็นแบบมุขปาฐะ คือถ่ายทอดโดยการบอกเล่าแล้วจำกันไปแบบปากต่อปาก หรือการสาธิตให้ดู ในสมัยก่อนจะถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในครอบครัว จากการสาธิต

ให้ดู แล้วให้ทำตาม ต่อมามีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำแบ่งหรือทำขนมจากแบ่งทำยายม่อม การถ่ายทอดความรู้จึงเกิดขึ้นภายในกลุ่ม และเมื่อมีผู้สนใจทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้จากผู้เชี่ยวชาญสู่ผู้ที่สนใจ ทั้งในรูปแบบการทำให้ดู การให้ทดลองทำ การบอกเล่า และการให้เอกสารเพื่อการศึกษาเรียนรู้

แหล่งรวมสาระความรู้เริ่มเป็นรูปธรรมคือ กลุ่มอนุรักษ์ทำยายม่อมเทศบาลตำบลอ่างศิลา เมื่อ พ.ศ. 2552 ซึ่งตั้งเป็นศูนย์อนุรักษ์ต้นทำยายม่อม บทบาทสำคัญคือ สมาชิกจะช่วยกันปลูกต้นทำยายม่อมเพื่อให้คงอยู่เป็นพืชท้องถิ่นต่อไป หาแหล่งต้นทำยายม่อม รวบรวมความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับต้นทำยายม่อมและการใช้ประโยชน์จากต้นทำยายม่อม ให้ข้อมูลแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ที่สนใจ กลุ่มอนุรักษ์นี้ยังคงมีอยู่ถึงปัจจุบัน แต่ยังไม่มีการดำเนินงานเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นระบบ และไม่มีมีการประชาสัมพันธ์ จึงไม่ได้มีผู้มาศึกษาดูงานหรือเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้รับการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง

แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ (กนกพร, 2555) กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบไปด้วย การกำหนดความรู้เกี่ยวกับการกำหนดผลิตภัณฑ์ ผ่านการคิดและตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม จากนั้นจึงนำไปสู่การแสวงหาและยึดกุมความรู้ที่มาจากภายในกลุ่มและภายนอก เพื่อให้เกิดความรู้เฉพาะของกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีความรู้และทักษะในการผลิตมากขึ้น และเป็นที่มาของการจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล และการถ่ายทอดความรู้มีรูปแบบการถ่ายทอดอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยกระบวนการจัดการความรู้ดังกล่าวมีลักษณะเป็นวงจรที่เมื่อถ่ายทอดความรู้แล้ว สามารถย้อนกลับไปกำหนดความรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

3.3 แนวทางการบูรณาการระหว่างอนุรักษ์ต้นทำยายม่อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อค้นพบแนวทางการบูรณาการระหว่างอนุรักษ์ต้นทำยายม่อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้

(1) การเริ่มต้นจากระดับบุคคลจากการศึกษาพบว่าแนวทางการบูรณาการระหว่างอนุรักษ์ต้นทำยายม่อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเริ่มจากระดับบุคคล คือคนในชุมชนเจ้าของภูมิปัญญาและเจ้าของความหลากหลายทางชีวภาพมีความต้องการในการอนุรักษ์ต้นทำยายม่อมและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากทำยายม่อมอย่างจริงจัง เกิดเป็นกลุ่มผู้สนใจการอนุรักษ์และเกิดกระบวนการต่อ ๆ มา ได้แก่ การสร้างพื้นที่รูปธรรม การรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศการสร้างภาคีและเครือข่ายการอนุรักษ์

1.1) ผู้นำการอนุรักษ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนงานการอนุรักษ์ต้นทำยายม่อมและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากทำยายม่อม จากความกังวลว่าต้นทำยายม่อมจะสูญไปจากชุมชนและสนใจศึกษาเรียนรู้ ทำการเพาะปลูก และวิถีสร้างกระแสการอนุรักษ์ต้นทำยายม่อมและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งปัจจัยหนึ่งแห่งความสำเร็จของเครือข่ายคือมีผู้นำที่ดี เครือข่ายมีผู้นำที่ดี มีภาวะผู้นำสามารถแสดงบทบาทของผู้นำได้อย่างเหมาะสม (สิน, 2530) มีกลุ่มแกนนำ ทำหน้าที่นำ และประสานงานของเครือข่ายด้วยความมุ่งมั่น (เสรี, 2546) แนวคิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่า (ศิริพรและสักร, 2551; เทิดชาย, 2554; วิมลลักษณ์, 2540) ปัจจัยในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ได้แก่ ผู้นำที่ได้รับความศรัทธา และมีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาชุมชน การสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชน การประสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาการสมัยใหม่ และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ต้องก่อตัวเริ่มจากการสร้างผู้นำ โดยอาจเป็นผู้นำตามธรรมชาติ หรืออาจเป็นผู้นำภายในหรือภายนอกชุมชน ที่ได้รับการสนับสนุนให้แก่ปัญหาของชุมชน

1.2) การสร้างพื้นที่รูปธรรม เป็นสถานที่ที่จะก่อให้เกิดกิจกรรม เช่น การปลูกต้นทำยายม่อม การทำแบ่งทำยายม่อม และทำให้เกิดบทบาทขององค์กรต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในรูปแบบของการส่งเสริมภูมิปัญญา โดยเกื้อกูลแหล่ง หมายถึงแหล่งผลิตผลงาน แหล่งพำนักของท่านผู้ทรงภูมิปัญญาทั้งหลาย เป็นการเห็นคุณค่าในภูมิปัญญาไทย ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ท่านเหล่านั้นได้ผลิตผลงานตาม

ความถนัดของแต่ละคน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้ การให้อาสา สติธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามสมควรหรือแม้แต่การยกย่องเชิดชูให้เกียรติ ให้ความเคารพ เชิญท่านเผยแพร่แลกเปลี่ยนผลงาน ปรับปรุงบริเวณพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นสถานที่เรียนรู้ ฝึกงาน ศูนย์สาธิต เป็นที่แสดงผลงาน หรือเป็นพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น (สามารถ, 2549)

1.3) การรวบรวมข้อมูลและและทำสารสนเทศ เพื่อสำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับต้นเท้ายายม่อมและทำให้เกิดความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สอดคล้องกับกรอบแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บท พ.พ.สธ. การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวางด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง (ศิริพรและสักระ, 2551) สร้างศูนย์ข้อมูลระดับชาติพัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ มีรายละเอียดด้านอนุกรมวิธาน คุณสมบัติ การใช้ประโยชน์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องโดยระบุชุมชนเจ้าของภูมิปัญญา รวมทั้งจัดทำระบบข้อมูลท้องถิ่น ที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม โดยภาครัฐและภาคีการพัฒนาช่วยพัฒนาระบบการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลฐานข้อมูลทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน จัดทำระบบฐานข้อมูลงานวิจัยที่สามารถเชื่อมโยงใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ โดยให้มีระบบการบริหารจัดการที่สามารถคุ้มครองการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพื่อการค้าโดยไม่เป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

1.4) การสร้างภาคีและเครือข่ายการอนุรักษ์ เมื่อมีกลุ่มผู้สนใจอนุรักษ์ต้นเท้ายายม่อม มีการอนุรักษ์ในเชิงประจักษ์ มีพื้นที่รูปธรรม มีการทำข้อมูลและสารสนเทศ ทำให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาเข้ามาเป็นภาคีพัฒนาหลายหน่วยงาน ส่วนในชุมชนก็มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเป็นเครือข่ายการอนุรักษ์ต้นเท้ายายม่อม แนวคิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญา โดยส่งเสริมกิจกรรม จากการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (ศิริพรและสักระ, 2551) บทบาทของชุมชน ที่เริ่มจากการพึ่งตนเองจนเกิดความเข้มแข็งแล้ว จึงขยายโอกาสไปสู่การผลิตเพื่อการค้า เมื่อชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ควรสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากร องค์ความรู้ และสร้างตลาดท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาจนสามารถเริ่มสร้างนวัตกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า โดยความร่วมมือจากเครือข่ายต่าง ๆ และมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 ; วิมลลักษณ์, 2540) เครือข่ายการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ พัฒนาจากเครือข่ายระดับคน-คน ไปสู่คน-กลุ่ม และกลุ่ม-กลุ่ม การขยายและการเชื่อมประสาน เน้นการสร้างการรวมกลุ่มให้เกิดองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง การร่วมแก้ปัญหา การเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ พัฒนาฐานความรู้เดิมและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเชื่อมโยงภูมิปัญญาเดิมและวิทยาการสมัยใหม่

(2) การขยายผลสู่ระดับชุมชนเมื่อมีกลุ่มผู้สนใจอนุรักษ์ต้นเท้ายายม่อม มีการอนุรักษ์ต้นเท้ายายม่อมในเชิงประจักษ์ ต้องมีการทำข้อมูลและสารสนเทศ ทำให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาเข้ามาเป็นภาคีพัฒนาหลายหน่วยงาน จึงทำให้เกิดการขยายผลสู่ระดับชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยต้องมีการจัดการส่วนประกอบหลัก 4 ส่วน ได้แก่

2.1) การจัดการความรู้ ทำให้เกิดแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ต้องได้รับการจัดการโดยเริ่มจากการสำรวจข้อมูล การถอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เพื่อให้ได้ข้อมูล พัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อรวบรวมเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับต้นเท้ายายม่อม โดยคนในชุมชนเจ้าของผู้ปัญญาต้องมีส่วนร่วม และมีการสนับสนุนจากนักวิชาการ

2.2) การพัฒนาบุคลากร บุคลากรภายในชุมชนเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ที่มีความยั่งยืน ต้องสร้างระบบการเรียนรู้และจิตสำนึกของบุคลากรในชุมชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคลากรภายนอกชุมชน ต้องมีกระบวนการที่ทำให้เกิดการรับรู้ซึ่งคุณค่าของต้นเท้ายายม่อมและการใช้ประโยชน์จากต้นเท้ายายม่อม สอดคล้องกับแนวทางการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน โดยปลูกฝังจิตสำนึกของประชากรในชุมชนมีความรักท้องถิ่น เข้าใจถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ และมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ผสมผสาน

ให้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ประชากรในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติหมดสิ้นไปจากท้องถิ่น รวมทั้งยังสามารถช่วยกันดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพให้ยั่งยืนอยู่คู่ชุมชนสืบไปได้ (ฤทธิ์, 2551) แผนแม่บท อพ.สธ. ในระยะ 5 ปีที่ห้า ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ระบุว่า เพื่อปลูกฝังสร้างให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พันธุกรรมพืช และทรัพยากรธรรมชาติ รักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญา (ศิริพรและ สักกะ, 2551; เทิดชาย, 2554) สร้างองค์ความรู้และบุคลากร สร้างระบบการเรียนรู้และจิตสำนึกของชุมชนให้ตระหนัก ถึงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้สืบทอดอย่างเป็นระบบ ใช้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการสร้างบุคลากรที่มีความรู้ และความเข้าใจ อย่างบูรณาการ ทั้งด้านนิเวศวิทยา เทคโนโลยีชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งสนับสนุนปราชญ์ชาวบ้าน ในการ สืบทอดองค์ความรู้เพื่อสร้างคนรุ่นต่อไป รวมทั้งระดมให้ความรู้เรื่องสิทธิบัตร ทรัพย์สินทางปัญญา สร้างความตื่นตัว ความหวงแหนภูมิปัญญาไทย และเผยแพร่ความรู้แก่สาธารณชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2550)

2.3) การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดเก็บความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการถ่ายทอด ความรู้ โดยรูปแบบของกิจกรรมมีความหลากหลายโดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ในลักษณะ ของการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ เช่น กิจกรรมที่ถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ของวิทยากร หรือปราชญ์ (วิลลักษ์, 2540) รูปแบบของกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้จะสามารถดำรงอยู่ต้องเน้นให้สมาชิก ของเครือข่ายมีการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พัฒนาศักยภาพของสมาชิกในการเรียนรู้ปฏิสัมพันธ์ และร่วมแก้ปัญหาตลอดจนมีการขยายพื้นที่เครือข่ายที่สนับสนุนกิจกรรมโดยมีการวางแผนอย่างมีเป้าหมาย

2.4) การจัดการสถานที่ จัดสถานที่ที่มีพื้นที่จัดศูนย์การเรียนรู้ ให้เหมาะสมและส่งเสริมกับการจัดการ ความรู้ สำหรับสถานที่ที่ไม่มีพื้นที่จัดศูนย์การเรียนรู้ ทำแผนที่แสดงเป็นจุดเรียนรู้ แสดงไว้ในสถานที่ที่เป็นศูนย์รวม ของชุมชน สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในรูปแบบของการส่งเสริมภูมิปัญญา โดยถือกลุ่ แห่ลง หมายถึงแหล่งผลิตผลงาน แหล่งพำนักของท่านผู้ทรงภูมิปัญญาทั้งหลาย เป็นการเห็นคุณค่าในภูมิปัญญาไทย ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ท่านเหล่านั้นได้ผลิตผลงานตามความถนัดของแต่ละคน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้ การให้โอกาส สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามสมควรหรือแม้แต่การยกย่องเชิดชูให้เกียรติ ให้ ความเคารพ เชิญท่านเผยแพร่แลกเปลี่ยนผลงาน ปรับปรุงบริเวณพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ดูงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นสถานที่เรียนรู้ ฝึกงานศูนย์สาธิตเป็นที่แสดงผลงาน หรือเป็นพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น (สามารถ, 2549) และการอนุรักษ์ ภูมิปัญญา ในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญา เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ได้แก่ ความรู้ในการเข้าใจชีวิต ธรรมชาติ ทรัพยากร สังคมและความรู้ในการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ศูนย์การเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทยนี้มีได้หมายถึงตัวอาคารสถานที่ หากแต่หมายถึงสถานที่ที่มีผู้รู้ ประสบการณ์สามารถจัดการเรียนรู้ได้ อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชน (สุพจน์, 2550)

(3) การพัฒนาสู่ระดับสากลเริ่มต้นจากการสร้างองค์ความรู้และภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งป้องกันการคุกคามจาก ภายนอก เมื่อมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง แล้วจึงขยายโอกาส สร้างเครือข่าย ยกระดับภูมิปัญญาและการผลิต พัฒนานวัตกรรม จนสามารถเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจระดับประเทศและการส่งออกได้ตามศักยภาพที่แท้จริง ซึ่งก็คือการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวจากการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ได้แก่ สถาบันการศึกษา หน่วยงาน ภาครัฐ และภาคเอกชน โดยมีแนวทางดังนี้

3.1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมื่อมีผู้ที่สนใจ มีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับการ จัดการศึกษาตลอดชีวิต จะต้องสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับต้นตำรับมอหรือผลิตภัณฑ์จากต้นตำรับมอ เพื่อให้บุคคล ทั้งภายในและภายนอกท้องถิ่นเห็นถึงคุณค่าที่มีมูลค่า เพื่อก่อให้เกิดวงจรการปลูก การเก็บเกี่ยว การนำไปใช้ ซึ่งจะทำให้ เกิดการคงอยู่ตลอดไป เมื่อสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ก็ยังคงต้องส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้าง ความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน เช่นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เพื่อใช้ทรัพยากรความหลากหลาย

ทางชีวภาพสร้างเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยความสำเร็จคือ บทบาทของชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสากล ทูทางสังคม และการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีภูมิคุ้มกัน สามารถเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกได้อย่างรู้เท่าทันรวมทั้งมีกระบวนการผลิตและการบริโภคที่เหมาะสมไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม โดยเลือกรักษาฟื้นฟูวัฒนธรรมค่านิยมที่ดีงาม และภูมิปัญญาที่มีอยู่อย่างหลากหลาย โดยผสมผสานกับเทคโนโลยีหรือวิทยาการใหม่ ๆ รวมทั้งเสริมสร้างทุนทางสังคมใหม่ ๆ มีส่วนช่วยเพิ่มผลิตภาพการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการ และลดต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่จำเป็น การริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการวิจัยพัฒนา ที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้ใหม่ สนับสนุนวิธีการวิจัยและพัฒนาความร่วมมือระหว่างนักวิชาการและชุมชนให้ความสำคัญกับงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นหรือการวิจัยเพื่อทดแทนการนำเข้า รวมทั้งวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับองค์ความรู้ภูมิปัญญา สร้างสรรค์คุณค่าของผลิตภัณฑ์ และสร้างนวัตกรรมที่เป็นสินค้าท้องถิ่น การสนับสนุนภาคการผลิตและบริการที่ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการ โดยพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีอำนาจในการจัดการผลิต การตลาด และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น บริการสุขภาพ เกษตรอินทรีย์ สมุนไพร ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ อาหารสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.2) การสนับสนุนจากองค์การการบูรณาการระหว่างภาคการอนุรักษ์ต้นเห้ายายม่อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน องค์การต่าง ๆ จึงมีบทบาทในการอนุรักษ์ ซึ่งได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชน ซึ่งในแต่ละภาคส่วนมีบทบาทที่สำคัญและเชื่อมโยงกัน จึงควรมีการจัดสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อสนับสนุนข้อมูล องค์ความรู้ ทรัพยากร รวมถึงบุคลากร ซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวทางการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสามารถนำแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและการมีส่วนร่วมของภาครัฐ องค์กร และประชากรในชุมชน

4. สรุปผล

ต้นเห้ายายม่อมมีภูมิปัญญาการนำไปใช้ประโยชน์มานานกว่าร้อยปี เนื่องจากแป้งเห้ายายม่อมเป็นส่วนประกอบสำคัญของอาหารเฉพาะถิ่นและมีการนำไปใช้ประกอบอาหารในงานบุญของวัดสืบต่อกันมาหลายปีจนเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้มีผู้สนใจศึกษาและอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญไปจากชุมชน เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของต้นเห้ายายม่อม มีการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สนใจ มีการขยายเครือข่ายและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เห้ายายม่อมเพิ่มมากขึ้น ต่อมาจึงมีหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐเข้ามาร่วมสนับสนุนการอนุรักษ์ สถาบันศึกษานำแป้งเห้ายายม่อมศึกษาวิจัยและพัฒนา ภาคเอกชนเข้าร่วมส่งเสริมการอนุรักษ์และวิจัยเกี่ยวกับต้นเห้ายายม่อม จึงทำให้ต้นเห้ายายม่อมยังคงดำรงอยู่

ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นเห้ายายม่อม คือการทำแป้งเห้ายายม่อม การทำอาหารจากแป้งเห้ายายม่อม การใช้เป็นของใช้และของเล่น คุณค่าของต้นเห้ายายม่อม ได้แก่ คุณค่าภายในของต้นเห้ายายม่อม คือคุณสมบัติที่โดดเด่นของต้นเห้ายายม่อม และคุณค่าภายนอกของต้นเห้ายายม่อม เนื่องจากลักษณะเฉพาะหลายประการของต้นเห้ายายม่อม ทำให้ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นเห้ายายม่อม จึงเกิดคุณค่าในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้

แนวทางการบูรณาการระหว่างภาคการอนุรักษ์ต้นเห้ายายม่อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้แก่ การเริ่มต้นจากระดับบุคคล มีกระบวนการคือ ผู้นำการอนุรักษ์ การสร้างพื้นที่รูปธรรม การรวบรวมข้อมูลและและทำสารสนเทศ การสร้างภาคีและเครือข่ายการอนุรักษ์ การขยายผลสู่ระดับชุมชนได้แก่ การจัดการความรู้ การพัฒนาบุคลากร การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการสถานที่ และการพัฒนาสู่ระดับสากล โดยมีแนวทางคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการสนับสนุนจากองค์การ

5. เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นิยมพลี. (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เกศริน ฑีฆายุ, ดวงสิริ สยมภาค และพิรดา สุดประเสริฐ (2558) การใช้ประโยชน์จากแป้งท้าวยายม่อมในระดับชุมชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมเทียนแก้วและขนมได้ฟูก. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2554). ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- พระสมักร สิริปัญญา (วงศ์ประเทศ). (2558). การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นท่ามกลางการแข่งขันในระบบตลาดเสรี : กรณีศึกษางานหัตถกรรมทอผ้ากบับ ตำบลนาเรือง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิรดา สุดประเสริฐ, เกศริน ฑีฆายุ และดวงสิริ สยมภาค (2559). การวิเคราะห์คุณสมบัติของแป้งฝุ่นจากแป้งท้าวยายม่อม. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, คณะเภสัชศาสตร์. (ม.ป.ป.). ฐานข้อมูลสมุนไพร : สิงโตดำ. วันที่ค้นข้อมูล 19 มิถุนายน 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.phargarden.com/main.php?action=viewpage&pid=176>
- มานพ ต้นสุกายน และธฤณ นัตรกรมการกิจ. (2553). การประเมินมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมในชุมชนเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ฤทธิ์ วัฒนชัยเอจริญ. (2551). ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมสิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- วิฑูรย์ เลี่ยนจรรณ. (2553). โลกาวัดตนกับความหลากหลายทางชีวภาพ. นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี.
- วิมลลักษณ์ ชูชาติ. (2540). การนำเสนอรูปแบบของกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ครุศาสตร์ (พัฒนศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร กรอบทอง และสักร จราวิวัฒน์. (2551). หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ 2. นนทบุรี: เอมพันธ์.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2544). ทรัพยากรพืชในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 9 พืชที่ให้คาร์โบไฮเดรตที่ไม่ใช่เมล็ด. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์.
- สมหมาย แจ่มกระจ่าง และพิระพงษ์ สุดประเสริฐ. (2547). เครือข่ายการเรียนรู้ในงานบุญเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ภาควิชาการศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สามารถ จันทร์สุรย์. (2549). องค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย. โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทยการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. วันที่ค้นข้อมูล 19 มิถุนายน 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/? tabid= 139>
- สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2554). แนวทางการดำเนินงานอพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า. วันที่ค้นข้อมูล 19 มิถุนายน 2559, เข้าถึงได้จาก http://www.rspg.or.th/index_sub.html
- สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (ม.ป.ป.). สรรพคุณสมุนไพร 200 ชนิด. วันที่ค้นข้อมูล 15 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก http://www.rspg.or.th/plants_data/herbs/herbs_09.htm

- สิน สือสวน. (2530). ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรประชาชนในเมือง : ศึกษากรณี สหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชน
หลังบ้านนังคศิลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกาญจน์ รัตนเลิศนุสรณ์. (2550). หลักการอนุรักษ์และการจัดการชีวภาพ. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี
(ไทย-ญี่ปุ่น).
- สุพจน์ แสงเงิน. (2550). วิถีไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุพรรณา แสงพระจันทร์, จินห์จุฑา ชัยเสนา ดาลาส, ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์, และเวทลี ประทุมศรี. (2559). การรับรู้
ความหมายควมมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้า. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 76-88.
- สุเมธ เมธาวิทยากุล. (2534). ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2546). แผนชีวิต เศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ภูมิปัญญาไท.
- อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล. (2541). ประชาสังคม: คำ ความคิด และความหมาย. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อนุสิทธิบัตร เลขที่ 12157 แป้งฝุ่นที่มีแป้งท้าวยายม่อมเป็นส่วนประกอบ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.
- Spennemann, D. H. R. (1994). Traditional arrowroot production and utilization in the Marshall Islands.
Journal of Ethnobiology, 14(2), 211-234.
- Wagner, W. L., Herbst, D. L. and Sohmer, S. H. (1990). Manual of the flowering plants of Hawai'i.
University of Hawaii Press. (Bishop Museum Special Publication 83).

การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคมของชุมชนบ้านหาดผาขน

A study of The Social Carrying Capacity Tourism at Baan Had Pa Kohn

เพ็ญจันทร์ รวียะวงศ์ วณิดา คำอินทร์ ศุภลักษณ์ บุญนำ และ นันทรี กองสอน

Penchan Rawiyawong, Vanida Kumin, Suphaluck Boonnum and Nuntree Kongsorn

สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน

E-mail: penchanraw@yahoo.com โทร. 0819929572

บทคัดย่อ

การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคมของ ชุมชนบ้านหาดผาขน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคมของ ชุมชนบ้านหาดผาขน และศึกษาความพึงพอใจและความรู้สึกในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนหาดผาขน โดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างจำนวน 275 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวกจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในฤดูกาลท่องเที่ยวบ้านหาดผาขน และตัวแทนชุมชนบ้านหาดผาขน จำนวน 50 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือบริเวณล่องแพ มากกว่าที่ชุมชนพึงพอใจ รู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มากกว่าที่ชุมชนมองและรู้สึกว่ามีความเสี่ยงน้อยกว่าที่ชุมชนคิด ขณะเดียวกันชุมชนเริ่มรู้สึกแออัดมากกว่า ที่นักท่องเที่ยวรู้สึก ชุมชนหาดผาขนมีขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวได้อีกมากเมื่อพิจารณาจากปัจจัยทางสังคมจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนได้แก่ ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก แต่พบว่าการรับรู้ถึง ความแออัดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอยู่ในระดับปานกลางและชุมชนได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง จึงควรกำหนดมาตรการเพื่อลดความแออัดหรือป้องกันมิให้เกิดความแออัดเพิ่มมากขึ้นและเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

คำสำคัญ: ขีดความสามารถในการรองรับได้ทางสังคม ทักษะคนดี การจัดการท่องเที่ยว

Abstract

A study of The Social Carrying Capacity tourism at Baan Had Pa Kohn, Phu Phieng district, Nan province has aims to studying on tourism socially carrying capacity of Baan Had Pa Kohn community and studying on satisfaction and the feeling about tourism management of Baan Had Pa Kohn. This research collected data from 275 samples of tourists by questionnaire. Convenient sampling was conducted for selecting samples from the population of tourists in high season at Baan Had Pa Kohn. Purposive sampling was conducted for selecting 50 samples from the population of locals in Baan Had Pa Kohn. The results found that, tourists have more satisfaction on main tourists at tractions (rafting area) than the locals think, feel safer than the locals and feel there are less tourist facilities than the locals feel. Meanwhile, the locals feel more overcrowd than the tourists feel. Baan Had Pa Kohn has more tourism carrying capacity. When taking into account on consideration on social factors of Baan Had Pa Kohn i.e. the satisfaction on tourists attraction, the feelings on life and property safety and the satisfaction on tourists facilities. However, there are intermediate level of the perception of tourists on overcrowding of tourists attractions and intermediate level on community impacts.

Therefore, there should be regulations on overcrowding reduction or protection overcrowding and increasing tourist carrying capacity in the future.

Keywords: Social Carrying Capacity (SCC), Attitude, Tourism

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ นานาประเทศทั่วโลกจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อให้ได้ส่วนแบ่งการตลาดการท่องเที่ยว ประเทศไทยก็ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระดับต้น ๆ ด้วยการใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เห็นได้จากยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากขึ้น เช่นการเพิ่มระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อวันต่อครั้ง การพัฒนาเชิงพื้นที่ การเชื่อมโยงกลุ่มท่องเที่ยว การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นมากขึ้นตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (กรมการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) สถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 14 ล้านคนในปี 2552 เป็น 24.8 ล้านคนในปี 2557 โดยเพิ่มสูงสุดในปี 2556 มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากถึง 26.5 ล้านคนในปี 2558 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 28.5-29 ล้านคน รายได้และค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยว โดยในปี 2556 มีรายได้ 1.20 ล้านล้านบาท สูงสุดเป็นอันดับ 10 ของโลก มีนักท่องเที่ยวจากเอเชียเข้ามามากที่สุด รองลงมาคือยุโรป และในอีก 15 ปี ข้างหน้าคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ 67 ล้านคน (กรมการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ปี 2560 รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่มาจากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติโดยรวม 2,700-2,800 ล้านบาท ขยายตัวจากปี 2559 ร้อยละ 8.7 โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในเมืองไทยประมาณ 34 ล้านคน ขยายตัวจากปี 2559 ร้อยละ 3-4 จึงนับได้ว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จในการเพิ่มรายได้แต่ยังมีปัญหาในเรื่องของการกระจายรายได้และการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวอยู่เฉพาะในเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี ภูเก็ต กระบี่ และเชียงใหม่ พบว่าการเดินทางท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติกระจุกตัวอยู่ใน 20 จังหวัด ตลาดนักท่องเที่ยวยังคงเป็นกลุ่มเดิมที่ต้องพึ่งพารายได้จากนักท่องเที่ยว 20 อันดับแรกโดยเฉพาะจีนและรัสเซีย ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขปัญหามาตรฐานความปลอดภัย การหลอกลวงในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาจากความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่ผ่านมากลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวขาดความเชื่อมโยงระหว่างกลไกในระดับต่าง ๆ ให้เกิดความซ้ำซ้อนของการพัฒนาหรือขาดเจ้าภาพหลักในบางเรื่อง

น่านเป็นจังหวัดชายแดนด้านตะวันออกของภาคเหนือจัดอยู่ในกลุ่มจังหวัดที่ใช้กลยุทธ์การพัฒนาเชิงพื้นที่ 12 เมืองต้องห้าม...พลาด มีมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรองที่มีศักยภาพเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่โดยมีแนวทางการพัฒนาได้แก่ฟื้นฟูและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางวัฒนธรรมและที่มนุษย์สร้างขึ้นยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนของแต่ละพื้นที่รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยว (Cluster) และพื้นที่จังหวัดเมืองรองส่งเสริมการสร้างสรรค์สินค้าและบริการชุมชน OTOP ให้โดดเด่นและมีคุณค่าในปี 2558 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้เป็น “ปีแห่งการท่องเที่ยววิถีไทย” จังหวัดน่านก็ได้ประกาศวิสัยทัศน์ไว้ว่าเป็น “เมืองแห่งความสุข ธรรมชาติสมบูรณ์ แหล่งท่องเที่ยวหลากหลายพร้อมมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน” ในแต่ละปีจึงมีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาในจังหวัดน่านไม่ต่ำกว่า 500,000 คนต่อปี แต่กิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง บ้านหาดผาชนตั้งอยู่ในเขตตำบลเมืองจาง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน อยู่ห่างจากใจกลางเมืองน่านประมาณ 15 กิโลเมตร มีลำน้ำน่านไหลผ่านกลางหมู่บ้าน มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์โดยชุมชนได้ช่วยกันรักษาป่าและกำหนดพื้นที่เป็นป่าชุมชน มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีการตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นหมู่บ้านที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามแห่งหนึ่งของจังหวัดน่าน และกำหนดอัตลักษณ์ของหมู่บ้านไว้ว่าเป็น “หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” โดยมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของกลุ่มที่สำคัญ 2 กลุ่ม คือกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญคือการล่องแพในลำน้ำน่านเป็นที่รู้จักกันดีคือที่ “หาดผาชน” มีแพทั้งหมด 50 ลำเป็นแพที่สร้างด้วยไม้ไผ่ที่ทำได้ในชุมชน รองรับนักท่องเที่ยวได้แต่ละ 10-12 คน และมีร้านอาหารริมหาดผาชนกิจกรรมล่องแพจะเกิดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงปลายเดือนเมษายน มีระยะเวลาประมาณ 3 เดือน นอกจากนี้มีกิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ปั่นจักรยานและกลุ่มโฮมสเตย์ มีสมาชิก 7-10 หลัง มีกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพัก ได้แก่บายศรีสู่ขวัญ ฟ้อนรำ การจัดอาหารแบบขันโตกเป็นต้น มีการสร้างเครือข่ายกับศูนย์ท่องเที่ยวและหน่วยงานที่จัดการท่องเที่ยวในเขตเมืองน่านในรอบปีที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดน่านและต่างจังหวัดมีชาวต่างชาติบ้างเข้ามาท่องเที่ยวในบ้านหาดผาชนรวมแล้วประมาณ 30,000 คน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นทุกปี

จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวที่บ้านผาชนโดยคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือเข้ามาพักค้างคืนและใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นล่องแพ เดินป่า เข้าพักโฮมสเตย์ อาจแบ่งเป็นกลุ่มที่ชอบท่องเที่ยวเชิงนิเวศกลุ่มที่ชอบเชิงศิลปวัฒนธรรม กลุ่มที่ชอบการผจญภัย ความต้องการของนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น หากชุมชนไม่มีการบริหารจัดการปล่อยให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ประโยชน์มากเกินไปจนขีดความสามารถที่ชุมชนจะรับได้ อาจทำให้เกิดปัญหาในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ปัญหาความพึงพอใจ ปัญหาความแออัด ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งส่งผลเสียต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชน จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคมของชุมชนบ้านหาดผาชน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปสู่การเสนอแนวทางในการวางแผน และเตรียมความพร้อมในการจัดการ ส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาชนในการรองรับทางสังคม เพื่อให้พร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยวและสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคมของชุมชนบ้านหาดผาชน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจและความรู้สึกในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาชน

1.3 การทบทวนวรรณกรรม

ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity : CC) เป็นแนวคิดที่สื่อให้ทราบว่ารระบบนิเวศหนึ่ง ๆ นั้น มีระดับหรือขีดความสามารถทนทานต่อการพัฒนาหรือถูกกระทำอย่างไร โดยความสามารถในการรองรับสามารถจำแนกได้ 4 ด้านได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านกายภาพ ด้านนิเวศวิทยา และการรองรับทางความรู้สึก หรือความพึงพอใจของผู้ที่มาใช้บริการในสถานที่นั้น ๆ (ธีรยุทธ์, 2553) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้กำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ดำนันทนาการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนิเวศวิทยา ด้านกายภาพ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านจิตวิทยา และด้านสังคมวัฒนธรรม (สุรเชษฐ์, 2554) ขีดหรือระดับความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว (CC) ในทางปฏิบัติมักมีมาตรฐานวัดหรือตัวกำหนดเป็น “จำนวนนักท่องเที่ยวต่อช่วงเวลา” เช่น 1 แสนคน/ปี 2 หมื่นคน/เดือน 500 คน/คืน เป็นต้น ความสามารถในการรองรับ (CC) หมายถึงระดับความสามารถในการเจริญเติบโตหรือการทนต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น โดยสิ่งแวดล้อมยังสามารถอยู่หรือดำเนินอยู่ได้อย่างปกติและปราศจากผลกระทบที่ก่อให้เกิดผลเสียหรือความเสี่ยงต่อสุขภาพสวัสดิภาพ พลานามัย สิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งรวมถึงมนุษย์ด้วย หากเกินกว่านี้สิ่งแวดล้อมจะได้รับผลกระทบกระเทือนและอาจถูกทำลายลงจนไม่อาจฟื้นกลับสู่สภาพเดิมได้อีก ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบและโครงสร้างของแต่ละระบบนิเวศเป็นบรรทัดฐานนอกจากนี้การที่มีปริมาณนักท่องเที่ยวเกิน CC ที่กำหนด ยังก่อให้เกิดปัญหาหลากหลายต่าง ๆ ตามมา ตั้งแต่เรื่องขยะและน้ำเสีย แสงและเสียง ไปจนถึงทำให้เกิดความหนาแน่นของปริมาณ

นักท่องเที่ยวเกินขีดจำกัดด้านจิตวิทยา ทำให้คุณภาพประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวด้อยลงไม่เป็นที่ประทับใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบและสนใจเรียนรู้ระบบนิเวศตามธรรมชาติซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต

ดังนั้น ความสามารถในการรองรับของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว จึงมีความหมายถึง การท่องเที่ยวที่ไม่กระทบต่อวิถีชีวิตปกติของชุมชนเกินกว่าที่ชุมชนจะรับได้ แม้จะปฏิเสธไม่ได้ว่าการท่องเที่ยวนำมาซึ่งรายได้ของคนในชุมชน สามารถสร้างเศรษฐกิจชุมชนได้ แต่ต้องพิจารณาผลกระทบด้านต่าง ๆ คือ แหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความรู้สึกแออัดที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยว

ในการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (พัชรภรณ์, 2554) ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติตาบดหมอก จังหวัดเพชรบูรณ์ ยังคงสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ในระดับสูงเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมมีจำนวนไม่มากนัก ความเห็นของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเป็นไปในด้านบวกคือรู้จักท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่าของธรรมชาติ การรับรู้ความแออัดต่อปริมาณนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำนักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อปริมาณและคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกและเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกมีเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ยกเว้นปริมาณห้องน้ำ - ห้องสุขา และจำนวนถังขยะที่เห็นว่าไม่เพียงพอ (ทิพย์วดี, 2554) นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้ความนิยมเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเพิ่มมากขึ้นทุกปี กิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอุทยานเป็นตัวเลือกสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาสัมผัสกับธรรมชาติ โดยเฉพาะในช่วงฤดูการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติที่ได้รับความนิยมท่องเที่ยวอันดับหนึ่งก็คือ เขาใหญ่ มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทุกปี ถึงแม้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชจะจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าพักค้างคืนและแบกไปกลับในอุทยานแห่งชาตินาร่อง 10 แห่ง แล้วก็ตามผลการประเมินพบว่านักท่องเที่ยวทะเล่กลั่นจนเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติ และจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ให้อาหารสัตว์ป่าส่งผลต่อพฤติกรรมของสัตว์ป่าและปัญหาการจราจรติดขัด สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ทำให้เกิดขยะและน้ำเน่าเสียตามมา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลให้ทางอุทยานต้องหามาตรการในการควบคุมอย่างเด็ดขาดเพื่อที่จะทำให้อุทยานแห่งชาติเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปในอนาคต (มยุรี, 2555) การรับรู้ถึงความรู้สึกแออัดของนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์หาดเกาะเมียงอยู่ในระดับปานกลาง ชายหาดเกาะสมิถันมีการรับรู้ถึงความรู้สึกแออัดอยู่ในระดับต่ำ การประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวที่ระดับความรู้สึกแออัดซึ่งเป็นระดับผลกระทบที่กำหนดไว้สูงสุดที่ยอมรับได้มีค่าเท่ากับ 70 คนต่อช่วงเวลา ส่วนชายหาดเกาะสมิถันพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ยอมรับได้ทางจิตวิทยาที่ระดับความรู้สึกแออัดมีค่าเท่ากับ 83 คนต่อช่วงเวลา และพบว่าชายหาดเกาะเมียง (เกาะสี่) และเกาะสมิถัน (เกาะแปด) อยู่ในช่วงเกินขีดความสามารถที่ยอมรับได้ทั้งในช่วงที่จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดและจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย จึงควรมีมาตรการในการจัดการเพื่อลดความแออัดของนักท่องเที่ยวที่มาประกอบกิจกรรมบริเวณชายหาดทั้งสอง (จุฑารักษ์และคณะ, 2556) ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพแนวปะการังน้ำตื้นเกาะไข่นอกจังหวัดพังงาสามารถรองรับนักดำน้ำได้ 200 คน ช่วงเวลาเช้า : 10.30-11.30 น. และ บ่าย : 14.30-15.30 น. การใช้ประโยชน์ปัจจุบันอยู่ในระดับเกินขีดความสามารถในการรองรับด้านนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมพบว่าเปอร์เซ็นต์การลดลงของการปกคลุมพื้นที่ของปะการังมีชีวิตยังอยู่ในระดับต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับแต่พฤติกรรมกรรมการสัมผัสปะการังของนักดำน้ำอยู่ในระดับเกินขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับต่ำกว่าขีดความสามารถการรองรับและด้านจิตวิทยาพบว่าอยู่ในระดับเกินขีดความสามารถในการรองรับสำหรับมาตรการการจัดการท่องเที่ยวที่ควรนำมาใช้ได้แก่การกำหนดช่วงเวลาในการดำน้ำกำหนดเส้นทางขึ้น-ลงสำหรับการดำน้ำกำหนดให้นักท่องเที่ยวต้องได้รับการอบรมการใช้อุปกรณ์และความรู้ก่อนดำน้ำ การแบ่งเขตพื้นที่สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว การเก็บค่าธรรมเนียมการท่องเที่ยว การขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการนำเที่ยวและห้ามให้อาหารปลาหรือจับปลาในแนวปะการังกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ทางนันทนาการด้านสังคม (SCC) พื้นที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณจังหวัดกาญจนบุรีด้านความรู้สึกพึงพอใจ

ต่อการท่องเที่ยวความรู้สึกแออัดและความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ให้การสัมภาษณ์ยังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพิ่มจากปัจจุบันแต่ทั้งนี้ระดับขีดความสามารถในการรองรับทางสังคมนั้นเป็นปัจจัยที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หากมีการจัดการที่ดีหรือการแก้ไขปัญหาที่ก่อให้เกิดความรู้สึกแออัดและไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ศึกษาได้ เช่นหากมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทางภาครัฐหรือหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยการเพิ่มอัตราค่าลงเจ้าหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ซึ่งจะทำให้ความรู้สึกไม่ปลอดภัยดังกล่าวอยู่ในระดับที่ไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับทางนันทนาการด้านสังคมของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณ (เบญจมาศ, 2557) ความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ได้แก่ พื้นที่พักค้าง พื้นที่ลานจอดรถ และห้องน้ำ-ห้องสุขา มีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางด้านนิเวศวิทยาชุมชน ได้แก่ การจัดการขยะมีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง และด้านคุณภาพน้ำมีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ สำหรับด้านสังคมจิตวิทยามีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง และน้ำเพื่อการอุปโภคมีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับใกล้เคียงขีดความสามารถในการรองรับได้ ดังนั้นความสามารถในการรองรับได้ด้านสังคม (Social Carrying Capacity : SCC) หมายถึงจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุด รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพัฒนากิจกรรมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนท้องถิ่นยอมรับได้โดยไม่เกิดความรู้สึกในทางลบ และไม่สร้างผลกระทบหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายในชุมชนไปในทิศทางลบ เช่นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมด้านการบริโภค การแต่งกาย หรือทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้นในการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคม(SCC)ของชุมชนหาดผาชนในครั้งนี้ จะทำการประเมินผลกระทบทางสังคมจากความเห็นนักท่องเที่ยวที่เข้าไปท่องเที่ยวบ้านหาดผาชนและจากความเห็นของชุมชนด้วยตัวชี้วัด 4 ด้านคือ ด้านความรู้สึกพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความรู้สึกปลอดภัยหรือไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านความรู้สึกแออัด

2. วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ทำการวัดขีดความสามารถในการรองรับได้ทางสังคม (Social Carrying Capacity: SCC) ของชุมชนบ้านหาดผาชน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดน่าน ด้วยการวัดความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและของชุมชนบ้านหาดผาชน โดยกำหนดตัวชี้วัด 4 ด้าน คือด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านความรู้สึกแออัด และประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ทางนันทนาการด้านสังคม (SCC) เช่นเดียวกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 คือนักท่องเที่ยวที่เข้าไปท่องเที่ยวบ้านหาดผาชนในฤดูกาลท่องเที่ยวปี 2559 โดยพบว่ามีจำนวนประมาณ 30,000 คน ทำการกำหนดขนาดตัวอย่างแบบทราบความน่าจะเป็นกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.06 ใช้สูตรคำนวณของ Yamane ได้จำนวน 275 ตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวกจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในฤดูกาลท่องเที่ยวบ้านหาดผาชนส่วนที่ 2 คือประชาชนในชุมชนบ้านหาดผาชนที่ได้จัดการการท่องเที่ยวหรือเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและอยู่ในชุมชนจำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลองแพ กลุ่มโฮมสเตย์กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน กลุ่มแปรรูปผลผลิต กลุ่มแม่บ้าน มีจำนวนสมาชิกรวมกันทั้งหมดทุกกลุ่มประมาณ 500 คน กำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ 10 ของประชากร ได้จำนวนตัวอย่าง 50 ตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงคือหัวหน้ากลุ่มและกรรมการกลุ่ม

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างบริเวณล่องแพ วัด และย่านชุมชนทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการอธิบายลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวบ้านหาดผาชน ข้อมูลรายได้และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและของชุมชนที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวบ้านหาดผาชนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านความรู้สึกแออัด ใช้ค่าร้อยละ
4. การวิเคราะห์ผลกระทบของการท่องเที่ยวในความเห็นของนักท่องเที่ยวและของชุมชนใช้ค่าร้อยละ
5. การประเมินขีดความสามารถในการรองรับทางสังคมของชุมชนบ้านหาดผาชน ใช้ปัจจัยชี้วัดด้านความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนและความรู้สึกของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยใช้ตัวชี้วัด 4 ด้าน เพื่อทำการประเมินระดับความรุนแรงเทียบเป็นอัตราส่วนร้อยละ (%) ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามโดยปรับปรุงจากเกณฑ์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดเกณฑ์ในประเมินผลกระทบทางสังคม

ขีดความสามารถในการรองรับได้หรือระดับของผลกระทบ (Carrying Capacity Level)	เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลกระทบทางสังคม Standard value คือ ร้อยละ (%) ของผู้ตอบแบบสอบถาม			
	ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว	ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก	ด้านความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	ด้านความรู้สึกแออัด
น้อย	< 20 %	< 20 %	< 20 %	< 20 %
ปานกลาง	20 – 50 %	20 – 50 %	20-50 %	20-50 %
มาก	>50 %	>50 %	>50 %	>50 %

จากตารางพิจารณาการแปลความหมายของผลกระทบทางสังคมดังนี้

1. ขีดความสามารถรองรับได้หรือมีระดับของผลกระทบน้อยคือการที่มีผู้ตอบแบบสอบถามน้อยกว่าร้อยละ 20 ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ด้านความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและด้านความรู้สึกแออัด
2. ขีดความสามารถรองรับได้ในระดับปานกลางหรือมีผลกระทบปานกลาง คือการที่มีผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ระหว่างร้อยละ 20-50 ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ด้านความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านความรู้สึกแออัด
3. เกินขีดความสามารถในการรองรับได้หรือมีผลกระทบมาก คือการที่มีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 50 ขึ้นไป ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ด้านความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและด้านความรู้สึกแออัด จากนั้นนำผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ทางสังคมของทั้ง 2 ส่วน คือ นักท่องเที่ยวและชุมชนมาพิจารณาร่วมกัน

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ทำการสำรวจข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ณ จุดท่องเที่ยวหาดผาขน ร้านจำหน่ายอาหารและวัด โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 275 ตัวอย่าง แต่ที่สมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ได้ 250 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 91 พบว่าเป็นชายร้อยละ 47.2 เป็นหญิงร้อยละ 42.0 และเป็นเพศที่สามร้อยละ 10.8 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดน่านร้อยละ 89.2 นอกนั้นมาจากต่างจังหวัด ทั้งนี้โดยรวมพบว่านักท่องเที่ยวเป็นวัยรุ่นและวัยหนุ่มสาวที่เพิ่งเริ่มทำงาน รวมกันเป็นร้อยละ 58.8 ส่วนวัยผู้ใหญ่และวัยทำงานรวมกันมีร้อยละ 41.2 ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อครั้งที่เข้ามาท่องเที่ยวคือ ร้อยละ 52.0 ใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 501-1,000 บาท ร้อยละ 38.4 ใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 100-500 บาท มาเที่ยววันหยุดเทศกาลต่าง ๆ ร้อยละ 61.6 มาได้ตลอดเวลาที่สะดวกร้อยละ 20.0 และมาวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 16.0 โดยเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวคือร้อยละ 79.7 มาล่องแพ ร้อยละ 18.6 มาทำบุญไหว้พระ นักท่องเที่ยวร้อยละ 53.2 บอกว่าเพิ่งมาครั้งแรกและจะมาอีก ร้อยละ 42.8 มาหลายครั้งแล้วและจะมาอีก มีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่ตอบว่าจะไม่มาอีก ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนพบว่าชายร้อยละ 50.0 เป็นหญิงร้อยละ 46.0 และเพศทางเลือกร้อยละ 4.0 อาชีพเกษตรกรร้อยละ 28.0 ค้าขายร้อยละ 26.0 และรับจ้างทั่วไปร้อยละ 22.0 เป็นวัยผู้ใหญ่อายุ 44-49 ปีมากกว่าครึ่ง และเป็นเยาวชนประมาณ 1 ใน 4 ของประชากรในชุมชน สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและหรืออาชีวศึกษาร้อยละ 58.0 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 30.0 กลุ่มตัวอย่างไม่ยอมตอบเกี่ยวกับรายได้หลักสูงถึงร้อยละ 72.0 ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.0 ตอบว่ามีรายได้ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวเข้ามาพัก/เข้ามายังชุมชนหาดผาขนเป็นช่วงวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ สูงถึงร้อยละ 86.0 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนได้รับประโยชน์มากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมล่องแพ โฮมสเตย์ และร้านอาหาร (ร้อยละ 44.0 , 29.5 และ 19.0) ตามลำดับ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว 3 ลำดับแรกได้แก่ กิจกรรมล่องแพ ทำบุญไหว้พระ และปั่นจักรยาน ความรู้สึกของชุมชนที่มีต่อผลกระทบของการท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนโดยรวม พบว่าร้อยละ 64.0 ได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.0 ได้รับผลกระทบในระดับน้อย มีเพียงร้อยละ 6.0 ที่บอกว่าได้รับผลกระทบในระดับมาก โดยร้อยละ 78.0 ได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง ในเรื่องที่นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมเช่น การแต่งกาย การแสดงออก และร้อยละ 74.0 ได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราและสิ่งมีเมาของนักท่องเที่ยว และร้อยละ 62.0 เห็นว่าตนเองเป็นเจ้าบ้านที่ดีต่อนักท่องเที่ยวมาก

3.2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวบ้านหาดผาขน

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนทั้ง 4 ด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาขน

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว/ชุมชน	ระดับความรู้สึก					
	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	% นทท.	% ชช.	% นทท.	% ชช.	% นทท.	% ชช.
ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ	37.6	30.0	62.0	70.0	0.4	0.0
1. สภาพ/มาตรฐานของแพ	64.8	48.0	33.6	52.0	1.6	0.0
2. ผู้ให้บริการล่องแพ/คนลากแพ	60.0	32.0	38.0	66.0	2.0	2.0
3. วิถี ทัศนียภาพ สภาพแวดล้อมของจุดล่องแพ	55.2	30.0	43.6	64.0	1.2	6.0
4. มาตรฐานและคุณภาพการให้บริการ	67.6	36.0	30.4	58.0	2.0	6.0
5. ระบบการจัดการการล่องแพ	54.0	38.0	41.6	44.0	4.4	18.0
6. ระบบการจัดการขยะ	48.0	32.0	46.8	46.0	8.8	22.0
7. ค่าบริการล่องแพ	27.2	26.0	67.2	20.0	5.6	54.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว/ชุมชน	ระดับความรู้สึก					
	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	% นทท.	% ชช.	% นทท.	% ชช.	% นทท.	% ชช.
8. ราคาอาหาร	26.8	32.0	59.2	46.0	14.0	22.0
9. ร้าน/จุดจำหน่ายของที่ระลึก/ของฝาก	12.0	26.0	34.8	20.0	53.2	54.0
10. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	30.4	58.0	56.0	38.0	13.6	4.0
ด้านความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก	10.0	20.0	80.8	68.0	9.2	12.0
11. เส้นทางคมนาคม/ถนนหนทาง	70.0	60.0	26.4	34.0	3.6	6.0
12. ระบบการสื่อสาร สัญญาณ wifi	52.0	38.0	39.2	54.0	8.4	8.0
13. ร้านอาหาร	27.2	30.0	57.2	60.0	15.6	10.0
14. ห้องน้ำ/ห้องสุขา	12.4	28.0	39.2	28.0	48.4	44.0
15. ลานจอดรถ	20.8	22.0	55.6	48.0	23.6	30.0
16. จุดนั่งพัก	18.8	28.0	57.6	42.0	23.6	30.0
17. ป้ายบอกทาง	13.2	18.0	43.2	48.0	43.6	34.0
18. ป้ายสถานที่	10.0	28.0	38.0	26.0	52.0	46.0
19. ป้ายสื่อความหมาย/สื่อสารเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวหรือของชุมชน	13.2	28.0	37.2	28.0	49.6	44.0
ด้านความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	73.2	64.0	24.0	34.0	2.8	2.0
20. มีระบบความปลอดภัยในกิจกรรมล่องแพ เช่น เสื้อชูชีพ/ห่วงยาง	76.4	78.0	17.6	16.0	6.0	6.0
21. มีระบบรักษาความปลอดภัย	67.2	52.0	23.6	38.0	9.2	10.0
22. มีความเป็นมิตร	55.2	46.0	38.8	40.0	5.6	14.0
23. มีการสื่อสารบอกกล่าวเรื่องความปลอดภัย	58.8	46.0	32.4	42.0	8.8	12.0
ด้านความรู้สึกแออัด	36.8	38.0	60.4	58.0	2.8	4.0
24. จำนวนนักท่องเที่ยวโดยรวม	58.8	58.0	35.2	38.0	6.0	4.0
25. จำนวนแพโดยรวม	45.2	36.0	44.4	52.0	10.4	12.0
26. จำนวนนักท่องเที่ยวต่อแพ 1 ลำ	33.2	36.0	52.4	46.0	14.4	18.0
27. ระยะทางในการล่องแพ	34.0	6.0	51.2	64.0	14.8	12.0
28. ระยะห่างของแพแต่ละลำ	32.8	26.0	58.8	58.0	8.4	16.0

จากตารางที่ 2 ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ (จุดล่องแพ) พบว่าทั้งนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 62.0) และชุมชน (ร้อยละ 70.0) มีความพึงพอใจโดยรวมในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในเรื่อง มาตรฐานและคุณภาพการให้บริการ สภาพ/มาตรฐานของแพ ผู้ให้บริการล่องแพ/ลากแพ (ร้อยละ 67.6 , 64.8 และ 60.0) ตามลำดับ ในขณะที่ชุมชนให้ความพึงพอใจมากในเรื่องของความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว สภาพมาตรฐานของแพ และระบบการจัดการล่องแพ (ร้อยละ 58.0 , 48.0 และ 38.0) ตามลำดับ และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อย ในเรื่องร้านค้า/จุดจำหน่ายของที่ระลึก/ของฝากราคาอาหาร และความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 53.2 , 14.0 และ 13.6) ตามลำดับ ในขณะที่ชุมชนมีความพึงพอใจน้อย ในเรื่อง ค่าบริการล่องแพร้านค้า/จุดจำหน่ายของที่ระลึก/ของฝาก ระบบการจัดการขยะ ราคาอาหาร (ร้อยละ 54.0 , 54.0 , 22.0 , 22.0) ตามลำดับ

ด้านความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่าทั้งนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 80.8) และชุมชน (ร้อยละ 68) มีความพึงพอใจโดยรวมต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่าทั้งนักท่องเที่ยว

และชุมชนมีความพึงพอใจในมากในเรื่องเส้นทางคมนาคม/ถนนหนทาง ระบบการสื่อสารและสัญญาณwifiและร้านอาหาร นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 70.0 , 52.0 , 27.2) และชุมชน (ร้อยละ 60.0 , 38.0 , 30.0) ตามลำดับ และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยในเรื่องของป้ายบอกสถานที่ป้ายสื่อความหมาย/สื่อสารเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวหรือของชุมชน และห้องน้ำ/ห้องสุขาสอดคล้องกับความเห็นของชุมชนนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 52.0 , 49.6 , 48.4 และชุมชน (ร้อยละ 46.0 , 44.0, 44.0) ตามลำดับ

ด้านความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินพบว่าทั้งนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 73.2) และชุมชน (ร้อยละ 64) มีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมากในเรื่อง ระบบความปลอดภัยในกิจกรรมล่องแพเช่นมีเสื้อชูชีพ/ห่วงยาง นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 76.4) และชุมชน (ร้อยละ 78.0) มีระบบรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 67.2) และชุมชน (ร้อยละ 52.0) มีการสื่อสารบอกกล่าวเรื่องความปลอดภัยนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 58.8) และชุมชน (ร้อยละ 46.0) และมีความเป็นมิตรนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 55.2) และชุมชน (ร้อยละ 46.0)

ด้านความรู้สึกแออัด พบว่าทั้งนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 60.4) และชุมชน (ร้อยละ 58) มีรู้สึกแออัดในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนมีความรู้สึกแออัดในระดับมากในเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยวโดยรวม นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 58.8) และชุมชน (ร้อยละ 58.0) และนักท่องเที่ยวมีความรู้สึกแออัดในระดับปานกลางในเรื่องระยะห่างของแพแต่ละลำ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อแพ 1 ลำ และจำนวนแพโดยรวม (ร้อยละ 58.8 , 52.4 , 51.2 , 44.4) ตามลำดับ แตกต่างจากชุมชนที่มีความรู้สึกแออัดในระดับปานกลางในเรื่องระยะทางในการล่องแพ ระยะห่างของแพแต่ละลำและ จำนวนแพโดยรวม (ร้อยละ 64.0 , 58.0 , 52.0) ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจและความรู้สึกของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาขน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจและความรู้สึกของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวบ้านหาดผาขน

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว/ชุมชน	ระดับความรู้สึก					
	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	% นทท.	% ชช.	% นทท.	% ชช.	% นทท.	% ชช.
ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ	37.6	30.0	62.0	70.0	0.4	0.0
ด้านความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก	10.0	20.0	80.8	68.0	9.2	12.0
ด้านความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	73.2	64.0	24.0	34.0	2.8	2.0
ด้านความรู้สึกแออัด	36.8	38.0	60.4	58.0	2.8	4.0

หมายเหตุ นทท. หมายถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง และ ชช. หมายถึงชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

จากตารางสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจากปัจจัยทางสังคมจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ (เช่น บริเวณล่องแพ) มากกว่าที่ชุมชนพึงพอใจ รู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากกว่าที่ชุมชนรู้สึกและรู้สึกว่าสิ่งอำนวยความสะดวกน้อยกว่าที่ชุมชนคิด ขณะเดียวกันชุมชนเริ่มรู้สึกแออัดมากกว่าที่นักท่องเที่ยวรู้สึก

3.3 ขีดความสามารถในการรองรับผลกระทบทางสังคมในพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาขน

จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนทั้ง 4 ด้านที่มีต่อการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาขน จากตารางที่ 3 นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ในตารางที่ 1 ได้ผลดังในตารางที่ 4 ทำให้ทราบระดับความรุนแรงของผลกระทบกับขีดความสามารถในการรองรับได้ทางสังคม (SCC) ในพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาขน

ตารางที่ 4 ขีดความสามารถในการรองรับผลกระทบทางสังคมในพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนบ้านหาดผาขน

ขีดความสามารถในการรองรับได้ (Carrying Capacity Level)	เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลกระทบทางสังคม Standard value คือ ร้อยละ (%) ของผู้ตอบแบบสอบถาม							
	ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว		ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก		ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน		ด้านความรู้สึกแออัด	
ผลกระทบน้อย (รองรับได้มาก) น้อยกว่า 20 %	นักท่องเที่ยว (0.4%)	ชุมชน (0.0%)	นักท่องเที่ยว (9.2%)	ชุมชน (12.0%)	นักท่องเที่ยว (2.8%)	ชุมชน (2.0%)	-	-
ผลกระทบปานกลาง (รองรับได้ปานกลาง) 20 - 50 %	-	-	-	-	-	-	นักท่องเที่ยว (36.8%)	ชุมชน (38.0%)
ผลกระทบมาก (เกินขีดความสามารถในการรองรับได้) มากกว่า 50 %	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับผลกระทบทางสังคมในพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนพบว่า มีขีดความสามารถรองรับได้หรือมีผลกระทบน้อยเนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามน้อยกว่า 20% คือด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว 0.4% และชุมชน 0.0% ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนักท่องเที่ยว 2.8% ชุมชน 2.0% ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว 9.2% และชุมชน 12.0% โดยมีขีดความสามารถรองรับได้ในระดับปานกลางหรือมีผลกระทบปานกลาง เนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ระหว่างเกณฑ์ 20-50 % คือด้านความรู้สึกแออัดนักท่องเที่ยว 36.8% ชุมชน 38.0% ยังไม่พบว่าการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาขนมีผลกระทบในระดับมากจนเกินขีดความสามารถในการรองรับได้

จึงสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนมีขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวได้มากเมื่อพิจารณาจากปัจจัยทางสังคมจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนได้แก่ ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก และพบว่าทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนเริ่มรู้สึกแออัดในระดับปานกลางหรือได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง ซึ่งผลกระทบที่ได้รับเป็นผลกระทบที่ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนได้ช่วยกันสะท้อนกลับ

3.4 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ทางสังคมของชุมชนบ้านหาดผาขนในทัศนของนักท่องเที่ยวและชุมชน เมื่อนำผลที่ได้ทั้งส่วนของนักท่องเที่ยวและชุมชนมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อจะพิจารณาความเห็นเรื่องเดียวกันแต่คนละมุมมอง พบว่า มีความเห็นสอดคล้องตรงกันคือชุมชนบ้านหาดผาขนมีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคมได้ในระดับมากแต่พบว่าทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนเริ่มรู้สึกแออัดในระดับปานกลางหรือได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง แตกต่างจากผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ทางนันทนาการด้านสังคมของอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2557) ที่ใช้วิธีการศึกษาเหมือนกันคือใช้ตัวชี้วัดทัศนคติเทียบกับระดับของผลกระทบ พบว่า ระดับการท่องเที่ยวยังอยู่ในระดับต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ทางนันทนาการสังคม คือ แหล่งท่องเที่ยวยังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อีกมากทุกตัวชี้วัด (จตุรงค์และคณะ, 2556) ขีดความสามารถในการรองรับและมาตรการการจัดการท่องเที่ยวแนวปะการังน้ำตื้นเกาะไข่นอกจังหวัดพังงาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับดี (เบญจมาศ, 2557) ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัด

ชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

จากการที่ผลการวิจัย ความเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่พบว่าขีดความสามารถในการรองรับผลกระทบทางสังคมในพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีความเห็นสอดคล้องกันคือได้รับผลกระทบน้อยหรือสามารถรองรับได้ในระดับมาก และมีความรู้สึกแออัดในระดับปานกลางเหมือนกัน นั้นแสดงว่ามีขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคมได้ในระดับปานกลางนั้น เป็นข้อมูลให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาความแออัดของการท่องเที่ยว และเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชน ผลการวิจัยที่พบว่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ตอบคำถามเกี่ยวกับรายได้ หรือตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งจากการที่นักวิจัยคาดการณ์จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนในฤดูกาลท่องเที่ยวในช่วงที่มีการเก็บข้อมูล และคำตอบจากนักท่องเที่ยวในเรื่องรายได้ที่ได้ใช้จ่ายโดยเฉลี่ย 500-1,000 บาท ช่วงระยะเวลาในการท่องเที่ยวประมาณ 5 เดือน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในช่วงดังกล่าวประมาณ 30,000 คน นั่นคือโดยเฉลี่ยเข้าใช้บริการท่องเที่ยววันละ 200 คน ใช้จ่ายคนละ 500 บาท มีรายได้หมุนเวียนวันละ 100,000 บาท มีจำนวนแพ 31 ลำ เฉลี่ยจะมีรายได้วันละ 3,225 บาทต่อแพต่อวัน ซึ่งรายได้นี้จะกระจุกอยู่เฉพาะกลุ่มท่องเที่ยว จึงควรนำจุดนี้มาพิจารณา เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ทั่วถึงหรือ ไม่แตกต่างกันจนเกินไป

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคมของชุมชนบ้านหาดผาขน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางสังคมของชุมชนบ้านหาดผาขน และศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจและความรู้สึกในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาขน โดยใช้ตัวชี้วัด 4 ด้านได้แก่ ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความรู้สึกแออัดโดยนำไปพิจารณาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้ได้แนวทางการในการนำไปปรับปรุงพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาขน โดยศึกษาข้อมูลจากทั้งสองทางคือจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวบ้านหาดผาขนและข้อมูลจากชุมชน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

4.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาขน

ในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ของนักท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านหาดผาขนซึ่งเลือกสำรวจข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ณ บริเวณหาดผาขนซึ่งเป็นจุดท่องเที่ยวและมีร้านจำหน่ายอาหารจำนวน 270 ตัวอย่าง และตัวแทนชุมชนจำนวน 50 ตัวอย่าง โดยศึกษาความคิดเห็น 4 ด้านพบว่า (1) ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือบริเวณหาดผาขนซึ่งเป็นจุดท่องเที่ยว ในความเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนโดยรวมมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยในเรื่องร้านค้า/จุดจำหน่ายของที่ระลึก/ของฝากราคาอาหาร และความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่ชุมชนมีความพึงพอใจน้อยในเรื่องค่าบริการท่องเที่ยว ร้านค้า/จุดจำหน่ายของที่ระลึก/ของฝาก ระบบการจัดการขยะ และราคาอาหาร (2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมพบว่าทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับปานกลาง โดยทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนมีความพึงพอใจน้อยในเรื่องของป้ายบอกสถานที่ ป้ายสื่อความหมาย/สื่อสารเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวหรือของชุมชน และห้องน้ำ/ห้องสุขา ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของชุมชน (3) ด้านความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยรวม พบว่าทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนมีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในระดับมากโดยในรายละเอียดไม่แตกต่างกัน (4) ด้านความรู้สึกแออัดโดยรวม พบว่าทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนมีความรู้สึกแออัดในระดับปานกลางโดยนักท่องเที่ยวมีความรู้สึกแออัดระดับปานกลางในเรื่อง ระยะห่างของแพแต่ละลำ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อแพ 1 ลำ และจำนวนแพโดยรวม แตกต่างจากชุมชนที่มีความรู้สึกแออัดระดับปานกลางในเรื่อง ระยะทางในการล่องแพ ระยะห่างของแพแต่ละลำ และจำนวนแพโดยรวม

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือบริเวณล่องแพ มากกว่าที่ชุมชนพึงพอใจ รู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากกว่าที่ชุมชนมอง และรู้สึกว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกน้อยกว่าที่ชุมชนคิด ขณะเดียวกันชุมชนเริ่มรู้สึกแออัดมากกว่าที่นักท่องเที่ยวรู้สึก

4.2 ขีดความสามารถในการรองรับผลกระทบทางสังคมในพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาชนในความเห็นของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวบ้านหาดผาชน

จากผลการวิเคราะห์ความเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนทั้ง 4 ด้านที่มีต่อการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาชน นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินก็จะทำให้ทราบระดับความรุนแรงของผลกระทบกับขีดความสามารถในการรองรับได้ทางสังคม (SCC) ในพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาชน

ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับผลกระทบทางสังคมในพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาชน พบว่ามีขีดความสามารถรองรับได้หรือมีผลกระทบน้อยเนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามน้อยกว่าร้อยละ 20 คือ ด้านความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว (นักท่องเที่ยว 0.4% และชุมชน 0.0%) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (นักท่องเที่ยว 2.8% และชุมชน 2.0%) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (นักท่องเที่ยว 9.2% และชุมชน 12.0%) มีขีดความสามารถรองรับได้ในระดับปานกลางหรือมีผลกระทบปานกลาง เนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ระหว่างเกณฑ์คือ 20-50 % คือ ด้านความรู้สึกแออัด (นักท่องเที่ยว 36.8% และชุมชน 38.0%) ยังไม่พบว่าการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหาดผาชนมีผลกระทบมากเกินไปขีดความสามารถในการรองรับ

จึงสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวบ้านหาดผาชนมีขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวได้มาก เมื่อพิจารณาจากปัจจัยทางสังคมจากความเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อพื้นที่ท่องเที่ยวบ้านหาดผาชนได้แก่ ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก และพบว่าทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนเริ่มรู้สึกแออัดในระดับปานกลางหรือได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง ซึ่งผลกระทบที่ได้รับเป็นผลกระทบที่ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนได้ช่วยกันสะท้อนกลับ

4.3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนด้วยการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากผลการวิจัยดังนี้

(1) การเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว การที่นักท่องเที่ยวเข้าไปบ้านหาดผาชนจำนวนมากในช่วงวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งไปที่การล่องแพ ชุมชนควรเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวให้หลากหลายมากขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว เป็นการกระจายนักท่องเที่ยว และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาวันธรรมดาให้มากขึ้น และจะทำให้มีการกระจายรายได้ไปยังจุดอื่น ๆ เช่น มีศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพิ่มกิจกรรมปั่นจักรยาน กิจกรรมเดินป่า ซึ่งบ้านหาดผาชนมีป่าชุมชนอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว

(2) การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้นักท่องเที่ยวทราบ กำหนดช่วงเวลาในการล่องแพจะให้นักท่องเที่ยวอยู่บนแพได้กี่ชั่วโมง ใช้ระบบการจัดคิวและการจองคิวล่วงหน้า หรือในอนาคต อาจต้องกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปในชุมชน

(3) การจัดการกับผลกระทบเชิงลบ จากผลการวิจัยพบว่าชุมชนได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวของชุมชนในเรื่องที่นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมเช่น การแต่งกาย การแสดงออก และได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราและสิ่งมีเมาของนักท่องเที่ยว ดังนั้นชุมชนควรจะมีมาตรการเพื่อรองรับผลกระทบ เช่นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ การขอความร่วมมือ หรือจัดสัปดาห์ล่องแพปลอดเหล้า เป็นต้น

(4) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จากผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยต่อการจัดการเรื่องเที่ยวของชุมชนในเรื่องต่อไปนี้ คือห้องน้ำ/ห้องสุขา ป้ายสื่อความหมายที่บอกเล่าเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน ราคาอาหาร ราคาห้องพัก ร้านค้า/จุดจำหน่ายของที่ระลึก สิ่งเหล่านี้ต้องปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

(5) การที่จะให้การท่องเที่ยวช่วยในการกระจายรายได้นั้น การบันทึกบัญชีครัวเรือน เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การแก้ไขและพัฒนาคือต้องให้ทุกครัวเรือนทำบัญชีครัวเรือน และต้องบันทึกรายได้ตามความเป็นจริงเพื่อจะได้ทราบแหล่งที่มาของรายได้ รายจ่าย จะทำให้ทราบว่าครัวเรือนใดมีรายได้มาจากแหล่งใด จากการท่องเที่ยวหรือจากอาชีพหลัก อาชีพเสริมอื่น ๆ และมีรายจ่ายเพื่อการใด เป็นรายจ่ายที่จ่ายไปเพื่อจัดการท่องเที่ยวหรือไม่เท่าใด

5. เอกสารอ้างอิง

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. 2557. รายงานฉบับสุดท้ายโครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณจังหวัดกาญจนบุรี. http://www.dnp.go.th/nprd/detailproject/cc_erawan.php (สืบค้นวันที่ 15 มีนาคม 2559) Online
- กรมการท่องเที่ยวและกีฬา. 2558. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 (Online) www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114 (สืบค้นวันที่ 15 มีนาคม 2559)
- จตุรงค์ คงแก้ว ภูวดล บุตรรัตน์ นิพนธ์ พงศ์สุวรรณ พงศ์ธีระ บัวเพชร. 2556. ขีดความสามารถในการรองรับและมาตรการการจัดการท่องเที่ยวแนวปะการังน้ำตื้นเกาะไข่นอกจังหวัดพังงา. *Environment and Natural Resources J.* Vol 11, No.1, June 2013: 70-87
- ธีรยุทธ กำศิริพิมาน. 2553. แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวคณะวนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ
- เบญจมาศ ณ ทองแก้ว. 2557. การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับ (CC) การท่องเที่ยวโดยชุมชนของเกาะพิทักษ์จังหวัดชุมพรระยะที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (Online) <http://www.tnrr.in.th/2558/?page=researcher> (สืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2559)
- พัชรินทร์ หรรพ้อม. 2557. การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติตาตหมอกจังหวัดเพชรบูรณ์ (Online) เข้าถึงจาก www.bec.nu.ac.th/bec-web/graduate/article/Tourism (สืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2559)
- มยุรี นาสา. 2555. ขีดความสามารถด้านจิตวิทยาในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวบริเวณชายหาดของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน http://www.conference.phuket.psu.ac.th/proceedings/PSU_OPEN_WEEK_2011/data/FHT/FHT_paper_05.pdf (สืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2559) (Online)
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาส. 2554. ศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. คณะวนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Online) เข้าถึงจาก <http://www.fforscc@ku.ac.th> (สืบค้นวันที่ 22 มีนาคม 2559)
- ทิพย์วดี โพธิ์สิทธิพรณ. 2554. ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาอีสเทิร์นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน - พฤศจิกายน 2554), น.46-52

การศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี

The Study and Development Packaging processed agricultura products
from local wisdom. Women privatization Tha Sao, Sai Yok district,
Kanchanaburi

มัทรีนี ปราโมทย์เมือง ชานนท์ ต้นประวดี และ คณิต อยู่สมบุญ

Mattanee Parmotmuang, Chanon Tanparwat and Kanit Yoosamboon

สาขาวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

E-mail: Mattanee2012@gmail.com Tel. 082-349-3038

บทคัดย่อ

การศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี โดยวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูล พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ และประเมินผล ความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี ทั้งด้านการออกแบบโครงสร้างและการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อันประกอบไปด้วยกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล เครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม เป็นการสอบถาม การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล และการประเมินผล ความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์จากกลุ่มตัวอย่าง และนำเสนอด้วยวิธีเขียนเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า สภาพโดยรวมต่อการประเมินความพึงพอใจของรูปแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ดังนี้ 1. ด้านการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านรูปแบบของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ โดยรวม มีความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ ในระดับมากที่สุด 2. ด้านการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ บรรจุภัณฑ์ที่มีสีสันสดใส สวยงาม ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: บรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The Study and development packaging of processed agricultural products from local wisdom. Women privatization Tha Sao, Sai Yok district, Kanchanaburi. The purpose was to study and research. The Development packaging model We also evaluated the satisfaction of the new packaging and processed agricultural products from local wisdom, processed women group at Tha Sao, Sai yok, Kanchanaburi, both in structural design and graphics on packaging. Research methods used quantitative and qualitative methods. It consisted of a group of people. Operators and related parties. To provide information Tools for field data collection. Asking for interviews, observations, and evaluating the satisfaction of new forms of packaging. Bring information and presented with descriptive writing. The results of the study revealed that the overall condition of the satisfaction of the new packaging model of the target group. The average level of satisfaction was at the most level. 1. Packaging Design The most satisfying aspect was The form of the overall packaging structure. Suitable for the product. 2. Graphic Design, Packaging The highest level of satisfaction was Colorful packaging.

Keywords: Packaging, Agricultural Products, Local Wisdom

1. บทนำ

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ถือเป็นนโยบายที่สำคัญนโยบายหนึ่งของรัฐบาลที่ต้องการแก้ไขปัญหาความยากจน ด้วยการส่งเสริมให้เกิดหน่วยการผลิตที่กระจายในระดับรากหญ้าทั่วประเทศเพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างอาชีพ ให้แก่ประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่น ภายใต้กระบวนการผลิต ที่มุ่งเน้นการใช้วัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น นำมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี และศิลปวัฒนธรรม กลายมาเป็นผลผลิตหรือสินค้าที่มีคุณภาพ เป็นเอกลักษณ์ โดดเด่น มีเรื่องราว โดยมีกลไกภาครัฐเข้ามีส่วนสนับสนุนด้านการตลาด ช่องทางการกระจายสินค้า จัดกิจกรรมส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าในงานต่าง ๆ และช่วยพัฒนาความรู้แก่กลุ่มผู้ผลิต โดยเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ก้าวไกลสู่สากล

พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ได้กล่าวถึงเจตนารมณ์การจัดตั้งเอาไว้ให้มีการส่งเสริมความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความรู้ ความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการตลาดการค้าในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นในระดับใด รวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในระดับที่สูงขึ้น

วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ small and micro community enterprise) เป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรืออื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่ผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ทั้งที่เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองในครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนการนำทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่นมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความสอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน ย่อมทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนที่แท้จริง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี ได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2552 โดยการรวมตัวกันของสมาชิกชาวบ้านภายในต.ท่าเสาตนเอง สมาชิกให้ความสำคัญในเรื่องการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่มชุมชน ให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างอาชีพให้แก่สมาชิก ทำให้มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นภายใต้กระบวนการผลิตที่มุ่งเน้นการใช้วัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นโดยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนลงไป จนทำให้เกิดเป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์กลุ่มโอท็อปขึ้นมาได้เป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งสามารถนำรายได้เข้าสู่ชุมชนและลดปัญหาความยากจนของประชาชนได้ส่วนหนึ่ง โดยทั่วไปสภาพภูมิประเทศจะมีลักษณะทั่วไปเป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขา ชาวบ้านประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม ได้แก่ การเพาะปลูกทางการเกษตร (พืชผักผลไม้) การเลี้ยงสัตว์เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผลผลิตต่าง ๆ ที่ได้จึงเป็นการนำผลผลิตที่มีมากและเหลือจากการรับประทานแล้ว มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แล้วนำไปจำหน่าย โดยเห็นว่าผลิตภัณฑ์ประเภทพืชสมุนไพรนั้น เป็นอีกผลิตภัณฑ์ที่มีมากในชุมชนแห่งนี้ที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านที่นำวัตถุดิบที่มีมากในท้องถิ่นมาแปรรูปให้เป็นทั้งเครื่องสำอาง ยารักษาโรค และเป็นส่วนผสมผสมในอาหารและเครื่องดื่มให้เกิดความอร่อย และเกิดคุณประโยชน์ทางด้านโภชนาการด้วย แต่ในการทำผลิตภัณฑ์แปรรูปต่าง ๆ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนนั้น ยังมีไม่หลากหลาย สินค้ามีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายภายในชุมชนตนเองให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวภายใน ต.ท่าเสา เป็นการซื้อไปรับประทานเองหรือเป็นของฝากในบริเวณหน้าตลาดของน้ำตกไทรโยคน้อย หรือฝากวางจำหน่ายตามปั้มน้ำมัน ร้านค้า ร้านอาหารของชุมชนเป็นหลัก อีกทั้งในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์/สินค้าสำหรับไว้รับประทานบางตัวยังเก็บรักษาระยะเวลาได้ไม่นาน ปัญหาด้านรูปแบบลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่มีไม่สวยงาม เป็นรูปแบบเดิมใช้มานาน ซึ่งไม่มีการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้ดูร่วมสมัย สินค้าบางตัวไม่มีการแสดงรายละเอียดบ่งชี้บนบรรจุภัณฑ์ที่ชัดเจน ขนาดสัดส่วนของภาชนะไม่เหมาะสมกับปริมาณของสินค้าที่จัดจำหน่าย จึงยังไม่มีมาตรฐานคุณภาพในการบรรจุสินค้าที่ดี ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองเรื่องราคาของสินค้า ทำให้มีราคาจำหน่ายขายปลีก มีราคาไม่แพงนัก ถ้าเทียบกับผลิตภัณฑ์/สินค้าประเภทเดียวกันที่มีจำหน่ายแล้วในพื้นที่อื่น หรือในจังหวัดอื่น ๆ นั่นเอง

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์เราทุกเพศทุกวัยมากขึ้น เห็นได้จากสิ่งที่อยู่รอบข้างตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ขนม เครื่องดื่ม หรือของเครื่องใช้สอยต่าง ๆ บรรจุภัณฑ์ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของกระบวนการส่งเสริมการขายทางการตลาด ณ จุดขาย หรือเรียกได้ว่าสามารถใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาด ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้ดี โดยผู้จำหน่ายสามารถเพิ่มยอดขายด้วยกลยุทธ์จากการใช้บรรจุภัณฑ์ เป็นเครื่องมือสำคัญทางการตลาด ที่เปรียบเสมือนกับการมีพนักงานขายเงียบ (The silent salesman) มาช่วยส่งเสริมให้สินค้าเป็นที่ยอมรับ และเกิดการจดจำจนพัฒนากลายเป็นความจงรักภักดีในตราสินค้า (Brand loyalty) ที่ผู้ซื้อมีต่อตราสินค้าในที่สุด (สินีนาถ, 2537)

ด้วยเหตุนี้สำหรับบทบาทบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี ซึ่งเป็นการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปของชุมชน จึงมีความสำคัญในการครอบครองต่อตลาดสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ สำหรับช่วยส่งเสริมการขายเป็นอย่างมาก ด้วยสาเหตุสำคัญ คือ สินค้าจะไม่สามารถขายได้ หากขาดบรรจุภัณฑ์ที่มีความเหมาะสม และพบว่ามีการใช้งบประมาณเพื่อแข่งขันในด้านการตลาดที่สูงมากในสินค้ากลุ่มนี้ ซึ่งสภาวะทางการตลาดของสินค้าประเภทอาหารจากผลผลิตทางการเกษตรแปรรูปจากชุมชนมีจุดแข็งและจุดอ่อน เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าที่ผลิตในระบบอุตสาหกรรม

ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงปัญหาและความสำคัญของการวิจัย เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี” ดังกล่าวเพราะบรรจุภัณฑ์นอกจากจะช่วยปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ให้ปลอดภัยจากความเสียหาย อันเนื่องมาจากการกระทบกระเทือนก่อนจะถึงมือผู้บริโภคแล้ว ยังต้องช่วยเพิ่มความสวยงามให้กับผลิตภัณฑ์/สินค้าได้อีกด้วย และช่วยยกระดับตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ให้สามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าในการเพิ่มยอดขายให้แก่ชุมชน ทั้งยังทำให้เกิดการจดจำแก่ผู้บริโภคได้ต่อไป

2. วิธีการทดลองหรือวิธีการศึกษา

2.1 วิธีการวิจัยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1.1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.1.2 ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์
- 2.1.3 การประเมินผลความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์
- 2.1.4 การนำผลการศึกษาด้านการพัฒนาแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์ที่ได้นำไปใช้งาน และ ถ่ายทอดผลงานสู่สังคม

2.2 เครื่องมือการวิจัย

2.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ตามขั้นตอนการดำเนินงานของวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความต้องการข้อมูลเบื้องต้นและแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมินผลความพึงพอใจ สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยสร้างเป็นแบบ Rating Scale มีระดับความพึงพอใจอยู่ 5 ระดับ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ได้ข้อมูลด้านความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์

2.2.2 กระบวนการวิจัยกับการใช้เครื่องมือในการวิจัย

- 1) ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์

1.1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- การศึกษาค้นคว้า การจดบันทึก แบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์

2) ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์

2.1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- การศึกษาค้นคว้า การจดบันทึก แบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์

3) ขั้นตอนการประเมินผลความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์

3.1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- แบบสอบถาม ใช้ในการประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลแบบคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4) ขั้นตอนการนำผลการศึกษาด้านการออกแบบ และการพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่ได้ไปใช้งานและถ่ายทอดผลงานการวิจัยสู่สังคม

4.1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- แบบสอบถาม ใช้ในการประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง

2.2.3 ขอบเขตของการประเมินผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์

1) ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสตรีแปรรูปตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพและความพึงพอใจของรูปแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสตรีแปรรูปตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

- ด้านโครงสร้างบรรจุภัณฑ์
- ด้านกราฟิกบรรจุภัณฑ์

3) ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากร ได้แก่ กลุ่มสตรีแปรรูปตำบลท่าเสาและประชากรในจ.กาญจนบุรี จำนวน 300 คน

- กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนจากกลุ่มสตรีแปรรูปตำบลท่าเสา และประชากรใน จ.กาญจนบุรี

จำนวน 240 คน (เชิดศักดิ์, 2545)

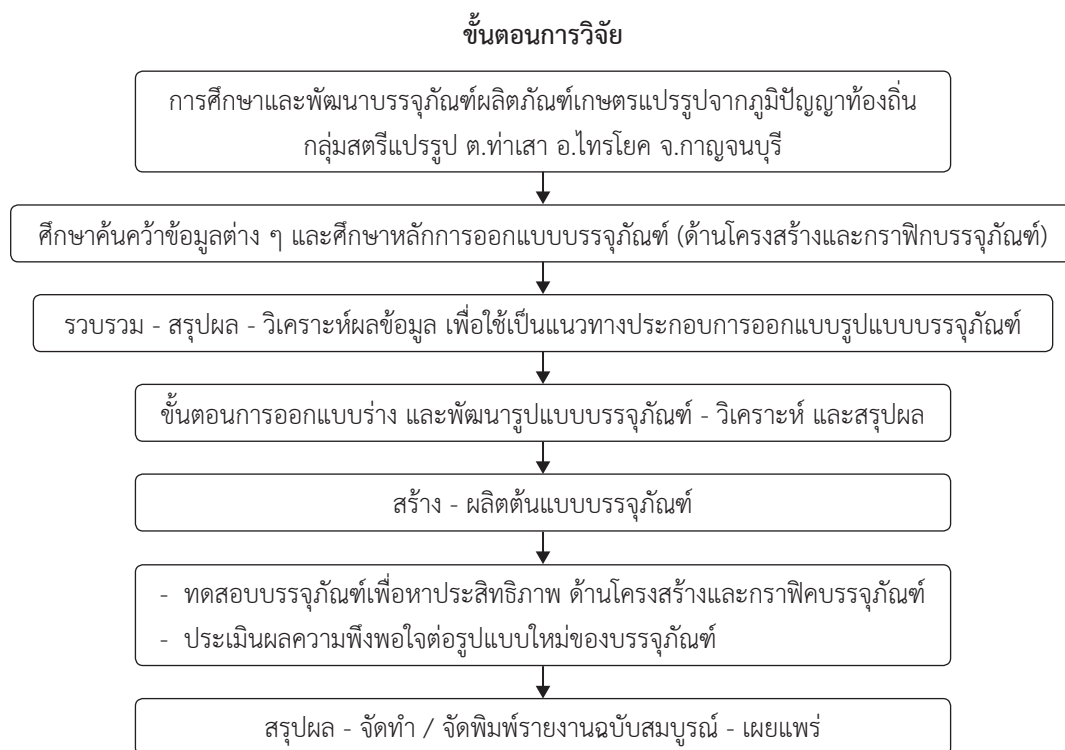
2.3 การเก็บข้อมูล

2.3.1 ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลในหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยการวิเคราะห์จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีการสอบถาม การสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้น เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ข้อมูล

2.3.2 ขั้นตอนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เป็นการเก็บข้อมูลสำหรับวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ร่วมกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.3.3 ขั้นตอนการประเมินผลความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์

2.3.4 ขั้นตอนการนำผลการศึกษาด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ได้นำไปใช้งานและถ่ายทอดผลงานการวิจัยสู่สังคม ชุมชนใช้ในการประเมินความคิดเห็นและประเมินผลต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่

ภาพที่ 1 แผนผังขั้นตอนการวิจัย

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

2.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา และการสัมภาษณ์ เพื่ออธิบายผลจากสิ่งที่เกิดขึ้น

2.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีแบบค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลความถี่และร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	20	20.00
	หญิง	80	80.00
	รวม	100	100
2. อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	13	13.00
	25 - 34 ปี	15	15.00
	25 - 34 ปี	26	26.00
	25 - 34 ปี	40	40.00
	25 - 34 ปี	8	8.00
	รวม	100	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
3. อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	8	8.00
	ข้าราชการ	7	7.00
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3	3.00
	รับจ้าง	30	30.00
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	22	22.00
	อื่น ๆ ...แม่บ้าน...	30	30.00
รวม		100	100
4. รายได้ / เดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	8	8.00
	5,001 - 10,000 บาท	19	19.00
	10,001 - 20,000 บาท	28	28.00
	20,001 - 30,000 บาท	25	25.00
	30,000 บาทขึ้นไป	20	20.00
รวม		100	100
5. ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	50	50.00
	ปริญญาตรี	36	36.00
	สูงกว่าปริญญาตรี	14	14.00
รวม		100	100

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 80.00) ระดับช่วงอายุ คือ อายุระหว่าง 45-54 ปี (ร้อยละ 42.00) กลุ่มอาชีพอันดับแรก คือ รับจ้าง/และแม่บ้าน (ร้อยละ 30.00) กลุ่มของผู้มีรายได้/เดือน อันดับแรก คือ 10,001-20,000 บาท (ร้อยละ 28.00) และระดับการศึกษา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 50.00)

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลความถี่และร้อยละของความต้องการของรูปแบบใหม่ของบรรจุกัญท์

	สิ่งที่ต้องการ	ความถี่	ร้อยละ
6. ความสนใจ (การเลือกซื้อ)	เพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก	48	48.00
	เพื่อซื้อไปรับประทานเอง	32	32.00
	เพื่อใช้จัดเลี้ยง	17	17.00
	อื่น ๆ	3	3.00
รวม		100	100
7. บรรจุกัญท์มีส่วน ในการตัดสินใจซื้อสินค้า	มี	87	87.00
	ไม่มี	13	13.00
รวม		100	100
8. ภาพ	ภาพถ่าย (เหมือนจริง)	43	43.00
	ภาพวาด/ภาพเขียน	10	10.00
	ภาพกราฟิก (คอมพิวเตอร์/เวกเตอร์)	30	30.00
	ภาพการ์ตูน	17	17.00
รวม		100	100

ตารางที่ 2 (ต่อ)

	สิ่งที่ต้องการ	ความถี่	ร้อยละ
9. สี	โทนสีแบบสดใส	51	51.00
	โทนสีแบบเรียบง่าย (คลีน ๆ)	33	33.00
	โทนสีแบบเน้นธรรมชาติ (อีโค)	16	16.00
	อื่น ๆ	-	-
รวม		100	100
10. ตัวอักษร	แบบเป็นทางการ	40	40.00
	แบบเรียบง่าย/ตัวห้วน	49	49.00
	แบบประดิษฐ์	11	11.00
	อื่น ๆ	-	-
รวม		100	100
11. จุดเด่น/เอกลักษณ์ (ของกลุ่ม/ชุมชน)	ประวัติ/ที่มาของวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม สตรีแปรรูปตำบลท่าเสาฯ	10	10.00
	รางวัล/ผลงานการประกวด	25	25.00
	ภาพกิจกรรม/ขั้นตอนการทำ	10	10.00
	ภาพผลผลิตทางการเกษตรฯ	35	35.00
	อื่น ๆ ...สถานที่ท่องเที่ยว อ.ไทรโยค...	20	20.00
รวม		100	100

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสนใจต้องการซื้อผลิตภัณฑ์/สินค้า ไปเป็นของฝาก/ของที่ระลึก (ร้อยละ 48.00) ปัจจัยของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ มีส่วนช่วยในการตัดสินใจ คือ มี (ร้อยละ 87.00) ภาพประกอบที่ใช้มีลักษณะคือ ภาพถ่ายเหมือนจริง (ร้อยละ 43.00) สีสันทที่ใช้ คือ โทนสีสดใสแบบสดใส (ร้อยละ 51.00) ตัวอักษรที่ใช้ คือ แบบเรียบง่าย/ตัวห้วน (ร้อยละ 49.00) และจุดเด่น/เอกลักษณ์ ที่อยากได้ประกอบข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ คือ ภาพผลผลิตทางการเกษตรฯ (ร้อยละ 35.00)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามประเมินผลความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลความถี่และร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
1. สถานภาพ	สถานประกอบการ	59	59.00
	ประชาชนทั่วไปภายในฯ	22	22.00
	นักท่องเที่ยวต่างถิ่น	19	19.00
รวม		100	100
2. เพศ	ชาย	28	28.00
	หญิง	72	72.00
รวม		100	100
3. อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	13	13.00
	25 - 34 ปี	15	15.00
	25 - 34 ปี	26	26.00
	25 - 34 ปี	40	40.00
	25 - 34 ปี	8	8.00
รวม		100	100

ตารางที่ 3 (ต่อ)

	สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
4. อาชีพ	นักเรียน / นักศึกษา	8	8.00
	ข้าราชการ	5	5.00
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3	3.00
	รับจ้าง	37	37.00
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	27	27.00
	อื่น ๆ ..แม่บ้าน..	20	20.00
รวม		100	100
5. ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	40	40.00
	ปริญญาตรี	51	51.00
	สูงกว่าปริญญาตรี	9	9.00
รวม		100	100

จากตารางที่ 3 พบว่าสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นร้านค้า/ผู้ผลิต สถานประกอบการ วิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี (ร้อยละ 59.00) ส่วนใหญ่ คือ เพศหญิง (ร้อยละ 72.00) ระหว่างช่วงอายุ คือ 45-54 ปี (ร้อยละ 40.00) กลุ่มอาชีพ อันดับแรก คือ รับจ้าง (ร้อยละ 37.00) และระดับการศึกษา อันดับแรก คือ ปริญญาตรี (ร้อยละ 51.00)

ตารางที่ 4 แสดงระดับการประเมินผลความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์จากกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมทั้ง 3 กลุ่ม

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	SD	
- ด้านการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์			
1. รูปแบบของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์โดยรวม มีความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	4.81	0.44	มากที่สุด
2. วัสดุของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ มีความเหมาะสม	4.62	0.49	มากที่สุด
3. บรรจุภัณฑ์มีขนาดเหมาะสมต่อปริมาณของสินค้า	4.69	0.47	มากที่สุด
4. สามารถเปิด-ปิด และเก็บรักษาสินค้าได้ดี สะดวก	4.43	0.53	มาก
5. สามารถหิ้ว หรือหยิบจับได้สะดวก	4.38	0.69	มาก
- ด้านการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์			
6. สีสันทึบ มีความสดใส สวยงาม	4.85	0.45	มากที่สุด
7. รูปภาพ ลวดลายที่ตกแต่ง มีความเหมาะสมสวยงาม	4.78	0.40	มากที่สุด
8. รูปแบบตัวอักษร มีความสอดคล้อง เหมาะสม	4.62	0.49	มากที่สุด
9. ข้อมูลแสดงรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ มีความเหมาะสม ครบถ้วน	4.73	0.39	มากที่สุด
10. บรรจุภัณฑ์สามารถสื่อถึงจุดเด่น เอกลักษณ์กลุ่ม/ชุมชนได้ดี	4.44	0.52	มาก
รวม	4.63	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมต่อการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ตัวใหม่ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.63) ด้านการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ ระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ข้อ 1. ด้านรูปแบบของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์โดยรวม มีความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.81) และข้อ 3. ด้านบรรจุภัณฑ์มีขนาดเหมาะสมต่อปริมาณของสินค้า ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.69) ส่วนด้านการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ ระดับความพึงพอใจ

มากที่สุด คือ ข้อ 6. บรรจุภัณฑ์มีสีสันทัน สดใส สวยงาม ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.85) และข้อ 7. รูปภาพ ลวดลาย ที่ตกแต่ง ความเหมาะสมสวยงาม ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.78)

4. สรุป

4.1 สรุปและอภิปรายผลข้อมูลด้านโครงสร้างบรรจุภัณฑ์

คุณลักษณะด้านโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ตามการใช้งาน วัสดุและรูปแบบโครงสร้างสามารถซื้อได้ในท้องตลาด โดยพิจารณาตามลักษณะการใช้งานที่เหมาะสม ให้สอดคล้องกับการลดต้นทุนที่ไม่สูงมากนักแต่สามารถใช้งานได้ดี กล่องบรรจุภัณฑ์จะมีรูปทรงที่เป็นทรงสี่เหลี่ยมให้ง่ายต่อการจัดวางซ้อนทับกันทำให้ไม่เปลืองพื้นที่ต่อการจัดวางสินค้า สำหรับการจัดจำหน่าย บรรจุภัณฑ์กลุ่มประเภทยาพืชผักสมุนไพร มี 4 ชนิด ได้แก่ ขาใบหม่อนอบแห้ง ขารางจืดอบแห้ง ขาตะไคร้อบแห้ง และชาไม้ฝางเสนอบแห้ง จะเลือกวัสดุที่ใช้เป็นถุงพอยลัลลุ่มิเนียมแบบซิปล็อค มีคุณสมบัติในการป้องกัน ได้ทั้งก๊าซต่าง ๆ ป้องกันการซึมผ่านของก๊าซ กลิ่น น้ำมัน และแสงได้อย่างดี ทำให้สามารถปกป้องและถนอมสินค้า/และ ผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ภายในได้ยาวนาน ส่วนบรรจุภัณฑ์กลุ่มประเภทแปรรูปอาหาร (ผสมสมุนไพร) มี 2 ชนิด ได้แก่ หมูพะโล้แดดเดียว หมูนํ้าผึ้งสมุนไพร จะเลือกวัสดุที่ใช้เป็นกล่องพลาสติกชนิดพอลิโพรพิลีน (Polypropylene) เรียกโดยย่อว่า พีพี (PP) เป็นพลาสติกที่มีความใส ทนทานต่อความร้อน คงรูป เหนียว และทนแรงกระแทกได้ดี ทนต่อสารเคมี และน้ำมัน ใช้ทำภาชนะบรรจุอาหาร ภาชนะมีฝาปิด สามารถมองเห็นสินค้าภายในได้รอบตัว และมีสายคาดด้านนอกที่ใช้วัสดุเป็นกระดาษอาร์ต (Art Paper) และบรรจุภัณฑ์ประเภทกลุ่มประเภทแปรรูปอาหาร (ผสมสมุนไพร) มี 3 ชนิด ได้แก่ ใส่อ้วสมุนไพร ใส่อ้ววันเส้น ใส้กรอกสมุนไพร จะเลือกวัสดุที่ใช้เป็นถุงพลาสติก มีบรรจุภัณฑ์แบบสุญญากาศ (Vacuum Packageing) เป็นการช่วยยืดอายุอาหารให้มากขึ้น ป้องกันการเสื่อมเสีย (food spoilage) จากจุลินทรีย์ที่ต้องการออกซิเจน เช่น รา (mold) ทุกชนิด และแบคทีเรีย (bacteria) ที่ต้องการออกซิเจน (Aerobic Bacteria) และบรรจุภัณฑ์วันเส้นสมุนไพร จะเลือกใช้ถุงพลาสติกด้านใน และด้านนอกเป็นลักษณะกล่องกระดาษชนิดเคลือบพลาสติก

4.2 สรุปและอภิปรายผลข้อมูลระบบการพิมพ์บนบรรจุภัณฑ์

ระบบการพิมพ์เป็นระบบออฟเซต (Off Set Printing) เป็นระบบการพิมพ์ที่ใช้กันมากที่สุดในโลก เพราะให้งานพิมพ์ที่สวยงาม คมชัด มีความคล่องตัวในการจัดอาร์ตเวิร์ค การพิมพ์ไม่ยุ่งยากมากจนเกินไป ประกอบกับความก้าวหน้าในการทำฟิล์มและการแยกสีในปัจจุบัน เป็นการพิมพ์ หลายสี หรือภาพสี่สีที่ต้องการความสวยงาม มีความประณีต สวยงาม

4.3 สรุปและอภิปรายผลข้อมูลด้านการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์

สรุปผลด้านการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ใช้สีสันทัน สดใส สวยงาม สะดุดตา โครงสร้างสีหลัก ๆ ที่ใช้เป็นโทนสีที่นำมาจากส่วนประกอบของตัวผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ได้แก่ กลุ่มประเภทยาพืชผักสมุนไพร ขาใบหม่อนอบแห้ง จะมีสีออกชมพูอมม่วง ขารางจืดอบแห้ง จะมีม่วงคราม ขาตะไคร้อบแห้ง จะมีสีเขียว และชาไม้ฝางเสนอบแห้ง จะมีสีน้ำตาลส้ม ที่เอาสีของผลผลิต วัตถุดิบจากธรรมชาติของผลผลิตทางการเกษตรชนิดนั้น ๆ กลุ่มประเภทแปรรูปอาหาร (ผสมสมุนไพร) มี 2 ชนิด ได้แก่ หมูพะโล้แดดเดียว จะมีสีออกแดง หมูนํ้าผึ้งสมุนไพร จะมีสีออกเหลืองนํ้าผึ้ง และกลุ่มประเภทแปรรูปอาหาร (ผสมสมุนไพร) มี 3 ชนิด ได้แก่ ใส่อ้วสมุนไพร จะมีสีแดง ใส่อ้ววันเส้น จะมีสีส้ม ใส้กรอกสมุนไพร จะมีสีเขียว เป็นต้น ที่สื่อถึงรสชาติของอาหาร และเป็นส่วนผสมจากธรรมชาติ ส่วนรูปแบบลวดลาย/และภาพประกอบแบบ จะใช้ลักษณะของภาพถ่ายเหมือนจริงเป็นหลัก และใช้ภาพตกแต่งพื้นหลังที่เป็นลวดลายกราฟิกให้สอดคล้องกับเนื้อหา เรื่องราวของผลิตภัณฑ์/สินค้า และแสดงจุดเด่นเอกลักษณ์ของกลุ่ม/ชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างต้องการให้เน้นภาพผลผลิตทางการเกษตร รางวัล/ผลงานการประกวด และสถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีการระบุแสดงรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ บนบรรจุภัณฑ์ตามหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ซื้อมากขึ้น ตัวอักษรที่เลือกใช้เน้นลักษณะที่ดูเรียบง่าย และเป็นลักษณะตัวเขียน ตัววัด ซึ่งทำให้ดูร่วมสมัย อ่านได้ง่าย

4.4 สรุปผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ตัวใหม่ (รูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ 3 กลุ่ม)

ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า สภาพโดยรวมต่อการประเมินความพึงพอใจของรูปแบบบรรจุภัณฑ์ตัวใหม่ของกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.63 โดยแบ่งตามหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านรูปแบบของโครงสร้าง บรรจุภัณฑ์โดยรวม มีความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.81

2) ด้านการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ บรรจุภัณฑ์ที่มีสีสัน มีความสดใส สวยงามในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.85

ผลงานบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี

ภาพที่ 2 รูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ กลุ่มประเภทยาพืชผักสมุนไพร (วาสนาชาไทย)

ภาพที่ 3 รูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ กลุ่มแปรรูปอาหาร (นพรัตน์)

ภาพที่ 4 รูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ กลุ่มแปรรูปอาหาร (แม่สมสอง)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ออกมาเป็นธัม/หรือชุดเดียวกัน ในลักษณะที่เป็นภาพลักษณ์โดยรวมของกลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี
2. ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนในชุมชน หน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และต่อยอดผลงานจริงให้มากขึ้น

5. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2560 จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ซึ่งได้ให้ความสำคัญในการจัดทำโครงการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย และขอขอบคุณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ทำวิจัย ขอขอบคุณผู้นำชุมชน กลุ่มเจ้าของสินค้า/ผู้ประกอบการ กลุ่มสตรีแปรรูป ต.ท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี ประชาชนทั่วไป และนักท่องเที่ยวที่ได้ช่วยเหลือสำหรับการพูดคุย การสอบถาม การสัมภาษณ์ และการประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการทำวิจัยในครั้งนี้

6. เอกสารอ้างอิง

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธ์. (2545). การวิจัยทางการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ
สินีนารถ เลิศไพโรจน์. (2537). “การสร้างเสน่ห์ให้แก่บรรจุภัณฑ์.” ข่าวสารบรรจุภัณฑ์ไทย. 4(4) : 4-7.

ปัจจัยทางด้านการความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร ที่เดินทางภายในประเทศไทย

Safety Factors that Influence the Satisfaction of Passengers Travelling within the Country, Thailand

สมพงษ์ อัสวริยธิปัตติ อานุภาพ โสภี ธันยธร ทองกล้า ปรีชา คำมาดี
ฐิตินันท์ วารีนิช และ คุณานันท์ สุขพาสน์เจริญ

Sompong Aussawariyathipat, Anuphap Sopee, Tanyatorn Thongklam,
Preecha Khammadee, Thitinan Wareewanich and Khunanan Sukpasjaroen

สถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Email: sp.ausa@hotmail.co.th โทรศัพท์ 081-7155195

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยทางด้านการความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้โดยสารที่เคยใช้บริการโดยสารเครื่องบินภายในประเทศไทยและพื้นที่สนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิและผู้โดยสารที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้โดยสารที่มีระดับการศึกษา และภูมิลำเนาต่างกัน มีปัจจัยทางด้านการความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผู้โดยสารที่มีเพศ อายุ และอาชีพ มีปัจจัยทางด้านการความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ปัจจัยทางด้านการความปลอดภัย ความพึงพอใจของผู้โดยสาร ประเทศไทย

Abstract

This research aims to study and compare the safety factors that influence the satisfaction of passengers travelling within the country, Thailand. Group of samples using in this research study were passengers who used to use the service of passengers for domestic flights of Thailand, Suvarnabhumi international airport and the passengers who reside in Central and Eastern areas of Thailand. The sample used in the study were 400 people using the random sampling method (Non-probability sampling) by accidental sampling method. The instrument used in this study had the 5-level questionnaire (Rating Scale). Statistics used for data analysis include frequency, percentage, average, standard deviation t-test and F-test. The research findings were 1) Passengers had difference education and birthplace had safety factors affected the passenger satisfaction who using domestic flights in Thailand had differed significantly at the 0.05 level. 2) Passengers with difference gender, age and occupation had safety factors that affected the satisfaction of passengers traveling within Thailand no significant differences were found.

Keywords: safety factors, satisfaction of passengers, Thailand

1. บทนำ

อุตสาหกรรมการบิน (Aviation industry) เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบขนส่งทางอากาศ (Air transportation) ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (บุญเลิศ, 2551) อุตสาหกรรมการบินในช่วงที่ผ่านมา มีการพัฒนา และมีความเจริญเติบโตมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยที่สำคัญคือความต้องการในการใช้บริการของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการบินในแต่ละประเทศรวมถึงประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นการขยายตัวของอุตสาหกรรมการบินของไทย คือนโยบายการจัดตั้งตลาดการบินร่วมอาเซียน (ASEAN Single Aviation Market - ASAM) และการเปิดเสรีทางการบินในประเทศกลุ่มสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งประเทศไทยถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางทางการบิน (Hub) ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่ออัตราการจ้างแรงงานของบุคลากรทางด้านการบิน ที่ต้องการบุคลากรรองรับความต้องการในการโดยสารเครื่องบินมากยิ่งขึ้น

การบริหารความปลอดภัยเป็นกรรมวิธีเกี่ยวกับการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การจัดบุคลากร (Staffing) การเป็นผู้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของความปลอดภัยที่กำหนดขึ้น โดยความร่วมมือของพนักงานและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือการควบคุมสภาพแวดล้อมในการทำงาน การกำหนดให้มีหน่วยงานปฏิบัติและวิธีการดำเนินงาน เพื่อลดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บและโรคจากการทำงาน โดยระดมความรู้จากภายในและภายนอก พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่รับผิดชอบให้ทุกหน่วยงาน ทุกระดับชั้น ภายในสถานประกอบการเข้าใจชัดเจนปฏิบัติได้ การบริหารความปลอดภัยที่ดี มีการปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัย เป็นระบบอย่างต่อเนื่องและเสริมสร้างความปลอดภัยให้เข้าสู่กระบวนการผลิตโดยมีวิธีการจูงใจพนักงาน ให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้านความปลอดภัยและมีการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัย ตามข้อกำหนดของกฎหมาย (กัญญาภรณ์และปัญจมินทร์, 2559)

ในการดำเนินงานของสนามบินนั้น สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึง คือ ความปลอดภัย โดยเฉพาะความปลอดภัยในการปฏิบัติงานในเขตการบิน (Airside) เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับสนามบินซึ่งมีการดำเนินงานที่ซับซ้อน และหลากหลาย จึงมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุ และนำไปสู่ความสูญเสียมหาศาลตามมา ดังนั้น ในส่วนของสนามบินนานาชาติดอนเมือง ได้นำระบบการจัดการความปลอดภัย (Safety Management System : SMS) มาใช้ในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย ตามข้อบังคับของคณะกรรมการการบินพลเรือน ฉบับที่ 82 ซึ่งระบบการจัดการความปลอดภัย มีหลักสำคัญในการจัดการ

สนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิเปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง มีทั้งเที่ยวบินภายในประเทศ และเที่ยวบินระหว่างประเทศ โดยได้รับรองนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก ในแต่ละวันมีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้าออกและใช้บริการสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิจำนวนมาก ทำให้มีความจำเป็นในการเตรียมพร้อมนโยบายรักษาความปลอดภัยที่รองรับการก่อการร้ายที่เป็นภัยคุกคามระดับประเทศ ซึ่งการศึกษาข้อมูลดังกล่าวจะนำไปสู่การวางแผนรองรับการก่อการร้ายในเขตอากาศยาน และยังสามารถหาข้อบกพร่อง จุดขัดแย้ง ของมาตรการ ระบบรักษาความปลอดภัยภายในสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ อันนำไปสู่การค้นหาหนทางแก้ไขปัญหาและการแก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งพัฒนามาตรการ ระบบรักษาความปลอดภัยภายในสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ (กัญญาภรณ์และปัญจมินทร์, 2559)

ธุรกิจระบบรักษาความปลอดภัยเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะทุกภาคส่วนหันมาใส่ใจกันมากขึ้น สนามบินสายการบิน เปลี่ยนระบบรักษาความปลอดภัยใหม่หมด เพื่อให้เกิดการดูแลที่ทั่วถึง

จากการศึกษาวิจัยของกันธิดาและพิมพ์ภรณ์ (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินไทย ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้ที่เดินทางโดยเลือกใช้บริการสายการบินไทยและเลือกใช้บริการสายการบินอื่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีสถานภาพโสด การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่

มีอาชีพรับราชการ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,001-20,000 บาท ต่อเดือน ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรด้านบริการปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และการดูแลในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินบนเครื่องโดยสารปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและบริการปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด นอกจากนี้บินดิษฐ์ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารความปลอดภัยในการซ่อมบำรุงอากาศยานเพื่อความปลอดภัยในธุรกิจการบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ผลจากการศึกษาพบว่า 1) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในองค์กรพบว่า ระดับความตระหนักในความปลอดภัยมีข้อจำกัด ส่วนหน่วยงานความปลอดภัยมีอำนาจการแก้ปัญหาที่มีข้อจำกัดและอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการทำงานมีความสะดวกในการใช้งานน้อย 2) ด้านการฝึกอบรมการจัดการความปลอดภัยพบว่า มีการฝึกอบรม หรือทำการจัดนิทรรศการ เพื่อสร้างความตระหนักเพียงครั้งต่อปี และ 3) ด้านการติดตามประเมินผลพบว่าฝ่ายช่างมีหน่วยงานรับผิดชอบเพื่อการตรวจสอบขั้นตอนการซ่อมบำรุง ความไม่ปลอดภัยเกิดจากบุคคลเกิดจากความบกพร่องของการกำกับดูแล ตรวจสอบ การปฏิบัติงานความไม่ปลอดภัยจากการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เกิดจากความไม่เพียงพอ เนื่องจากการส่งคืนเกินเวลากำหนด และความไม่ปลอดภัยจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่วนแนวทางการบริหารความปลอดภัยในการซ่อมบำรุง คือ 1) การสร้างความตระหนัก 2) เกณฑ์การอบรมความรู้ 3) สร้างพฤติกรรมการใช้เครื่องมือให้ถูกต้อง 4) กำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของฝ่ายช่าง 5) สร้างทัศนคติการสวมอุปกรณ์ป้องกันอันตราย 6) วางแผนการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ 7) ตั้งคณะทำงานเฝ้าติดตามการสร้างความสะดวก สนับสนุนการปฏิบัติงาน

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยทั้งนี้ผลที่คาดว่าจะได้รับจะทำให้สายการบินนำข้อมูลทางด้านความปลอดภัยและผลศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลไปใช้ปรับปรุงกิจการของสายการบินเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้โดยสารให้ได้มากที่สุดเพื่อให้ผู้โดยสารได้รับความพึงพอใจนอกจากนี้ผู้บริหารสนามบินยังสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการรักษาความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยในด้านตรวจสอบสัมภาระ ด้านการตรวจคนเข้าเมือง ด้านเครื่องสแกนและวัตถุต้องห้ามและด้านการบริหารจัดการภายในสนามบิน จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ภูมิฐานะ

1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง ปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทย เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวินิจฉัยดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

ผู้โดยสารที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพและภูมิลำเนาต่างกันมีปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยแตกต่างกัน

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 ปัจจัยทางด้านความปลอดภัย หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศโดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ปัจจัยทางด้านความปลอดภัยประกอบด้วย

1. ด้านการตรวจสอบสัมภาระ
2. ด้านการตรวจคนเข้าเมือง
3. ด้านเครื่องสแกนและวัตถุต้องห้าม
4. ด้านการบริหารจัดการภายในสนามบิน

1.4.2 ความพึงพอใจของผู้โดยสาร หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือความประทับใจที่ได้รับจากการให้บริการของสายการบินที่มีความเกี่ยวข้องกับมาตรการรักษาความปลอดภัยรวมถึงการบริหารจัดการภายในสนามบิน

1.4.3 ผู้โดยสาร หมายถึง ผู้ที่มาใช้บริการโดยเป็นผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้โดยสารคือผู้โดยสารที่ใช้บริการสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิและบริเวณที่อยู่ในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการเข้า-ออกเขตการบิน

เพื่อให้มีการควบคุมกำกับดูแลในเรื่องการเข้า-ออกเขตการบิน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงกำหนดให้มีผู้ดำเนินการสนามบินจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสนามบิน ในเรื่องการเข้า-ออกเขตการบิน เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งครอบคลุมเฉพาะในด้านความปลอดภัยในเขตการบินเป็นหลักโดยมีรายละเอียดของมาตรฐานอย่างน้อยดังนี้

ความรับผิดชอบของผู้ดำเนินการสนามบิน

1. ผู้ดำเนินการสนามบินมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการควบคุมการเข้า-ออกเขตการบินให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานที่กรมการบินพลเรือนกำหนด (อ้างอิง ICAO: Doc.9774, 4.2)

2. ผู้ดำเนินการสนามบินจัดให้มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการเข้า-ออกเขตการบินอย่างชัดเจนและกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมการเข้า-ออกเขตการบิน รวมทั้งจัดทำบัญชีรายชื่อ หมายเลข

โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ตลอดเวลาได้ด้วย (อ้างอิง ICAO: Doc.9774, 4.2, b)

3. ผู้ดำเนินการสนามบินต้องแน่ใจว่าผู้ใช้บริการของสนามบินรับทราบ และปฏิบัติตามข้อกำหนดของสนามบินในเรื่องการเข้า-ออกเขตการบิน (อ้างอิง ICAO: Doc.9774, 4.2, a)

การอนุญาตในการเข้า-ออกเขตการบิน

1. จำกัดจำนวนบุคคล และยานพาหนะเข้า-ออกเขตการบินเท่าที่จำเป็น โดยจัดทำบัญชีรายชื่อพบปะหาหน้าที่ของหน่วยงาน องค์กร บุคคล ยานพาหนะที่สามารถเข้า-ออกพื้นที่การบินได้ (อ้างอิง กรมการบินพลเรือน: Aerodrome Manual 4.2) (อ้างอิง FAR: 139.329, a)

2. บุคคล ยานพาหนะที่สามารถเข้า-ออกพื้นที่การบินต้องมีบัตรอนุญาตจากผู้ดำเนินการสนามบิน และแสดงบัตรอนุญาตไว้ในตำแหน่งที่เห็นเด่นชัดตลอดเวลาที่อยู่ในเขตการบิน (อ้างอิง FAR: 139.329, a)

3. ประเภทของการออกบัตรอนุญาตสำหรับบุคคลและยานพาหนะที่เข้า-ออกเขตการบินมีดังต่อไปนี้ (อ้างอิง กรมการบินพลเรือน: Aerodrome Manual 4.2) (อ้างอิง FAR: 139.329)

1) บุคคลและยานพาหนะที่มีหน้าที่โดยตรงในการปฏิบัติหน้าที่ในเขตการบินเป็นประจำทุกวัน

2) บุคคลและยานพาหนะที่มีความจำเป็นต้องเข้า-ออกเขตการบินชั่วคราว เพราะมีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานเป็นพิเศษ หรือเฉพาะ ซึ่งไม่ใช่งานประจำที่ต้องทำในเขตการบิน

3) บุคคลและยานพาหนะที่ไม่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานในเขตการบินแต่ต้องการเข้า-ออกเขตการบิน ผู้ดำเนินการสนามบินจะพิจารณาถึงความจำเป็นในการเข้า-ออกเขตการบิน โดยผู้ดำเนินการสนามบินต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลตลอดเวลาที่อยู่ในเขตการบิน (อ้างอิง CAP 642 Chapter 4)

4. การออกบัตรอนุญาตสำหรับบุคคลที่เข้า-ออกเขตการบิน ผู้ดำเนินการสนามบินต้องแจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือบัตรให้บุคคลดังกล่าวทราบก่อน และบัตรอนุญาตสำหรับยานพาหนะที่เข้า-ออกเขตการบินจะออกให้กับยานพาหนะที่ผ่านการตรวจอุปกรณ์ตามข้อกำหนดของยานพาหนะที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตการบินแล้วเท่านั้น (อ้างอิง FAR: 139.303) (อ้างอิง CAP 642 Chapter 4)

มาตรการในการควบคุมการเข้า-ออกเขตการบิน

1. กำหนดเขตการบินอย่างชัดเจน โดยใช้รั้ว หรือสิ่งกีดขวางทางกายภาพในการกำหนดพื้นที่ (อ้างอิง กรมการบินพลเรือน: Aerodrome Manual 4.2)

2. กำหนดประตูที่ใช้ในการเข้า-ออกเขตการบินให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น และจัดให้มีการควบคุมประตูที่ใช้ในการเข้า-ออกตลอดเวลา (อ้างอิง กรมการบินพลเรือน: Aerodrome Manual 4.2)

3. จัดเตรียมอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้สำหรับการควบคุมการเข้า-ออกเขตการบินอย่างเหมาะสมและเพียงพอ (อ้างอิง กรมการบินพลเรือน: Aerodrome Manual 4.2)

4. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติในการเข้า-ออกเขตการบินที่ชัดเจนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ควบคุมการเข้า-ออกเขตการบิน และผู้ใช้บริการสนามบินปฏิบัติตาม (อ้างอิง CAP 642 Chapter 4)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัญญาภรณ์และปัญญาจันทร์ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องมาตรการระบบรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานภูเก็ต กับการรับมือการก่อการร้ายในเขตอากาศยาน ผลจากการศึกษาพบว่า ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลปรากฏว่าโดยรวมเจ้าหน้าที่และผู้มาใช้บริการท่าอากาศยานภูเก็ตมีความเชื่อถือนในมาตรการ ระบบรักษาความปลอดภัย เนื่องจากมีกฎหมายที่มีผลเกี่ยวข้องและบังคับใช้กับมาตรการ ระบบรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานภูเก็ต และการกระทำความผิด รวมทั้งการก่อการร้ายในเขตอากาศยาน ที่เป็นกฎหมายภายในประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศอยู่หลายตัว อาทิเช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ อนุสัญญาชิคาโก ค.ศ. 1944 และ อนุสัญญาว่าด้วยการบินพลเรือน อนุสัญญากรุงโตเกียวว่าด้วยความผิด

และการกระทำอื่นบางประการที่กระทำบนอากาศยาน และอนุสัญญากรุงเฮก เพื่อปราบปรามการยึดอากาศยานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้โดยสารที่ใช้บริการหรือเคยใช้บริการโดยสารเครื่องบินภายในประเทศไทย ที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก ซึ่งผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนกลุ่มประชากรที่แน่นอนจึงได้ใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ จึงได้ใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ W.G.cochran (1953) ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ	n	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
	P	คือ	สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (โดยทั่วไปนิยมใช้สัดส่วน 30% หรือ 0.30)
	Z	คือ	ระดับความมั่นใจที่กำหนด หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ โดยในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้ค่า Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 1.96 (ความเชื่อมั่น 95%)
	d	คือ	สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

จากสูตรการคำนวณจะได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 322.56 หรือ 323 คน แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทย ซึ่งเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน	ระดับความพึงพอใจ
5	มีความพึงพอใจมากที่สุด
4	มีความพึงพอใจมาก
3	มีความพึงพอใจปานกลาง
2	มีความพึงพอใจน้อย
1	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ดังนั้นการอภิปรายผลการวิจัยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น (บุญชม, 2554)

คะแนน	ระดับของความพึงพอใจ
4.51 - 5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
3.51 - 4.50	มีความพึงพอใจมาก
2.51 - 3.50	มีความพึงพอใจปานกลาง
1.51 - 2.50	มีความพึงพอใจน้อย
1.00 - 1.50	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2.3 การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยโดยผลการทดสอบพบว่า ค่าความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของข้อคำถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ ซึ่งแสดงถึงควมมีคุณภาพและสามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

สำหรับการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) นั้นผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้โดยสารที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ 0.709

2.4 การรวบรวมข้อมูล

2.4.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่สนามนาชาตีสวรรณภูมิและบริเวณที่อยู่ในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก

2.4.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัยโดยใช้การศึกษาแนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่อยู่ในรูปของหนังสือ บทความ วิชาการ ข้อมูลจากแหล่งอ้างอิงอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีความหลากหลายและครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย

2.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มสถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.5.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.5.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่า T-test และ ค่า F-test

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษาโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากผลการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 มีอายุระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีจำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 โดยจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในพื้นที่สนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.30 ตามลำดับ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยในภาพรวม

ที่	ปัจจัยด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศ	$\bar{X}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1	ด้านการตรวจสอบสัมภาระ	3.87	0.43	มาก	2
2	ด้านการตรวจคนเข้าเมือง	3.70	0.47	มาก	4
3	ด้านเครื่องสแกนและวัตถุต้องห้าม	3.81	0.38	มาก	3
4	ด้านการบริหารจัดการภายในสนามบิน	3.93	0.36	มาก	1
รวม		3.86	0.27	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการภายในสนามบิน ($\bar{X} = 3.93$) ด้านการตรวจสอบสัมภาระ ($\bar{X} = 3.87$) ด้านเครื่องสแกนและวัตถุต้องห้าม ($\bar{X} = 3.81$) และด้านการตรวจคนเข้าเมือง ($\bar{X} = 3.70$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถนำเสนอได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยในด้านการตรวจสอบสัมภาระโดยรวมและรายข้อ

ที่	ปัจจัยด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศ	$\bar{X}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1	มีป้ายหรือสัญลักษณ์ที่แสดงขั้นตอน ณ จุดตรวจที่ชัดเจนเข้าใจง่าย	3.85	0.64	มาก	4
2	เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบสัมภาระ	3.88	0.83	มาก	2
3	สนามบินมีบริการรับฝากวัตถุต้องห้าม	3.88	0.95	มาก	2
4	ขั้นตอนในการตรวจสอบสัมภาระเป็นไปตามมาตรฐานสากล	3.81	0.91	มาก	5
5	เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจสอบสัมภาระมีความทันสมัยพร้อมใช้งาน	3.91	0.84	มาก	1
รวม		3.87	0.43	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยด้านการตรวจสอบสัมภาระ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกได้แก่ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจสอบสัมภาระมีความทันสมัยพร้อมใช้งาน ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมาเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบสัมภาระและสนามบินมีบริการรับฝากวัตถุต้องห้าม ($\bar{X} = 3.88$) และมีป้ายหรือสัญลักษณ์ที่แสดงขั้นตอน ณ จุดตรวจที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 3.85$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยในด้านการตรวจคนเข้าเมืองโดยรวมและรายข้อ

ที่	ปัจจัยด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศ	$\bar{X}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1	พนักงานมีความเชี่ยวชาญในด้านการตรวจคนเข้าเมือง	3.69	0.79	มาก	3
2	มีพนักงานที่เพียงพอในการตรวจ	3.61	1.05	มาก	5
3	พนักงานสามารถสื่อสารได้หลายภาษา	3.61	1.00	มาก	5
4	พนักงานมีความรู้ ความเข้าใจ ในเอกสารตรวจคนเข้าเมือง	3.67	0.88	มาก	4
5	มีป้ายสัญลักษณ์บอกเพื่อไปยังจุดตรวจต่างๆ อย่างชัดเจน	3.72	0.82	มาก	2
6	มีการตรวจสอบสินค้าและสิ่งผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้าประเทศโดยไม่เสียภาษี	3.90	0.84	มาก	1
รวม		3.70	0.47	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยด้านการตรวจคนเข้าเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการตรวจสอบสินค้าและสิ่งผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้าประเทศโดยไม่เสียภาษี ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมา มีป้ายสัญลักษณ์บอกเพื่อไปยังจุดตรวจต่างๆ อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.72$) และพนักงานมีความเชี่ยวชาญในด้านการตรวจคนเข้าเมือง ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยในด้านเครื่องสแกนและวัตถุต้องห้ามโดยรวมและรายข้อ

ที่	ปัจจัยด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศ	$\bar{X}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1	ขั้นตอนในการตรวจวัตถุต้องห้ามมีความสะดวกรวดเร็วและความปลอดภัย	3.59	0.76	มาก	5
2	เครื่องสแกนและตรวจวัตถุต้องห้ามมีความปลอดภัยต่อผู้โดยสาร	3.86	0.83	มาก	3
3	มีคู่มือ ป้ายบอก หรือจุดประชาสัมพันธ์และรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุต้องห้ามอย่างชัดเจน	3.87	0.85	มาก	2
4	มีการจัดเจ้าหน้าที่ในการแนะนำสำหรับการเตรียมความพร้อมของผู้โดยสารในการเข้าเครื่องสแกนและวัตถุต้องห้าม	3.82	0.87	มาก	4
5	เครื่องตรวจหาวัตถุต้องห้ามมีสภาพพร้อมใช้งานและทันสมัย	3.90	0.86	มาก	1
รวม		3.81	0.38	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยด้านเครื่องสแกนและวัตถุต้องห้าม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องตรวจหาวัตถุต้องห้ามมีสภาพพร้อมใช้งานและทันสมัย ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมา มีคู่มือ ป้ายบอก หรือจุดประชาสัมพันธ์และรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุต้องห้ามอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.87$) และเครื่องสแกนและตรวจวัตถุต้องห้ามมีความปลอดภัยต่อผู้โดยสาร ($\bar{X} = 3.86$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยทางด้านการปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยในด้านการบริหารจัดการภายในสนามบินโดยรวมและรายข้อ

ที่	ปัจจัยด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศ	$\bar{X}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1	เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการเกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัย	3.76	0.70	มาก	6
2	สนามบินมีป้ายบอกเส้นทางในการให้บริการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน	3.98	0.87	มาก	2
3	มีการกำหนดเขตพื้นที่ในการให้บริการเป็นสัดส่วนที่ทำให้เกิดความปลอดภัยและสะดวกต่อการควบคุม	3.97	0.91	มาก	3
4	มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ในการจัดการด้านความปลอดภัยในสนามบินอย่างชัดเจนผ่านช่องทางในรูปแบบต่าง ๆ	3.87	0.85	มาก	5
5	กำหนดประตูที่ใช้ในการเข้า-ออกเขตการบินให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น และจัดให้มีการควบคุมประตูที่ใช้น้ำเข้า ออกตลอดเวลา	3.93	0.82	มาก	4
6	กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติในการเข้า ออกเขตการบินที่ชัดเจนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ควบคุมการเข้า ออกเขตการบิน และผู้ให้บริการสนามบินปฏิบัติตาม	4.05	0.85	มาก	1
รวม		3.81	0.38	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่าปัจจัยทางด้านการปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยด้านการบริหารจัดการภายในสนามบิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าปัจจัยทางด้านการปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทย อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติในการเข้า-ออกเขตการบินที่ชัดเจนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ควบคุมการเข้า-ออกเขตการบิน และผู้ให้บริการสนามบินปฏิบัติตาม ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาสนามบินมีป้ายบอกเส้นทางในการให้บริการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.98$) และมีการกำหนดเขตพื้นที่ในการให้บริการเป็นสัดส่วนที่ทำให้เกิดความปลอดภัยและสะดวกต่อการควบคุม ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

4. สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยทางด้านการปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทย ซึ่งพบว่าผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศมีความพึงพอใจต่อปัจจัยทางด้านการปลอดภัยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งอธิบายได้ว่าความปลอดภัยเป็นสิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงในการปฏิบัติงานในเขตการบิน และได้จัดให้มีระบบความปลอดภัยของสนามบิน รวมทั้งกระบวนการตรวจและการประเมินมาตรฐานทางด้านการปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้โดยสารและท่าอากาศยาน โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการรักษาความปลอดภัยนั้นมีการบริหารจัดการระบบที่ดี มีขั้นตอนที่สะดวกในการใช้บริการจึงทำให้เกิดความพึงพอใจในการใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับสมยศ (2556) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเข้าและออกเมือง บุคลากรที่ทำงานในธุรกิจสายการบิน ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการตรวจคนเข้า-ออกเมืองและพิธีการศุลกากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่ทำงาน ณ ท่าอากาศยาน เช่น พนักงานต้อนรับภาคพื้นและพนักงานแผนกขนส่งสินค้าทางอากาศ เนื่องจากมีภารกิจที่ต้องเกี่ยวข้องกับการเดินทางออกนอกประเทศไทย จึงต้องมีความรู้ดังกล่าวเพื่อให้คำแนะนำที่ถูกต้องแก่ผู้โดยสารและลูกค้าแต่ละคน

ผลจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยทางด้านการปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยซึ่งพบว่า

ผู้โดยสารที่มีเพศ อายุ อาชีพต่างกัน มีปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการให้บริการผู้โดยสาร มีความเป็นมืออาชีพ มีการออกแบบระบบการช่วยเหลือผู้โดยสารที่ดี การให้บริการมีความรวดเร็วจึงทำให้ผู้โดยสารที่มีเพศและอายุต่างกันมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรูนันท์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการชาวไทยที่มีต่อสายการบินไทย ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการสายการบินที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่เพศต่างกันมีผลต่อระดับความพึงพอใจต่อการใช้บริการไม่แตกต่างกัน

ผู้โดยสารที่มีระดับการศึกษาและภูมิลำเนาต่างกันมีปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่เดินทางภายในประเทศไทยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอธิบายได้ว่าในผู้โดยสารที่มีการศึกษาแตกต่างกันนั้น ในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้ความต้องการในการได้รับการบริการของผู้โดยสารมีความคาดหวังไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามภูมิลำเนาถือเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งด้วยวิถีชีวิต การปลูกฝังความคิดของบุคคลมีความแตกต่าง จึงเป็นสาเหตุสำคัญหนึ่งที่ทำให้มีความพอใจต่อปัจจัยทางด้านความปลอดภัยแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของรูนันท์ (2557) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการชาวไทยที่มีต่อสายการบินไทยผลจากการศึกษาพบว่า 1) ผู้ใช้บริการสายการบินที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ธุรกิจสายการบินสามารถนำข้อมูลทางด้านความปลอดภัยและผลศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานด้านความปลอดภัยของสายการบินเพื่อให้สามารถให้บริการผู้โดยสารได้รับความสะดวกในการใช้บริการและส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจ
2. ผู้บริหารสนามบินได้ข้อมูลเกี่ยวกับด้านบริหารความปลอดภัย โดยสามารถนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพสนามบินให้เกิดการยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ
3. ผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับธุรกิจสายการบิน ปัจจัยทางด้านความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจในการใช้บริการสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้ตามความต้องการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายขอบเขตการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการเก็บข้อมูลจากผู้โดยสารที่อยู่ในพื้นที่อื่นซึ่งจะทำให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นซึ่งจะทำให้เกิดความแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูลมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ทำการศึกษายู่นี้ เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการบริการด้านความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา หรือปัจจัยด้านธุรกิจอื่น ๆ เพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์ผลได้หลากหลายมากยิ่งขึ้นและผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการการให้บริการอย่างเหมาะสมต่อไปในอนาคต

5. เอกสารอ้างอิง

- กันญารณณ์ ทองดี และ ปัญจมินทร์ ไชยรักษ์. 2559. มาตรการระบบรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานภูเก็ตกับการรับมือการก่อการร้ายในเขตอากาศยาน. รายงานวิชาสหกิจศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- กันธิสา อินทประวัตติ และ พิมพาภรณ์ โยธินวิรัตน์. 2556. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินไทย. ปริญญานิพนธ์การศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ธุรกิจระบบรักษาความปลอดภัย. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก https://web.facebook.com/brandthinkbiz/posts/1938407359818140?_rdc=1&_rdr:20 สิงหาคม 2560.
- บดีนทร์ แก้วบ้านดอน. (2558). การบริหารความปลอดภัยในการซ่อมบำรุงอากาศยานเพื่อความมั่นคงในธุรกิจการบิน **บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)**. รายงานสืบเนื่องในประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2558, คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (9 มิถุนายน 2558), หน้า 35-50.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2554. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2551. ธุรกิจการบิน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ระบบการจัดการความปลอดภัย. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <http://m.airportthai.co.th/donmueang/th/622-aerodome-safety-policy> : 20 สิงหาคม 2560.
- รัฐนันท์ พุกภักดี. 2557. ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการชาวไทยที่มีต่อสายการบินไทย. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สมยศ วัฒนากมลชัย. 2556. ธุรกิจสายการบิน. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- W.G. Cochran. 1953. **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons. Inc.

รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎี โครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

Tale Writing Learning Model for Undergraduate Students through Structuralism and Constructivism Theories

สาวิตรี จิตบรรจง และ บุษบา บัวสมบุญ
Savitri Chitbanchong and Busaba Buasomboon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: savitri.nan@gmail.com หมายเลขโทรศัพท์ 09 9619 6695

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย สร้างรูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ศึกษาประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการเรียนรู้ การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนนิทานของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยรูปแบบ การเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ ด้วยตนเองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ที่มีการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎี การสร้างความรู้ด้วยตนเอง การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบบแผนการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (pre-experimental study) ซึ่งเป็นการศึกษากลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียวที่วัดด้วยแบบทดสอบ ก่อนและหลังการทดลอง (the one group pretest-posttest design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับ ปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียน วิชา 1002310 การเขียนวรรณกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็ก (Creative Literature for Children) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนนิทานและเกณฑ์การวัด แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา และ แบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสถิติแบบไม่อิสระ (t-test for dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยสามารถสรุป ได้ดังนี้ 1. รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ 1. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่กำหนด โดยผู้พัฒนารูปแบบ 2. วัตถุประสงค์ 3. กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน 6 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาโครงสร้าง ขั้นที่ 2 เริ่มร่างเนื้อหา ขั้นที่ 3 สนทนาแลกเปลี่ยน ขั้นที่ 4 พากเพียรวางแผน ขั้นที่ 5 คอยฟัง ประเมิน ขั้นที่ 6 ก้าวเดินเขียนนิทาน และ 4. การประเมินผล 2. ประสิทธิภาพของรูปแบบที่เป็นผลมาจากการทดลองใช้ รูปแบบการเรียนรู้ พบว่า 2.1 กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความสามารถในการเขียนนิทานหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้ ทฤษฎีโครงสร้างนิยม ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการเขียนนิทาน นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

Abstract

The purposes of this research were to : 1) construct tale writing learning model for undergraduate students by using Structuralism theories and Constructivism theories 2) study the effectiveness of tale writing learning model for undergraduate students by using Structuralism theories and Constructivism theories. The researchers was a pre-experimental study, involving the one group pretest - posttest design. The example In this research consists of forty fourth - year undergraduate student majoring in Thai Language From The faculty of Education BansomdejchaoprayaRajaphat University. The sample was collected by simple random sampling. The research Instruments were 1) tale writing learning model by using Structuralism 3) theories and Constructivism theories 2) handbook for tale writing learning model lesson plans 4) writing tale ability test 5) satisfaction questionnaire and reflective journal. The data is analyzed by using mean standard deviation (S.D.), t-test dependent and content analysis. The finding of this study are as follows: 1. Regarding the tale writing learning model for undergraduate students by using inquiry to Structuralism theories and Constructivism theories, this model consists of four component which are; 1) principle of instructional model 2) objective of instructional model 3) learning activity (consisting of 5 steps, which are; (i) content analyzing; (ii) concept conversation; (iii) value consider; (iv) searching for process; (v) apply) and 4) evaluation of instruction model 2. The findings according of the tale writing learning model are as follows: 2.1 The average post-test scores of ability Structuralism theories and Constructivism theories the subject are significantly higher than that of the pre-test scores at .05 level. 2.2 With regards to satisfaction of undergraduate students to wards the tale writing learning model for undergraduate students by using inquiry to Structuralism theories and Constructivism theories ability, the students are highly satisfied with the tale writing learning model.

Keywords: tale writing learning model, Structuralism theories, Constructivism theories, Undergraduate Students

1. บทนำ

นิทานเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีที่เล่าสืบต่อกันมาเพื่อแสดงถึงความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์และจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง นิทานนั้นจะมีเนื้อเรื่องที่มีความหลากหลาย เช่น การผจญภัย ความรัก ตลกขบขัน แต่นิทานทุกเรื่องก็มีจุดประสงค์เดียวกันนั่นคือเพื่อความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลินและสอดแทรกคติสอนใจ นอกจากนี้นิทานยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วยวิธีการเล่าจากปากต่อปากจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งถือว่าเป็นคุณค่าและมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะเป็นการช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็กดั่งที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ให้ความสำคัญของนิทานว่านิทานเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะนิทานจะช่วยให้เด็ก ๆ มีความสุขสนุกสนานแล้ว และยังเป็นโลกแห่งจินตนาการที่สมบูรณ์แบบที่คอยช่วยถักทอสายใยความรักความฝัน สานสัมพันธ์อันอบอุ่น ความละมุนละไมในกลุ่มสมาชิกของครอบครัว ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาที่ผลิตครูจึงมีการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีการบรรจุรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเขียนนิทานไว้สำหรับนักศึกษาได้ศึกษาตามหลักสูตร คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่จากประสบการณ์การสอนเขียนนิทานในระดับอุดมศึกษาของสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนไม่ทราบว่าเขียนอะไร เขียนอย่างไร อีกทั้งเมื่อผู้เรียนลงมือเขียนนิทานแล้วไม่ประสบ

ความสำเร็จ อ่านแล้วไม่สนุก ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการเขียนนิทาน อีกทั้งสำนวนภาษาที่ผู้เรียนใช้ในการเขียนนิทานไม่เหมาะสมกับระดับช่วงวัยของเด็กจึงทำให้นิทานไม่น่าสนใจ ไม่ชวนให้ผู้อ่านรู้สึกอยากติดตามเรื่องราว ทำให้ผู้เรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย ไม่ประสบความสำเร็จในการเขียนนิทาน จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนเขียนนิทานดังที่กล่าวข้างต้น ได้สอดคล้องกับการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการเขียนวรรณกรรมสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน จำนวน 5 คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 5 แห่ง เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการเรียนการสอน การเขียนนิทาน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 5 ได้เคยเรียนรายวิชาการเขียนวรรณกรรมสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนของสาขาวิชาภาษาไทยจากคณะครุศาสตร์และสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าปัญหาจากการสอนเขียนนิทานมี 2 ประเด็นได้แก่ (1) ปัญหาจากตัวผู้สอน คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนสามารถเขียนนิทานให้น่าสนใจตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ โดยที่ผู้เรียนขาดแนวทางในการสร้างนิทานว่าควรเขียนอย่างไร (2) ปัญหาจากตัวผู้เรียนไม่สามารถเริ่มต้นการเขียนนิทาน รวมถึงใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม และมองว่าการเขียนนิทานเป็นเรื่องยากลำบากเกินความสามารถที่จะทำได้ จากปัญหาที่เกิดขึ้นข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าควรพัฒนารูปแบบการสอนการเขียนนิทาน เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สามารถเขียนนิทานได้อย่างมีคุณค่า ถูกต้องเหมาะสมที่สะท้อนถึงการถ่ายทอดความรู้ ความคิดของผู้เขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากมีแนวทางในการสร้างนิทานให้ผู้เรียนได้ยึดเป็นหลักในการเขียนนิทานก็ว่าจะช่วยให้ความยากที่เกิดขึ้นในการเขียนนิทานสามารถลดลงไปได้ ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงแนวทางในการช่วยในการเขียนนิทานให้ง่ายขึ้น จึงสนใจศึกษาทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษานิทาน คือทฤษฎีโครงสร้างนิยมมาใช้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ทฤษฎีโครงสร้างนิยม (Structuralism) แนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างนิยมเป็นทฤษฎีที่สนใจเรื่องระบบ โดยศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างบางอย่างที่ซ่อนอยู่ในทุกโครงสร้าง และโครงสร้างเหล่านี้ได้แสดงหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ที่เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกัน สามารถสรุปสาระสำคัญของทฤษฎีโครงสร้างนิยมได้ 6 ประการด้วยกันได้แก่ 1. สนใจสิ่งที่เป็นตัวกำหนดหรือกำกับความคิดหรือการกระทำของคนในระดับจิตไร้สำนึก 2. ใช้วิธีการผ่าหรือแบ่งสิ่งที่ต้องการศึกษาออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อมองหาลักษณะประกอบหรือความสัมพันธ์กับส่วนใหญ่ 3. ใช้วิธีสลับที่สลับทาง กลับหัวกลับหาง เพื่อหาระบบความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยย่อยกับหน่วยใหญ่เพื่อโยงให้เห็นระบบคิดที่เรียกว่า ระบบคิดแบบคู่ตรงข้าม (binary opposition) 4. ให้ความสำคัญกับตัวเชื่อม (mediation) คือการทำให้สิ่งที่ตรงข้ามกันหรือสิ่งที่ไปด้วยกันไม่ได้ ให้สามารถอยู่ด้วยกันได้ 5. มองสิ่งที่ศึกษาในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ (sign) และการค้นหารหัสหรือกฎเกณฑ์ที่เป็นตัวกำหนดหรือสร้างความหมายให้เกิดขึ้น 6. สนใจศึกษาปรากฏการณ์โดยไม่สนใจว่าจะเกิดในช่วงเวลาต่างกันหรือไม่ (คิราพร, (2557) , เสาวลักษณ์, (2548) , ปรีดา, (2533) , ประมิม, (2547) ทฤษฎีโครงสร้างนิยมจากนักภาษาศาสตร์ 2 คนด้วยกันกล่าวคือผู้วิจัยได้นำแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างนิยม Vladimir Propp และ Claude Lévi - Strauss มาใช้เป็นฐานความคิดในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ในครั้งนี้ โดยที่ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเขียนนิทานของผู้เรียน เพื่อสร้างเป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้าง เนื้อเรื่องนิทานเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนนิทาน โดยเริ่มจากแนวทางที่เป็นขั้นตอนจากง่ายไปสู่ยาก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เกิดความเข้าใจได้ง่าย และชัดเจน โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำสาระสำคัญของทฤษฎีโครงสร้างนิยมซึ่งประกอบด้วยแนวทางในการเขียนนิทานประกอบด้วย 6 ประเด็นคือ 1. ตัวละครที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทานประกอบด้วย (1) พระเอก (2) ตัวโกง (3) ผู้ให้ (4) ผู้เปิดเผยความจริง (5) พระเอกตัวปลอม (6) ผู้ช่วยเหลือ (7) เจ้าหญิง 2. การเรียงลำดับเหตุการณ์ที่ปรากฏอยู่ในนิทานประกอบด้วย (1) การเริ่มต้นเรื่อง (2) การสร้างปัญหาของตัวโกง (3) การเดินทางออกจากบ้านของตัวเอก (4) การช่วยเหลือตัวเอก (5) การต่อสู้ระหว่างตัวเอกกับตัวโกง (6) ตัวเอกได้รับชัยชนะ (7) การทดสอบความสามารถโดยให้ตัวเอกทำงานยาก (8) ตัวเอกทำงานยากสำเร็จ (9) ตัวเอกเดินทางกลับเมือง (10) การได้นาง/การแต่งงาน/การขึ้นครองบัลลังก์ของตัวเอก 3. การดำเนินเรื่องมีความเหมือนหรือซ้ำกันของเหตุการณ์ โดยมีการเรียง

ลำดับการดำเนินเรื่องเป็น 4 ประเภทด้วยกันคือ (1) นิทานที่มีแต่เรื่องการต่อสู้และการได้รับชัยชนะของตัวเอง (2) นิทานที่มีการทดสอบความสามารถของตัวเอง (3) นิทานที่มีทั้งการต่อสู้และการทดสอบความสามารถ (4) นิทานที่ไม่มีทั้งการต่อสู้และไม่มีการทดสอบความสามารถ 4. พฤติกรรมของตัวละครมีลักษณะความสัมพันธ์เป็นคู่อย่างเป็นเหตุผลเป็นผล 5. มีการสร้างความขัดแย้งในลักษณะคู่ตรงข้าม โดยมีตัวเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมโยงคู่ตรงข้ามให้อยู่ด้วยกันได้ 6. มีระบบความคิดแบบกลับหัวกลับหางหรือกลับเรื่อง ต่อจากนั้นผู้วิจัยนำสาระสำคัญที่ได้จากทฤษฎีโครงสร้างนิยามมาสังเคราะห์เป็นหลักการสำคัญในกระบวนการเขียนนิทานของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนได้แนวทางในการสร้างเรื่องนิทาน 4 แบบประกอบด้วย แนวทางที่ 1 คือการสร้างเรื่องด้วยวิธีการกลับเรื่อง โดยผู้สอนนำนิทานมาให้ผู้เรียนศึกษาและให้ผู้เรียนสร้างนิทานเรื่องใหม่ที่มีรายละเอียดตรงกันข้ามกับนิทานที่ผู้สอนกำหนดให้ จากนั้นก็จะดำเนินการตามแนวทางที่ 2 คือให้ผู้เรียนกำหนดลักษณะการดำเนินเรื่องนิทานจาก 4 แบบได้แก่ (1) นิทานที่มีการต่อสู้และการได้รับชัยชนะของตัวเอง (2) นิทานที่มีแต่เรื่องทดสอบความสามารถ (3) นิทานที่มีทั้งการต่อสู้และการทดสอบความสามารถ และ (4) นิทานที่ไม่มีทั้งการต่อสู้และไม่มีการทดสอบความสามารถ จากนั้นก็จะดำเนินแนวทางที่ 3 คือให้ผู้เรียนลงมือสร้างโครงเรื่องและมีการดำเนินเหตุการณ์ในนิทานของตนเองตามเหตุการณ์ที่ปรากฏในนิทาน 10 เหตุการณ์ด้วยกันได้แก่ การเริ่มต้นเรื่อง การสร้างปัญหาของตัวเอก การเดินทางออกจากบ้านของตัวเอง การช่วยเหลือตัวเอง การต่อสู้ระหว่างตัวเอกและตัวโกง ตัวเอกได้รับชัยชนะจากการต่อสู้ การทดสอบความสามารถโดยให้ตัวเอกทำงานยาก ตัวเอกทำงานยากสำเร็จ ตัวเอกเดินทางกลับเมือง ตัวเอกได้แต่งงานกับนางเอก หรือตัวเอกได้ขึ้นครองบัลลังก์ ทั้งนี้การดำเนินเหตุการณ์ในนิทานดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาที่นักศึกษาได้เลือกไว้แล้วตามด้วยการให้ผู้เรียนได้ดำเนินการตามแนวทางที่ 4 คือให้ผู้เรียนกำหนดลักษณะโครงสร้างของนิทานขึ้นเอง โดยผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกประเภทของตัวละคร และกำหนดพฤติกรรมของตัวละครที่มีลักษณะความสัมพันธ์เป็นคู่อย่างเป็นเหตุผลเป็นผล รวมทั้งมีการสร้างข้อขัดแย้งของตัวละครในลักษณะคู่ตรงข้าม อย่างไรก็ตามการเขียนนิทานให้น่าสนใจและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเขียนนิทานนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากผู้เขียนนิทานจะต้องมีแนวทางหรือแบบแผนในการสร้างนิทานขึ้นมาให้น่าสนใจ ชวนติดตามและบรรลุวัตถุประสงค์ของการสร้างนิทานได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้สอนต้องพยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจและสามารถเพิ่มพูนความสามารถในการเขียนนิทานให้นักศึกษา จึงควรมีการพัฒนาแบบการเรียนรู้ที่จะเป็นแนวทางในการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ผู้วิจัยพบว่าแนวคิดทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตคือ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theories) เป็นทฤษฎีที่เกิดจากนักการศึกษากลุ่มปัญญานิยมในช่วงปี ค.ศ. 1980 ที่กล่าวถึงกระบวนการสร้างองค์ความรู้ที่เห็นว่าผู้เรียนต้องสามารถสร้างความรู้ขึ้นมาได้ด้วยตนเองจากการลงมือกระทำร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีนี้จะกล่าวถึงกระบวนการปรับตัวของอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกและการจัดการภายในสมองเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างโครงสร้างความรู้เดิมกับข้อมูลที่รับรู้ใหม่ ซึ่งถือเป็นการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เมื่อกระบวนการระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิมได้เชื่อมโยงกันได้อย่างลงตัวแล้วก็จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในประสบการณ์หรือความรู้ที่ได้นั้นจนสามารถอธิบายและแสดงออกได้ตามความเข้าใจของตนเอง เนื่องจากตนเองเป็นผู้คิดและเป็นผู้สร้างความหมายของสิ่งนั้นด้วยตนเอง ดังนั้นทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theories) จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ขึ้นใหม่ด้วยตนเอง โดยใช้องค์ความรู้เดิมที่มีอยู่มาเป็นฐานความรู้ ซึ่งผู้เรียนจะได้เลือก ปรับเปลี่ยน ตลอดจนตัดสินใจในการนำความรู้เดิมนั้นมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาหรือสร้างชิ้นงานใหม่ขึ้นมาด้วยตนเอง โดยมีกระบวนการสำคัญที่ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจกับความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดความชัดเจน เพื่อจะได้นำความรู้นั้นไปต่อยอดในการเรียนรู้ครั้งใหม่ จากนั้นผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้มอบหมายด้วยการใช้ข้อมูลพื้นฐานที่มีอยู่มาไตร่ตรอง คัดเลือกและตัดสินใจเพื่อสร้างชิ้นงานให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง (Piaget (1972) , Simon., (1994) , Vygotsky

(1978) , ทิศนา (2552) , วัชรนา (2552) , Fosnot, (1996) , Glaserfeld (1995) นอกจากจะใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมและทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นสองแนวคิดหลักในการนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในครั้งนี้แล้ว ผู้วิจัยยังพบอีกว่า ในส่วนของการจัดระบบความคิดของผู้เรียน เพื่อให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม เพื่อนำมาจัดกลุ่มหรือจัดระบบให้เห็นความสัมพันธ์ที่เกิดข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์งานเขียนนิทานของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น จำเป็นต้องใช้วิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดภาพความคิดที่เป็นระบบอย่างชัดเจนก่อนที่ผู้เรียนจะลงมือเขียน จึงพบว่าเทคนิคแผนผังความคิด (Mind mapping Technique) เป็นการทำงานร่วมกันของสมองซีกซ้ายและซีกขวาในการเชื่อมโยงต่อข้อมูลทั้งหมดเข้าด้วยกันซึ่ง Tony, (1991) โครงสร้างหรือการทำงานของสมองในการติดต่อจัดการ รวบรวม บันทึก เชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นั้นควรจะเริ่มด้วยความคิดหลัก (main idea) ที่จุดกลางแล้วแตกสาขาแยกย่อยออกไป Tony, (1991) ดังนั้นเทคนิคแผนผังความคิด จึงเป็นเทคนิคที่น่าสนใจในการนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบโดยนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแผนผังโครงร่างความคิดของผู้เรียนก่อนที่จะลงมือสร้างสรรค์ผลงานการเขียนนิทานขึ้นมา (กมล, 2547) การใช้ผังความคิดประกอบการเขียน สามารถนำมาใช้ในการวางโครงเรื่องเพื่อให้เขียนได้ครอบคลุมและตรงประเด็น สามารถจัดปัญหาในเรื่องของการเขียนซ้ำ และไม่ครอบคลุมประเด็นได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเทคนิคแผนผังความคิด (Mind mapping Technique) มาใช้ในขั้นตอนการวางโครงเรื่อง เพื่อให้เนื้อหาที่เขียนมีความครอบคลุม กระชับและเชื่อมโยงความคิดของผู้เรียนได้ชัดเจนก่อนลงมือเขียนจริง จากการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด ผู้วิจัยมองเห็นว่าทฤษฎีโครงสร้างนิยมและทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงเทคนิคแผนผังความคิดน่าจะเป็นพื้นฐานทฤษฎีและแนวคิดสำคัญที่จะนำมาใช้เป็นหลักในการสร้างสรรค์และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนนิทานให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ความคิดเห็น อีกทั้งสร้างสรรค์องค์ความรู้ของตนเองที่ได้จากการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงใช้เพื่อพัฒนาตนเองในการศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

1.1 วัตถุประสงค์

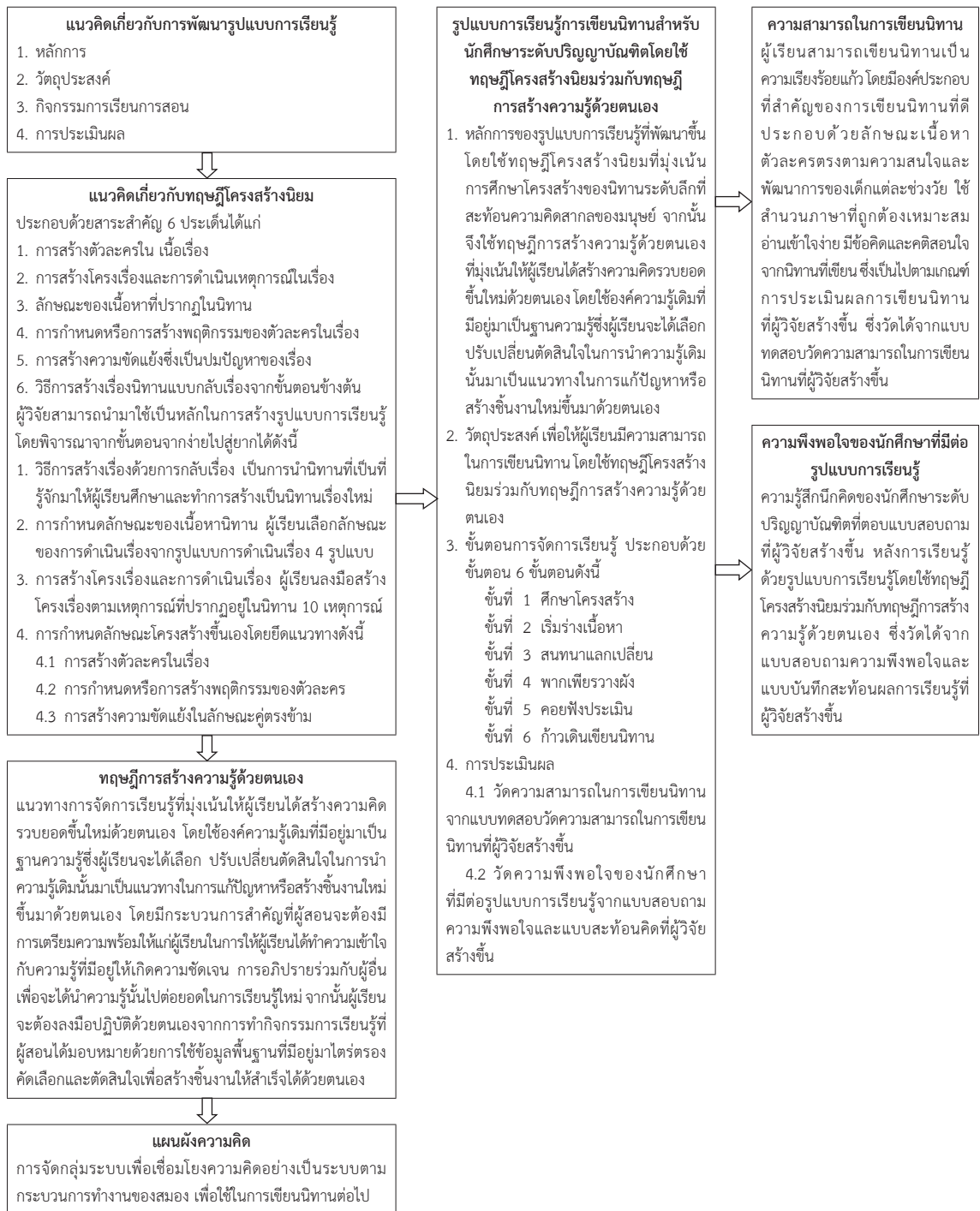
1.1.1 สร้างรูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

1.1.2 ศึกษาประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดย

1.1.2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนนิทานของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

1.1.2.2 ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

1.2 กรอบแนวคิด

2. วิธีการทดลองหรือวิธีการศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 135 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 1002310 การเขียนวรรณกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็ก (Creative Literature for Children) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้วิธีการจับสลาก

2.2 การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

งานวิจัยครั้งนี้ได้มีการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ดังนี้

2.2.1 รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองฉบับร่างมีวิธีการสร้างและพัฒนา ดังนี้

2.2.1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานได้แก่ สภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทาน เป้าหมายและผลของการศึกษาหลักสูตรและลักษณะรายวิชาที่จะใช้จัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

2.2.1.2 สังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นการเรียนรู้ 6 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาโครงสร้าง ขั้นที่ 2 เริ่มร่างเนื้อหา ขั้นที่ 3 สนทนาแลกเปลี่ยน ขั้นที่ 4 พากเพียรวางแผน ขั้นที่ 5 คอยฟังประเมิน ขั้นที่ 6 ก้าวเดินเขียนนิทาน และ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้

2.2.1.3 นำรูปแบบการเรียนรู้ฉบับร่างที่พัฒนาขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำรูปแบบการเรียนรู้ฉบับร่างที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.2 คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองมีวิธีการสร้างและพัฒนา ดังนี้

2.2.2.1 พัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบของคู่มือ

2.2.2.2 นำคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ชัดเจนเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นจึงนำคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.3 แผนการจัดการเรียนรู้การเขียนนิทานมีวิธีการสร้างและพัฒนา ดังนี้

2.2.3.1 ศึกษาแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและเขียนแผนจัดการเรียนรู้ตลอดจนศึกษาหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา เพื่อกำหนดเนื้อหาและรายละเอียดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้

2.2.3.2 จัดทำแผนจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้

2.2.3.3 นำแผนจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำแผนจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

2.2.3.4 นำแผนจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการนำไปใช้รวมทั้งพิจารณาข้อดี ข้อจำกัดเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.3.5 ปรับปรุงแก้ไขแผนจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2.4 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนนิทานมีวิธีการสร้างและพัฒนา ดังนี้

แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนนิทานเป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ 1 เรื่อง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.2.4.1 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบที่เป็นข้อสอบอัตนัยพร้อมทั้งกำหนดจุดมุ่งหมายและกรอบแนวคิดในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนนิทาน

2.2.4.2 กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเขียนนิทานเพื่อใช้ประเมินความสามารถในการเขียนนิทาน โดยเกณฑ์การประเมินดังกล่าวจะจัดทำในรูปแบบของเกณฑ์คะแนนรูบริคส์ ซึ่งหลังจากนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ผู้วิจัยจะเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

2.2.4.3 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนนิทาน ซึ่งเป็นแบบทดสอบอัตนัยก่อนและหลังเรียน จำนวน 3 ข้อ

2.2.4.4 นำแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้วิจัยเลือกแบบทดสอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดจากจำนวน 3 ข้อ มาใช้เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนนิทานก่อนเรียน และหลังเรียน

2.2.4.5 ทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาและพิจารณาข้อดีข้อจำกัดของแบบทดสอบ จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจควบคู่กับผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเขียนนิทาน จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบว่าเกณฑ์คะแนนรูบริคส์ที่ใช้ประเมินความสามารถในการเขียนนิทานในรูปแบบของแบบทดสอบอัตนัยที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริงหรือไม่ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product moment Correlation Coefficient

2.2.4.6 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนนิทานในรูปแบบของข้อสอบอัตนัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้รวบรวมข้อมูลต่อไป

2.2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้วิถีการสร้างและพัฒนา ดังนี้

2.2.5.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามในรูปแบบเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

2.2.5.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจแบบร่างที่มีโครงสร้างด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ

2.2.5.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้องเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปสอบถามนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในขั้นของการนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ทดลอง

2.2.6 แบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้มีลักษณะเป็นการบันทึกเชิงคุณภาพแบบความเรียงเชิงพรรณนา ใช้ในการเขียนสะท้อนการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยนำข้อมูลการบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยและนักศึกษานักศึกษาบันทึกมาวิเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2.2.6.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้

2.2.6.2 สร้างแบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนด

2.2.6.3 นำแบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นจึงนำไปสอบถามนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในขั้นของการนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ทดลอง

2.3 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.3.1 ศึกษาจุดมุ่งหมาย ข้อมูลพื้นฐาน และปัญหาของการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทาน จากการวิเคราะห์เอกสารความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งวิเคราะห์หลักสูตร คำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์และเนื้อหาวิชาเพื่อนำไปกำหนดจุดประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทาน

2.3.2 ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ การเขียนนิทาน จากนั้นจึงนำมาสังเคราะห์สาระสำคัญในการพัฒนาแนวคิดเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้

2.3.3 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพความเป็นจริงและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทาน เพื่อใช้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ โดยวิธีการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาที่เคยผ่านการเรียนในวิชา 1002310 การเขียนวรรณกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็ก (Creative Literature for Children)

2.3.4 ออกแบบหลักการและขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนนิทาน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ และแบบสะท้อนผลการเรียนรู้

2.3.5 นำรูปแบบการเรียนรู้ไปทดลองใช้โดยผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง รวมระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง จากนั้นจึงศึกษาความสามารถในการเขียนนิทานของนักศึกษาที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการเรียนรู้พร้อมทั้งศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการเขียนนิทานของนักศึกษาที่เกิดขึ้นการใช้รูปแบบการเรียนรู้ก่อนการทดลอง (Pretest) หลังการทดลอง (Posttest) ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิธีการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for dependent)

2.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลผลการสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนนิทานของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งประกอบขึ้นขั้นตอนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นศึกษาโครงสร้าง ขั้นที่ 2 ขั้นเริ่มร่างเนื้อหา ขั้นที่ 3 ขั้นสนทนาแลกเปลี่ยน ขั้นที่ 4 ขั้นพาดพิงพิจารณา ขั้นที่ 5 ขั้นคอยฟังประเมิน ขั้นที่ 6 ขั้นก้าวเดินเขียนนิทาน และ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ที่ใช้ในการประกอบรูปแบบการเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนนิทาน และเกณฑ์การตรวจให้คะแนน และแบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ พบว่า คะแนนความสามารถในการเขียนนิทานของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลปรากฏว่านักศึกษามีความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ตามด้วยความพึงพอใจด้านเนื้อหาสาระและความพึงพอใจด้านสื่อการเรียนรู้ มีระดับคะแนนเฉลี่ยรองลงมาตามลำดับ

รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมและทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นับว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ในการเรียนการสอนภาษาไทย เนื่องจากยังไม่เคยมีงานวิจัยที่เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้พัฒนาความสามารถการเขียนนิทานสำหรับผู้เรียนทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา

4. สรุป

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายได้ 3 ประเด็น ดังนี้

4.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาอย่างมีระบบและเป็นลำดับขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแนวคิดและกระบวนการสำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้างนิยม (Structuralism) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theories) รวมถึงเทคนิคแผนผังความคิด (Mind Mapping)

4.2 ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ พบว่าคะแนนความสามารถในการเขียนนิทานของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า

4.2.1 รูปแบบการเรียนรู้ได้มีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญโดยมีผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบเพื่อประเมินความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของรูปแบบการเรียนรู้ พบว่ารูปแบบการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก จากการที่รูปแบบการเรียนรู้นี้ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ (System Approach) และมีการจัดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนตามแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และนำมาใช้เป็นแนวคิดและกลวิธีในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ครั้งนี้ จึงสรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจึงสามารถช่วยให้ นักศึกษาสามารถในการเขียนนิทานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.2 รูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นมีการพัฒนาที่เป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน เนื่องจากผู้วิจัยได้นำกระบวนการของวิธีการเชิงระบบ (System Approach) มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นการเรียนรู้ 6 ขั้นได้แก่ขั้นที่ 1 ศึกษาโครงสร้าง ขั้นที่ 2 ขั้นเริ่มร่างเนื้อหา ขั้นที่ 3 ขั้นสนทนาแลกเปลี่ยน ขั้นที่ 4 ขั้นพากเพียรวางแผน ขั้นที่ 5 ขั้นคอยฟังประเมิน และขั้นที่ 6 ขั้นก้าวเดินเขียนนิทาน และ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้กำหนดเงื่อนไขของการนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ ได้แก่ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนอง โดยจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า หลักการของรูปแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้าง

ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำไปสู่การเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบหลักการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันตลอดทั้งระบบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน สารความรู้และสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักการตอบสนอง ระบบสนับสนุน และเงื่อนไขการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ตามหลักการ จากหลักการดังกล่าวส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถสกัดเป็นขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นศึกษาโครงสร้าง เป็นขั้นที่กำหนดให้ผู้เรียนศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการสร้างนิทานในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นโครงสร้างการเขียนนิทานจากใบความรู้ที่ครูผู้สอนแจกให้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางสร้างเรื่อง เพื่อกำหนดโครงสร้างในการเขียนนิทานของตนเอง หลังจากนั้นผู้เรียนทำใบงานเกี่ยวกับรูปแบบโครงสร้างที่ครูผู้สอนกำหนดให้จากการดำเนินการในขั้นตอนดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจแนวทางเกี่ยวกับการสร้างนิทาน เนื่องจากใบความรู้ที่ผู้สอนจัดทำมีความชัดเจน เข้าใจง่าย เป็นการศึกษาจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยาก ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แต่ละประสบการณ์ได้ส่งเสริมซึ่งกันและกันจนนำไปสู่การสะสมผลการเรียนรู้ในระยะยาว โดยประกอบด้วยเกณฑ์สำคัญ 3 เกณฑ์ได้แก่ (1) ความต่อเนื่อง คือสัมพันธ์ของเนื้อหาในเชิงลึกและเชิงกว้าง (2) การลำดับก่อนหลัง คือความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่แสดงลำดับความง่ายยากในการเรียนรู้ โดยควรเริ่มเรียนรู้จากเนื้อหาที่มีความง่ายไปสู่เนื้อหาที่มีความยาก และ (3) การบูรณาการ

- ขั้นเริ่มร่างเนื้อหา เป็นขั้นที่กำหนดให้ผู้เรียนกำหนดลักษณะเนื้อเรื่องการเขียนนิทานตามแนวทางที่ได้กำหนดให้จากใบความรู้ ลงในใบงาน หลังจากนั้นผู้เรียนนำโครงสร้างนิทานจากใบงานมากำหนดรายละเอียดเนื้อหาของนิทานตนเองลงในใบงาน ในขั้นตอนนี้เป็นการนำความรู้ที่ผู้เรียนได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดรายละเอียดในนิทานของตนเอง จะเห็นได้ว่าขั้นตอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นโครงร่างภาพรวมในงานเขียนนิทานของตนเองว่าจะมีลักษณะเป็นอย่างไรก่อนลงมือเขียนนิทานจริง การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่

- ขั้นสนทนาแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่กำหนดให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 5 คน เพื่อนำเสนอโครงสร้างนิทานของตนเองให้สมาชิกในกลุ่มฟัง และสมาชิกช่วยคิดสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อปรับแต่งโครงสร้างงานเขียนนิทานของสมาชิกให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ได้ศึกษาผลของปฏิสัมพันธ์แบบเพื่อนช่วยเพื่อน สนับสนุนการเรียนรู้โดยศึกษาปฏิสัมพันธ์การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผลการศึกษาพบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อนจะช่วยส่งเสริมการคิด และการเรียนรู้ได้ ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะมีอายุและความสามารถเท่า ๆ กัน แต่ผู้เรียนก็สามารถส่งเสริมการคิดขั้นสูง และการเรียนรู้ต่อกันได้ โดยที่ผู้สอนจะเป็นผู้ฝึกหรือเตรียมการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในการใช้คำถามที่กระตุ้นการคิดและการทำความเข้าใจ ก่อนที่ผู้เรียนจะปฏิสัมพันธ์กันเองในกลุ่ม

- ขั้นพากเพียรวางแผน เป็นขั้นที่กำหนดให้ผู้เรียนวางแผนผังโครงเรื่องนิทานตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้ลงในใบงาน โดยผู้เรียนตรวจสอบแผนผังโครงเรื่องให้มีความชัดเจนและครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ให้ครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของเทคนิคแผนผังความคิด (Mind mapping Technique) ที่เข้ามาช่วยในการวางโครงเรื่อง (Tony, 1991) แผนผังความคิดจัดเป็นการจำลองการทำงานของสมองลงบนกระดาษ จัดเป็นการสะท้อนการคิดของเราออกมา (กมล, 2547) การใช้ผังความคิดประกอบในการเขียนสามารถนำมาใช้ในการวางโครงเรื่องเพื่อให้เขียนได้ครอบคลุมและตรงประเด็น สามารถจัดปัญหาในเรื่องของการเขียนซ้ำ และไม่ครอบคลุมประเด็นได้เป็นอย่างดี

- ขั้นคอยฟังประเมิน เป็นขั้นที่กำหนดให้ผู้สอนให้คำแนะนำและปรับปรุงโครงเรื่องของผู้เรียนเพื่อให้เกิดความชัดเจนและความสมบูรณ์ให้มากที่สุด โดยผู้สอนให้ความช่วยเหลือผู้เรียนด้วยการให้คำแนะนำตามศักยภาพของผู้เรียนและคอย ๆ ลดความช่วยเหลือลงในแต่ละครั้งเมื่อเห็นว่าผู้เรียนมีทักษะในการเขียนนิทานมากขึ้น รวมทั้งผู้สอนประเมินผลโครงเรื่องที่ใช้สำหรับการเขียนนิทานของผู้เรียน เพื่อเป็นการสะท้อนกลับและให้นำไปใช้ในการพัฒนางานเขียนนิทานของตนเองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กมล, 2547) การช่วยเหลือการเรียนรู้ว่า การช่วยเหลือผู้เรียนจะค่อย ๆ ลดลงขณะที่ผู้เรียนจะค่อย ๆ เพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยตนเองขึ้นไปเรื่อย ๆ และเมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้

ด้วยตนเองอย่างอิสระแล้ว การช่วยเหลือในการทำกิจกรรมนั้นจะยุติลง

- ขั้นก้าวเดินเขียนนิทาน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนชี้แจงเกณฑ์การประเมินผลการเขียนนิทานให้กับผู้เรียนได้รับทราบ หลังจากนั้นผู้เรียนปฏิบัติการเขียนนิทานตามแผนผังโครงเรื่องที่ได้ออกแบบขึ้นในใบงาน ต่อจากนั้นผู้สอนตรวจผลงานการเขียนนิทานของผู้เรียนตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ และแจกคืนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบเพื่อการพัฒนาผลงานของตนต่อไป จะเห็นได้ว่าขั้นตอนนี้เป็นการที่ผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับ ทำให้ผู้เรียนได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อนำไปพัฒนางานเขียนนิทานของตนเองในครั้งต่อไป ผู้เรียนนำข้อดีและข้อบกพร่องในงานเขียนของตนไปพัฒนางานเขียนชิ้นต่อไปได้เป็นอย่างดีได้ทำการศึกษาวเคราะห์กระบวนการสอนและการเรียนรู้ พบว่าในกระบวนการสอนและการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างรูปร่างนั้น ความรู้ที่แท้จริงจะเกิดจากผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงในบริบททางสังคมโดยเป็นผู้สร้างความรู้อยู่เอง

4.2.3 บรรยากาศในการเรียนรู้จากการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ พบว่าการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนสนุกสนานเนื่องจากผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเป็นอิสระ โดยผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้มอบความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวก และกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นกับสมาชิกภายในกลุ่มอย่างทั่วถึง ซึ่งบรรยากาศดังกล่าวก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) การจัดการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีอิสระ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล และมีความหลากหลายในวิธีการเรียนรู้ สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายได้

4.3 ความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ นักศึกษาระบุว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ครั้งนี้สร้างความสนใจของนักศึกษาให้สามารถพัฒนาการเขียนนิทานได้อีกทั้งขั้นตอนในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้มีการจัดตามลำดับขั้นตอนเริ่มจากง่ายไปสู่ยาก มีการฝึกให้ผู้เรียนจัดระบบความคิดและมีการเชื่อมโยงความคิดเพื่อใช้ในการวางโครงเรื่อง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำมาใช้ในการปรับแต่งโครงเรื่องนิทานของตนเอง ซึ่งถือเป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี จึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเขียนนิทานไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไปและเกิดแรงบันดาลใจในการเขียนนิทานของตนเองให้ดีขึ้นต่อไป นอกจากนี้ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในด้านเนื้อหาสาระอยู่ในระดับรองลงมา ทั้งนี้ นักศึกษาระบุเพิ่มเติมว่าแบบฝึกหัดที่ใช้ในการเขียนนิทานมีจำนวนเหมาะสม อีกทั้งเนื้อหาสาระที่ใช้ในการเรียนรู้มีความน่าสนใจ เนื้อหาสาระที่ใช้ในการเรียนรู้เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนการสอนมีการจัดทำใบความรู้และใบงานที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย มีจำนวนข้อที่มีความเหมาะสม แบบฝึกหัดมีความน่าสนใจเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่นักศึกษาสนใจที่ต้องการเรียนรู้ ส่วนในด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในระดับถัดมา ทั้งนี้ นักศึกษาได้ระบุเพิ่มเติมว่าสื่อการเรียนรู้มีความชัดเจน เหมาะสม เข้าใจง่ายเหมาะสมกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และสื่อการเรียนรู้สามารถกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาได้ รวมถึงสื่อการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการเขียนนิทานได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยสามารถพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงสื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้ ควรแจ้งจุดประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้รวมถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการศึกษา

ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและใส่ใจต่อการศึกษาในรูปแบบการเรียนรู้ อีกทั้งต้องเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ สังเกตและใส่ใจพฤติกรรมของนักศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจในการเรียนรู้ และควรส่งเสริมพฤติกรรมด้านประชาธิปไตยที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในชั้นที่มีการสนทนาแลกเปลี่ยน ดังนั้นผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงรวมทั้งต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงควรศึกษาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีโครงสร้างนิยมเพื่อใช้ในการสร้างสื่อการเรียนรู้ เช่น ใบความรู้ ใบงาน รวมทั้งการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาแบบการเรียนรู้การเขียนนิทานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างนิยมร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองไปสู่การสร้างเสริมความสามารถในการคิดเช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างเป็นระบบ หรือการสร้างเสริมความสามารถในการเขียนเช่น การเขียนเล่าเรื่อง การเขียนเรื่องสั้น เป็นต้น

5. เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. 2547. รูปแบบการพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างเสริมความสามารถด้านทักษะการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้แนวคิดทฤษฎีไตรอาร์ชิกและวิธีการแบบสแกฟโฟลด์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา เขมมณี. 2556. ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรินทร์ จารูว. 2547. ความขัดแย้งและความประนีประนอมในนิทานปรัมปราไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล. 2533. คำโครงสร้างความคิดเรื่องโครงสร้างในการศึกษานิทานปรัมปราของโคลด เลวี - สเตราส์. วารสารธรรมศาสตร์ 17 : 45-70.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. 2550. กระบวนการสร้างนิทานเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.
- วัชร เล่าเรียนดี. 2552. รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด : Thinking Skills Instructional Model and Strategies. พิมพ์ครั้งที่ 4 นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริพร ณ ถลาง. 2557. วิทยาการของนิทาน การศึกษานิทานเชิงโครงสร้าง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ อนันตสานต์. 2548. นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Fosnot, C. 1996. Constructivism : Theory, Perspectives and Practice. New York : Teachers, College Press.
- Glaserfeld, E.V. 1995 A Constructivist Approach to Teaching in Steffe, L., and Gale, J. (eds.). Constructivism in Education, 3-16. Hillsdale, New Jersey : Lawrence Erlbaum.
- Piaget, J. 1972. Intellectual evolution for adolescence to adulthood. Human Development, 19, 12.
- Simon, Martin A. & Schifter, Deborah. 1994, August. Towards a Constructivist Perspective : An Intervention Study of Mathematics Teacher Development, Educational Studies in Mathematics. 22(4) : 309 - 331.
- Tony Buzan 1991. Use your head. London : BBC Book. (First Published 1974).
- Vygotsky, L.S. 1978. Mind in Society: the Development of Higher Psychological Process. n.p.

รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติ ร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธกกับการวิเคราะห์วรรณคดี Instructional Model through Practical Intelligence and Appreciative Inquiry for Analyzing Literary Works

สิระ สมนาม และ บุษบา บัวสมบุญ

Sira Somnam and Busaba Buasomboon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: siraedthai@gmail.com โทร. 0897585753

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบบแผนการวิจัยแบบการทดลองขั้นพื้นฐาน (pre-experimental designs) ซึ่งเป็นการศึกษากลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียวที่วัดด้วยแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (the one group pretest-posttest design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 067373 วรรณกรรมในหนังสือเรียน (Literature in textbooks) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี และเกณฑ์การวัด แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา และแบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสถิติที่แบบไม่อิสระ (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 2 ขั้นสนทนาแนวคิด ขั้นที่ 3 ขั้นพินิจคุณค่า ขั้นที่ 4 ขั้นค้นหาแนวทาง ขั้นที่ 5 ขั้นสร้างสรรค์สร้างนำใช้ และ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้ 2. ประสิทธิผลของรูปแบบที่เป็นผลมาจากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ พบว่า 2.1 กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้ แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติ กระบวนการสุนทรียสาธก การวิเคราะห์วรรณคดี

Abstract

The purposes of this research were to :1) construct instructional model by using practical intelligence and appreciative inquiry to enhance analyzing literature ability 2) study the effectiveness of instructional model by using practical intelligence and appreciative inquiry to enhance analyzing

literature ability. The researchers was a pre-experimental designs, involving the one group pretest-posttest design. The example In this research consists of thirty-three third-year undergraduate student majoring in Thai Language From The faculty of Education, Chiangmai University. The sample was collected by simple random sampling. The research Instruments were 1) instructional model by using practical intelligence and appreciative inquiry to enhance analyzing literature ability 2) handbook for instructional 3) lesson plans 4) analyzing literature ability test and criteria 5) satisfaction questionnaire and reflective journal. The data is analyzed by using mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), t-test dependent and content analysis. The finding of this study are as follows: 1. Regarding the Instructional model by using practical intelligence and appreciative inquiry to enhance analyzing literature ability of Undergraduate Students, this model consists of four component which are; 1) principle of instructional model 2) objective of instructional model 3) learning activity (consisting of 5 steps, which are; (i) content analyzing; (ii) concept conversation; (iii) value consider; (iv) searching for process; (v) apply) and 4) evaluation of instruction model. 2. The findings according of the instructional model are as follows: 2.1 The average post-test scores of analyzing literature ability of the subject are significantly higher than that of the pre-test scores at .05 level. 2.2 With regards to satisfaction of undergraduate students towards the Instructional model by using practical intelligence and appreciative inquiry to enhance analyzing literature ability, the students are highly satisfied with the Instructional model.

Keywords: Instructional model, Practical intelligence, Appreciative inquiry, Analyzing literature

1. บทนำ

วรรณคดีเป็นมรดกภูมิปัญญาทางความคิดและภาษาของบรรพบุรุษแต่ละชนชาติที่มีความมุ่งหมายเพื่อจรรโลงใจและให้แง่คิดในการใช้ชีวิต ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจโลกทัศน์และความเป็นไปของชีวิตหลากหลายมุมมอง การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยมักประสบปัญหาหลายประการ วิทย์ (2514), กุสุมา (2534), ดวงมน (2536), ประภาศรี (2534) ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่เห็นคุณค่าของวรรณคดี ส่วนมากท่องจำเนื้อหาวรรณคดีเพื่อนำไปสอบแต่ระบุไม่ได้ว่าคำประพันธ์หรือเนื้อหานั้นมีคุณค่าอย่างไร และจะสามารถนำข้อคิดคุณค่าเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างไร ส่วนปัญหาด้านผู้สอนนั้น พบว่า ผู้สอนยังไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านภาพสะท้อนสังคมและไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้คุณค่าเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้

จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนประเด็นการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี โดยการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนกระบวนวิชาด้านวรรณคดีระดับปริญญาบัณฑิต พบว่าในด้านการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีนั้น นักศึกษาวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดียังไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจบริบทของสังคมวัฒนธรรมในยุคของวรรณคดีที่ศึกษาขาดทักษะการอ่านตีความ ขาดความรู้ความเข้าใจด้านภาษา ประวัติศาสตร์ และสภาพสังคมวัฒนธรรม ตลอดจนขาดทักษะการคิดเชื่อมโยงหลักการจากวรรณคดีมาประยุกต์ใช้กับบริบทชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์นักศึกษาวิชาชีพครูภาษาไทยที่เคยเรียนกระบวนวิชาการวิเคราะห์วรรณกรรม พบว่า ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี ขาดความรู้พื้นฐานและการฝึกฝนทักษะการตีความอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนไม่เข้าใจแนวคิดและสภาพสังคมวัฒนธรรมในยุคสมัยของวรรณคดีวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ และจากประสบการณ์การสอนของผู้วิจัยพบว่า นักศึกษายังขาดทักษะการวิเคราะห์และตีความคุณค่าวรรณคดีวรรณกรรม โดยนักศึกษาไม่สามารถระบุข้อคิดที่แท้จริงจากวรรณคดีวรรณกรรมได้ อีกทั้งยังไม่สามารถประยุกต์ใช้คุณค่าวรรณคดีเหล่านั้นในการแก้ปัญหาหรือยกระดับคุณภาพชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนนักศึกษาวิชาชีพครูภาษาไทย จึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา

รูปแบบการเรียนรู้ทักษะการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีวรรณกรรมซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดเชาวน์ปัญญาเชิงปฏิบัติ (Practical Intelligence) และกระบวนการสุนทรียสาธก (Appreciative Inquiry) สามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีได้ หลักการเชาวน์ปัญญาเชิงปฏิบัติ (Practical Intelligence) นั้น Sternberg (1985) , กมล (2547) จากทฤษฎีไตรอาร์คิก หรือทฤษฎีแห่งเชาวน์ปัญญา ของมนุษย์ (The Triarchic Theory of Human Intelligence) ในปี ค.ศ. 1985 โดย Sternberg อธิบายว่าเชาวน์ปัญญา เชิงปฏิบัตินั้นจะประกอบด้วยความสามารถในการใช้ความรู้ (Use) การประยุกต์ (Apply) การตรวจสอบทบทวนความรู้ (Implement) และการนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง (Practice) ซึ่งคุณลักษณะความสามารถในการปฏิบัติทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวนั้นมีความสำคัญในฐานะกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลสามารถสกัดความรู้ที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เหล่านั้นในการแก้ปัญหาหรือเป็นแนวทางเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ส่วน กระบวนการสุนทรียสาธก (Appreciative Inquiry) มุ่งเน้นกระบวนการระดมความคิดด้วยวิธีการตั้งคำถามเชิงบวกเพื่อ ร่วมกันค้นหาวิธีการหรือแนวคิดที่ดีที่สุดก่อนจะนำไปปฏิบัติใช้ต่อไป กระบวนการสุนทรียสาธก (Appreciative Inquiry) พัฒนาขึ้นโดย David Cooperridge และ Suresh Srivastva ในปี ค.ศ. 1980 รู้จักกันในชื่อกระบวนการ AI ซึ่ง จากการสังเคราะห์แนวคิดกระบวนการสุนทรียสาธก Cooperridge, (1995) กระบวนการสุนทรียสาธกตั้งอยู่บนพื้นฐาน แห่งสุนทรียะที่ถือเป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ถือเป็นหลักการเลือกมองในแง่บวกแห่งความดีงาม แล้วตั้ง ความปรารถนาที่จะช่วยกันเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ต้องการจะเห็น โดยสุนทรียสาธก เน้นเป็นกระบวนการพูดคุยสนทนา ร่วมกัน เพื่อค้นหาสิ่งที่ดีที่สุดในตัวคน หรือสรรพลสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา

จากการศึกษาแนวคิดเชาวน์ปัญญาเชิงปฏิบัติ (Practical Intelligence) และกระบวนการสุนทรียสาธก (Appreciative Inquiry) ดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีนักการศึกษาหรือนักวิจัยนำแนวคิดทั้งสองมาศึกษาวิจัยในด้านการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรม ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาวิชาชีพรูภาษาไทย จึงสนใจ ที่จะนำแนวคิดเชาวน์ปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธกมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรูภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่ารูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าว จะกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้วรรณคดีวรรณกรรม อันจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้คุณค่าวรรณคดีในการแก้ไขปัญหา และยกระดับคุณภาพชีวิต อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเข้าถึงคุณค่าแห่งวรรณคดีของนักศึกษาวิชาชีพรูภาษาไทย ซึ่งจะต้องเป็นครูผู้ถ่ายทอดวรรณคดีอันเป็นมรดกวัฒนธรรมแห่งพลังภูมิปัญญาของบรรพชนไทยสืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชาวน์ปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการ สุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

2. วิธีการศึกษา

2.1 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรการสอนและ การเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 067373 วรรณกรรมในหนังสือ เรียน (Literature in textbooks) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 33 คน ซึ่งได้มาจากการการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

งานวิจัยครั้งนี้ได้มีการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ดังนี้

2.2.1 รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญา บัณฑิตฉบับร่าง มีวิธีการสร้างและพัฒนา ดังนี้

2.2.1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั้งด้านสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิเคราะห์วรรณคดี

2.2.1.2 สังเคราะห์และพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้ฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 2 ขั้นสนทนาแนวคิด ขั้นที่ 3 ขั้นพินิจคุณค่า ขั้นที่ 4 ขั้นค้นหาแนวทาง ขั้นที่ 5 ขั้นสรรค์สร้างนำใช้ และ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้

2.2.1.3 นำรูปแบบการเรียนรู้ฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนรู้

2.2.2 คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีวิธีการสร้างและพัฒนา ดังนี้

2.2.1.4 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้วสังเคราะห์องค์ประกอบของคู่มือ

2.2.2.5 นำคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ชัดเจนเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นจึงนำคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.3 แผนการจัดการเรียนรู้การวิเคราะห์วรรณคดี มีวิธีการสร้างและพัฒนา ดังนี้

2.2.3.1 ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและเขียนแผนจัดการเรียนรู้ แล้วจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 2 สนทนาแนวคิด ขั้นที่ 3 พินิจคุณค่า ขั้นที่ 4 ค้นหาแนวทาง ขั้นที่ 5 สรรค์สร้างนำใช้

2.2.3.2 นำแผนจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแผนจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ก่อนนำแผนจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

2.2.4 แบบทดสอบวัดความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี มีวิธีการสร้างและพัฒนา ดังนี้

แบบทดสอบวัดความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี ประกอบด้วยข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือกตอบ จำนวน 60 ข้อ และข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.2.4.1 แบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือกตอบ จำนวน 60 ข้อ

- ศึกษาเอกสารความรู้แล้วสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี จำนวน 6 เรื่อง โดยเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก รวมทั้งสิ้น 120 ข้อแล้วนำแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

- นำแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายการวิจัย (Try Out) พร้อมทั้งหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ของคูเดอร์และริชาร์ดสัน (KR-20) จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีฉบับสมบูรณ์ จำนวน 60 ข้อ

2.2.4.2 ข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

- วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารความรู้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี แล้วสร้างแบบทดสอบอัตนัยจำนวน 4 ข้อ จากนั้นจึงนำแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

- นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายการวิจัย (Try Out) จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจควบคู่กับผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวรรณคดี จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบว่าเกณฑ์คะแนนรูบริคที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริงหรือไม่ จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

2.2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ มีวิธีการสร้างดังนี้

2.2.5.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามในรูปแบบเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

- สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับร่างที่มีโครงสร้างด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้องเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.6 แบบสะท้อนผลการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นการบันทึกเชิงคุณภาพแบบความเรียงเชิงพรรณนาสำหรับนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในการเขียนสะท้อนการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2.3 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.3.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แล้วออกแบบหลักการและขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้ และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ และแบบสะท้อนผลการเรียนรู้

2.3.2 นำรูปแบบการเรียนรู้ไปทดลองใช้โดยผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง รวมระยะเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง จากนั้นจึงศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีของนักศึกษาที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการเรียนรู้ พร้อมทั้งศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีของนักศึกษาที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการเรียนรู้ ก่อนการทดลอง (Pretest) และหลังการทดลอง (Posttest) ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิธีการทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test dependent) และวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ 3 ประเด็น ดังนี้

3.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแนวคิดและกระบวนการสำคัญ ได้แก่ แนวคิดเขาวงกตเชิงปฏิบัติ ของ Sternberg และกระบวนการสุนทรียสาธก ของ David Cooperrider ทำให้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพความสามารถด้านการวิเคราะห์วรรณคดีของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ดังมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 แนวคิดเขาวงกตเชิงปฏิบัติ Sternberg (1985) มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยมุ่งให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่าข้อคิดคุณคาวรรณคดีข้อใดที่ยังคงใช้ได้เหมาะสมกับสังคมยุคปัจจุบัน ข้อคิดใดที่ใช้ไม่ได้ในยุคสังคมปัจจุบันอีกต่อไป และนักศึกษาจะมีแนวทางในการนำข้อคิดคุณคาวรรณคดีไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ชีวิตจริงในสังคมปัจจุบันได้อย่างไร

3.1.2 กระบวนการสุนทรียสาธก David Cooperrider (1986) มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการพูดคุยสนทนา ระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อมุ่งค้นหาวิธีการที่ดีที่สุดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำ

กระบวนการสุนทรียสาธกมาเป็นกลวิธีในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถสกัดข้อคิดคุณค่าที่แท้จริงจากวรรณคดีได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถเสนอแนวทางและวิธีการในการนำข้อคิดคุณค่าวรรณคดีไปใช้แก้ปัญหาชาวสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้จริง

3.2 ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ พบว่าคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า

3.2.1 รูปแบบการเรียนรู้ได้มีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญโดยมีผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบเพื่อประเมินความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบการเรียนรู้มีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จากการที่รูปแบบการเรียนรู้นี้ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ (System Approach) และมีการจัดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบตามแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และนำมาใช้เป็นแนวคิดและกลวิธีในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้การวิเคราะห์วรรณคดีครั้งนี้ จึงสรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจึงสามารถช่วยให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.2 รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นมีกระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน เนื่องจากผู้วิจัยได้นำกระบวนการของวิธีการเชิงระบบ (System Approach) มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 2 ขั้นสนทนาแนวคิด ขั้นที่ 3 ขั้นพินิจคุณค่า ขั้นที่ 4 ขั้นค้นหาแนวทาง และขั้นที่ 5 ขั้นสรรค์สร้าง และ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้ และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้กำหนดเงื่อนไขของการนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ ได้แก่ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนอง โดยจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบต่างๆของรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า หลักการของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติ ของ Sternberg ร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก ของ David Cooperrider สามารถนำไปสู่การเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ ทิศนา, (2557) และ กมล, (2547) รูปแบบการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายได้นั้น จะต้องเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบสภาพลักษณะ การจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญอย่างเป็นระบบ ตามหลักปรัชญา แนวคิดต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอนรวมทั้งวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎีหลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ จากหลักการดังกล่าวส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถสกัดเป็นขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวิเคราะห์เนื้อหา เป็นขั้นที่กำหนดให้นักศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์เนื้อเรื่องจากวรรณคดีตอนที่เรียนเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อคิดคุณค่าตลอดจนค่านิยมที่ปรากฏอยู่ในบทประพันธ์ที่อ่าน ผ่านการตอบคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดให้ ซึ่งเป็นคำถามประเภทการเขียนตอบสั้น ๆ ประกอบด้วยคำถามประเภทข้อเท็จจริงเพื่อการรับรู้และเข้าใจเรื่องราว และคำถามประเภทการวิเคราะห์ความคิด ความรู้สึก และเหตุผลของตัวละครและเหตุการณ์เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ตีความเนื้อเรื่อง ซึ่งช่วยให้นักศึกษาเกิดความสามารถในการทำความเข้าใจเหตุการณ์เรื่องราวและพฤติกรรมตัวละครได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สุนีย์ (2516), สุจริตและสายใจ (2538), Sternberg, (2009) จัดกิจกรรมการสอนวรรณคดีไว้ว่า

ควรสอนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับตัวบทวรรณกรรมที่อ่าน ซึ่งเป็นการกำหนดให้ผู้เรียนอ่านเนื้อหาเรื่องราววรรณคดีเพื่อความเข้าใจในเนื้อเรื่อง ตลอดจนการถามคำถาม คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถามข้อสงสัยที่มีต่อเนื้อหาเรื่องราว คำศัพท์ หรือข้อคิดที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง จะเห็นได้ว่าการใช้คำถามจะช่วยให้ นักศึกษาค้นพบคำตอบจากเรื่องราวในวรรณคดีที่มีทั้งพฤติกรรมของตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับสภาพความคิดความเชื่อของสังคม

2. ขั้นสนทนาแนวคิด เป็นขั้นที่นักศึกษาแต่ละคนจะได้เล่าข้อคิดคุณค่าวรรณคดีที่ตนเองวิเคราะห์ได้ตามประสบการณ์และมุมมองความคิดของตนเองให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มรับฟังและร่วมกันพิจารณาข้อคิดคุณค่าวรรณคดีที่สมาชิกกลุ่มแต่ละคนได้วิเคราะห์ อันจะส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีได้ดีขึ้น เนื่องจากเริ่มแรกนักศึกษาอาจยังที่ไม่มีทิศทางในการวิเคราะห์ แต่หลังจากที่ได้รับฟังและพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกับเพื่อนสมาชิกกลุ่มแล้ว นักศึกษาก็จะได้มุมมองความคิดที่ดี น่าสนใจ แปลกใหม่ สามารถนำมาปรับใช้กับข้อคิดคุณค่าวรรณคดีที่ตนวิเคราะห์ได้เพื่อให้ได้ข้อคิดคุณค่าวรรณคดีที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด Lewis, (2011), Watkins, (2011), Cooperrider (2003) ได้อธิบายว่า Appreciative Inquiry เป็นกระบวนการแห่งความร่วมมือในการค้นหาและส่งเสริมวิธีการที่ดีที่สุดที่เกิดในตัวบุคคล มุ่งเน้นวิธีการเชิงชื่นชมคุณค่า ด้วยวิธีการทางภาษา ศิลปะของการถามคำถาม วาทกรรมวิเคราะห์และการเล่าเรื่อง

3. ขั้นพินิจคุณค่า เป็นขั้นที่นักศึกษาแต่ละกลุ่มจะได้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อคิดคุณค่าวรรณคดี เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ดีที่สุดว่าข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านนั้นข้อคิดคุณค่าใดที่ยังคงมีคุณค่าและเหมาะสมกับบริบทของสังคมปัจจุบัน และข้อคิดคุณค่าใดที่ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันแล้ว วิธีการนี้ถือเป็นขั้นตอนสำคัญของการสกัดข้อคิดคุณค่าวรรณคดีที่แท้จริงที่วรรณคดีต้องการนำเสนอ ดุย (2516), เอมอร์ (2519) ศึกษาวรรณคดีจะต้องพินิจและตรวจสอบภาวะสังคมซึ่งทำให้เกิดบทประพันธ์ขึ้น และบทประพันธ์นั้นได้สะท้อนให้เห็นภาวะของสังคมอย่างไร โดยในขณะที่อ่านจะได้เกิดความเข้าใจและรู้สึกตาม เมื่ออ่านจบแล้วก็กลับมาเป็นตัวของตนเองในปัจจุบันสมัย เพื่อจะใช้ปัญญาตรองถึงความสมจริงน่าเชื่อถือและนำไปปฏิบัติตาม

4. ขั้นค้นหาแนวทาง เป็นขั้นที่กำหนดให้นักศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์ข่าวหรือสถานการณ์ปัญหาในสังคมปัจจุบันที่ผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้ให้ โดยนักศึกษาแต่ละกลุ่มวิเคราะห์เปรียบเทียบว่าเหตุการณ์และพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องในข่าวนั้นตรงกับเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของตัวละครใดในวรรณคดีตอนที่เรียน แล้วร่วมกันค้นหาแนวทางในการนำข้อคิดคุณค่าวรรณคดีที่แท้จริงนั้นไปใช้แก้ปัญหาชีวิตจริงได้ โดยกลวิธีการค้นหาแนวทางในรูปแบบการเรียนรู้นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้นักศึกษาได้เรียนรู้โดยการฝึกเชื่อมโยงสถานการณ์ปัญหาปัจจุบันเข้ากับเหตุการณ์และพฤติกรรมของตัวละคร อันจะช่วยให้ นักศึกษามองเห็นภาพรวมความสัมพันธ์ของวรรณคดีกับชีวิตจริง Sternberg, (2009) การส่งเสริมความสามารถด้านเชาวน์ปัญญาเชิงปฏิบัติผ่านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ศิลปะทางภาษา ไว้ว่าจะประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเชื่อมต่อบทบาทของตัวละครในนวนิยายมาสู่ชีวิตจริง กิจกรรมการระบุตัวอย่างในชีวิตจริงที่สะท้อนมาจากเรื่องที่อ่าน และกิจกรรมการบันทึกหรือบอกความคล้ายคลึงระหว่างสิ่งที่อ่านกับประสบการณ์ในชีวิตจริง ซึ่งถือเป็นการเชื่อมโยงและเปรียบเทียบเรื่องราวจากสิ่งที่อ่านไปสู่ประสบการณ์ในชีวิตจริง

5. ขั้นสรรค์สร้างนำใช้ เป็นขั้นที่กำหนดให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มระดมความคิดเพื่อบอกถึงข้อคิดคุณค่าตลอดจนค่านิยมที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดีที่อ่านว่าสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้อย่างไรบ้าง ซึ่งขั้นสรรค์สร้างนำใช้นี้ เป็นขั้นสรุปประมวลผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำเอาข้อคิดคุณค่าวรรณคดีไปใช้แก้ปัญหาสถานการณ์จริงในปัจจุบัน และขยายผลไปสู่การใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ต่อไป รูปแบบการเรียนรู้จึงถือเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิเคราะห์วรรณคดีที่ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ข้อคิดคุณค่าวรรณคดีในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยบรรลุจุดมุ่งหมายในการนำมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีไทยมีความทันสมัย เข้าถึงรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนในยุคสังคมปัจจุบัน วิทย์ (2514), ประภาศรี (2534) การจัดการเรียนการสอน

วรรณคดีไทยว่าการศึกษาวรรณคดีที่แท้จริงควรเป็นการทำความเข้าใจกับบทประพันธ์และทำความเข้าใจชีวิตอย่างหลากหลายที่วรรณคดีในฐานะที่ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของชีวิต

3.2.3 บรรยากาศในการเรียนรู้จากการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบการเรียนรู้มีการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนการสอนที่สนุกสนาน นักศึกษามีความสนใจใฝ่รู้ ซึ่งเกิดจากการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านกระบวนการสนทริยสาธกด้วยวิธีการพูดคุยสนทนาระหว่างเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยสร้างบรรยากาศด้วยการเล่าเนื้อเรื่อง และกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ของนักศึกษาด้วยคำถามที่ท้าทายความคิด ประกอบกับการที่นักศึกษาได้รับฟังมุมมองข้อคิดคุณค่าวรรณคดีจากเพื่อนอย่างใคร่ครวญ อีกทั้งมีการระดมความคิดและอภิปรายถึงข้อคิดคุณค่าที่แท้จริงของวรรณคดีที่เหมาะสมกับการนำมาประยุกต์ใช้ในยุคสมัยปัจจุบัน บรรยากาศในการเรียนรู้เหล่านี้ก่อให้เกิดผลต่อการเรียนการสอนโดยช่วยให้นักศึกษามีทิศทางและมุมมองในการวิเคราะห์วรรณคดีที่หลากหลาย ก่อให้เกิดแรงจูงใจในอ่านและวิเคราะห์ข้อคิดคุณค่าวรรณคดีเพื่อนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งกระบวนการในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้นี้ที่ติดกล่าวนั้นเป็นผลมาจากหลักการพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการสนทริยสาธก (Appreciative Inquiry) Cooperrider & Whitney (2001), Torres (2005), Barrett & Fry (2005) หลักการสำคัญของกระบวนการสนทริยสาธกที่ประกอบด้วยหลักการคิดบวก การมีความสนใจอย่างกระตือรือร้น ที่สำคัญคือการสร้างความมีชีวิตชีวาให้กับตัวเอง ร่วมด้วยหลักการตระหนักในคุณค่า โดยจะมุ่งเน้นทักษะการสะท้อนคุณค่าตนเอง นอกจากนี้ยังมีหลักการแห่งเรื่องเล่า ซึ่งมีความเชื่อว่าเมื่อผู้คนที่มิมุมมองต่างกัน มาบอกเล่าเรื่องราวประสบการณ์ที่ดีที่สุดในแต่ละคน พวกเขาจะสามารถมองเห็นสิ่งที่มี มากกว่าที่จะมองเห็นความแตกต่าง นอกจากนี้ยังพบว่า บรรยากาศของการได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกับสถานการณ์ปัญหาสังคมจริงนั้น สามารถส่งเสริมให้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสนทริยสาธก สามารถส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตได้อย่างชัดเจน

3.3 ความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ซึ่งนักศึกษาระบุว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ครั้งนี้สามารถกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาให้สามารถดำเนินการวิเคราะห์วรรณคดีตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างมีทิศทาง ช่วยให้การวิเคราะห์และประยุกต์ใช้คุณค่าวรรณคดีในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์สังคมปัจจุบันมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม ทั้งนี้จากข้อมูลสนับสนุนของนักศึกษาดังกล่าวนี เป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยได้ออกแบบขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้การวิเคราะห์วรรณคดีอย่างเป็นลำดับ เริ่มจากขั้นตอนการฝึกวิเคราะห์วรรณคดีจากการกำหนดให้นักศึกษาตอบคำถามทั้งคำถามเชิงข้อเท็จจริงและคำถามเชิงความรู้สึกและมุมมองความคิด เพื่อให้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี หลังจากนั้นผู้วิจัยกำหนดให้สมาชิกกลุ่มเล่าข้อคิดคุณค่าที่ตนเองวิเคราะห์ได้ให้เพื่อนในกลุ่มรับฟัง แล้วร่วมกันพิจารณาข้อคิดคุณค่าวรรณคดีที่ยังคงใช้ได้เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน พร้อมทั้งสกัดข้อคิดคุณค่าที่แท้จริงที่วรรณคดีเรื่องนั้นต้องการนำเสนอ จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้สถานการณ์ปัญหาจริงในสังคมปัจจุบันมาเป็นสื่อกระตุ้นให้นักศึกษาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดี แล้วร่วมกันนำข้อคิดคุณค่าวรรณคดีไปแก้ปัญหาสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทนสมัยเน้นการใช้ความคิดเชิงเหตุผลในการวิเคราะห์ข้อคิดคุณค่าวรรณคดี สุจริตและสายใจ (2538) การเรียนการสอนวรรณคดีไทยควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสุขและความจรรโลงใจ โดยใช้การสอนหลากหลายวิธี ไม่ควรเน้นสอนถอดความ บรรยาย หรือท่องจำ แต่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด ใช้เหตุผล ศึกษาค้นคว้า และร่วมกิจกรรมให้มาก ควรให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ใช้เหตุผล วิพากษ์วิจารณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในด้านเนื้อหาสาระอยู่ในระดับรองลงมา ทั้งนี้นักศึกษาระบุเพิ่มเติมว่า เนื้อหาวรรณคดีที่ผู้วิจัยได้กำหนด

ให้เรียนรู้ในรูปแบบการเรียนรู้ครั้งนี้นั้นมีความน่าสนใจ ตรงกับเรื่องราวในชีวิตประจำวันของนักศึกษา และเป็นเนื้อหาที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการคิดเกี่ยวกับข้อคิดคุณค่านวชนคติในมุมมองที่หลากหลาย ส่วนความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในระดับถัดมา ทั้งนี้ นักศึกษาได้ระบุเพิ่มเติมว่า สื่อการเรียนรู้ที่เป็นกรณีศึกษาในรูปแบบของข่าวสถานการณ์ปัญหาปัจจุบันมีความน่าสนใจ ช่วยให้สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับเหตุการณ์และพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีได้เป็นอย่างดี

4. สรุป

1. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวงกตปัญหาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 2 ขั้นสนทนาแนวคิด ขั้นที่ 3 ขั้นพินิจคุณค่า ขั้นที่ 4 ขั้นค้นหาแนวทาง ขั้นที่ 5 ขั้นสรรค์สร้างนำใช้ และ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้

2. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฯ ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ พบว่า คะแนนความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ฯ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลปรากฏว่า นักศึกษามีความพึงพอใจด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านสื่อการเรียนรู้ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน

5. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

6. เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. 2547. รูปแบบการพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างเสริมความสามารถด้านทักษะการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้แนวคิดทฤษฎีไตรอาร์ชิกและวิธีการแบบสแกฟโฟลด์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- กุสุมา รักขมณี. 2534. การวิเคราะห์วรรณคดีไทยตามทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤต. มหาวิทยาลัยศิลปากร: กรุงเทพมหานคร.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. 2536. สุนทรียภาพในภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. สยาม: กรุงเทพมหานคร.
- ด้อย ชุมสาย, ม.ล. 2516. วรรณกรรมพินิจเชิงจิตวิทยา. ไทยวัฒนาพานิช: กรุงเทพมหานคร.
- ทิตนา แคมมณี. 2557. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 18. ด้านสหวิชาการพิมพ์: กรุงเทพมหานคร.
- ประกาศศรี สีหอำไพ. 2534. วัฒนธรรมทางภาษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. 2514. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย: กรุงเทพมหานคร.
- สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมรรย. 2538. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร.
- สุนีย์ สินธุเดชะ. 2516. คู่มือการสอนแบบเรียนวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. โพธิ์สามต้น: กรุงเทพมหานคร.
- เอมอร ชิตตะโสภณ. 2519. วรรณคดีนิยม : เอกสารประกอบการเรียนวิชาไทย 355. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่.

- Barrett, F.J & Fry, R.E. 2005. Appreciative Inquiry: A Positive Approach to Building Cooperative Capacity. Focus Book a Taos Institute Publication.
- Cooperrider, Barret, Srivastva. 1995. Social Construction and Appreciative Inquiry : A Journey in Organizational Theory. Management and Organization : Relational Alternatives to Individualism. Ashgate Publisher.
- Cooperrider, D. L. 1986. Appreciative inquiry: Toward a methodology for understanding and enhancing organizational innovation. Case Western Reserve University.
- Cooperrider, D. L., & Whitney, D. 2001. A positive revolution in change: Appreciative inquiry. Public administration and public policy, (87):611-630.
- Cooperrider, D. L., Whitney, D. K., & Stavros, J. M. 2003. Appreciative inquiry handbook (Vol. 1). Berrett-Koehler Publishers.
- Lewis, Passmore&Cantore.2011. Appreciative inquiry for change management : using AI to facilitate organizational development .KoganPage : London ; Philadelphia.
- Mohr, B. J., & Watkins, J. M. 2002.The essentials of appreciative inquiry: A roadmap for creating positive futures. Pegasus Communications, Incorporated.
- Sternberg, R. J., Jarvin, L., &Grigorenko, E. L. (Eds.).2009. Teaching for wisdom, intelligence, creativity, and success. Corwin Press.
- Sternberg, R. J. 1985. Beyond IQ: A triarchic theory of human intelligence. CUP Archive.
- Torres. 2005. Appreciative Inquiry.Cambridge University Press : Cambridge.
- Watkins, Mohr & Kelly.2011. Appreciative inquiry : change at the speed of imagination. CA : Pfeiffer : San Francisco.

ปัจจัยการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด ของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

Perception Factors and Practice of Chemical Contaminants on Fresh Food Among People in Nongprue Sub-District, Banglamung District, Chonburi Province

สุวิมล ฉัตรานุกูล ลำอาง สืบสมาน ศรีศักดิ์ สุนทรไชย และ ภารดี เต็มเจริญ
Suvimol Chattranugool, Sam-ang Seubsman, Sarisak Soonthornchai
and Paradee Temcharoen

สาขาวิชามนุษยศาสตร์ แขนงวิชาวิทยาการอาหารและโภชนาการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี

E-mail: suvimol_bb@hotmail.com โทร.081-3994683

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรับรู้และความตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับจากการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด 2) การปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 18 ราย โดยเลือกจากการสุ่มแบบเจาะจง และอีกกลุ่มคือ 2) ประชากรในพื้นที่ศึกษา อายุระหว่าง 20-60 ปี จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะทั่วไปของประชากรด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด สถิติเชิงวิเคราะห์ ใช้สถิติ หาค่าความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถึงอันตรายจากการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด ระดับสูง (ร้อยละ 93) และความตระหนักถึงอันตรายจากการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด ระดับสูง (ร้อยละ 96) 2) การปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) 3) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้ด้านการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดได้แก่ การศึกษาและปัจจัยสุขภาพด้านประวัติการมีโรคประจำตัว การแพทย์และการแพ้อาหาร ส่วนปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด ได้แก่ การศึกษา รายได้ สุขภาพ และช่องทางการได้รับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

คำสำคัญ: การรับรู้ การปนเปื้อน สารเคมีในอาหารสด

Abstract

The objectives of this survey research were to study 1) the perception and awareness of health problems due to chemical contaminant in fresh food and 2) the protection practices of people regarding chemical fresh food contamination and 3) factors affecting the perception and protection practices of people regarding chemical fresh food contamination. Two sample groups were selected as follow: 1) eighteen purposive sampled restaurant owners and 2) four hundred adults aged 20-60 years living in the study area were randomized by using simple sampling method. Data were collected by questionnaires and interviews and recorded in information sheets, then analyzed using

descriptive statistics i.e. mean, standard deviation, t-test, correlation coefficient and One way ANOVA. The results showed that 1) the majority had high general knowledge (93%) and awareness (96%) of fresh food contamination; 2) fresh food contamination reduction practice was high ($\bar{x}$ =3.91); 3) factors related to chemical fresh food contamination perception were education and personal health, namely, sickness/disease and food/medication allergies. Similarly, factors related to chemical fresh food contamination practice were education, income, health and information exposure ($p>0.05$).

Keywords: Perception, Contamination, Chemical on Fresh Food

1. บทนำ

อาหารปลอดภัยเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญสำหรับมนุษย์ ในการดำรงชีวิตเพื่อให้มีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีสุขภาพดีของประชาชนถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ สถานการณ์การเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากอาหาร (Food borne diseases) (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2549) เกิดจากปัญหาภาคการเกษตรที่ปรับเปลี่ยนจากการเพาะปลูกเพื่อบริโภคภายในครอบครัว ภายในประเทศ มาเป็นการเพาะปลูกเพื่อการส่งออก และการเปลี่ยนมาเป็นอุตสาหกรรมการเกษตรขนาดใหญ่ ประเทศไทยนำเข้าสารเคมีทางการเกษตรมากที่สุดประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปี 2543 - 2548 มีปริมาณการนำเข้าถึง 71,444 ตัน/ปี คิดเป็นมูลค่า 9,194 ล้านบาท/ปี จากรายงานการสำรวจขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) พบว่าประเทศไทยมีเนื้อที่ทำการเกษตรมากเป็นอันดับที่ 48 ของโลก แต่ใช้ยาฆ่าแมลงมากเป็นอันดับ 5 ของโลก ใช้ยาฆ่าหญ้าเป็นอันดับ 4 ของโลก และนำเข้าสารเคมีสังเคราะห์ทางการเกษตร เป็นเงิน 30,000 ล้านบาท ต่อปี (กันทิมา, 2552) จากการเปิดเผยโดยองค์การอนามัยโลก (WHO) ว่าในแต่ละปีประชาชนล้มป่วยจากการบริโภคอาหารปนเปื้อน ประมาณ 600 ล้านคน หรือเกือบ 1 ใน 10 ของประชากรทั้งโลก ประมาณ 420,000 คนเสียชีวิต ซึ่งเกือบ 1 ใน 3 เป็นเด็กเล็ก โดยสิ่งปนเปื้อนในอาหารมีทั้งแบคทีเรีย เชื้อไวรัส พยาธิ ซิวพิษ และสารเคมี (องค์การอนามัยโลก, 2558)

พื้นที่ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นที่ตั้งของเมืองพัทยา ซึ่งมีชายหาดพัทยาและสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย เป็นที่นิยมแห่งหนึ่งของประเทศ มีประชากรในพื้นที่ประกอบอาชีพด้านการให้บริการร้านอาหาร บริการห้องพักและบริการด้านการท่องเที่ยวและสถานบันเทิงต่าง ๆ มากมาย ในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวจากในประเทศและต่างประเทศจำนวนมากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พักผ่อนและรับประทานอาหาร โดยเฉพาะอาหารทะเลสดต่าง ๆ จะได้รับความนิยมสั่งมารับประทาน หรือเลือกซื้อประกอบอาหารรับประทานเอง รวมทั้งการซื้อน้ำกลับไปเป็นของฝาก ซึ่งมียอดจำหน่ายอาหารสดในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก การป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายที่จะเกิดจากการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาดปลอดภัย ซึ่งเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยและเสียชีวิต ก่อให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ และทางการค้า จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านอาหารปลอดภัย เพื่อลดการเจ็บป่วย และการสูญเสียในการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาดปลอดภัย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการให้ความรู้ประชาชน ส่งเสริมให้เกิดการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด เพื่อการมีสุขภาวะที่ดีและไม่เกิดการเจ็บป่วยจากการบริโภคอาหารของประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวจากในประเทศและต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองพัทยา เพื่อความมั่นคงทางอาหารสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการรับรู้และความตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

2. ศึกษาการปฏิบัติการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

3. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ หมู่ 5 หมู่ 6 หมู่ 9 หมู่ 11 หมู่ 12 และหมู่ 13 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ปัจจัยการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยประชากรที่ศึกษาเป็นประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองปรือ อายุระหว่าง 20-60 ปี จำนวน 50,821 คน มากำหนดตัวอย่าง โดยใช้สูตร “Taro Yamane” ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 400 คน ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มโดยแบ่งสัดส่วนและเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มแบบบังเอิญ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยการทบทวนวรรณกรรม มีเนื้อหาครอบคลุมตัวแปร ดังนี้ แบบสอบถาม ปัจจัยการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชนในตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 42 ข้อแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปจำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเคมีปนเปื้อนในอาหารสดจำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 3 การรับรู้จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 4 ความตระหนักรู้จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 5 การปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีจำนวน 10 ข้อ แบบสัมภาษณ์ การรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชนในตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 7 ข้อ ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือหาค่าความเที่ยงโดยทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค แอลฟา (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.751 ดำเนินการเก็บแบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม 2560 - เดือนมิถุนายน 2560 โดยการทำความเข้าใจถึงวิธีการเก็บแบบสอบถามกับประชากรกลุ่มตัวอย่างในตำบลหนองปรือ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยตนเอง นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย Means ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) การวิเคราะห์ทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ความหมายของค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์กำหนดระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 – 5.00	แสดงว่า	ปฏิบัติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 – 4.20	แสดงว่า	ปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 – 3.40	แสดงว่า	ปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 – 2.60	แสดงว่า	ปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.80	แสดงว่า	ปฏิบัติน้อยที่สุด

สถิติเชิงวิเคราะห์ ใช้สถิติ t-test การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบนัยสำคัญทางสถิติจึงทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ “Scheffe” และ LSD

3. ผลการศึกษาและ อภิปรายผล

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนส่วนใหญ่ที่ศึกษาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.50 อายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.75 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 50.25 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 52.50 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/

เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 75.25 รายได้มากกว่า 15,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 76.00 มีสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ไม่มีโรคประจำตัว 360 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีปนเปื้อนในอาหารจากวิทยุโทรทัศน์มากที่สุดจำนวน 227คน คิดเป็นร้อยละ 56.80 ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารจำนวน 365 คน คิดเป็นร้อยละ 91.25 ปรุงอาหารบริโภคเองภายในครัวเรือนบางครั้งจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 เข้าใจว่าการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดจำนวน 388 คน คิดเป็นร้อยละ 97.00 อาหารที่คิดว่าน่าจะมีสารปนเปื้อนมากที่สุดประเภทเนื้อสัตว์จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.75

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเคมีที่ปนเปื้อนอยู่ในอาหารสด

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเคมีที่ปนเปื้อนอยู่ในอาหารสด พบว่าประชาชนมีความรู้ทั่วไปในเรื่องของสารเคมีอยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้เรื่องสารฟอร์มาลิน เป็นสารป้องกันการเน่าเสีย ผู้ขายมักนำไปใส่ในอาหารเพื่อป้องกันการเน่าเสีย และดูสดใหม่อยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ 98.0 อาหารที่มักตรวจพบสารฟอร์มาลิน ได้แก่ อาหารทะเลสด เนื้อสัตว์ต่าง ๆ ผัก และผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 98.0 หากบริโภคสารกันราในปริมาณมากจะทำลายเยื่อบุกระเพาะอาหาร และลำไส้ ทำให้เป็นแผล ความดันต่ำ ถ้าแพ้สารกันรา จะทำเป็นผื่นคันตามตัว อาเจียน หูอื้อ มีไข้ คิดเป็นร้อยละ 98.0 สารบอแรกซ์ปนเปื้อนอยู่ในอาหาร เช่น ทอดมัน ลูกชิ้น ไส้กรอก คิดเป็นร้อยละ 97.0 อันตรายจากการบริโภคสารฟอกขาว จะทำให้เกิดการอักเสบในอวัยวะที่สัมผัส เช่น ปาก คอ กระเพาะอาหาร คิดเป็นร้อยละ 97.0 และมีความรู้ในเรื่องสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ในระหว่างการผลิตปลูก ขณะเก็บเกี่ยว และหลังการเก็บเกี่ยวพบมีการตกค้างปนเปื้อนในผักสด ผลไม้สด คิดเป็นร้อยละ 96.8

การรับรู้ด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด

ในภาพรวมพบว่าประชาชนมีการรับรู้ถึงอันตรายจากการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 93 รับรู้ว่าการล้างผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ก่อนการปรุงอาหารเป็นการลดการปนเปื้อนสารเคมีประเภทยาฆ่าแมลงคิดเป็นร้อยละ 98.3 และรับรู้ว่าการตรวจหาสารเคมีที่ปนเปื้อนอยู่ในอาหารได้โดยการใช้ชุดทดสอบสารเคมีในอาหารสดและวิธีการตรวจสอบในห้องปฏิบัติการคิดเป็นร้อยละ 95.8

ความตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับจากการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด

ในภาพรวมพบว่าประชาชนมีความตระหนักถึงอันตรายจากการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 96 มีความตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับสารเคมีสำคัญที่มักพบปนเปื้อนอยู่ในอาหาร 5 ชนิดคือสารบอแรกซ์ สารกันรา สารฟอร์มาลิน สารฟอกขาว และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 98.5 มีความตระหนักถึงอาหารที่ปนเปื้อนสารเคมีว่าส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยตรงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวคิดเป็นร้อยละ 97.8

การปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด

ตารางที่ 1 การปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด

ด้านการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย
	ไม่เคย	น้อยครั้ง	เป็นครั้งคราว	บ่อยครั้ง	เป็นประจำ		
1. เลือกซื้ออาหารที่สดและสะอาดไปปรุงอาหาร	2 (.5)	8 (2.0)	30 (7.5)	55 (13.8)	305 (76.3)	4.63 (.75)	มากที่สุด
2. ใช้น้ำล้างและทำความสะอาดอาหารทุกชนิดเพื่อลดการปนเปื้อนสารเคมีที่อยู่ในอาหาร	2 (.5)	5 (1.3)	22 (5.5)	65 (16.3)	306 (76.5)	4.67 (.68)	มากที่สุด
3. หลีกเลี่ยงอาหารที่มักตรวจพบว่ามีสารเคมีปนเปื้อน	2 (.5)	13 (3.3)	50 (12.5)	82 (20.5)	253 (63.3)	4.43 (.87)	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้านการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย
	ไม่เคย	น้อยครั้ง	เป็นครั้งคราว	บ่อยครั้ง	เป็นประจำ		
4. ล้างมือให้สะอาดก่อนการปรุงอาหารและก่อนการรับประทานอาหาร	1 (.3)	8 (2.0)	36 (9.0)	115 (28.8)	240 (60.0)	4.46 (.76)	มากที่สุด
5. ศึกษาข้อมูลความปลอดภัยอาหาร และติดตามข่าวการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารจากสื่อต่าง ๆ เป็นประจำ	5 (1.3)	55 (13.8)	140 (35.0)	145 (36.3)	55 (13.8)	3.48 (.94)	มาก
6. เลือกซื้อผักประเภทใบ มากกว่าประเภทหัวที่จะสะสมยาฆ่าแมลงไว้มากกว่า	6 (1.5)	81 (20.3)	185 (46.3)	97 (24.3)	31 (7.8)	3.17 (.89)	ปานกลาง
7. ไม่ทานอาหารซ้ำ ๆ ควรทานอาหารให้หลากหลายเพื่อหลีกเลี่ยงการสะสมของสารเคมีที่ตกค้าง และปนเปื้อนอยู่ในอาหาร	8 (2.0)	81 (20.3)	190 (47.5)	92 (23.0)	29 (7.3)	3.13 (.89)	ปานกลาง
8. เปลี่ยนมาบริโภคผักและผลไม้พันธุ์บ้านที่ปลูกเอง	10 (2.5)	79 (19.8)	157 (39.3)	117 (29.3)	37 (9.3)	3.23 (.95)	ปานกลาง
9. ยึดหลัก 3 ป ในการเลือกซื้ออาหาร ได้แก่ ปลอดภัย ประหยัด และประโยชน์	2 (.5)	36 (9.0)	113 (28.3)	175 (43.8)	74 (18.5)	3.71 (.89)	มาก
10. ไม่ซื้ออาหารสดหรือบริโภคอาหารจากร้านค้าที่ไม่สะอาดไม่ได้มาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร	5 (1.3)	17 (4.3)	62 (15.5)	105 (26.3)	211 (52.8)	4.25 (.95)	มากที่สุด
รวม						3.91	มาก

1.0 - 1.80 = น้อยที่สุด 1.81 - 2.60 = น้อย 2.61 - 3.40 = ปานกลาง 3.41 - 4.20 = มาก 4.21 - 5 = มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยที่ 3.91)

การรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของผู้ประกอบการร้านอาหาร

1. ได้รับความรู้ด้านอาหารปลอดภัย จากวิทยุโทรทัศน์ มากที่สุด และรองลงมา จากหนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต
2. รู้ว่าแหล่งที่มาของอาหารสด ได้มาจากตลาดสดในพื้นที่ มากที่สุด และรองลงมา ได้มาจากห้างสรรพสินค้า
3. ด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมี ด้วยวิธีการทำความสะอาดอาหารโดยการใช้น้ำสะอาดล้างทำความสะอาดก่อนการและก่อนการบริโภค มากที่สุด และรองลงมา ด้วยวิธีใช้น้ำส้มสายชู น้ำด่างทับทิม แห้งผัก ผลไม้ ก่อนการปรุงอาหาร
4. ด้านการปนเปื้อนสารเคมี โดยมีการรับรู้ว่ายามีฆ่าแมลงปนเปื้อน อยู่ในข้าว ผักและผลไม้มากที่สุด และรองลงมา มีการรับรู้ว่ามีสารเร่งเนื้อแดง และสารบอแรกซ์ปนเปื้อนอยู่ในเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อวัว เนื้อหมูและเนื้อไก่
5. ด้านผลกระทบต่อสุขภาพและอันตรายที่ได้รับเมื่อบริโภคอาหารที่มีสารเคมีปนเปื้อน โดยมีอาการท้องเสียมากที่สุด และรองลงมาโดยมีอาการอาเจียน เวียนศีรษะ
6. ด้านการหลีกเลี่ยงการได้รับสารเคมีที่ปนเปื้อนอยู่ในอาหารสด โดยการล้างน้ำสะอาด ก่อนการรับประทานมากที่สุด และรองลงมาโดยการปรุงให้สุกก่อนการรับประทาน
7. หลักเกณฑ์ในการเลือกซื้ออาหารสด โดยใส่ใจในการเลือกซื้ออาหารที่สดใหม่ทุกชนิด มากที่สุด และรองลงมาโดยเลือกซื้ออาหารที่มีฉลากปลอดภัย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดกับลักษณะทางประชากร

ข้อมูลทั่วไป	ความแปรปรวน	ss	df	MS	F	p-value
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	.005	2	.002	.192	.825
การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.118	3	.039	3.126	.026
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	.088	3	.029	2.312	.076
สุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	.143	3	.048	3.807	.010
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	.084	6	.014	1.092	.367
ช่องทางการได้รับความรู้	ระหว่างกลุ่ม	.054	5	.011	.840	.522

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระหว่างลักษณะทางประชากรของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานภาพ รายได้ อาชีพ และช่องทางการได้รับความรู้ กับการรับรู้ด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด พบว่าลักษณะทางประชากรด้านสถานภาพ รายได้ อาชีพ และช่องทางการได้รับความรู้ ที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$)

เมื่อพิจารณาลักษณะทางประชากร ด้านการศึกษา และสุขภาพ กับการรับรู้ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=3.126$, $df=3$, $p<0.05$ และ $F=3.807$, $df=3$, $p<0.05$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดกับลักษณะทางประชากร

ข้อมูลทั่วไป	ความแปรปรวน	ss	df	MS	F	p-value
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	2.176	2	1.088	3.118	.045
การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.470	3	1.490	4.332	.005
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	6.374	3	2.125	6.266	.000
สุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3.350	3	1.117	3.221	.023
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	1.538	6	.256	.724	.631
ช่องทางการได้รับความรู้	ระหว่างกลุ่ม	5.122	5	1.024	.978	.012

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระหว่างลักษณะทางประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาชีพ กับการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$)

เมื่อพิจารณาการลักษณะทางประชากร ด้านสถานภาพ การศึกษา รายได้ สุขภาพ และช่องทางการได้รับความรู้ กับการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก นั่นคือ สถานภาพ การศึกษา รายได้ สุขภาพ และช่องทางการได้รับความรู้ที่แตกต่างกัน จะมีระดับความสัมพันธ์กับการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด ที่แตกต่างกัน

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ จังหวัดชลบุรี พบว่า

การรับรู้และความตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับจากการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 93 และร้อยละ 96) ตามลำดับ

การปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยที่ 3.91)

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า

เพศ ที่แตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันกับการรับรู้ และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

อายุ มีความสัมพันธ์ทางลบระดับต่ำ กับการรับรู้ด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด และอายุที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำ กับการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

การศึกษา และสุขภาพ ที่มีความแตกต่างกัน มีการรับรู้ด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$)

สถานภาพ การศึกษา รายได้ สุขภาพ และช่องทางการได้รับความรู้ ที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$)

ข้อเสนอแนะ

ให้มีการรณรงค์ในกลุ่มเป้าหมาย ที่มีการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี และกลุ่มรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน กลุ่มสถานภาพโสด กลุ่มที่ไม่ได้เปิดรับสื่อจากวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้มีการรับรู้และการปฏิบัติที่เหมาะสมถูกต้องมากยิ่งขึ้น ในการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และ จากงานวิจัยพบว่า ในสังคมปัจจุบัน การดำเนินชีวิตของประชาชนเปลี่ยนไป ทำให้ผู้บริโภคไม่มีเวลาปรุงอาหารเอง การเลือกบริโภคอาหารจากร้านอาหารที่เปิดให้บริการอยู่ทั่วไป จึงได้รับความนิยมอย่างสูง และนับวันจะมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เสนอว่าควรเพิ่มการศึกษา การรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด ในส่วนของผู้ประกอบการร้านอาหาร ควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้การดำเนินงานด้านอาหารปลอดภัย ครอบคลุมทุกกลุ่ม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องนี้สำเร็จได้ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ปาริฉัตร ช่างสิงห์ รองศาสตราจารย์ศศิธร ปรีดา คุณบุบผา ส่งสกุลชัย และคุณมนตรี เหล่าดี ในการให้ความรู้ ความเข้าใจในการศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ และคุณเกษมกล เจริญคลัง ผู้ช่วยนักวิทยาศาสตร์ ฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสาธารณสุข สำนักการสาธารณสุขเมืองพัทยา เป็นผู้ให้คำแนะนำและสนับสนุนข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณครอบครัว เพื่อน ๆ นิสิต ที่ช่วยเป็นที่ปรึกษา และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมาจนวิทยานิพนธ์สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

6. เอกสารอ้างอิง

- กันทิมา ลีจันทิก. 2552. ไทยนำเข้าสารพิษเกษตรอันดับ 5 ของโลก. [Online]. เข้าถึงจาก<http://www.thaihealth.or.th/22316.html>: 2561 (สืบค้นวันที่12 มกราคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2542. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยาพ.ศ. ๒๕๔๒. [Online]. เข้าถึงจาก<http://www.local.moi.go.th/2009/pdf/p.pattaya%202542.pdf>: 2560 (สืบค้นวันที่28 มกราคม 2560).
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2549. การระบาดของเชื้ออีโคไล ในประเทศสหรัฐอเมริกา. [Online]. เข้าถึงจาก<http://www.honestdocs.co/e-coli-outbreaks> : 2560 (สืบค้นวันที่ 5 พฤศจิกายน 2560)
- องค์การอนามัยโลก. 2558. ทั่วโลกป่วยจากอาหารปนเปื้อนปีละ 600 ล้านคน. [Online]. เข้าถึงจาก <http://www.dailynews.co.th/foreign/364911>: 2560 (สืบค้นวันที่22 พฤษภาคม 2560).

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวประเภทเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต
ของนักท่องเที่ยวชาวไทย : ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี**
**Factors That Affect The Decision To Choose A Tourist Attraction In
A Cultural Way Of Life Of Thai Tourists : Kaohong Old Market
Suphanburi Province**

อรรถพงศ์ ศรีทะลาลัย

Attapong Sritalalai

คณะศิลปศาสตร์ สาขาการท่องเที่ยว

E-mail: acehysritalalai@gmail.com Tel. 086-329-8944

บทคัดย่อ

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี และนำผลที่ได้จากการวิจัยมาพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้เป็นประเด็น ดังนี้ ผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี ในเรื่องปัจจัยส่วนบุคคลกับกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นอิสระกัน พบว่า ตัวแปรของปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุด คือ ระดับการศึกษา รองมาคือ อายุ ซึ่งส่วนใหญ่ของระดับการศึกษานักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ในระดับปริญญาตรี ผลการศึกษาเรื่องปัจจัยทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นอิสระกัน พบว่า ตัวแปรของปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริม การตลาด รองมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งรายชื่อที่นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญมากที่สุดต่อการตัดสินใจในการส่งเสริม การตลาด คือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จากสื่อต่าง ๆ ผลการศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยว ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวตลาดโบราณ นักท่องเที่ยวชาวไทย คือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยได้ให้ความสำคัญที่สุดในรายชื่อคือ แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ สวยงาม ต่อมาคือ ความหลากหลายของร้านค้า ดังนั้นจึงสื่อให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ยังคงให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในเรื่องของความ น่าสนใจ ความสวยงามอยู่ในอันดับแรก รวมทั้งยังคงความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ซึ่งแฝงไว้ด้วยวัฒนธรรม ประเพณีสืบไปรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรีเพื่อให้ประชาชนในชุมชน มีส่วนร่วมในการรักษา ดูแลตลาดโบราณให้เป็นตลาดที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การตัดสินใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิตนักท่องเที่ยวชาวไทย

Abstract

From education to Factors affecting the choice of tourist attraction of Thai tourists. Suphanburi province and the results of the research to compare with the concept and theory. And related research Considering the related research. The researcher discusses the results of the research as follows: The study on the factors affecting the selection of tourist attraction of Thai tourists. SuphanBuri Province, in terms of personal factors and the decision-making process of choosing

independent tourist destinations for Thai tourists, found that the most common factor affecting the selection of tourist destinations among Thai tourists was secondary education. Most of the educated Thai tourists are at undergraduate level. The study of market factors and the decision-making process of choosing tourist destinations among independent Thai tourists found that the most influential factor in marketing selection was the promotion of secondary market. The article that most tourists in Thailand is the most important decision to promote marketing is the media outlets. The study of market factors affecting the decision to choose the nine-room market. SuphanBuri Province found that the most influential market factors in choosing the ancient Thai tourism market were the products and services. The tourists in Thailand are the most important in the list. The attraction is beautiful. Later, a variety of shops. Therefore, it is revealed that Thai tourists. Still, the image of the tourist attraction is still important. Beauty is in the first place. It also preserves a variety of products that lurk in culture. Traditions include the involvement of the community in the development of tourist attractions. Suphanburi Province for the people in the community. Participate in the treatment. Take care of the ancient market as a sustainable market.

Keywords: Decision making, Cultural attractions, lifestyle

1. บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวจะเป็นจำนวนมาก และเป็นรายได้ที่ได้มาโดยไม่ต้องเสียทรัพยากรธรรมชาติใดเลยซึ่งผิดกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบส่งออกไปขายแลกเอาเงินตราต่างประเทศกลับมาอีกทั้งรายได้จากการท่องเที่ยวย่อมกระจายไปยังประชาชนในท้องถิ่นและธุรกิจเอกชนในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการสร้างอาชีพ ช่วยแก้ไขปัญหาการว่างงานและลดช่องว่างรายได้ให้กับประชาชนได้ดีที่สุดทางหนึ่ง นอกจากนั้นยังได้รายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศมาช่วยแก้ปัญหาดุลชำระเงินและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ (บุญเลิศ, 2549) เมื่อประเทศไทยได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำตั้งแต่ปี 2540 ผลผลิตและรายได้จากอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ชะลอตัวลง รัฐบาลได้ใช้การเพิ่มรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นมาตรการสำคัญในการกระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเร่งการรณรงค์ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศทุกรูปแบบเพื่อสนับสนุนและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและใช้จ่ายในประเทศไทยมากขึ้น (ฉลองศรี, 2551) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จึงเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ที่สามารถนำมาเป็นจุดขายเพื่อเพิ่มรายได้ของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี เพราะแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบนี้กระจายตัวอยู่โดยรอบกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง อาทิ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสงคราม นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี ฯลฯ ล้วนส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการท่องเที่ยวแบบทัศนาจร และนักท่องเที่ยวที่ไม่มีการค้าเงินเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจากการบริการวิชาการของคณะศิลปศาสตร์ สาขาการท่องเที่ยวในปี 2555 ที่ตำบลลานคา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ได้พบว่ามีตลาดเก่าห้อยร้อยปี เป็นตลาดที่มีการรวมตัวของหลายเชื้อชาติไม่ว่าจะเป็นไทย ไทยพวน และจีน อยู่ในชุมชนนั้น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตลาดเก่าห้อยร้อยปี เป็นตลาดโบราณที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน ซึ่งหาชมได้ยากและกำลังจะสูญหายไป

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวประเภทเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวชาวไทย : กรณีศึกษาตลาดเก่าห้อยร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยว และพัฒนาไปสู่นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่เพื่อให้เกิดการมาท่องเที่ยวซ้ำ โดยผู้วิจัย

ได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวและประเภทของแหล่งท่องเที่ยว (2) ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (3) ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค (4) แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจและเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวชาวไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับปัจจัยทางการตลาด

1.2 สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยแตกต่างกัน
2. ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยแตกต่างกัน

2. วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดเก้าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม - 31 พฤษภาคม พ.ศ.2557 โดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) โดยผู้ศึกษาใช้การสุ่ม 2 วิธี ได้แก่ วิธีแรกเป็นการสุ่มแบบโควตา (Quota selection) ซึ่งเป็นการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างไว้ล่วงหน้า โดยสามารถแบ่งสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างได้จากการนำขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 393 คน โดยใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973, p. 1088) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มเท่า ๆ กัน เนื่องจากผู้ศึกษาต้องการสำรวจตลาดเก้าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี จากนั้นใช้การเลือกตัวอย่างในลักษณะการบังเอิญพบ (Accidental selection) ซึ่งเป็นการสุ่มแบบไม่เฉพาะเจาะจงผู้ใด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามจำนวน 393 ชุด ลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา เป็นคำถามชนิดปลายปิด มีหลายตัวเลือกให้ตอบ ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวประเภทเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยว : กรณีศึกษาตลาดเก้าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การกำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละระดับดังนี้ 5 มากที่สุด, 4 มาก, 3 ปานกลาง, 2 น้อย, 1 น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยวิธีการทางสถิติ จัดทำโดยการหาค่าหาความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมติฐานนั้น ผู้วิจัยได้หาสถิติการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยใช้สถิติ Chi - Square กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง 393 คน ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เลือกมาแหล่งท่องเที่ยว ตลาดเก้าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.50 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.30 รองลงมาคืออายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.30 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.50 รองลงมาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 22.60 ส่วนใหญ่มีรายได้ 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.20 รองลงมาคือมีรายได้ 10,001- 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.60 มีอาชีพพนักงานบริษัท มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.80 รองลงมา คือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และรับราชการ

ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ตลาดเก้าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี ผลจากการวิจัย พบว่า ระดับความสำคัญในเรื่องปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ตลาดเก้าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.24 โดยมีผลการวิจัยรายด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้

(1) ด้านสถานที่ โดยรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเป็นระเบียบและสะอาดภายในตลาด มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.88 สามารถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่นต่อได้ มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.87 ความสะดวกในการเดินทางไปตลาด มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.86 ระยะทางและระยะเวลาในการเดินทาง มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.86 ความเพียงพอของลานจอดรถ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.30 แผนที่และป้ายบอกทางภายในตลาด มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.17 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.17 ที่นั่งพักผ่อนระหว่างการเดินทาง มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.03 การมีสาธารณูปโภคที่จำเป็น เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.03 ความเพียงพอของถังขยะ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.89 ห้องน้ำสะอาด มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.83 และสภาพถนนในการเข้าถึงตลาด มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.83

(2) ด้านสภาพแวดล้อม โดยรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความสวยงามของพื้นที่โดยรอบตลาด มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.65 ความสะอาดของพื้นที่โดยรอบตลาด มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.50 บริเวณตลาดไม่มีขยะหรือสิ่งปฏิกูลที่ส่งกลิ่นเหม็น มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.08 และไม่มีเสียงรบกวน มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.94

(3) ด้านกระบวนการให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความมีอัธยาศัยที่ดีของผู้ค้า มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.80 ความเอาใจใส่ในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.66 ขั้นตอนในการให้บริการรวดเร็ว มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.17 มีสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดได้ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.16 ขั้นตอนในการให้บริการไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.15 และมีเจ้าหน้าที่นำเที่ยว มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.96

(4) ด้านผลิตภัณฑ์และบริการโดยรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.24 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อสรุปได้ว่า ความเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนที่อื่น มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.84 มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.79 แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ สวยงาม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.11 สินค้าและอาหารแตกต่างจากท้องตลาดอื่น มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.10 ความหลากหลายของร้านค้าอื่น มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.98 และความมีชื่อเสียงของสถานที่ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.96

(5) ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จากสื่อต่าง ๆ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.19 และ มีการจัดเทศกาลตามโอกาสพิเศษต่าง ๆ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับ

ความสำคัญเท่ากับ 3.96 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จากสื่อต่าง ๆ พบว่า สื่อที่นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญมากที่สุด คือ โทรทัศน์ มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.76 รองลงมา คือ อินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.72 วิทยุ มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.14 แผ่นพับ ใบปลิว มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.10 ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.95 การบอกต่อจากคนใกล้ชิด มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.85 และหนังสือพิมพ์ มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.81

ระดับความสำคัญของกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรีผลจากการวิจัย พบว่า ระดับความสำคัญของกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรีภาพรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.26 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อสรุปได้ ดังนี้ ให้ระดับความสำคัญกับการค้นคว้าหาข้อมูลของตลาดเก่าห้องร้อยปีหลายแห่งก่อนตัดสินใจ มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.63 การเลือกท่องเที่ยวโดยดูจากผลิตภัณฑ์และบริการสถานที่ กระบวนการให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.40 การประเมินข้อมูล เพื่อให้ตรงกับความต้องการท่องเที่ยว มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.21 การทราบความต้องการในการท่องเที่ยวก่อนการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยว มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.18 และภายหลังจากท่องเที่ยวจะส่งผลถึงการตัดสินใจท่องเที่ยวในครั้งต่อไป มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 3.90

3.1 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยแตกต่างกันสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ อายุและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยซึ่งเมื่อพิจารณาถึงระดับของความสัมพันธ์โดยพิจารณาจากค่า Contingency Coefficient พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับความสำคัญในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ระดับการศึกษา รองลงมาคือ อายุ ตามลำดับ ส่วน เพศ รายได้และอาชีพกับกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นอิสระกันหรือไม่มีความสัมพันธ์กัน

2. ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยแตกต่างกันผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยซึ่งเมื่อพิจารณาถึงระดับของความสัมพันธ์โดยพิจารณาจากค่า Contingency Coefficient พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับความสำคัญของกระบวนการตัดสินใจในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาดรองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการและด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ ส่วนด้านสถานที่และด้านกระบวนการให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นอิสระกันหรือไม่มีความสัมพันธ์กัน

4. สรุป

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี และนำผลที่ได้จากการวิจัยมาพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้เป็นประเด็น ดังนี้

ผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี ในเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลกับกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นอิสระกันพบว่า ตัวแปรของปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุด คือ ระดับการศึกษา รองลงมาคือ อายุซึ่งส่วนใหญ่ของระดับการศึกษานักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ในระดับปริญญาตรี

ผลการศึกษาเรื่องปัจจัยทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย เป็นอิสระกัน พบว่า ตัวแปรของปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด รองมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งรายชื่อที่นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญมากที่สุดต่อการตัดสินใจในการส่งเสริมการตลาด คือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จากสื่อต่าง ๆ

ผลการศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวตลาดโบราณนักท่องเที่ยวชาวไทย คือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยได้ให้ความสำคัญมากที่สุดในรายชื่อคือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ สวยงาม ต่อมาคือความหลากหลายของร้านค้า ดังนั้นจึงสื่อให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ยังคงให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในเรื่องของความน่าสนใจ ความสวยงามอยู่ในอันดับแรกรวมทั้งยังคงความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ซึ่งแฝงไว้ด้วยวัฒนธรรม ประเพณีสืบไป

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า งานวิจัยในเรื่องนี้ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่มีอยู่เลย เพราะเนื่องจากเนื้อหาและผลจากการศึกษาได้ศึกษาในเรื่องของความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยทางการตลาด ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ ฉะนั้นควรศึกษาเพิ่มเติมในอนาคตในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรณีศึกษา ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรีเพื่อให้ประชาชนในชุมชน มีส่วนร่วมในการรักษา ดูแลตลาดโบราณในจังหวัดฉะเชิงเทราให้เป็นตลาดที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรีสามารถนำผลวิเคราะห์จากการวิจัยมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ในเรื่องปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรีด้านการส่งเสริมการตลาดในรายชื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จากสื่อต่าง ๆ โดยรวม อยู่ในระดับมาก และประเด็นนักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญและมีผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างมากคือ สื่อจากอินเทอร์เน็ต เนื่องจากการแข่งขันทางด้านตลาดโบราณมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง ฉะนั้นสื่อที่สามารถทำให้ผู้คนหรือนักท่องเที่ยวสนใจได้ดีที่สุดและชัดเจนที่สุดก็คือสื่อผ่านทางอินเทอร์เน็ต ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้นำชุมชนควรจัดทำสื่อผ่านอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพที่สามารถบอกจุดเด่นของตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรีได้ชัดเจนและครอบคลุมที่สุดเพื่อที่จะทำให้ตลาดโบราณเติบโตต่อไปในอนาคต

2. ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านกระบวนการให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากแต่ยังมีประเด็นในรายชื่อ เรื่องความเอาใจใส่ในการให้บริการของเจ้าหน้าที่มีเกณฑ์เฉลี่ยน้อยกว่ารายด้านอื่น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของบุคลากรในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวยังไม่ดีพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ฉะนั้นผู้นำชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดอบรมบุคลากรในทุก ๆ ส่วนให้มีทักษะในการให้บริการเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่นักท่องเที่ยวในอนาคต

3. จากการศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประเด็นที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งก็หมายความว่านักท่องเที่ยวชอบในความเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนที่อื่นของตลาดโบราณสินค้าและอาหารแตกต่างจากท้องตลาดอื่น ความหลากหลายของร้านค้าแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ สวยงามและมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน ฉะนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการบริหาร การจัดการที่ดีเพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดโบราณในจังหวัดสุพรรณบุรีให้คงอยู่ต่อไปและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อนำผลจากการศึกษาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
2. ทำการศึกษาถึงปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวในตลาดอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางพัฒนา ปรับปรุงในตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรีต่อไป
3. ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้บริการของผู้มารับบริการและเพื่อปรับปรุง พัฒนาให้ประสบความสำเร็จและสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้ผู้มารับบริการในตลาดเก่าห้องร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรีต่อไป

การประยุกต์ใช้

จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาให้นักศึกษาค้นคว้าและต่อยอดการเรียนรู้ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อีกทั้งนักศึกษาได้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนและการควบคุมกับมาตรการในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจัดการท่องเที่ยวระบบนิเวศทางธรรมชาติสังคมมนุษย์เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5. เอกสารอ้างอิง

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2551). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว (ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.

การพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม

Development of Sufficiency Economy Application Guideline for Small and Medium Enterprises

อำนวยการ ปาอาย

Amnuay Pa-eye

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: noi.amnuay@gmail.com TEL. 081-8621075

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลักษณะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเปรียบเทียบกับลักษณะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และพัฒนาแนวทางทางการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ประกอบกิจการธุรกิจการผลิต มีธุรกิจที่สืบทอดจากครอบครัวมีมูลค่าการลงทุนต่ำกว่า 5,000,000 บาท มีแหล่งที่มาของเงินทุนจากเงินลงทุนของตนเองบางส่วนและกู้ยืมบางส่วน มีจำนวนพนักงานไม่เกิน 15 คนใช้แรงงานทั่วไปก่อตั้งกิจการเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด มีลูกค้าเป็นลูกค้าทั่วไปมีสินค้าเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคต้องการสนับสนุนจากรัฐด้านการตลาด 2) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีพฤติกรรมในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณและด้านการมีภูมิคุ้มกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย 3) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุอาชีพ สถานภาพ และรายได้ แตกต่างกันไปมีพฤติกรรมในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ (1) ควรลงทุนอย่างเหมาะสมกับธุรกิจของตนเอง จัดหาเงินจากแหล่งที่เหมาะสมไม่มีก่อภาระหนี้สินมากเกินไป และดำเนินงานธุรกิจให้เจริญก้าวหน้าแบบค่อยเป็นค่อยไป (2) ควรลงทุนแบบสมเหตุสมผล จัดหาเงินและดำเนินงานธุรกิจที่สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผล (3) ควรพิจารณาลงทุน จัดหาเงิน และดำเนินงานของธุรกิจด้วยการจัดการความเสี่ยงที่ดี และเหมาะสม (4) ควรพิจารณาลงทุน จัดหาเงิน และดำเนินงานธุรกิจด้วยหลักวิชาการที่ถูกต้อง (5) พิจารณาลงทุน จัดหาเงินและดำเนินงานธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันหมั่นเพียรและอดทน และไม่ประมาท

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

This research aims to study the nature of business operations. Sufficiency Economy Application And Sufficiency Economy Approaches for Small and Medium Enterprises. The sample consisted of 400 people with multi-stage sampling. Data collection tools used in statistical data analysis were: Frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and content analysis.

The research found that 1) Most small and medium enterprises operate manufacturing business. A family-run business has a net worth of over 5,000,000 baht, with some sources of funding from some of their own investments and some loans. There are no more than 15 employees. Customers are general customers, consumer goods, marketing support from the state. 2) Small and Medium Enterprises have applied the sufficiency economy philosophy of tolerance and tolerance. As a whole, the level of practice. there is a regular practice level. 3) Small and medium sized businesses with different sex Behavior of sufficiency economy application. Not different The elderly with different occupational status and income had different financial and debt management behaviors at .05 level of significance. 4) The application of sufficiency economy philosophy for small and medium enterprises is (1) Should invest properly in their own business. Sourcing money from the right source does not cause excess debt. And to run a business to progress gradually. (2) Should make a reasonable investment. Financing and operating a business that can be explained logically. (3) Consider investing, financing, and operating your business with good and appropriate risk management. (4) Consider investing, financing and conducting business with the correct academic principles. (5) Consider investing, financing and conducting business with honesty. Have diligence, perseverance and patience and do not underestimate.

Keywords: Community Product Standard, Household hazardous products, Globally Harmonized System of Classification and Labeling of Chemicals (GHS), Community cleaning products

1. บทนำ

ประเทศไทยเคยมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก ในอดีตนับจากที่ได้มีการพัฒนาประเทศมากกว่า 40 ปี ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 ซึ่งมีความพยายามในการที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมได้พัฒนาไปมากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามคนส่วนใหญ่ของประเทศโดยรวมยังมีคุณภาพชีวิตและฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีเท่าที่ควร ประกอบกับในช่วงปี 2540 เป็นต้นมาประเทศไทยได้เกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจครั้งสำคัญทำให้ประเทศต้องกู้ยืมเงินสำรองจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ส่วนของภาคเอกชนมีธุรกิจต้องล้มละลายไปเป็นจำนวนมากและภาคประชาชนเกิดภาวะหนี้สินของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ดีถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (อภิชัยและคณะ, 2549) ปรัชญาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าวมานั้นมีความเหมาะสมอย่างยิ่งกับสังคมไทย และควรเป็นอย่างยิ่งที่จะร่วมมือกันเผยแพร่และน้อมนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลในทุกภาคส่วนของสังคมไทย นอกจากนี้องค์กรธุรกิจสามารถประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปสู่ความสมดุลและยั่งยืนในการบริหารการเงินได้ ด้วยการตัดสินใจในกิจกรรมหลักด้วยความมีเหตุผล ด้วยความพอประมาณ และมีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี (ณดา, 2553) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มักจะมีปัญหาด้านเงินทุน มีต้นทุนสูง มีความต้องการที่จะขยายตัวของธุรกิจอย่างรวดเร็ว จึงพยายามกู้ยืมเงินเพื่อขยายการประกอบการธุรกิจอย่างรวดเร็ว บางรายอาจมีปัญหาด้านหนี้สินจนไม่สามารถแก้ไขได้อาจทำให้ธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จ

ผู้วิจัยเชื่อว่าผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีต้นทุนสูง มีหนี้สินมาก หากสามารถประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตได้แล้ว ย่อมสามารถพึ่งตนเองได้ จึงสนใจพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้

เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้แพร่หลายและเพิ่มปริมาณมากยิ่งขึ้น

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะการประกอบการของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 2) เพื่อศึกษาลักษณะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 3) เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 4) เพื่อพัฒนาแนวทางการประยุกต์การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

1.2 สมมติฐานการวิจัย

ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีเพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การศึกษาและอบรมและประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีลักษณะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน

1.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารการเงินบุคคลเพื่อความพอเพียง

ณดา (2553) ได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการตัดสินใจกิจกรรมหลักทางธุรกิจ ดังต่อไปนี้

(1) ห่วงที่หนึ่ง ความมีเหตุผลในการตัดสินใจ

กิจกรรมลงทุน: ตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์หรือกิจการที่มีความคุ้มค่าเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้แก่ผู้ถือหุ้น ในการหาผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการลงทุนและ มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าการลงทุนอย่างถูกหลักวิชาการและเหมาะสม

กิจกรรมจัดหาเงิน: กำหนดโครงสร้างทางการเงินที่เหมาะสมกับประเภทของกิจการการวางแผนการจัดหาแหล่งเงินทุนโดยยึดหลักการจับคู่ประเภทของทรัพย์สินและหนี้สินและการจัดหาแหล่งเงินทุนโดยยึดหลักการจับคู่กระแสเงิน ในลักษณะที่จะไม่สร้างความเสี่ยงจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น อัตราแลกเปลี่ยน และความผันผวนของกระแสเงิน เป็นต้น

กิจกรรมดำเนินงาน: กำหนดราคาขายสินค้าที่สมเหตุสมผล เหมาะสมกับต้นทุนการผลิตและการแข่งขันในตลาด กำหนดข้อตกลงทางธุรกิจที่มีเหตุผล ไม่เป็นภาระต่อการปฏิบัติตามสัญญากับลูกค้า คู่ค้า และพนักงาน

(2) ห่วงที่สอง ความพอประมาณในการตัดสินใจ

กิจกรรมลงทุน: วางแผนการลงทุนอย่างพอประมาณกับกำลังการขยายตัวทางธุรกิจ และไม่สะสมสินทรัพย์ที่ไม่จำเป็นเพื่อการเก็งกำไรและหวังกำไรเกินปกติจากกิจกรรมที่มีใช้ธุรกิจหลัก

กิจกรรมจัดหาเงิน: กำหนดโครงสร้างทางการเงินที่เหมาะสมไม่กู้ยืมมากเกินไปจนเป็นภาระต่อฐานะทางการเงิน และเพิ่มความเสี่ยงให้แก่กิจการ และไม่เป็นภาระต่อการปฏิบัติตามสัญญา

กิจกรรมดำเนินงาน: กำหนดราคาขายสินค้าที่พอประมาณเหมาะสมกับต้นทุนการผลิต ไม่เอาเปรียบหลอกลวงลูกค้าเพื่อหวังกำไรเกินกว่าปกติ และไม่เอาเปรียบพนักงานในการกำหนดค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรม และให้สวัสดิการตามสมควร และปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมาย

(3) ห่วงที่สาม การมีภูมิคุ้มกัน

กิจกรรมลงทุน: คิดบวกและคิดลบในการวางแผนลงทุนเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันล่วงหน้าสำหรับการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามแผนเพื่อลดความรุนแรงและโอกาสในการเกิดความเสี่ยง

กิจกรรมจัดหาเงิน: ไม่เพิ่มส่วนเปิดทางการเงินอย่างไม่จำเป็น โดยเฉพาะในภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง นำเสนอข้อมูลที่จริงและเปิดเผยข้อมูลแก่ผู้ถือหุ้นเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจกับฐานะทางการเงินที่แท้จริงของกิจการ หากต้องมีการลดการจ่ายเงินปันผลเพื่อสะสมทุนมากขึ้น และบริหารความเสี่ยงจากปัจจัยทางการเงินที่บริหารได้ เช่น อัตรา

แลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ยปฏิบัติตามสัญญาเงินกู้ยืมอย่างเคร่งครัด สร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียของกิจการ

กิจกรรมดำเนินงาน : วิเคราะห์ความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ มีความพร้อมในการตอบสนอง มีความยืดหยุ่นในการผลิต สร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ บริหารความเสี่ยงจากการดำเนินงานสร้างความซื่อสัตย์ในตราสินค้าของกลุ่มลูกค้าและความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มลูกค้า และ สร้างขวัญกำลังใจให้แก่พนักงาน ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับคู่ค้า สร้างความเชื่อถือในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกับกิจการ

(4) เงื่อนไขความรู้ที่กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความรู้ในการที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่สำคัญ 3 ฝ่าย

ฝ่ายจัดการ : ฝ่ายจัดการต้องมีความรู้ในการบริหารจัดการที่เพียงพอเพื่อการบริหารการเงินที่จะทำให้กิจการสร้างผลตอบแทนสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น เช่นการวางแผนธุรกิจ การวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการลงทุน การกำหนดโครงสร้างทางการเงินที่เหมาะสม การวิเคราะห์และบริหารความเสี่ยง การวิเคราะห์ความต้องการ การวิเคราะห์ฐานะทางการเงิน การบัญชีและรายงานผลการดำเนินงาน การตลาด และการวางแผนการผลิต เป็นต้น

กรรมการ : กรรมการซึ่งทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายให้ฝ่ายจัดการตรวจตรา และตรวจสอบ ให้รักษาผลประโยชน์ให้แก่ผู้ถือหุ้น และสนองกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจการอย่างถูกต้องเหมาะสม ต้องมีความรู้เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทดังกล่าว

ผู้ถือหุ้น : ผู้ถือหุ้นมีหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการดำเนินการของกรรมการและฝ่ายจัดการ เข้าร่วมประชุมผู้ถือหุ้น ศึกษาข้อมูลทางธุรกิจ และซักถามในข้อมูลที่มีข้อสงสัยลงคะแนนเลือกกรรมการ และอื่น ๆ จึงจำเป็นที่ผู้ถือหุ้นต้องศึกษาหาความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการทำหน้าที่บทบาทดังกล่าว

(5) เงื่อนไขคุณธรรม เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องถือเป็นหลักสำคัญในการตัดสินใจผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายการปฏิบัติตนอย่างซื่อสัตย์ สุจริต ะมัดระวัง และไม่เอาเปรียบผู้เกี่ยวข้อง ด้วยเงื่อนไข หากทุกฝ่ายยึดถือเป็นหลักสำคัญในการตัดสินใจทางธุรกิจแล้ว จะช่วยทำให้การสร้างความน่าเชื่อถือ เกิดขึ้นระหว่างกันได้ง่ายและส่งผลต่อการลดต้นทุนดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ได้อีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วาริ (2536) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสตรีระดับบริหารในการประกอบกิจการขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการระหว่างผู้บริหารกิจการที่เป็นเพศชายและผู้บริหารกิจการที่เป็นเพศหญิง รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการขนาดย่อมของผู้บริหารกิจการทั้งชายและหญิง ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารทั้งชายและหญิงมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการขนาดย่อมในระดับปานกลางค่อนข้างสูงโดยไม่มี ความแตกต่างกันทุกมิติจากการศึกษาปัจจัยทุกตัวที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการทั้งชายและหญิง พบว่าหากมีการจัดลำดับจะพบว่าปัจจัยอายุมีอิทธิพลเป็นอันดับแรกต่อการมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการสำหรับผู้บริหารหญิง ในขณะที่การได้รับการยกย่องเป็นปัจจัยอันดับแรกสำหรับผู้บริหารเพศชาย ส่วนเจ้าของกิจการให้ความเห็นว่าปัญหาที่เกิดจากผู้ร่วมงานสตรีที่สำคัญในลำดับแรกคือสตรีมีความลำเอียงไม่เป็นธรรม และให้ข้อเสนอแนะว่าต้องการผู้ร่วมงานสตรีที่มีความสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้รวดเร็ว

ศิริปริญา (2543) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานธุรกิจขนาดย่อม : ศึกษาการบริหารงานบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดย่อมมีทั้งปัจจัยแวดล้อมภายในและปัจจัยแวดล้อมภายนอก แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือปัจจัยแวดล้อมการดำเนินการและปัจจัยแวดล้อมโดยทั่วไป 1) ปัจจัยแวดล้อมภายในได้แก่วัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างการบริหารงาน เทคโนโลยีการผลิตและบุคลากร 2) ปัจจัยแวดล้อมภายนอกได้แก่ปัจจัยแวดล้อมการดำเนินที่เป็นลูกค้า คู่แข่งหน่วยงานควบคุมของรัฐ และปัจจัยแวดล้อมโดยทั่วไป ได้แก่ กฎหมายการเงิน สถานการณ์ต่างประเทศ เศรษฐกิจ จากปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานบริษัทผลิตร

รายการโทรทัศน์กระทบต่อการบริหารงานของบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดย่อมในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การที่ผู้บริหารงานบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดย่อมลดจำนวนพนักงานและงบประมาณการผลิต อาจทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและคุณภาพของรายการลดลง โดยบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดย่อมน่าจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มวิชาชีพเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับสถานี แลกเปลี่ยนบุคลากรและเทคโนโลยีซึ่งกันและกัน โดยรัฐบาล สถาบันการเงินต่าง ๆ ควรจะมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจประเภทนี้ โดยเฉพาะหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับธุรกิจขนาดย่อมควรจัดการส่งเสริมและเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจขนาดย่อมในกลุ่มผู้บริหารบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดย่อม ตลอดจนจัดการอบรมให้ความรู้กับผู้บริหารด้านการบริหารเงิน การเงิน การจัดระเบียบองค์กร เนื่องจากผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาโดยตรงในด้านบริหารธุรกิจ

รุ่งนภา (2550) ได้ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคอุตสาหกรรม การเกษตร ภาคการค้าในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคอุตสาหกรรม การเกษตร ภาคการค้าในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ช่วงอายุ 41-50 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 21-30 ปี และเงินที่ลงทุนเมื่อเริ่มกิจการอยู่ที่ 1-9.9 ล้านบาท และปัจจัยความสำเร็จมีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งหวังให้กิจการมีการเจริญเติบโต ผู้ประกอบการจะมีทักษะความสามารถในการทำงาน มีคุณลักษณะที่เป็นผู้ประกอบการที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการตัดสินใจ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินธุรกิจและมีความซื่อตรงในการประกอบธุรกิจ มีพฤติกรรมของการเป็นผู้บริหารแบบมุ่งโครงสร้างเป็นหลัก แต่ในบางสถานการณ์ของธุรกิจเพื่อให้สอดคล้องสถานการณ์ ผู้ประกอบการเองก็มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานแบบมุ่งความสัมพันธ์ 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญในธุรกิจเกษตร เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์อันยาวนานทางการค้า มีการวางแผนในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับฤดูกาลในด้านการวางแผนทางการเงิน การจัดจำหน่ายของผู้ประกอบการจะจำหน่ายผ่านตัวแทนหรือนายหน้า การบริการ จะมีการบริการจัดส่งสินค้า ผู้ประกอบการเล็งเห็นถึงคุณภาพของสินค้าที่ผลิตและจำหน่ายเป็นหลัก การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของผู้ประกอบการจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางโทรทัศน์ วิทยุ วารสารทางการเกษตร จากเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐ 3) ปัจจัยด้านบุคลากร การจัดหาบุคลากรของผู้ประกอบการจะใช้แรงงานในพื้นที่ แรงงานต่างพื้นที่ และแรงงานต่างด้าว อัตราค่าจ้างจ่ายเป็นลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราวและลูกจ้างรายวัน ผลตอบแทนพิเศษที่ผู้ประกอบการจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นรูปของตัวเงินได้แก่ ค่าล่วงเวลา ค่ารักษาพยาบาล โบนัสและเบี้ยขยัน เงินช่วยเหลืองานบวช งานแต่งและงานศพ และที่ไม่อยู่ในรูปของตัวเงินได้แก่ หอพักและสวัสดิการร้านค้าที่ขายสินค้าที่ผู้ประกอบการผลิต โดยที่ขยายให้แก่ลูกจ้างในราคาถูก และจัดให้ลูกจ้างไปฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ 4) ปัจจัยด้านนโยบายรัฐในการส่งเสริมอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยสถานประกอบการที่จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจะดำเนินการผลิตและค้าเครื่องจักรกลการเกษตรจะได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการดำเนินการค้นคว้าวิจัยเครื่องจักรกลเกษตร ผู้ประกอบการที่ดำเนินการผลิตและค้าปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรจะได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานอุตสาหกรรมเพิ่มมูลค่าตามหลักการ 3R (reduce, reuse, recycle) ซึ่งจะสังเกตได้ว่าเป็นสถานประกอบการที่ดำเนินกิจการผลิตสินค้าต้องมีการควบคุมคุณภาพ ให้ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ในส่วนของผู้ประกอบการค้าข้าวและเมล็ดพันธุ์จะไม่เข้ารับการสนับสนุนจากนโยบายรัฐ ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการเป็นปัญหาด้านการจัดการเงินทุนหมุนเวียน รองลงมาคือปัญหาคู่แข่งในธุรกิจเดียวกัน ปัญหาด้านแรงงาน และปัญหาด้านคลังสินค้า

วันเพ็ญ (2551) ได้ศึกษาผลกระทบของคุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ด้านการทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์

ของตนและเรื่องในอดีต ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์และวิธีการที่ดีที่สุดของผู้อื่น และด้านการถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านความสอดคล้องกับกลยุทธ์ธุรกิจ ด้านมุ่งเน้นประสิทธิผล ด้านการให้บริการที่รวดเร็ว และด้านความเป็นมืออาชีพ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีทุนจดทะเบียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวม คุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ด้านการทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและเรื่องในอดีต ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์และวิธีการที่ดีที่สุดของผู้อื่น ด้านการถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพแตกต่างกันและผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีรายได้ต่อปีแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการแก้ปัญหาอย่างมีระบบแตกต่างกันจากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์และผลกระทบพบว่า 1) คุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตน และในเรื่องในอดีต ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์และวิธีการที่ดีที่สุดของผู้อื่น และด้านการถ่ายทอดความรู้ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการมีประสิทธิผล การบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านความสอดคล้องกับกลยุทธ์ธุรกิจ ด้านการมุ่งเน้นประสิทธิผล ด้านศักยภาพการแข่งขันทางด้านต้นทุน ด้านความคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านการให้บริการที่รวดเร็ว และด้านความเป็นมืออาชีพ และ 2) ประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านความสอดคล้องกับกลยุทธ์ธุรกิจ ด้านการมุ่งเน้นประสิทธิผล ด้านศักยภาพ การแข่งขันทางด้านต้นทุน ด้านความคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านการให้บริการที่รวดเร็ว และด้านความเป็นมืออาชีพ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและเรื่องในอดีต ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์และวิธีการที่ดีที่สุดของผู้อื่น ด้านการถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยสรุป คุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงคุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดทักษะการมีประสิทธิผลการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และสามารถพัฒนาองค์กร สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมสนับสนุนการตัดสินใจในการดำเนินงาน และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้แก่กลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือกลุ่มธุรกิจอื่น ที่สนใจนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของธุรกิจในอนาคตต่อไป

อัจฉรา (2552) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางทัศนคติของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31-40 ปี สถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน และมีการศึกษาระดับปริญญาตรีและประกอบธุรกิจเกี่ยวกับกิจการให้บริการ 2) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี สรุปได้ดังนี้ ปัจจัยด้านบริหารและการจัดการซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางของผู้ประกอบการที่ดีที่สุด ได้แก่ มีความรู้เรื่องงานของระดับปฏิบัติ มีความเชี่ยวชาญในธุรกิจเป็นผลมาจากความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์อันยาวนานทางการค้า และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางของผู้ประกอบการขนาดกลางน้อยที่สุด ได้แก่ มีการจัดการความรู้

สิทธิชัย (2555) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทกิจการสถานบริการสปาในจังหวัดชลบุรีกับขีดความสามารถอันพึงประสงค์ของผู้รับบริการ ผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการเพศหญิงมีขีดความสามารถมากกว่าเพศชายเล็กน้อย โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการมีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีขีดความสามารถมากที่สุด ผู้มีประสบการณ์ในธุรกิจสปาต่ำกว่า 1 ปี มีขีดความสามารถมากที่สุดและผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีขีดความสามารถมากที่สุด เมื่อพิจารณาความสามารถรายด้าน พบว่าผู้ประกอบการมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการ

ความสะดวก การใช้เครื่องมือและผลิตภัณฑ์ มีจรรยาบรรณในอาชีพ และทักษะการบริการเป็นอย่างดี ลูกค้าประทับใจในคุณสมบัติด้านทักษะการบริการมากที่สุด และลูกค้าประทับใจคุณสมบัติด้านความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าน้อยที่สุด ชัดความสามารถทั่วไปรายด้านพบว่า ผู้ประกอบการมีความสามารถในการจัดการ ความสามารถในการฝึกอบรมพนักงานเป็นอย่างดี แต่ยังขาดความสามารถด้านการตลาด การสื่อสาร การใช้คอมพิวเตอร์ และการสร้างเครือข่าย ในภาพรวมแล้วสมรรถนะหรือขีดความสามารถของผู้ประกอบการมีความใกล้เคียงกับขีดความสามารถที่พึงประสงค์จากความคิดเห็นของลูกค้า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาการประกอบธุรกิจสพานั้น นอกจากการบริการจะต้องดี ยังต้องคำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยในการบริการ จากการศึกษาพบว่า ลูกค้าคำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยมาก ดังนั้นจึงเป็นสิ่งอ้างอิงที่ดีในการปรับปรุงกิจการของผู้ประกอบการและสพานั้นเป็นธุรกิจที่กำลังเป็นที่นิยมของผู้บริโภค จากกระแสการรักสุขภาพมากขึ้นของประชาชน แต่ในอนาคตอาจจะมีธุรกิจบางอย่างที่จะมาตอบสนองความต้องการรักสุขภาพของประชาชนแทนธุรกิจสปาได้ ดังนั้น สิ่งที่จะเพิ่มอำนาจในการแข่งขันให้กับกิจการสปาในอนาคต คือ การปรับตัวให้ทันสมัย เช่น การคิดค้นรูปแบบการให้บริการใหม่ ๆ การคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร มีระบบการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ก่อนนำไปบริการแก่ลูกค้า เป็นการสร้างคุณภาพของการบริการเพื่อให้กิจการมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน

2. วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ทางสังคมศาสตร์ (Applied Research) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบสอบถามศึกษา การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วย ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้วชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด

2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากประชากรที่ศึกษาคือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคตะวันออก ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการคำนวณโดยสูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (กัลยา, 2550) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 385 คน ผู้วิจัยเพิ่มตัวอย่างอีกจำนวน 15 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขั้นที่แรก ทำการสุ่มตัวแทนจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก จำนวน 4 จังหวัด จากทั้งหมด 7 จังหวัด ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลาก 2) ขั้นที่สอง กำหนดโควตาจำนวนตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจังหวัดละ 100 คน จำนวน 400 คน 3) ขั้นที่สาม เลือกตัวอย่างในการเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุได้แก่ คือ เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การศึกษาและอบรมและประสบการณ์การทำธุรกิจ

ตอนที่ 2 สอบถามลักษณะการประกอบการธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ตอนที่ 3 สอบถามลักษณะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การทดลองใช้และการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับตัวแทนประชากรที่มีได้อยู่ในเขตจังหวัดที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย แล้วนำข้อมูลหาความเชื่อมั่น (reliability analysis) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9112

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคตะวันออก ที่จับสลากได้ 4 จังหวัดคือ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ชลบุรี และระยอง ด้วยคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางการการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อสุดท้าย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ชลบุรี และระยอง จังหวัดละ 3 คน รวมทั้งหมด 12 คน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มกับตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน จำนวน 1 ครั้ง เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมหลักทางธุรกิจคือ กิจกรรมการลงทุน กิจกรรมการจัดหาเงิน และกิจกรรมการดำเนินงาน เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป

2.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ดังนี้

- 1) ค่าร้อยละใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์และลักษณะการประกอบการธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 2) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้วิเคราะห์ลักษณะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 3) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ใช้วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability)
- 4) ค่าที (t-Test) ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำแนกตามเพศ
- 5) ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำแนกตาม อายุ การศึกษา ประสบการณ์การศึกษาและอบรม และประสบการณ์ การทำธุรกิจ

3. ผลการศึกษาและอภิปราย

3.1 ผลการศึกษา

1) กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.80) อายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 37.80) มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า (ร้อยละ 58.50) ไม่เคยผ่านการศึกษาและอบรมทางธุรกิจ (ร้อยละ 35.50) และประสบการณ์การทำธุรกิจ ไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 47.20)

2) กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการกิจการธุรกิจการผลิต (ร้อยละ 35.00) มีธุรกิจที่สืบทอดจากครอบครัว (ร้อยละ 45.00) มีมูลค่าการลงทุนต่ำกว่า 5,000,000 บาท (ร้อยละ 57.20) มีแหล่งที่มาของเงินทุนจากเงินลงทุนของตนเองบางส่วนและกู้ยืมบางส่วน (ร้อยละ 35.00) มีจำนวนพนักงานไม่เกิน 15 คน (ร้อยละ 57.50) ใช้แรงงานทั่วไป (ร้อยละ 75.50) ก่อตั้งกิจการเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด (ร้อยละ 39.00) มีลูกค้าเป็นลูกค้าทั่วไป (ร้อยละ 75.00) มีสินค้าเป็นสินค้าอุปโภค (ร้อยละ 41.80) ต้องการสนับสนุนจากรัฐด้านการตลาด (ร้อยละ 42.20)

3) กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณและด้านการมีภูมิคุ้มกันด้านการมีภูมิคุ้มกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย มีค่าเฉลี่ย = 4.02 และค่าเฉลี่ย = 4.12 ตามลำดับ และมีลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีเหตุผลและด้านเงื่อนไขคุณธรรม โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติเป็นประจำมีค่าเฉลี่ย = 4.20 และค่าเฉลี่ย = 4.15 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรวมทุกด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. ด้านความพอประมาณ	4.02	0.617	ปฏิบัติบ่อย
2. ด้านการมีเหตุผล	4.20	0.607	ปฏิบัติบ่อย
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกัน	4.12	0.581	ปฏิบัติบ่อย
4. ด้านเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม	4.21	0.530	ปฏิบัติเป็นประจำ
รวม	4.15	0.467	ปฏิบัติบ่อย

4) ผลการเปรียบเทียบระดับลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มี เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การศึกษาและอบรมและ ประสบการณ์การทำงานธุรกิจ แตกต่างกัน มีลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำแนกตามเพศ

ลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	เพศชาย n = 355		เพศหญิง n = 722		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความพอประมาณ	4.05	0.623	4.00	0.612	0.881	0.504
การมีเหตุผล	4.19	0.643	4.20	0.576	0.409	0.844
การมีภูมิคุ้มกัน	4.15	0.579	4.10	0.569	0.871	0.499
ความรู้และคุณธรรม	4.22	0.535	4.20	0.527	0.479	0.707
รวมทุกด้าน	4.16	0.470	4.14	0.466	0.684	0.610

ตารางที่ 3 แสดงสถิติเปรียบเทียบระดับลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำแนกตามกลุ่มอายุ

ลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F-Ratio	p
ความพอประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	3	2.795	0.932	2.473	0.061
	ภายในกลุ่ม	396	149.199	0.377		
	รวม	399	151.994			
การมีเหตุผล	ระหว่างกลุ่ม	3	0.400	0.133	0.360	0.782
	ภายในกลุ่ม	396	146.510	0.370		
	รวม	399	146.910			
การมีภูมิคุ้มกัน	ระหว่างกลุ่ม	3	0.577	0.192	0.567	0.637
	ภายในกลุ่ม	396	134.457	0.340		
	รวม	399	135.035			
ความรู้และคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.371	0.124	0.436	0.727
	ภายในกลุ่ม	396	112.073	0.283		
	รวม	399	112.444			
รวมพฤติกรรมการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	3	0.430	0.143	0.654	0.581
	ภายในกลุ่ม	396	86.846	0.219		
	รวม	399	87.277			

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ

(1) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรยึดหลักความพอประมาณในการลงทุนการจัดหาเงิน และการดำเนินการงาน โดยลงทุนอย่างเหมาะสมกับธุรกิจของตนเอง จัดหาเงินจากแหล่งที่เหมาะสมไม่มีก่อภาระหนี้สินมากเกินไป

(2) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรยึดหลักการมีเหตุผลในการลงทุน การจัดหาเงินและการดำเนินการงาน โดยลงทุนแบบสมเหตุสมผล จัดหาเงินและดำเนินการงานธุรกิจที่สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผล

(3) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรยึดหลักการมีภูมิคุ้มกันในการลงทุน การจัดหาเงิน และการดำเนินการงาน โดยพิจารณาลงทุน จัดหาเงินและดำเนินการงานของธุรกิจที่คำนึงถึงการจัดการความเสี่ยงที่ดีและเหมาะสม

(4) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรใช้ความรู้ในการลงทุน การจัดหาเงิน และการดำเนินการงาน โดยพิจารณาลงทุน จัดหาเงินและดำเนินการงานธุรกิจด้วยหลักวิชาการหรือปัญญา

(5) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรใช้คุณธรรมในการลงทุน การจัดหาเงิน และการดำเนินการงาน โดยพิจารณาลงทุน จัดหาเงินและดำเนินการงานธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความซื่อสัตย์และอดทน และไม่ประมาท

3.2 อภิปรายผลการวิจัย

1) จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่เคยผ่านการศึกษาอบรมด้านธุรกิจและมีประสบการณ์ทำธุรกิจ ไม่เกิน 5 ปี แสดงให้เห็นว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยมีจำนวนมากและมีขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยเริ่มให้ความสำคัญกับการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจมากขึ้น อีกทั้งภาครัฐได้มีการส่งเสริมให้มีผู้ประกอบการใหม่และส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยมี

นโยบายที่ชัดเจนและมีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เจริญเติบโตและเข้มแข็ง

2) จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ (ปวัน, 2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ” พบว่าการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก (กานดา, 2555) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือน : ศึกษากรณีจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกในครัวเรือนมีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (เฉลิมศรี, 2550) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับภาวะการเป็นหนี้สินของข้าราชการทหารสังกัดกองทัพอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ข้าราชการทหารของกองทัพอากาศมีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมที่ระดับมาก (นพพร, 2549) ศึกษาการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต กรณีศึกษาเกษตรกรปลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 379 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับน้อย

3) จากการเปรียบเทียบลักษณะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มี เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การศึกษาและอบรมและประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกัน มีลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน (อัญญา, 2550) ได้ศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตพนักงานขับรถโดยสารประจำทางจังหวัดปทุมธานี พบว่า ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษารายได้ (เฉลิมศรี, 2550) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับภาวะการเป็นหนี้สินของข้าราชการทหารสังกัดกองทัพอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ได้แก่ อายุ และ ชัยยศ (นพพร, 2549) การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต กรณีศึกษาเกษตรกรปลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรปลูกค้า ธ.ก.ส. ได้แก่ อายุ และ ระดับการศึกษา ได้ศึกษาทัศนคติของพัฒนาการอำเภอดำเนินการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน : กรณีกรมการพัฒนาชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ เพศ และ สถานภาพ

4) จากการสังเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเสนอว่าผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรใช้คุณธรรมในการลงทุน การจัดหาเงินและการดำเนินการงาน โดยพิจารณาลงทุน จัดหาเงินและดำเนินงานธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริตมีความซื่อสัตย์และอดทนและไม่ประมาท (ณดา, 2553) ที่ได้เสนอว่าผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องถือเป็นหลักสำคัญในการตัดสินใจผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การปฏิบัติตัวอย่างซื่อสัตย์ สุจริต ะมัดระวังไม่เอาใจเอารัดเอาเปรียบ

4. สรุป

4.1 ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่วนใหญ่เป็นประกอบกิจการธุรกิจการผลิตมีธุรกิจที่สืบทอดจากครอบครัว มีมูลค่าการลงทุนต่ำกว่า 5,000,000 บาท มีแหล่งที่มาขอเงินทุนจากเงินลงทุนของตนเองบางส่วนและกู้ยืมบางส่วน มีจำนวนพนักงานไม่เกิน 15 คน ใช้แรงงานทั่วไป ก่อตั้งกิจการเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดมีลูกค้าเป็นลูกค้าทั่วไป มีสินค้าเป็นสินค้าอุปโภคและต้องการสนับสนุนจากรัฐด้านการตลาด

4.2 ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณและด้านการมีภูมิคุ้มกันด้านการมีภูมิคุ้มกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยและมีลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีเหตุผลและด้านเงื่อนไขคุณธรรม โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติเป็นประจำ

4.3 ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มี เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การศึกษาและอบรม และ ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีลักษณะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

4.4 แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สำคัญได้แก่

(1) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรยึดหลักความพอประมาณในการลงทุนการจัดหาเงิน และการดำเนินการงาน โดยลงทุนอย่างเหมาะสมกับธุรกิจของตนเอง จัดหาเงินจากแหล่งที่เหมาะสมไม่มีก่อภาระหนี้สินมากเกินไป

(2) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรยึดหลักการมีเหตุผลในการลงทุน การจัดหาเงิน และการดำเนินการงาน โดยลงทุนแบบสมเหตุสมผล จัดหาเงินและดำเนินการงานธุรกิจที่สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผล

(3) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรยึดหลักการมีภูมิคุ้มกันในการลงทุน การจัดหาเงิน และการดำเนินการงาน โดยพิจารณาลงทุน จัดหาเงินและดำเนินการงานของธุรกิจที่คำนึงถึงการจัดการความเสี่ยงที่ดีและเหมาะสม

(4) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรใช้ความรู้ในการลงทุน การจัดหาเงิน และการดำเนินการงาน โดยพิจารณาลงทุน จัดหาเงินและดำเนินการงานธุรกิจด้วยหลักวิชาการหรือปัญญา

(5) ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรใช้คุณธรรมในการลงทุน การจัดหาเงิน และการดำเนินการงาน โดยพิจารณาลงทุน จัดหาเงินและดำเนินการงานธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความซื่อสัตย์และอดทน และไม่ประมาท

5. กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคตะวันออก ที่ได้อนุเคราะห์และสนับสนุนในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย และขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ที่ได้ประสานสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

6. เอกสารอ้างอิง

- กานดา เต๊ะขันหมาก. 2555. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. 2550. สถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณดา จันทรสม. 2553. การบริหารการเงินบุคคลเพื่อความพอเพียง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรายุ พ่วงศรี. 2551. การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของคนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เฉลิมศรี ชุมเกษียณ. 2550. การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับภาวะการเป็นหนี้สินของข้าราชการทหารสังกัดกองทัพอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- นพพร เมื่อนันต์กุล. 2549. การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต กรณีศึกษาเกษตรกร ลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปวัน มีนรัชเรื่องเดช. 2549. การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. วิทยานิพนธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- วารี เจริญสกุลไชย. 2536. การมีส่วนร่วมของสตรีระดับบริหารในการประกอบกิจการขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วันเพ็ญ อมรสิน. 2551. ผลกระทบของคุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รุ่งนภา ต่ออุดม. 2550. ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคอุตสาหกรรม การเกษตร ภาคการค้าในจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศรีปริญญ์ ถาวรประเสริฐ. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานธุรกิจขนาดย่อม : ศึกษาการบริหารงานบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิชัย ธรรมแสนท์. 2555. สมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทกิจการสถานบริการสปาในจังหวัดชลบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2549. เศรษฐกิจพอเพียง : ร่วมเรียนรู้ สานขยายผล. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อภิชัย พันธเสนและคณะ. 2549. สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อัจฉรา สมมา. 2552. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางทัศนคติของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมของอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

Factors Affecting Suitability for Industry in Lam Thap District of Krabi Province

อุเทน ทองทิพย์

Uten Thongtip

สาขาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Email: tane_geog@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้ คือ เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมของอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ 2 ด้าน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม และการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการประเมินชุมชนอย่างเร่งด่วน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หัวหน้าครัวเรือน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน สมาชิกกลุ่มเงินสัจจะ และสมาชิกกลุ่มสหกรณ์หมู่บ้าน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม ทั้ง 4 ตำบล ในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัท ผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ และแม่บ้าน จำนวน 380 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โปรแกรมสำเร็จรูปด้านระบบกำหนดพิกัดบนพื้นโลก โปรแกรมสำเร็จรูปด้านการประมวลผลทางสถิติ เครื่องกำหนดพิกัดบนพื้นโลก แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ กล้องถ่ายภาพแบบดิจิทัล แผนที่สำรวจ เข็มทิศสนาม แบบสัมภาษณ์ กรอบประเด็นการสังเกต และแนวคำถาม การรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องกำหนดพิกัดบนพื้นโลก แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ กล้องถ่ายภาพแบบดิจิทัล แผนที่สำรวจ เข็มทิศสนาม แบบสัมภาษณ์ กรอบประเด็นการสังเกต และแนวคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนา การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และโปรแกรมสำเร็จรูปด้านระบบกำหนดพิกัดบนพื้นโลก สถิติสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า F และค่า t ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมของอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ส่วนใหญ่มีศักยภาพการจัดการในระดับมาก และมีความแตกต่างกันตามกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม 15 ตัวชี้วัด ได้แก่ พื้นที่อนุรักษ์ เส้นทางคมนาคม อุทกวิทยา ชุมชน สาธารณสถาน การใช้ประโยชน์ที่ดิน แหล่งวัตถุดิบ แหล่งแรงงาน แหล่งตลาด การขนส่ง การกำจัดของเสีย สาธารณูปโภค ราคาที่ดิน นโยบายของรัฐ และทัศนคติของชุมชน

คำสำคัญ: ปัจจัย ความเหมาะสม อุตสาหกรรม

Abstract

The research purposes were to analyze 2 factors, suitability for industry and comparison of factors, affecting suitability for industry in Lam Thap District of Krabi Province. The research samples consist of a key informants; sub-district headman, assistant sub-district headman, village headman, chief executive of the sub-district administrative organization (SAO), member of the SAO, mayor,

member of the municipal council, village health volunteer, civil defence volunteer, householder, seniors, philosopher, member of the women group, member of the saving truth group, member of the cooperative group and 380 stakeholders; students, government officers, government employees, temporary employees, state enterprise employees, farmers, business owners, corporate officers, unemployment and housewives. The tools used consists of geographic information system software, global positioning system software, statistical software, GPS, topographic map, digital camera, survey map field compass, interview forms, observation frame and question guidelines. Data were collected by GPS, topographic map, digital camera, survey map field compass, interview forms, observation frame and question guidelines. Data were analyzed by descriptive method, one-way ANOVA, geographic information system software and global positioning system software. The statistics used in data analysis were percentages, arithmetic mean, standard deviations, F and t. suitability for industry factor in Lam Thap District of Krabi Province and factor potential for management have been in high level, with statistically significant at the alpha level of 0.05. The sub-suitability for industry factors were selected in 15 indicators to be a predication of suitability for industry; conservation areas, roads, hydrology, urban areas, public areas, land use, material areas, labor areas, market areas, transportations, waste disposal, public service, land prices, state policy, and community attitudes.

Keywords: Factor, Suitability, Industry

1. บทนำ

จังหวัดกระบี่ได้ให้ความสำคัญในประเด็นการเข้าสู่กระแสการพัฒนาของโลกสีเขียวได้แนวคิดกระบี่เมืองสีเขียว (Krabi Goes Green) ซึ่งส่งเสริมพืชเกษตรหลักของจังหวัด คือ ยางพาราและปาล์มน้ำมัน โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตทั้งระบบ คือ การเพาะปลูก เก็บเกี่ยว การตลาด การแปรรูปในระบบโรงงาน เน้นการผลิตแบบไร้ของเสีย โดยแปรรูปกากของเสียเป็นพลังงาน รวมทั้งสนับสนุนการสร้างรายได้เสริมจากภาคเกษตรกรรมหลัก เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของรายได้อันเนื่องมาจากความผันผวนของราคาผลผลิต และเสริมสร้างความมั่นคงให้กับระบบการผลิตภาคเกษตรอุตสาหกรรม รักษากระบวนการผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งจำนวนการผลิตและมูลค่าของสินค้า ซึ่งจังหวัดกระบี่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่นคงการผลิตภาคเกษตร โดยมีกลยุทธ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลัก ลดต้นทุนการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2556)

สำหรับอำเภอลำทับเป็นพื้นที่ที่สนับสนุนให้มีการปลูกปาล์มน้ำมัน ยางพารา ตลอดจนสินค้าเกษตรอื่น ๆ และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรที่ปลอดภัยต่อสภาพแวดล้อมและชุมชน (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2556) โดยมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จำนวน 6 โรงงาน ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมยูนิวานิชน้ำมันปาล์ม โรงงานอุตสาหกรรมไทยอินโดปาล์มอยล์แพคทอรี่ โรงงานอุตสาหกรรมศรีทองกรุ๊ป โรงงานอุตสาหกรรมถุงมือยาง เฮลตี้ โกลฟ์ โรงงานอุตสาหกรรมชูศักดิ์ยูนิเวนพาราวัตุจำกัด (สาขาลำทับ) และโรงงานอุตสาหกรรมสุพรรณพารากอน ทั้งนี้ประชาชนในอำเภอลำทับได้รับความเดือดร้อนอย่างหนักจากปัญหาโรงงานน้ำยางข้น และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่ร้องเรียนโดยยื่นหนังสือแสดงความเดือดร้อนผ่านไปยังอำเภอ อุตสาหกรรมจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ โดยรวบรวมรายชื่อ ประมาณ 100 คน เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวเข้ามาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งประชาชนตัดสินใจยื่นป้ายประกาศขายยกทั้งหมู่บ้านเพื่อหนีปัญหาน้ำเน่าเสียที่มีกลิ่นเหม็นอย่างรุนแรง (เดลินิวส์, 2558)

ผู้วิจัยจึงได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและประชุมอย่างมีส่วนร่วมกับประชาชนทำให้ทราบว่าในพื้นที่อำเภอลำทับประสบปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งประชาชนในอำเภอลำทับได้รับความเดือดร้อนอย่างหนักจากปัญหาโรงงานน้ำยางข้น และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ที่อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 400 เมตร ที่ปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำสาธารณะ ทำให้เกิดปัญหาน้ำเสีย ส่งกลิ่นเหม็นทั่วบริเวณ โดยปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานหลายปี แต่ไม่ได้รับการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง จนชาวบ้านต้องรวมตัวกันขึ้นป้ายไว้นิลพร้อมข้อความประกาศขายบ้านพร้อมที่ดินในเขตหมู่ 4 บ้านพริกกา กับหมู่ 10 บ้านควนเจริญ เพราะทนกลิ่นเหม็นที่เกิดขึ้นดังกล่าวไม่ไหว รวมทั้งได้มีการประท้วงโรงงานอุตสาหกรรมและยื่นหนังสือแสดงความคิดเห็นจากปัญหาดังกล่าวทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความต้องการให้มีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม ซึ่งจะเป็ข้อมูลทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบการรื้อเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้แก้ปัญหา และเป็นเอกสารทางวิชาการในการป้องกันการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและเป็นแนวทางปกป้องพื้นที่เกษตรกรรมจากการรุกรานของกิจกรรมเมืองและอุตสาหกรรมในอนาคต

2. วิธีการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมของอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมจากการประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ 5 ขั้นตอนดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่าง

แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเพื่อการประเมินชุมชนอย่างเร่งด่วน การประเมินชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และการประชุมเพื่อนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หัวหน้าครัวเรือน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน สมาชิกกลุ่มเงินสัจจะ และสมาชิกกลุ่มสหกรณ์หมู่บ้าน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมและความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม ทั้ง 4 ตำบล ในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัท ผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ และแม่บ้าน 380 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, มารยาทและปราชญ์, 2557) ซึ่งแบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตำบล 95 คน ได้ ตำบลลำทับ ตำบลดินอุดม ตำบลทุ่งไทรทอง และตำบลดินแดง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย และเนื้อหางานวิจัย ประกอบด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปด้านระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ โปรแกรมสำเร็จรูปด้านระบบกำหนดพิกัดบนพื้นโลก โปรแกรมสำเร็จรูปด้านการประมวลผลทางสถิติ เครื่องกำหนดพิกัดบนพื้นโลก (GPS) แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ กล้องถ่ายรูปแบบดิจิทัล แผนที่สำรวจ เข็มทิศสนามแบบสัมผัสภาพ กรอบประเด็นการสังเกต และแนวคำถาม (NC Division of Coastal Management, 2005)

2.3 การรวบรวมข้อมูลโดยการดำเนินการดังนี้

2.3.1 เก็บข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมและความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมจากกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัท ผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ และแม่บ้าน โดยใช้แบบการสัมภาษณ์ 380 ชุด และกำหนดตำแหน่งที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยเครื่องกำหนดพิกัดบนพื้นโลก

2.3.2 สํารวจข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน และตำแหน่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม โดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนาม ประกอบด้วย เครื่องกำหนดพิกัดบนพื้นโลก แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ กล้องถ่ายรูปแบบดิจิทัล แผนที่สำรวจ และเข็มทิศสนาม

2.3.3 สํารวจข้อมูลสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา โดยใช้วิธีสำรวจภาคสนามโดยตรงเพื่อเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษาทางด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้วยเทคนิคด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และเครื่องกำหนดพิกัดบนพื้นโลก รวมทั้งมีกรอบประเด็นการสังเกตเป็นเครื่องมือ (NC Division of Coastal Management, 2005)

2.3.4 ประเมินชุมชนอย่างเร่งด่วนเพื่อระบุปัญหา แจกแจง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ซึ่งมีแนวคำถามเป็นเครื่องมือ และการประชุมกลุ่มเพื่อค้นหาสภาพปัญหา ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นในชุมชน (Department of Natural Resources and Mines, 2013) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย กำนัน ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลตำบล อาสาสมัครหมู่บ้าน อาสาสมัครรักษาหมู่บ้าน หัวหน้าครัวเรือน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน สมาชิกกลุ่มเงินสัจจะ และสมาชิกกลุ่มสหกรณ์หมู่บ้าน

2.3.5 ประเมินชุมชนอย่างมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเสวนาเรียนรู้ร่วมกับประชาชน และการจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันอย่างมีส่วนร่วมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Baniya, 2008) ประกอบด้วย กำนัน ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลตำบล อาสาสมัครหมู่บ้าน อาสาสมัครรักษาหมู่บ้าน หัวหน้าครัวเรือน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน สมาชิกกลุ่มเงินสัจจะ และสมาชิกกลุ่มสหกรณ์หมู่บ้าน เพื่อเก็บข้อมูลความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2.3.6 ประชุมเพื่อนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับและค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนจากประชาชนในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล กระทำดังนี้

2.4.1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จัดระบบข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และคำนวณค่าสถิติ ที่ต้องใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมด้วยวิธีการพรรณนาโดยอาศัยสถิติค่าเฉลี่ยจากความคิดเห็นของผู้ข้อมูล

2.4.3 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาโดยอาศัยข้อมูลสถิติบรรยาย

2.4.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมและความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมด้วยวิธีการพรรณนาโดยอาศัยค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่มของผู้เกี่ยวข้องซึ่งรวบรวมโดยใช้แบบสัมภาษณ์

2.4.5 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม โดยแยกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มข้าราชการ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มธุรกิจส่วนตัว กลุ่มพนักงานบริษัท และกลุ่มไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ Tukey HSD (Mohammad and Mohammad, 2014)

2.4.6 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นในส่วนของสภาพปัญหา ข้อดี ข้อเสีย โอกาส อุปสรรค แนวทางในการแก้ไขและพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการพรรณนาข้อมูลดังกล่าว

2.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ ได้แก่

2.5.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ใช้ในการอธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.5.2 สถิติเชิงอนุมานที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบเพื่อดูว่าคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีการของ Tukey HSD ได้แก่ ค่าเอฟ (F) และค่าที (t)

3. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมของอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ได้ทำการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม 3 ด้าน ประกอบด้วย ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม และการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะส่วนบุคคลดังตารางที่ 1 ถึง ตารางที่ 3 และภาพที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	288	75.80
1.2 หญิง	92	24.20
รวม	380	100.00
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 25 ปี	13	3.42
2.2 25-34 ปี	103	27.11
2.3 35-44 ปี	118	31.05
2.4 45-54 ปี	93	24.47
2.5 54 ปี ขึ้นไป	53	13.95
รวม	380	100.00
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา	19	5.00
3.2 ประถมศึกษา	165	43.42
3.3 มัธยมศึกษา	66	17.37
3.4 อนุปริญญา	29	7.63
3.5 ปริญญาตรี	80	21.05
3.6 ปริญญาโท	22	5.53
3.7 ปริญญาเอก	0	0.00
รวม	380	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. อาชีพ		
4.1 นักเรียน/นักศึกษา	23	6.05
4.2 ข้าราชการ	25	6.58
4.3 เกษตรกร	263	69.21
4.4 ธุรกิจส่วนตัว	25	6.58
4.5 พนักงานบริษัท	22	5.79
4.6 ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน	22	5.79
รวม	380	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุมากที่สุดระหว่าง 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.05 รองลงมา มีอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.11 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาในสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.42 รองลงมา มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 21.05 และมีอาชีพเป็นเกษตรกรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.21

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามลักษณะส่วนบุคคลและอาชีพ

หน่วย : คน (ร้อยละ)

ลักษณะส่วนบุคคล		อาชีพ						
		นักเรียน/ นักศึกษา	ข้าราชการ	เกษตรกร	ธุรกิจส่วนตัว	พนักงาน บริษัท	ไม่ได้ประกอบ อาชีพ/แม่บ้าน	รวม
1. เพศ	1.1 ชาย	17	19	200	18	17	17	288 (75.80)
	1.2 หญิง	6	6	63	7	5	5	92 (24.20)
รวม		23 (6.05)	25 (6.58)	263 (69.21)	25 (6.58)	22 (5.79)	22 (5.79)	380 (100)
2. อายุ (ปี)	2.1 ต่ำกว่า 25	0	3	6	3	0	1	13 (3.42)
	2.2 25-34	9	9	68	8	6	3	103 (27.11)
	2.3 35-44	10	7	83	5	6	7	118 (31.05)
	2.4 45-54	2	4	65	6	9	7	93 (24.47)
	2.5 55 ขึ้นไป	2	2	41	3	1	4	53 (13.95)
รวม		23 (6.05)	25 (6.58)	263 (69.21)	25 (6.58)	22 (5.79)	22 (5.79)	380 (100)
3. ระดับ การศึกษา	3.1 ต่ำกว่าประถม ศึกษา	3	0	13	1	1	1	19 (5.00)
	3.2 ประถมศึกษา	10	1	119	11	12	12	165 (43.42)
	3.3 มัธยมศึกษา	5	0	52	3	2	4	66 (17.37)
	3.4 อนุปริญญา	1	0	24	3	1	0	29 (7.63)
	3.5 ปริญญาตรี	3	24	41	6	4	2	80 (21.05)
	3.6 ปริญญาโท	1	0	14	1	2	3	21 (5.53)
	3.7 ปริญญาเอก	0	0	0	0	0	0	0 (0.00)
รวม		23 (6.05)	25 (6.58)	263 (69.21)	25 (6.58)	22 (5.79)	22 (5.79)	380 (100)

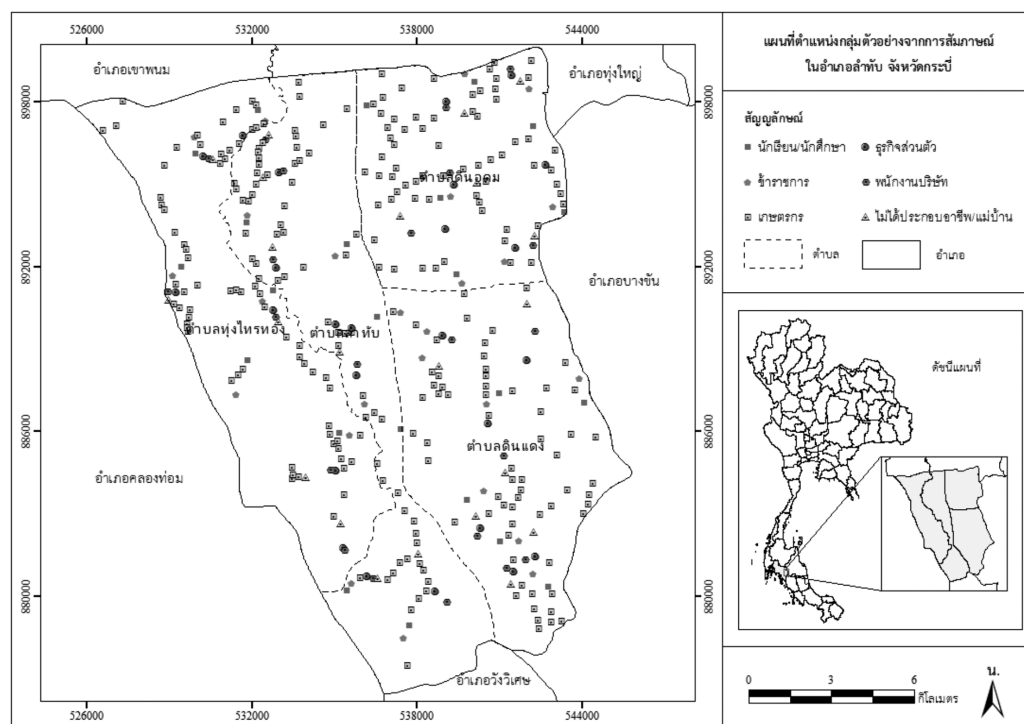
จากตาราง 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามข้อมูลส่วนบุคคลสถานภาพเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุมากที่สุดระหว่าง 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.05 รองลงมา มีอายุระหว่าง 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.11 ปฏิบัติงานใน

ตำแหน่งเกษตรกรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.21 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ในสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 43.42 รองลงมา มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 21.05

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามอาชีพและตำบล

หน่วย : คน (ร้อยละ)

อาชีพ	ตำบล				รวม
	ทุ่งไทรทอง	ลำทับ	ดินอุดม	ดินแดง	
นักเรียน/นักศึกษา	6	6	6	5	23 (6.05)
ข้าราชการ	6	5	6	8	25 (6.58)
เกษตรกร	67	65	67	64	263 (69.21)
ธุรกิจส่วนตัว	6	7	6	6	25 (6.58)
พนักงานบริษัท	5	6	5	6	22 (5.79)
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน	5	6	5	6	22 (5.79)
รวม	95 (25.00)	95 (25.00)	95 (25.00)	95 (25.00)	380 (100)

ภาพที่ 1 แผนที่ตำแหน่งกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

จากตารางที่ 3 และภาพที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ นักเรียน/นักศึกษา ข้าราชการ เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัท และไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน กระจายอยู่ในพื้นที่ตำบลต่าง ๆ ของอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกรมีจำนวนมากที่สุด 263 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 69.21 และในทุกตำบลมีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกรจำนวนมากที่สุด คือ ตำบลทุ่งไทรทอง 67 คน ตำบลดินอุดม 67 คน ตำบลลำทับ 65 คน และตำบลดินแดง 64 คน ตามลำดับ ในส่วนอาชีพอื่น ๆ มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละตำบลใกล้เคียงกัน

3.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมใน 15 ด้าน ได้แก่ พื้นที่อนุรักษ์ เส้นทางคมนาคม อุทกวิทยา ชุมชน สาธารณสถาน การใช้ประโยชน์ที่ดิน แหล่งวัตถุดิบ แหล่งแรงงาน แหล่งตลาด การขนส่ง การกำจัดของเสีย สาธารณูปโภค ราคาที่ดิน นโยบายของรัฐ และทัศนคติของชุมชน มีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. พื้นที่อนุรักษ์	3.89	0.50	มาก
2. เส้นทางคมนาคม	2.03	0.28	น้อย
3. อุทกวิทยา	2.17	0.43	น้อย
4. ชุมชน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 1)	3.71	0.71	มาก
ชุมชน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 2)	3.96	0.34	มาก
ชุมชน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3)	3.98	0.27	มาก
5. สาธารณสถาน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 1 และ 2)	3.97	0.31	มาก
สาธารณสถาน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3)	3.99	0.15	มาก
6. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	3.83	0.46	มาก
7. แหล่งวัตถุดิบ	3.88	0.32	มาก
8. แหล่งแรงงาน	2.28	0.47	น้อย
9. แหล่งตลาด	2.94	0.26	ปานกลาง
10. การขนส่ง	2.79	0.41	ปานกลาง
11. การกำจัดของเสีย	3.94	0.35	มาก
12. สาธารณูปโภค	3.96	0.34	มาก
13. ราคาที่ดิน	3.87	0.34	มาก
14. นโยบายของรัฐ	3.89	0.46	มาก
15. ทัศนคติของชุมชน	3.97	0.25	มาก
รวม	3.50	0.37	มาก

หมายเหตุ: เกณฑ์การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม ระดับความคิดเห็น มาก : = 3.25 - 4.00,

ปานกลาง : = 2.50 - 3.25, น้อย : = 1.75 - 2.50, ไม่เหมาะสม : = 1.00 - 1.75

ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4 สรุปได้ว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.50) เมื่อพิจารณาปัจจัยโดยรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน (S.D. = 0.37) โดยมีข้อสังเกตว่าความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านแหล่งตลาด ($\bar{X}$ = 2.94) และด้านการขนส่ง ($\bar{X}$ = 2.79) และเมื่อพิจารณาพบว่า ปัจจัยด้านแหล่งตลาด (S.D. = 0.26) และด้านการขนส่ง (S.D. = 0.41) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันและพบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมอยู่ในระดับน้อยมี 3 ด้าน คือ ด้านเส้นทางคมนาคม ($\bar{X}$ = 2.03) ด้านอุทกวิทยา ($\bar{X}$ = 2.17) และด้านแหล่งแรงงาน ($\bar{X}$ = 2.28) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณา พบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้ง 3 ด้าน คือปัจจัยด้านเส้นทางคมนาคม (S.D. = 0.28) ด้านอุทกวิทยา (S.D. = 0.43) และด้านแหล่งแรงงาน (S.D. = 0.47) ตามลำดับ และสรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมที่ดีที่สุด คือ ปัจจัยด้านสาธารณสถาน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3) ($\bar{x} = 3.99$) และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม (S.D. = 0.15)

3.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

แยกตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ (Multiple Comparisons) โดยวิธีการของ Tukey HSD มีผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 5 และ 6

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม แยกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (1.นักเรียน/นักศึกษา 2. ข้าราชการ 3. เกษตรกร 4. ธุรกิจส่วนตัว 5. พนักงานบริษัท 6. ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสม		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
รวมปัจจัย	ระหว่างกลุ่ม	0.019	5	0.004	0.333	0.893
	ภายในกลุ่ม	4.363	374	0.012		
	รวม	4.382	379			
FS_1	ระหว่างกลุ่ม	0.540	5	0.108	0.435	0.824
	ภายในกลุ่ม	92.818	374	0.248		
	รวม	93.358	379			
FS_2	ระหว่างกลุ่ม	0.240	5	0.048	0.610	0.693
	ภายในกลุ่ม	29.496	374	0.079		
	รวม	29.737	379			
FS_3	ระหว่างกลุ่ม	0.162	5	0.032	0.175	0.972
	ภายในกลุ่ม	69.059	374	0.185		
	รวม	69.221	379			
FS_4	ระหว่างกลุ่ม	5.142	5	1.028	2.070	0.068
	ภายในกลุ่ม	185.847	374	0.497		
	รวม	190.989	379			
FS_5	ระหว่างกลุ่ม	0.263	5	0.053	0.446	0.816
	ภายในกลุ่ม	44.144	374	0.118		
	รวม	44.408	379			
FS_6	ระหว่างกลุ่ม	0.095	5	0.019	0.266	0.932
	ภายในกลุ่ม	26.692	374	0.071		
	รวม	26.787	379			
FS_7	ระหว่างกลุ่ม	0.289	5	0.058	0.612	0.691
	ภายในกลุ่ม	35.332	374	0.094		
	รวม	35.621	379			

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสม	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
FS_8 ระหว่างกลุ่ม	0.336	5	0.067	2.912*	0.014
ภายในกลุ่ม	8.640	374	0.023		
รวม	8.976	379			
FS_9 ระหว่างกลุ่ม	0.171	5	0.034	0.163	0.976
ภายในกลุ่ม	78.366	374	0.210		
รวม	78.537	379			
FS_10 ระหว่างกลุ่ม	0.055	5	0.011	0.103	0.992
ภายในกลุ่ม	39.617	374	0.106		
รวม	39.671	379			
FS_11 ระหว่างกลุ่ม	0.073	5	0.015	0.064	0.997
ภายในกลุ่ม	85.233	374	0.228		
รวม	85.305	379			
FS_12 ระหว่างกลุ่ม	0.040	5	0.008	0.120	0.988
ภายในกลุ่ม	24.687	374	0.066		
รวม	24.726	379			
FS_13 ระหว่างกลุ่ม	0.312	5	0.062	0.367	0.871
ภายในกลุ่ม	63.423	374	0.170		
รวม	63.734	379			
FS_14 ระหว่างกลุ่ม	0.527	5	0.105	0.857	0.510
ภายในกลุ่ม	45.958	374	0.123		
รวม	46.484	379			
FS_15 ระหว่างกลุ่ม	1.700	5	0.340	2.978*	0.012
ภายในกลุ่ม	42.708	374	0.114		
รวม	44.408	379			
FS_16 ระหว่างกลุ่ม	0.013	5	0.003	0.021	1.000
ภายในกลุ่ม	44.143	374	0.118		
รวม	44.155	379			
FS_17 ระหว่างกลุ่ม	0.109	5	0.022	0.103	0.992
ภายในกลุ่ม	79.249	374	0.212		
รวม	79.358	379			
FS_18 ระหว่างกลุ่ม	0.206	5	0.041	0.659	0.655
ภายในกลุ่ม	23.415	374	0.063		
รวม	23.621	379			

* Sig. < 0.05

หมายเหตุ : FS_1 = พื้นที่อนุรักษ์, FS_2 = เส้นทางคมนาคม, FS_3 = อุทกวิทยา, FS_4 = ชุมชน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 1), FS_5 = ชุมชน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 2), FS_6 = ชุมชน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3), FS_7 = สาธารณสถาน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 1 และ 2), FS_8 = สาธารณสถาน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3), FS_9 = การใช้ประโยชน์ที่ดิน, FS_10 = แหล่งวัตถุดิบ, FS_11 = แหล่งแรงงาน, FS_12 = แหล่งตลาด, FS_13 = การขนส่ง, FS_14 = การกำจัดของเสีย, FS_15 = สาธารณูปโภค, FS_16 = ราคาที่ดิน, FS_17 = นโยบายของรัฐ และ FS_18 = ทัศนคติของชุมชน

จากตารางที่ 5 ได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ แยกตามกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล คือ นักเรียน/นักศึกษา ข้าราชการ เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัท และไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) ได้ผลสรุปว่า มีเพียงปัจจัยด้านสาธารณสถาน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3) และปัจจัยด้านสาธารณูปโภคที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่สำหรับค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยวิธีการของ Tukey HSD

หน่วย : Mean Difference (Sig.)

Dependent Variable	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	1. นักเรียน/นักศึกษา	2. ข้าราชการ	3. เกษตรกร	4. ธุรกิจส่วนตัว	5. พนักงานบริษัท	6. ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน
FS_8	2. ข้าราชการ	-	-	0.032* (0.003)	-	-	-
FS_15	1. เกษตรกร	-	-	-	0.071* (0.017)	-	-

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Multiple Comparisons) ของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ โดยแยกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่าความแตกต่างดังกล่าวเกิดขึ้นในปัจจัยด้านสาธารณสถาน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3) และปัจจัยด้านสาธารณูปโภคของระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม โดยกลุ่มข้าราชการและกลุ่มเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านสาธารณสถาน (โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3) ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมระดับมาก ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรและธุรกิจส่วนตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้จะเป็นเพราะการพิจารณาคนละด้าน จากข้อมูลภาคสนามพบว่ากลุ่มข้าราชการเป็นผู้บริหารมีอำนาจขึ้นในด้านอุตสาหกรรมในอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

4. สรุป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมของอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ส่วนใหญ่มีศักยภาพการจัดการในระดับมาก และมีความแตกต่างกันตามกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรม 15 ตัวชี้วัด ได้แก่ พื้นที่อนุรักษ์ เส้นทางคมนาคม อุทกวิทยา ชุมชน สาธารณสถาน การใช้ประโยชน์ที่ดิน แหล่งวัตถุดิบ แหล่งแรงงาน แหล่งตลาด การขนส่ง การกำจัดของเสีย สาธารณูปโภค ราคาที่ดิน นโยบายของรัฐ และทัศนคติของชุมชน

5. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมด้านอุตสาหกรรมของอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ได้รับทุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีงบประมาณ 2559

6. เอกสารอ้างอิง

เดลินิวส์. 2558. ขยายหมู่บ้านหนีปัญหาน้ำเสีย. สืบค้นวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://www.dailynews.co.th>.
 มารยาท โยทองยศ และ ปราณี สวัสดิ์สรพร. 2557. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สำนักงานจังหวัดกระบี่. 2556. แผนพัฒนาจังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2557-2560. กระบี่: สำนักงานจังหวัดกระบี่.

Baniya, N. 2008. Land Suitability Evaluation Using GIS for Vegetable Crops in Kathmandu Valley, Nepal. Berlin: Faculty of Agriculture and Horticulture, Humboldt-Universität zu Berlin.

Department of Natural Resources and Mines. 2013. Guidelines for Land Suitability and Financial Viability Requirements for High-Value and Irrigated High-Value Agriculture. Queensland, Australia: Land and Mines Policy, Department of Natural Resources and Mines.

Mohammad, S.N.K., and Mohammad, M.A.K. 2014. Land Suitability Analysis for Sustainable Agricultural Land Use Planning in Bulandshahr District of Uttar Pradesh. International Journal of Scientific and Research Publications. 4, 3: 1-11.

NC Division of Coastal Management. 2005. Land Suitability Analysis User Guide for ArcView 3.x and ArcGIS 9.x. North Carolina: NC Center for Geographic Information and Analysis.

ภาคผนวก

วารสารสังคมศาสตร์ มทร. ตะวันออก (RMUTTO SOCIAL SCIENCE JOURNAL)

วารสารสังคมศาสตร์ มทร. ตะวันออก เป็นวารสารระดับชาติซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดผลงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กำหนดเผยแพร่วารสารปีละ 2 ครั้ง มกราคม - มิถุนายน และกรกฎาคม - ธันวาคม

1. บทความวิจัย

ก. ส่วนปก ประกอบด้วย

1. ชื่อบทความ (Title) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้น กระชับ ชี้ถึงเป้าหมายหลักของการวิจัย
2. ชื่อผู้เขียนทุกท่าน (Authors) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม
3. ที่อยู่ สำหรับการติดต่อ E-mail และโทรศัพท์
4. ตัวเลขยก ให้เขียนไว้บนนามสกุลเพื่อระบุว่าเป็นที่อยู่ของผู้เขียนท่านใด
5. บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้นตรงประเด็น ครอบคลุมสาระสำคัญของการศึกษาและส่วนท้ายต้องมี คำสำคัญ (Keyword) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ที่สามารถนำไปใช้สืบค้นในระบบฐานข้อมูล ควรมีประมาณ 4 คำ

ข. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย

1. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของความสำคัญและมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย พร้อมวัตถุประสงค์และการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. วิธีการทดลอง (Materials and Methods) หรือ วิธีการศึกษา (Research Methodology) เป็นการอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการวิจัยแต่ละประเภท
3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล (Research and Discussion) ควรเสนอผลอย่างชัดเจน ตรงประเด็น เป็นผลที่ค้นพบ โดยเฉพาะการพบสิ่งใหม่ ลำดับตามหัวข้อที่ศึกษา พร้อมการวิจารณ์ผล
4. สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา
5. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements) กล่าวถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่สำคัญที่มีบทบาทช่วยเหลืองานวิจัยและมีความสำคัญจริง (อาจมีหรือไม่ก็ได้)
6. เอกสารอ้างอิง (References) ต้องใช้ตามแบบที่วารสารสังคมศาสตร์ มทร. ตะวันออก กำหนดอย่างเคร่งครัด และเขียนเอกสารอ้างอิง เฉพาะเอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาเท่านั้น

2. รูปแบบการพิมพ์บทความ

การตั้งค่าหน้ากระดาษ

- ระยะขอบ

ขอบบน (Top margin) และขอบซ้าย (Left margin) 2.5 ซม.

ขอบล่าง (Bottom margin) และขอบขวา (Right margin) 2.0 ซม.

- กระดาษ

ขนาดกระดาษ A4 (กำหนดเอง) ความกว้าง 19 ซม. ความสูง 27 ซม.

รูปแบบตัวอักษร

แบบตัวอักษรใช้ TH SarabunPSK เท่านั้น

หมายเลขหน้า

ตำแหน่ง ด้านล่าง กึ่งกลางหน้ากระดาษ ขนาดตัวอักษร 14

การย่อหน้า

เคาะ 8 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 9

จำนวนหน้าทั้งหมด

6 - 12 หน้า

การพิมพ์ส่วนปก

พิมพ์เต็มหน้ากระดาษ (พิมพ์ 1 คอลัมน์)

การพิมพ์ส่วนเนื้อหา

พิมพ์ 1 คอลัมน์

ข้อบกพร่อง

ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ขนาดอักษร 18 (ตัวหนา)

จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

ชื่อผู้เขียน

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 (ตัวหนา)

ระหว่างชื่อกับนามสกุล เว้น 2 เคาะ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

ตัวเลขยกบนนามสกุล

ขนาดตัวอักษร 16

ที่อยู่

ภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 12

E-mail และโทรศัพท์

ขนาดตัวอักษร 12 (ตัวเอียง)

ข้อบกพร่อง

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 (ตัวหนา)

จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

เนื้อหาบทคัดย่อ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14

ชื่อคำสำคัญ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 (ตัวหนา)

คำสำคัญ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14

ชื่อหัวเรื่องใหญ่

ประกอบด้วย 1. บทนำ 2. วิธีการทดลอง หรือ วิธีการศึกษา

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผลหรือผลการศึกษาและอภิปรายผล

4. สรุป 5. กิตติกรรมประกาศ 6. เอกสารอ้างอิง

ขนาดตัวอักษร 18 (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

ชื่อหัวเรื่องรอง

ขนาดตัวอักษร 16 (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

ชื่อหัวเรื่องย่อ

ขนาดตัวอักษร 14 (ตัวหนา) ย่อ 4 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 5

เนื้อหาบทความ

ขนาดตัวอักษร 14 จัดกระจายแบบไทย

ชื่อตาราง

ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา อยู่ด้านบน จัดชิดซ้าย

ชื่อภาพ ชื่อแผนภูมิ

ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา อยู่ใต้ภาพหรือแผนภูมิ จัดกึ่งกลาง

เนื้อหาในตาราง/แผนภูมิ

ขนาดตัวอักษร 12

การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง

ในระบบนาม-ปี เช่น วีระพล (2554) หรือ (วีระพล, 2554)

หรือ Dan and Hamasaki, 2001 หรือ เทพบุตร และวุฒิชัย, 2552

หรือ Dan, et al., 2010 หรือ สุภาพ และคณะ, 2547 เป็นต้น

การอ้างอิงท้ายเรื่อง**1. หนังสือ**

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. **ชื่อหนังสือ**. ครั้งที่พิมพ์. สำนักพิมพ์. เมืองที่พิมพ์.

2. บทความวารสาร

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. **ชื่อบทความ**. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่) : หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. **ชื่อวิทยานิพนธ์**. สถานศึกษา. เมืองที่พิมพ์.

หมายเหตุ ต้นฉบับบทความที่นำส่งจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์การเขียนที่กำหนดเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ได้รับการพิจารณา ดำเนินการประเมินบทความก่อนตีพิมพ์

*** ตัวอย่างการเขียนอ้างอิงท้ายบทความ**

กรองทิพย์ เจริญบุญยวิวัฒน์. 2556. การจัดการความรู้ทางการพยาบาลของพยาบาลหัวหน้าหน่วยงานโรงพยาบาลชุมชน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. 2(2) : 97-103.

ไพฑูล สีใส และวีระพล แจ่มสวัสดิ์. 2555. การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินธุรกิจโรงสีข้าวชุมชน. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. 1(1) : 63-75.

วิชณกร ศิริทอง มาลินี อุทธิเสน และเสาวณิต รัตนธรรมการ. 2556. พฤติกรรมการบริโภคสุราของประชาชนในชุมชน เขมร ส่วย (กูย) ลาว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. 2(2) : 26-44.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. แนวทางการจัดทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 39(1)

สรียา เพ็ชรรัตน์. 2545. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวเมืองพัทยา ภาคนิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ. โครงการบัณฑิตศึกษา. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2546. อย.เข้มงวดการแสดงคำเตือนในโฆษณาเครื่องดื่มผสมกาแฟอิน. กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค. (โรเนียว)

Luque-Perez E. Rios A. Valcarcel M. Danielsson L.G. and Ingman F. 1999. Spectrophotometric flow injection determination of caffeine in solid and slurry coffee and tea samples using supported liquid membranes. Laboratory Automation and Information Management. 34 : 131-142

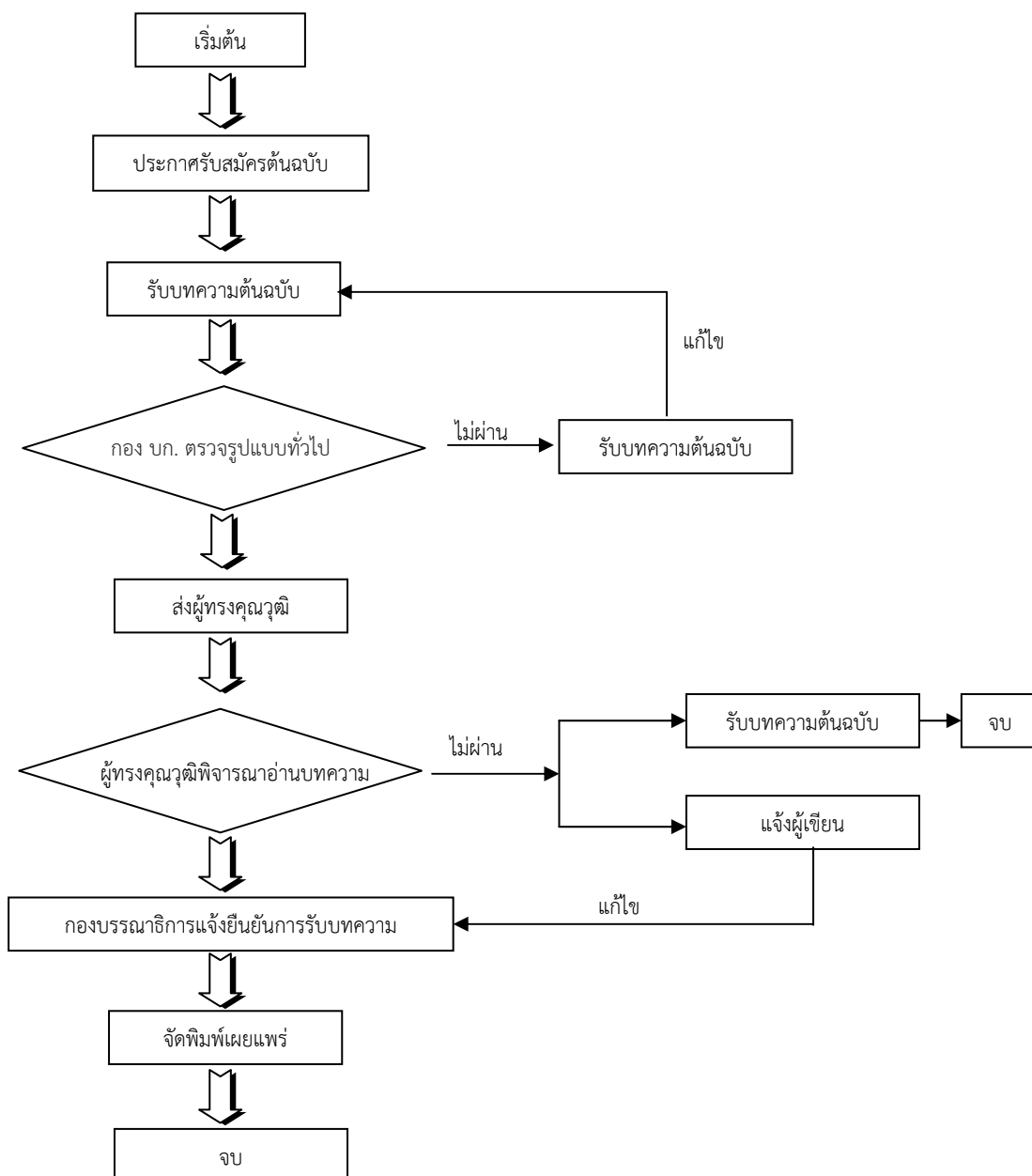
Martin M.J. Pablo F. and Gonzales A.G. 1999. Simultaneous determination of caffeine and non-steroidal anti-inflammatory drugs in pharmaceutical formulations and blood plasma by reversed-phase HPLC from linear gradient elution. Talanta. 49 : 53-459

3. หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อตอบรับการตีพิมพ์

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะนำส่งเข้าสู่การพิจารณาของผู้ประเมินจากภายนอก บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไขจะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ

เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารสังคมศาสตร์ มทร. ตะวันออก ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ผลงาน จำนวน 1 ฉบับ พร้อมหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ

ขั้นตอนการจัดทำวารสารสังคมศาสตร์ มทร. ตะวันออก

แบบฟอร์มการส่งบทความวิจัย
วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

1. ข้าพเจ้า นาย / นาง / นางสาว
2. ระดับการศึกษาสูงสุด.....
ตำแหน่งทางวิชาการ.....
3. ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....
(ภาษาอังกฤษ).....
4. ชื่อผู้เขียนร่วม (1)
(2)
(3)
(4)
(5)

5. ที่อยู่ทำงาน
.....
.....
.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....แฟกซ์.....

E-mail :

6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก
.....
.....
.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....แฟกซ์.....

E-mail :

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และยินยอมว่าบทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ลงชื่อ.....

(.....)

แบบสรุปผลการประเมินบทความวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิ
วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

1. รหัสบทความวิจัยที่ประเมิน R ☐ ☐ ☐ ☐

2. ชื่อบทความ.....

.....

3. จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน..... ท่าน

4. หัวข้อที่พิจารณา

หัวข้อ	ผ่าน	ผ่านและมีการแก้ไข	ไม่ผ่าน	ข้อแก้ไข/ข้อเสนอแนะ
บทคัดย่อ (Abstract)				
บทนำ				
วิธีการทดลอง/วิธีการศึกษา				
ผลการทดลอง และวิจารณ์ผล / ผลการศึกษาและอภิปรายผล				
สรุปผล				
เอกสารอ้างอิง				
คุณค่าทางวิชาการ				

5. อื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

6. สรุปผลการประเมิน ☐ ผ่านดีเยี่ยม ☐ ผ่าน ☐ ผ่านและมีการแก้ไข ☐ ไม่ผ่าน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ)

บรรณาธิการ

วันที่...../...../.....

หนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ
วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
ขอรับรองว่าบทความ.....

เรื่อง

.....
.....
.....

โดย

.....
.....
.....

ได้ผ่านการประเมินจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
และตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
ปีที่ ฉบับที่

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมเดื่อน โพธิ์สุวรรณ
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ มทร.ตะวันออก
ให้ ณ วันที่.....

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
(RMUTTO SOCIAL SCIENCE JOURNAL)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

เป็นวารสารด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
จัดทำโดย สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

วัตถุประสงค์เพื่อ

1. เป็นสื่อ รวบรวม เผยแพร่ผลงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และส่งเสริมให้มีการนำผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์
2. เป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลงานของงานวิจัยสู่ระดับมาตรฐานสากล
3. เป็นสื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และแนวคิดระหว่างนักวิจัยทั้งในและต่างประเทศ
4. เสริมสร้างให้เกิดผลงานวิจัยใหม่ๆ ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

คณะกรรมการอำนวยการ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

รองอธิการบดีทุกฝ่าย

ผู้ช่วยอธิการบดีทุกฝ่าย

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ประธานกรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

Institute of Research and Development
Rajamangala University of Technology Tawan-ok

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
43 หมู่ 6 ต.บางพระ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 20110
โทร. 038-358201 ต่อ 8508-8510
โทรสาร 038-358142

<http://ird.rmutto.ac.th>, <http://Journal.rmutto.ac.th>

